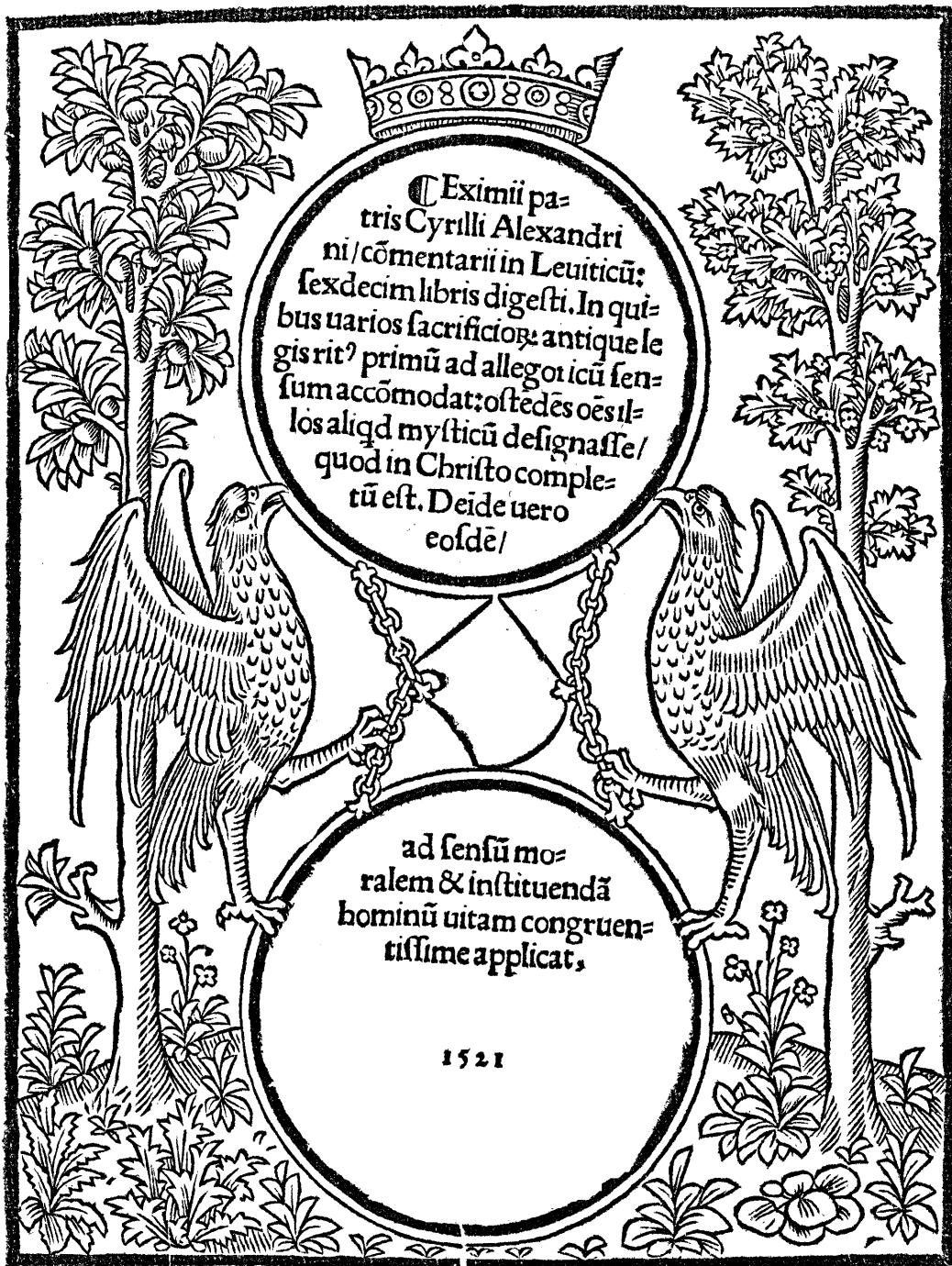

Resp
4843-2

C Venalis habetur in uico sancti Iacobi apud sanctum
Benedictum; ad signum sancti Georgii.

¶ Reuerēdo patri ac domino. D. Guillermo Paruo/ordinis predicatorii / sacre
theologie doctori eminētissimo/ & Ludouici duodecimi Christianissimi Frācorē
regis confessori dignissimo; ludocus Clichtoueus. S.P.D.

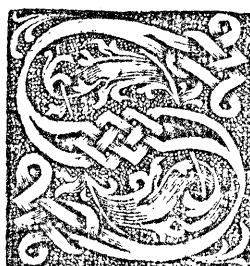

Gregiam merētur laudē & amplā cōmendationē colendissime pa-
ter: qui sedula cura bibliothecas euoluūt / & antiquorū monumēta
litteraria perlustrāt. ut si quid in eis offendāt qđ publicā possit utili-
tate studiis afferre; curēt id ipsū pferri in publicū. Nēpe hoc pacto
nō parū studiose litterarē cōsulūt cōmunitati: cui accōmoda parāt
ad assequendas scīentias instrumēta / ipsamq; locupletiore exornāt librorū supelle
Camillus ētile. Et sane quēadmodū equa fere laus tribuit Camillo / q. fusis hostib' Rhomā
Rhomū = instaurauerit / captaq; signa uictor retulerit / atq; Rhomulo urbis conditori. ita
lus.

Eccī. 20. Eccī. 30.

haud multo minor debetur cōmendatio / ei q̄ p̄clara ueterū authorū opa (ne pul-
uere obsita ppetuo maneāt; aut delitescant in tenebris) p̄fert in luce: q̄ ei qui pri-
mū huiusmodi opera suo ipsi' labore excudit, quādoquidē parū cōferret poste-
ritati ista elucubratio: nisi adhiberet uigilātia illā passim oib' cōmunicādi. Quid
eni p̄feret luminis lucerna / posita sub modio: aut qđ afferet cōmodi hoībus the-
saur' abscōdit? Sapiētia abſconsa (dicit Ecclesiastic') & theſaur' inuifus: q̄ utili-
tas in utrisq; Rursum idē. Bona abscōdita in ore clauso: quasi appositiones epu-
larū circūposite sepulchro. Atqui nihil refert / in ore clauso aut libro clauso cate-
nisq; stricti' alligato bona sint abscōdita: qm̄ neq; hic neq; illic cōmunicatio illoq;
bonorē traducit in alios. Nō possum itaq; nō cōmēdare hūc ingenuū tuū labore
prestātissime pater: quo sedul' bibliothecas ois lustrare soles ac disquirere solici-
te, ut si quippiā occurrat manib' tuis qđ ad Christiane religiōis pietatē aut rectā
morū institutionē cōducat: id protin' oib' cōmunicatū uelis. Cū igī eximiū pa-
tris Cyrilli Alexādrini iter sacros scriptores grecos p̄batissimi cōmētarios i Leui-
ticū sexdecī libris digestos ex ifigni & puetuīta Corbeīsi bibliotheca offēdisses/
& (ut patrū ei' loci hūanitas est) obtinuīsses / ac plerosq; alios: quoq; tui cultor ob-
seruātissimus Iacobus Faber pro in dī solubili amoris uiculo / quo a plurimis ānis
nectimur uel arduissime / mihi copiā fecit: operepreciū duxisti tam preclarū opus
ad oēs prodire / ne diutius inter blattas & tineas moref / sitūue ducat. Neq; ab re-
quidē, Cōtinet enī uolumē illud mysticā explanationē sacrorē ueteris legis / alle-
goricas ceremoniarē ratiōes / & multiformū hostiarē symbolicas significatiuasq;
notiōes. ut quicqd corporaliter & ad litterā i Leuitico obseruādū statuīs: id omē
ad spirituale uiuificāteq; trāfferēs intelligētiā / aut fidei sacre mysteriis aut hūa-
ne uite directioni moribusq; formādis cōcīnne & decēter adaptet. Demū & ipse
ut aliquē afferrē sacra: litterarū studiosis opē / & tue uenerāde paternitatī (cui
plurimū debeo) uel hoc exiguo i seruirē officio: operā dedi sedulo / ut tui noīs au-
spicio ac nūcupatione idē Cyrillus elimatus edatur in luce: quaten' tua suffult'
grauissima authoritate / maioris apud oēs habeaf' momēti. Qui tamē si equū na-
ctus sit cēsorē / tātus ac talis est: ut hominū patrocinio aut approbatione nō indi-
geat. Si quidē bono uino (ut in adagio est) nō opus est hedera. Vale litterarum ac
uirtutis amator, Parisiis. Anno uerbi incarnati. 1514.

¶ Beati patris Cyrilli Alexandrini in leuiticum:
Liber primus.

Iicut in nouissimis dieb⁹ uerbum dei ex Maria carne uestitū processit in hunc mundum: & aliud quidem erat quod videbatur in eo/aliud quod intelligebatur, Carnis nāq; aspectus in eo patebat omnibus: paucis uero & electis dabatur diuinitatis agnitus, Ita et cū per prophetas / uel legislatorem uerbum dei profertur ad homines: non absq; competētibus profertur indumentis, Nam sicut ibi carnis: ita hic littere uel amine netegitur, ut littera quidem aspiciatur tanq; caro. latens uero intrinsecus spiritalis sensus/tanq; diuinitas sentiatur. Tale ergo est quod & nunc inuenimus / librum Leuitici reuoluētes in quo sacrificiorum ritus/et hostiarum diversitas/ac sacerdotum ministeria describuntur, Sed hec secundum litteram (que tanq; caro uerbi dei est/et indumentum diuinitatis eius) digni fortassis uel aspiciant uel audiant et indigni. Sed beati sunt illi oculi: qui uelamine littere obiectum intrinsecus diuinum spiritum uident. et beati sunt / qui ad hec audienda mūdas aures interioris hominis deferunt . Alioqui a parte in his sermonibus occidentem litteram sentiant, Si enim secundum quosdam etiam nostrorum / intellectum simpli cem sequar: et absq; ulla (ut illi ridere nos solent) strofa uerbi et allegorie nūbilo; uocem legislatoris excipiām: ego ecclesiasticus / sub fide Christi uiuens / & in medio ecclesie positus: ad sacrificandum uitulos & agnos / et ad offerendam similā cam thure et oleo/diuini precepti auctoritate cōpellar, Hoc enim agunt: qui deseruire nos historie/et seruare legis litteram cogunt. Sed tempus est nos aduersum improbos presbiteros uti sancte Susanne uocibus: quas illi quidem repudiātes historiam Susanne / de cathologo diuinorū uoluminum defecarunt. nos aut et suscipimus: et oportune contra ipsos proferimus / dicētes. Angustie mihi sunt **Danie, 13**
undiq; Si enim hoc consenserō uobis / ut legis litteram sequar, mors mihi erit. Si autē non consenserō uobis: non effugiā manus uestras.. Sed melius est me absq; opere incidere in manus uestras: q; peccare in conspectu domini. Incidamus ergo et nos (si ita necesse est) in obtrectatiōes uestras: tantum ut ueritatem uerbi dei sub littere tegmine coopertā / ad Christum iā dominū cōuersa cognoscat ecclēsia. Sic enim dixit & apostol⁹, Quia si conuersus quis fuerit ad dominum: auferetur uelamen . Vbi enim sp̄ritus domini: ibi libertas est. Ipse igitur nobis dominus / ipse sanctus sp̄ritus d̄: precādus est: ut omnē nebulā oēmq; caliginē (que peccatorum fordib⁹ concreta: uisum nostri cordis obscurat) auferre dīgetur. ut possimus legis eius intelligentiam spiritualem et mirabilem contueri: secundum eū qui dixit, Reuela oculos meos : & cōsiderabo mirabilia de lege tua, Igī: **Psal, 118,** tur q; possumus breuissime pauca perstringamus ex multis. non quidem singulorum uerborum explanationi studentes (hoc enim facere: per ocium scribentis est) sed que ad edificationem ecclesie pertinent preferentes. ut occasiones potius intelligentie auditoribus demus: q; expositionum latitudinem persequamur, secundum illud quod scriptum est. Da occasionem sapienti; et sapientior erit, Prover. 9

Cyril,in Leuiticū.

- Luce.1.** ¶ Principium ergo Leuitici dicit, quia uocauit dominus Mosem & locut⁹ est illi de tabernaculo testimonii: ut promulgaret filiis Israel sacrificiorum & munera leges / et ait. Si homo munus offerat deo: offerat ex bob⁹ & pecudib⁹ / id est agnus uel hēdis, Si uero ex auib⁹: turtures uel pullos columbarū, Si uero non homo sed anima offerat mun⁹ deo: ex simila inquit offerat panes azimos in cibano coctos/ uel certam similam ex fartagine in oleo conspersam / aut ex craticula in oleo nīhilominus subactam , Tum deinde edocemur : quia fermentatum nihil omnino oportet offerri ad altare dei / neq; mel usquam sacrificiis admisceri / sed sale saliri omne sacrificium uel munus . Secundo in loco de primitiarum precepit sacrificiis: que recētia / tosta / & bene purgata offeri domino iubet. Post hec sub eadem
- Ibidem.** Lēuiti.3. legis continentia de sacrificiis salutaribus subiungitur. Primo ex bobus: secūdo ex ouib⁹. in quibus tamen liceat siue in agnis siue in hēdis: uel feminas offerre uel mares. et nihil preter hec animalia decernit in sacrificiis salutaribus offerēdum.
- ¶ Sed repetamus paululum / et uideamns primo omniū: quid est quod dicit. homo ex uobis si offerat mun⁹. quasi uero possit ali⁹ aliquis offerre q̄ homo. & utiq; suffecisset dicere si quis ex uobis offerat munus. sed nunc dicit . homo ex uobis si offerat munus. in consequētibus uero dicit, si autem anima offerat munus. In posterioribus porro cum secundo iam loquitur dominus ad Mosem / et mandat de sacrificiis pro peccato offerendis: ita dicit. Si pontifex peccauerit; offerat illud et illud, Si omnis synagoga peccauerit / uel si princeps peccauerit / uel si una anima peccauerit: mandatur singulis quibusq; quid offerant. Quid ergo ināē putamus esse istam personarum distinctionem: ut aliud quidem offerendum sub hominis appellatione / aliud sub anime / aliud sup pontificis / aliud uero sub synagoge / aliud etiam sub principiis / uel unius anime cognominatione mandetur? Ego interim pro exiguitate sensus mei hoc in loco hominem quem appellauit / et primum in omnibus posuit ad offereendum munus deo: intelligēdū esse omne humanum genus arbitror, Et ipsum dici hominem: qui holocaustum offerat uitulum ex bobus sine macula. Iste autem uitulus sine macula / uide si non ille saginatus est uitulus: quem pater pro regresso ac restituto sibi illo qui perierat filio/ quiq; omnem substantiam eius dilapidauerat / iugulauit / & fecit conuiuium magnum / & leticiam habuit, ita ut letaretur angeli in celo, super uno peccatore penitentiam agente. Neq; absurde per adolescentiorem illum filium / qui dimisso patre abiit in regionem longinquam: hominem ipsum / genusq; humanū (ut distum) est intelligas. Nempe deum qui ipsum genuerat dereliquit homo / & oblitus est dei creatoris sui: cum suauiter serpentis mandatum domini transgressus est / et de ligno uetito comedit. Tunc itidem in regionem longinquam abiit / regionem peccati & tenebrarum / regionem calamitatis & miserie: cum paradiſo propulsus hanc lachymarum ualem subiit . ubi suis irrationalibus seruiens cupiditatibus: ad porcos pascendos & siliquas eorum comedendas adactus est ob inopiam & famem, Homo ergo iste qui perierat & inuētus est / qui nihil habuit proprię substantie quod offerret (cuncta namq; dilapidauerat: uiuens luxuriose) inuenit istum uitulum : celitus quidem missum / sed ex patriarcharum or-
- Luce.15.** Deute.32

dine & connexis ex Abraham generationum successionibus uenientem. Et id= Math. i.
 circa nō dixit uitulum & siluit/ ut uideatur uitulus quicunq; mandatus: sed uitu
 lum ex bobus / id est ex patriarcha: generatione uenientem. Est autem masculu
 lus sine macula. Masculus uero est : qui peccatum (quod est feminee fragilitatis)
 ignorat solus. Ergo ille masculus qui solus sine macula est / qui peccatum non fecit Esaie. 53
 nec dolus inuentus est in ore eius / et qui acceptus coram domino offertur, ad
 ostium tabernaculi: nō est intra ostium / sed extra hostium, Extra ostium enim
 fuit Ihesus; quia in sua propria uenit / & sui eum non receperunt. Non est ergo Ioan., 1.
 ingressus tabernaculum illud ad quod uenerat : sed ad ostium eius oblatus est
 holocaustum / quia extra castra passus est, Nam & illi mali coloni ueniētem filiū Hebre., 13
 patris familias elecerunt foras extra uineā: & occiderūt. Hoc est ergo quod offer Math. 22.
 tur ad ostiū tabernaculi; acceptum coram domino. Et quid tam acceptum q̄ ho-
 stia Christi: qui seipsum obtulit deo? ¶ Et tūc imponet manū suam inquit super Ephe. 5,
 caput hostie: et iugulabit uitulum coram domino. Et offerent filii Aaron sacer= Leuiti., 19
 dotis sanguinem: & effundēt sanguinem ad altare in circuitu / quod est ad ostiū
 tabernaculi testimonii. Potest quidem uideri ob hoc dictū: q; de filiis Aarō erāt
 Annas & Caiphas / & ceteri omnes qui consilium agētes aduersum Ihesum / pro Math., 16.
 nunciauerunt eum reum mortis / & effuderūt sanguinem eius circa basim alta-
 ris tabernaculi testimonii, Ibi etenim effunditur sanguis; ubi erat altare & basis
 eius sicut ipse dominus dixit. Quia non capit perire prophetam extra Hierusa- Luce., 13
 lem. Posuit ergo & manum supra caput uituli: hoc est peccata generis humani Colos., 1.
 imposuit super corpus suū, Ipse est enim caput corporis ecclesie sue, Sed & hoc
 fortasse non sine causa sit: q; cum superius dixisset / applicabit eum ad ostium ta-
 bernaculi testimonii: in posterioribus repetit & iterum dicit / ad altare quod est
 ad ostium tabernaculi testimonii, quasi non eūdem locum sub eadem narratio-
 ne semel designasse sufficeret, nisi q; forte hoc intelligi uoluit: q; sanguis Ihesu
 non solum in Hierusalem effusus est / ubi erat altare & basis eius & tabernaculū
 testimonii: sed & q; supernum illud altare quod est in celis (ubi ecclesia primitiuo
 rum est) idē ipse sanguis asperserit. sicut & apostolus dicit. Quia pacificauit per Colos., 1,
 sanguinem crucis sue: siue que in terra sūt / siue que in celis. Recte ergo secundo
 nominat altare quod est ad ostium tabernaculi testimonii: quia non solū pro ter-
 restribus / sed etiam pro celestibus oblat' est hostia Ihesus. Et hic quidem pro ho-
 minibus: ipsam corporalem materiam sanguinis sui fudit, In celestibus uero / mi-
 nistrantibus si qui inibi sunt sacerdotibus: uitalem corporis sui uirtutē uelut spi-
 ritale quoddam sacrificium immolauit. Vis autem scire quia in eo duplex hostia
 fuit / conueniens terrestribus & apta celestibus: apostolus ad Hebreos scribēs di-
 cit. Per uelamen: id est carnem suam, Et iterum interius uelamen interpretatur Hebre., 7
 celū: quod penetrauerit Ihesus / ut assūstat nūc uituli dei pro nobis / semper in= Leuiti., 19
 quit uiuens ad interpellandum pro nobis. Si ergo duo intelliguntur uelamina / q;
 uelut pōtifex ingressus est Ihesus: consequēter & sacrificium duplex intelligēdū
 est / p qd & terrestria saluarit & celestia. ¶ Deniq; & ea q̄ sequūtur: pl' celesti sa-
 crificio q̄ terreno uident̄ aptāda. Et decoriātes inq̄t holocaustū: diuidēt illud mē

„ bratim, & imponent filii Aaron sacerdotis ignē super altare et constipabunt li-
„ gna in ignem: & imponent filii Aaron sacerdotis diuisa membra & caput & adi-
„ pes & ligna que sunt super altare. Intestina uero et pedes lauabunt aqua / & im-
„ ponet sacerdos omnia super altare. hostia est et sacrificium: odor suavitatis do-
„ mino. Quomodo decorietur caro uerbi dei quod hic uitulus nominatur / & quo
modo membratim diuidatur a sacerdotibus / opere premium est aduertere. Ego
puto q. ille sacerdos detrahit corium uituli oblati in holocaustum / & deducit pel-
lem qua membra eius conteguntur ; qui de uerbo dei abstrahit uelamen littere /
et interna eius que sunt spiritalis intelligētie membra denudat , Et hec membra
uerbi interioris sciētie nō in humili aliquo loco ponit / sed in alto & sancto / id est
super altare collocat: cū non indignis hominibus et humile uitā ac terrenam du-
centibus pandit diuina mysteria / sed illis que altare dei sunt in quibus semper ar-
det diuinus ignis / & semper consumitur caro. Super hos ergo tales: membratim
diuisus iste holocausti uitulū collocatur , Diuidit namq; membratim uitulū : qui
explanare per ordinem potest & competenti distinctione differere / quis sit pro-
fectus / Christi fimbriam contigisse / quis uero pedes eius lauisse lachrymis & ca-
pillis capit is extersisse. Quāto autē hīs potius sit / caput eius unxiisse mirra: & in
pectore eius recubuisse / quid habeat eminētie. Horū ergo singulorū causas dis-
serere / & alia quidē incipientibus / alia uero iis qui iam proficiunt in fide Chri-
sti / alia autem illis qui iam perfecti sunt in sciētia & charitate ei⁹ / aptare: hoc est
membratim uitulum diuisisse. Sed et qui nouit ostēdere que fuerint legis princi-
pia / quis etiam in prophetis profectus accesserit: que uero in euāgeliis plenitudo
perfectionis habeatur , uel qui docere potest quo uerbi lacte aleđi sunt paruuli in
Christo / et quo uerbi olere refouendi sint qui infirmantur in fide / quis etiam sit
cibus solid⁹ et fortis / quo impinguandi sint athlete Christi / q. hec singula nouit
spirituali ratione diuidere: potest talis doctor ille sacerdos uideri / qui imponit su-
per altare holocaustū per membra diuīsum. Addit & ligna altari / quo ignis ani-
metur & ardeat: a quo non solum de corporalib⁹ uirtutibus Christi / sed etiā de
diuinitate eius / sermo miscetur . De sursum enim est diuinitas Christi: quo ignis
iste festinat. Cōuenienter ergo omnia hec que in corpore a saluatore gesta sūt /
celestis ignis absūplūt: & ad diuinitatis eius naturā cuncta restituit. Lignis ta-
men adhibitis: ignis iste succēditur , usq; ad lignū enim: in carne passio fuit Chri-
sti. Vbi autem suspēsus est in ligno. dispensatio carnis finita est. Resurgēs enim
a mortuis ascendit ad celum quo iter eius natura ignis ostēdit. Vnde & aposto-
2. Cori. 5. Ius dicebat: Quia et si cognouimus Christum secūdum carnem : sed nunc iam
non, nouimus , Holocaustum namq; carnis eius per lignum crucis oblatum: ter-
rena celestibus & diuinis humana sociauit, Intranea sane cum pedibus aqua di-
lui iubet sermo precepti: sacramētū baptismi sub figurali predicatione denun-
cians. Nā interna diluit: qui conscientiā purgat. Pedes abluit: qui consummatio-
nem suscipit sacramēti. Et is scit quia qui mundus est: non indiget nisi ut pedes
lauet, & quia partē qs habere nō potest cū Ihesu: nisi lauerit pedes ei⁹, ¶ Verū si
hec etiā ad morale locū inclinare uelis habes & tu uitulū quē offerre debeas. Vitu-

Math. 9,

Luce, 7.

Marci. 14

Ioan. 13.

2. Cori. 5.

Ioan. 13.

Ius est et quidem ualde superbus: caro tua, quam si uis munus domino offerre / ut eam castam pudicamq; custodias: adduc eam ad ostium tabernaculi / id est ubi diuinorū librōrū suscipere possit auditum. Masculinum sit munus tuum: feminam nesciat, concupiscentiam respuat / fragilitatem refugiat / nihil dissolutum requirat aut molle. Impone etiā manū tuā super hostiā tuā: ut sit accepta domino / et iugula illā corā dñō, hoc est / impone ei cōtinētie frenū: & manū discipline ne auferas ab ea, sicut imposuit manū carni sue ille: qui dicebat. Macero corpus ^{1, Cori. 9.} meū et seruituti subiicio: ne forte cum aliis predicauero / ipse reprob⁹ efficiar. Et iugula eā corā dñō: mortificans sine dubio mēbra tua que sunt super terrā, Sed ^{Colosse. 3.} et filii Aaron sacerdotis offerūt sanguinē ei⁹, Sacerdos in te est et filii eius / mens que in te est et sensus eius, qui merito sacerdos et filii sacerdotis appellantur, soli enim sunt qui intelligunt dominū, et capaces sunt scientie dei, Vult ergo sermo diuin⁹ / ut rationabili sensu carnē tuam in castitate offeras deo: scđm quod apostolus dicit. Hostiā uiuentē / sanctā / deo placēte / rationabile obsequiū uestrū, Et ^{Roma. 12.} hoc est per sacerdotē uel filios sacerdotis offerre sanguinē ad altare: scū et corpore et spiritu quis castus efficiatur. Sunt enim et alii qui offerūt quidē holocaustū carnē suam: sed non per ministeriū sacerdotis. Non enim sc̄iētes / nec scđm legē que in ore sacerdotis est: offerunt, sed sunt quidē casti corpore: animo autē inueniuntur incesti, Aut enī glorie humane concupiscentia maculātur / aut cupiditas avaritie polluūtur / aut inuidie ac liuoris infelicitate sordescūt: uel furētes odii et ire immanitate uexantur, Quicūq; tales sunt / licet corpore casti sint: tamen non offerunt holocausta sua per manus & ministeriū sacerdotis, Nō est enim in eis cōsiliū & prudētia: que sacerdotio fungitur apud dn̄m, sed sunt ex illis quiq; virginibus stultis que uirgines quidē fuerunt / & castitatē corporis seruauerunt: ^{Math. 25.}

oleū autē charitatis & pacis et reliquarū uirtutū in uasis suis condere nescierūt / et idcirco exclusive sunt a thalamo sponsi, quoniā sola carnis continētia ad altare dominicū nō potest puenire: si reliq; uirtutib⁹ et sacerdotalib⁹ ministeriis defēratur. Et ideo qui hec legim⁹ uel audim⁹: in utraq; parte operā demus casti esse corpore / recti mēte / mūdi corde / moribus emēdati / proficere in operib⁹ / uigilare in sc̄iētia: fide / & actibus / gestis & intellectibus esse perfecti / ut ad similitudinē hostie Christi cōformari mereamur. Per ipsum dn̄m nostrū Ihesum Christū Cū quo / deo patri oīpotēti cū spū sācto: est gl̄ia & iperū in seclā seculorū. Amē

C Primi libri Cyrilli in Leuiticum finis.

C Liber secūdus eiusdem / de sacrificiorum generbus: hoc est de munerib⁹ / & lalutaribus / & pro peccatis, & quomodo offert p̄tifex pro peccato suo / et pro peccato sinagoge, uel pro anima que ex populo terre peccauerit / nō uolūtate.

Superior quidē de principio Leuitici disputatio edocuit nos legē sacrificiorū: que munera appellātur, ut si homo mun⁹ offerat: ex animalib⁹ id offeret / id est ex boibus / uel ouib⁹ / uel etiā capris, Si uero ex autib⁹ turturib⁹ par aut duos pullos colubarib⁹ adhiberet, Si uero aia offerat: mu ^{Leuiti, 1,} nus similam offerat ex clibano / id est panes azimos / aut similā oleo cōspersā ex Cartagie / uel etiā craticula. Si autē sacrificiū offerat primitiae: de primis frugib⁹: ^{Leuiti, 2,} A, 4.

Cyril,in Leuiti.

Leuiti.3. ut simila sit recēs id est noua. Igni quoq; eā torrei uult et medio fractā esse : ne multum minuta sit / quia primitie sūt : et bene purgata sit, Oleum quoq; et thus ut imponatur super eam:et sic offeratur . At uero si quis offerat sacrificiū salutare;ex bobus iubetur offerre / uel etiam ex ouib⁹ siue capris. Et exceptis his:nul lum aliud sacrificii genus subsistit in salutaribus hostiis. Nā pro peccatis solū nō uolūtariis / generaliter quidem anima iubetur offerre;sed post hec per diuersas agitur uariaſq; personas / et iubetur. Si quidē pōtifex sit qui deliquit et offert sacrificiū pro peccato;ut uitulū holocaustum offerat / sed nō in eo ritu quo illū pro munere obtulit. De hoc enim tantum adipes & duos renes cum adipib⁹ suis / & adipē qui tegit interiora:imponet super altare holocaustorū, De sanguine quoq; eius intinget digitū suum et resperget septies coram domio & linet ex eo cornu altaris incisi. Ceteras autē carnes cum corio & internis & stercore ; extra castra igni cremare iubet in loco mundo. ¶ Observandū sane est q; in peccato pontificis nō addit legislator;quia per ignorantia aut nō uolūtate peccauerit. Neq; enī cadere ignorantia poterat in eū;qui ut ceteros doceret prouectus est. Si autē totius synagoge peccatū fuerit: uitulū nihilominus holocaustū synagoga iubetur

Leuiti.4 offerre.sed in peccato synagoge dicis;si ignorauerit & latuerit uerbū ab oculis synagoge & fecerit quod contra mādatū domini est. Vnde apparet etiā oēm synagogam delinquere per ignorantia: quod et dominus confirmat in euangelio

Luce. 23. cum dicit. Pater remitte illis; non enim sciūt quid faciunt. Qz si princeps fuerit qui offert hostiam pro peccato:hircū ex capris iubetur offerre.non holocaustū: sed tātum ut de sanguine eius imponat sacerdos super altare / & omnē adipem eius offerat in altari, reliquū autē sacerdotibus remaneat ad edēdum: sanguine tātū ad basim altaris effuso.Si uero anima fuerit (inquit) una que offert pro peccato:caprā feminā offerat.ritu scilicet eodē:quo hircū superi⁹ diximus imolatū.

Leuiti.5, Qz si nō ualuerit inquit manus ad caprā uel agnū:par turturū offeret aut duos pullos colūbarū, Qz si neq; hoc inueniat:decimā partē ephi similaginis sine oleo et sine thure mandatur offerre. ¶ Hec quidē nobis singula:priori lectiōe recitata sunt, uerū explanatio eorū (quoniā tēpore excludebamur) omissa est:de qua nunc paucis cōmonere studiosos quosq; / & eos etiā qui preteritarū meminerint lectionū / absurdū nō puto:qq; ad ea que nup recitata sunt urgeamur. Et primo uelim uidere q; sit ista differentia:q; alia quidē dicit hominē offerre/ alia animā/ alia pōtifice/ alia synagogā/ alia principe/ alia unā animā ex populo terre. Et puta quidē hominē / illū debere intelligi:qui ad imaginē & similitudinē dei fact⁹ est & irrationaliter uiuit. Hic ergo munus offert deo uitulū:cū carnis supbiā uicerit. Quē:cū irrationalibes motus insipiētesq; correxerit. Hedū:cū lasciuia superauerit. Offert etiā par turturē:cū non fuerit sol⁹ / sed mēte suā uerbo dei uelut uero cōiugi sociauerit. sicut hoc gen⁹ auiū/unū dicis; & castū seruare cōiugiū,Offert

Canti.5, etiā duos pullos colūbarē: cum & ipse intellexerit mysteriū quo oculi spōse sicut colūbe dicūtur ad plenitudines aquarē / & collū eius sicut tur turis. Hec ergo sūt hois scđm qđ supra exposuim⁹ munera.anime autē munera;lōge iferiora describit, Anima hec neq; uitulū habet / neq; ouem / neq; hedū:quē offerat deo.sed ne

Canti.1,

par quidē turturū / aut duos pullos iuenit colubarū, Similā tñ habet; ex ipsa panes azimos offert a chibano / ex ipsa in Cartagine opus factū / uel a craticula oleo pmixtū. Vnde uidetur mihi hic aia que appellata est; homo ille quē Paul⁹ animalem hominē nominat / intelligendus, qui etiam si peccatis non urgeatur / nec s.t preceps ad uitia; non tamen habet aliquid in se spiritale / et quod figuraliter carnis uerbi dei reputetur, Sic enim ipse de eo Paulus apostolus dicit: quia animalis homo non percipit que sunt spiritus dei. Stultitia enim est illi: & non potest intel^l, Cori. 2.

ligere quia spiritualiter diiudicatur, spiritualis autem examinat omnia. Iste ergo qui anima nominatur / nō potest offerre omnia; quia examinare non potest omnia, sed offert solam similam et panes azimos: id est cōmunem hanc uitam / uerbi gratia in agricultura / aut nauigādo / aut in aliquibus cōmunis uite usibus positam. Offert tamen etiam ipse munus deo; licet solam similam dicatur offerre / oleo scilicet tātū conspersam. Omnis enim anima eget oleo diuine misericordie / nec presentem uitam euadere quispiam potest: nisi ei oleum celestis miserationis affuerit, ¶ Secūdo in loco / primitiarum id est de initis frugum mandatur oblationis, Quod si bene meministi, in die pētecostes fieri lex iubet / i quo illis plane umbra data est, nobis autem ueritas referata est. In die enim pētecostes oblato orationum sacrificio; primitias aduenientis sancti spiritus apostolorum suscepit ecclesia. Et uere hec fuerunt recentia: quia erat nouum, unde & musto repleti dicebātur. & fuerunt igni tosta: ignee namq; lingue supra singulos consederūt. Et medio fracta / frāgebantur enim media: cū littera separabatur a spiritu. Et bene purgata, purgat namq; omnes fordes presentia sancti spiritus: remissionem tribuens peccatorum, Oleum quoq; misericordie huic sacrificio infūditur / & thus suavitatis: per quod Christi bon⁹ odor efficimur. ¶ Post hec de sacrificiis salutibus dicit: que ex animalibus id est ex bobus uel capris atq; ouibus offeruntur. et nichil his ultra substituitur ad immolandum / sed ne deus quidem: que superius in offerendis muneribus fuerunt substituta. Iste enim qui salutares hostias offert: sine dubio iam sue salutis est conscius. Et ideo qui ad salutem peruenit: ne cesset ut que magna et perfecta sunt offerat, Sic enim et apostolus dicit. Perfectorum autem est cibus solidus, ¶ De hinc ad offerendas pro peccatis uictimas: sacrificiorum ordo dirigitur / in quo & secūdo dicitur. Locutus est dominus ad Mosem dices. Anima quecumq; peccat coram domino: non uolūtate. Recte animam dicit: quam peccare describit. Nō enim spiritum uocasset; quē diceret peccaturū, sed ne hominem quidem hūc diceret: in quo nequaq; imago dei peccato interueniente constaret, Non est ergo spiritus: ille qui peccat. Fructus enim spiritus / ut describit apostolus: charitas est / gaudium / pax / patientia / & cetera his similia: qui etiam fructus uite appellātur. Deniq; & aliib⁹ dicit. Qui seminat in carne: de carne metet & corruptionē, Et qui seminat in spiritu: de spiritu metet uitam eternā. Quomodo ergo alius est qui seminat: & aliud est in quo seminatur? Seminatur autem uel in carne cum pccatur / ut metatur corruptio: uel in spiritu cum secundum deum uiuitur / ut metatur uita eterna. Cōstat utiq; animam esse / que uel in carne uel in spiritu seminat: & illam esse / que in peccatum ruere

Leuiti, 23

Actu. 2.

Hebre, 5.
Leui, 4.Gala, 5.
Gala, 6.

Cyril in Leui,

Possit uel conuersti a peccato. Nam corpus sequela eius est ad quodcumq; direxeruntur. **Leuiti, 4.** rit:& spiritus dux eius est ad uirtutem / si eum sequi uelit. Sed hec generaliter dicitur: cetera sunt: nunc uero per species diuiduntur. Si pontifex inquit qui unctus est pec-
cauerit / ut populum faceret peccare; offeret pro peccato suo uitulum de bobus
sine macula domini. Terror simul & misericordia in diuinis legibus / ostentantur. ita
sane in hominibus nichil tutum est: ne pontifex quidem. Et quis pontifex? ipse q-
unctus est / ipse qui sacris ignibus diuina succedit altaria / qui deo munera & fa-
luitares hostias immolat: qui inter deum & hominem medius quidam repropria-
tor interuenit. Ne iste inquam ipse; immunit manet a contagione peccati. Sed ui-
Hebrei, 5. breos scribens dicit. Omnis namq; pontifex ab hominib; assumptus: pro homini
Hebrei, 7. bus constituitur ad offerendas hostias deo. et paulo post. Lex inquit homines co-
stituit sacerdotes infirmitatem habentes: ut possint pro sua ita etiam pro populi
infirmitate offerre. Vides ergo dispensationem diuine sapientie. Sacerdotes sta-
tuit: non eos qui omnimode peccare non possent, alioqui non essent homines. sed
eos imitari quidem illum: qui peccatum tuum non fecit, offerre autem hostias primo pro
suis / post etiam pro populi delictis. Sed quid precipue in huiusmodi sacerdote mi-
randum est? Non ut non peccet / quod fieri non potest; sed ut agnoscat & intelligat
peccatum suum. nunq; enim emendat: qui se peccasse non putat. simul quia & fa-
cilius potest indulgere peccantibus; is qui alicuius infirmitatis conscientie sue re-
mordetur. Que est autem oblatio sacerdotis pro peccato? uitulus inquit ad holo-
caustum. Secundo inuenimus offerri a pontifice uitulum in holocaustum. semel
pro munere / & semel pro peccato. Sed ille qui offertur in munere; sup holocau-
stum altare consumitur. Qui uero pro peccato; extra castra cum corio ac intestinis ac
stercore / in loco mundo iubetur exuri; adipibus solis in altari oblati / & renibus
Que singula diuidere ac discernere / quamvis & supra nostras vires sit & supra au-
ditum uestrum: tamen aliquas uobis ad intelligendum occasiones conquirere atque
in mediū proferre tetabimus. Vide ergo ne forte Ihesus quem paulus dicit pacifi-
Colos, 1. cassus per sanguinem suum non solum que in terris sed que in celis sunt; idem ipse
sit uitulus / qui in celis quidem non pro peccato sed pro munere oblatus est. In
Roma, 5. terris autem / ubi ab Adam usq; ad Mose regnauit peccatum: oblatus sit pro
Hebrei, 1. peccato. & hoc est passum esse extra castra. Extra illa opinor castra / quae uiderat
Genes, 32. Iacob angelorum dei; castra celestia / de quibus scriptum est in Genesi. Et suspi-
ciens iacob uidit castra dei in apparatu: & occurserunt ei angeli dei. & dixit iacob
cum uideret eos. Castra dei sunt hec. Extra illa ergo castra celestia: est ois in quo
habitamus nos locus iste terrenus / in quo in carne passus est Christus. Quae uero
dicit quia cum stercore exuritur & intraneis: uide ne forte ad comparationem ce-
lestium corporum / corpus istud humane nature stercus figuraliter appelletur,
Luce, 13. terrenum enim est: & de terra sumptus. Sed & copinus ille stercoris qui ad radi-
ces succidende ficalnee mittitur; quid aliud nisi mysterium suscepit in corpore
dispensationis ostenditur? Nec tamen ei interna deesse dicuntur. quamvis enim uile
Colos, 2. seruigesserit formam; plenitudo tamen diuinitatis in eo habitabat. Hec quamvis

audacter discussa sint; tamen fidelium quorumq; nutriti semper ad maiora debet auditus, eadem quoq; etiam de synagoge uitulo accipienda sunt. ¶ In morali aut loco/potest pontifex iste sensus pietatis & religionis uideri: qui in nobis per orationes & obsecratiōes quas deo fundim⁹ / uelut quodā sacerdotio fungitur, Hic si in aliquo deliquerit: omnem qui intra nos est bonorū actuum peccare populum facit, Neq; enim recti operis aliquid gerim⁹: cum in prauum declinauerit dux bonorum operum sensus. Et ideo ad huius emendationem: non qualiscūq; hostia / sed ipsius saginati uituli requiritur sacrificium. Similiter et synagoge culpa/hoc est omnium que intra nos sunt uirtutū emendatio: non aliter q; ex Christi mortificatione reparatur, Si uero princeps inquit peccauerit: hincū offeret ex capris, Princeps iste potest uideri uis rationis. que intra nos est, que si peccet in nobis / & stultum aliquid agamus: p̄t̄imescenda nobis est illa sententia saluatoris/que dicit. Vos estis sal terre, Si autem sal infatuatum fuerit: ad nihilum ualeat Math., 5, nisi ut proiiciatur foras / et conculcetur ab hominib⁹. Habet ergo iste et hostiam suam, Sed & anima inquit una si peccauerit: caprā feminā similiter offeret / secundum dum illam substitutionem hostiarum: quam superius memorauimus. ¶ Sed fortasse dicent auditores ecclesie. Melius fere agebatur cum antiquis q; nobiscum: ubi oblatis diuerso ritu sacrificiis / peccantibus uenia prestatbatur, apud nos una tantummodo est uenia peccatorū: que per lauacri gratiam in initio datur, nulla post hec peccantibus misericordia nec uenia ulla conceditur, ¶ Decet quidem distric̄tioris esse discipline Christianū: p̄ quo Christ⁹ mortu⁹ eit. Pro illis oves / hirci / boues iugulabantur & aues / et simila conspergebatur, Pro te filius dei iugulatus est, et iterum te peccare delectat. Et tamen ne tibi hec non tā erigāt animos pro uirtute / q; pro desperatione deficiant: auditii quanta sint in lege sacrificia pro peccatis. Audi nunc: quante sint remissiones peccatorū. In euangelio est ista prima: qua baptisamur in remissione peccatorum, Secunda remissio est in passione martirii, Tertia est que per elemosinā datur. Dicit enim saluador. uerum tamen date que habetis: et ecce omnia munda sunt uobis, Quarta nobis fit remissio peccatorū: qñ & nos remittimus peccata fratribus nostris. Sic enim dicit ipse dominus & saluador, Quia remiseritis fratribus uestris ex corde peccata; et uobis remittet peccata uestra pater uester, Qz si non remiseritis fratribus uestris ex corde: nec uobis remittet pater uester. Et ipse in oratiōe nos dicere docuit. remitte nobis debita nostra: sicut et nos remittim⁹ debitorib⁹ nostris, Quia peccatorū remissio. cum cōuerterit quis peccatore ab errore uie sue. Ita enim dicit scriptura diuina, Quia qui cōuersti fecerit peccatorem ab errore uie sue: sal Iacobi, 5, uat animā eius a morte / et cooperit multitudinem peccatorum Sexta quoq; fit remissio per abundantiam charitatis: sicut & ipse dominus dicit, Amen dico tibi / Luce. 7, remittitur ei peccata multa: quoniam dilexit multum, Et apostolus dicit. Quia Petri. 4, niam charitas operit multitudinem peccatorum, Est adhuc & septima / licet du- Psal. 6, ra & laboriosa: per penitentiam remissio peccatorū, cum lauat peccator lachry- Psal. 40. mis stratum suum: & fiunt ei lachryme sue panes die ac nocte, cum non erube- Psal. 31. scit sacerdoti domini indicare peccatum et querere medicinam; secundum eum

Cyril in Leui,

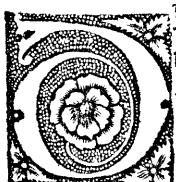
Psal. 31. qui ait. Dixi pronunciabo aduersum me iniustitiam meam: & tu remisisti inimicis
Iacobi 5, tatem cordis mei. In quo impletur et illud: quod Iacobus apostolus dicit, Si quis au-
tem infirmatur: uocet presbiteros ecclesie & imponat ei manus / unguentes eum
oleo in nomine domini / & oratio fidei saluabit infirmum, & si in peccatis fuerit: re-
mittetur ei. Et tu ergo cum uenis ad gratiam baptismi: uitulum offers / qui in morte
Christi baptisaris, Cum uero ad martiriū duceris / hircum obtulisti: quia autho-
rem peccati diabolum iugulasti. Cum autem elemosynam feceris / & erga indigē-
tes affectum misericordie solicita pietate impēderis: altare sacrum hedis pingui-
bus onerasti. Quid si ex corde peccatum remiseris fratri tuo / et iracundia et tumo-
re deposito / mitem intra te & simplicem recollegere animum: immolasse te arie
tem / uel agnum in sacrificium obtulisse confide. Porro autem si diuinis lectioni-
bus instructus meditando sicut columba / & in lege domini meditando die ac no-
cte / ab errore suo conuerteris peccatorem / et abiecta nequitia ad simplicitatem
1. Cori. 13 illa (que & spe et fide maior est) charitas abundauerit in corde tuo: ita ut diligas
proximum tuum non solum sicut te ipsum / sed sicut ostēdit ille qui dicebat: ma-
Ioan. 15. torem hac charitatem nemo habet / q̄ animam suam ponat pro amicis suis: panes
similagineos in charitatis oleo subactos / sine ullo fermento malicie & nequitie / in
1. Cori. 5, azimis sinceritatis & ueritatis te obtulisse cognosce. Si autem in amaritudine fle-
tus fueris luctu lachrimis & lamentatione confessus / si carnē tuam maceraueris /
et ieuniis ac multa abstinentia aridam feceris / & dixeris quia sicut in frixorio cō-
Psal. 101, frixa sunt ossa mea: tunc sacrificiū simile a sartagine uel craticula obtulisti. Et
hoc modo inuenieris tu uerius & perfectius secundū euangelium offerre sacri-
ficia: que secundū legem offerre non potest israel, ¶ Sed uideamus quid etiā de
Leuiti. 4. his que nuper recitata sunt sciendum sit. Si autem inquit anima una peccauerit
“ nolens ex populo terre / faciendo unū ab omnibus mandatis domini quod fie-
“ ri non debuit: et deliquerit / et notum fuerit illi peccatum quod peccauit / & addu-
“ xerit donum suum capram de hedis: feminam sine macula adducet pro peccato
“ quod peccauit. Et omnem post hec sacrificii ritum secundum quod supra expo-
suimus / enarravit de anima: quam sub peccato factā dicit offerre. De anima qua
liter sciendum sit: in superiorib⁹ prout potuimus / explanauimus, Quid uero in hoc
loco addidit / animam dices si peccauerit ex populo terre: non uidetur mihi ocio-
sum. Quis enim dubitaret q̄ ea que dicit lex: ad animas uel ad populū qui sunt
in terra diceretur? Quid ergo necessariū fuit / ut ad hoc quod dicit anima una
si peccauerit: adderet ex populo terre? Sed uidendum est ne forte ad distinctionē
alterius populi qui non est de terra / hec anima que peccauit: de populo terre esse
dicatur. Neq; enim cōuenire hoc dictū potest illi qui dicebat, Nostra autem cō-
Philip. 3. uersatio in celis est, unde & saluatorē expectam⁹ dominum ihesum, Quomo-
do ergo istam animam merito dixerim de populo terre: que nihil habet cōmune
cum terra / sed tota in celis est / & ibi cōuerſatur ubi Christ⁹ est in dextra dei se-
Philip. 1, dens: quo & redire desiderat & esse cum Christo. Multo enim melius, sed perma-

nere in carne / necessarium dicit; propter nos. Hec ergo anima que peccat: de populo terre est / faciens unum ex omnibus mandatis domini quod fieri non debet.

CDiuit certe me in hoc sermone quidam stupor attonitum tenuit. Non enim consequenter dictum video q̄ peccauerit anima & fecerit unū ex mandatis domini quod fieri nō debuit. Si enim mandatum domini est: quomodo fieri non debuit? cum utiq; ad hoc dentur mandata dei: ut fiant. Et quomodo hic dicitur peccata aia que fecerit unū de mandatis domini quod fieri nō debet? Et fortasse aliquibus videbitur error locutionis per interpretes factus. Sed michi curiosius inquireticō pertū est: oēs interptes similiter ptulisse. & ideo nō elocutiois error: sed profundioris intelligentie requirendus est sensus. Inquit ergo nōcibis occurrere potest; hec mihi uidetur absolutio. Mandata domini quedam data sunt ut fiant: quedam ut non fiant. Sed ea que fieri debet: necessitas poposcit humana / ut inserta illis proferrētur que fieri nō deberet. uerbi gratia, ut de his ipsi sis que nunc habemus in manibus sacrificiis: proferamus exemplum. Agnus immolari iubet in pascha / non quo ueri agni hostiā per singulos annos requireret deus; sed quo designaretur immolari debere illum agnum / qui tollit peccata mundi. Hec ergo fieri uoluit: illud noluit. Sic enim per Esaiam dicit. Quo mihi multitudinē sacrificiorum uestrorū: dicit dominus? Plenus sum. holocausta arietum & adipē agnorum & sanguinem taurorum nolo atq; hircorum. Audisti quomodo non uult hostiam arietum nec adipes agnorum: dedit tamen mandatum quomodo uel taurorum uel agnorum hostia deberet offerri. Sed qui legem spirititaliter intelligit: spirititaliter hec querit offerre. Si uero quis secundum speciem mandati carnalis: obtulerit; hec est anima una ex populo terre que peccauit nolens / faciendo unum de omnibus mandatis domini quod fieri non debuit: & deliquit. Et ideo adiungit in subsequētibus. Et cum notum factum fuerit illi peccatum quod peccauit: adducet munus suum ante dominum. Debet enim munus offerre anima cum ei innotuerit: quia non querit dominus carnale sacrificium. quia sacrificiū Psal. 50. deo est spiritus contribulatus. Notum fit ergo ei peccatum suum: cum dicterit Osee, 6, a domino dicente misericordiam malo q̄ sacrificium. & cum agnouerit immola Psal. 48. re sacrificium laudis in ecclesia: & reddere altissimo uota sua. Per Christum dominum nostrum: cui est laus & gloria in secula seculorum. A M E N.

CSecundi libri Cyrilli in Leuiticum: finis.

CEiusdem liber tertius. de eo quod scriptum est. Si autem anima peccauerit & audierit uocem iuramenti: & hic testis sit / aut uiderit / aut conscius fuerit: si non indicauerit / & ipsa accepit peccatum eius. Et anima que tetigerit omnē rem immundam / aut morticinam / aut a fera captam / & cetera,

E sacrificiis que offeruntur abiis qui per ignorantia uel q̄ non uolūtate peccauerint: sermo est. Vnde & in superioribus cū de pōtificis sacrificio dicemus: obseruauimus non esse scriptū de eo / q̄a ignorauerit. Sed si quis bene meminit eorū q̄ dicta sunt: potest nobis dicere, quia sacrificiū quod pontificē pro peccato dixim⁹ obtulisse; si- gurā Christi tenere / intelligere possum⁹. Et conuenies non uidebatur / ut Chri-

Cyril in Leui,

stus qui peccatum nescit: pro peccato dicatur obtulisse sacrificium, licet per my
Esaie, 53. sterium res agatur:& idem ipse pontifex / idem ponatur & hostia. ¶ Vide ergo
2, Cori, 5. si & ad hoc possimus hoc modo occurrere, quia Christus quidem peccatum non fa-
cit: peccatum tamen pro nobis factus est / dum qui erat in forma dei: in forma ser-
ui esse dignatus est. dum qui immortalis est: moritur / & impassibilis patitur / & in
uisibilis uidetur , Et quia nobis hominibus uel mors uel reliqua omnis fragilitas
in carne / ex peccati conditione superducta est: etiam ipse qui in similitudine ho-
Philip, 3. minum factus est / & habitu repertus ut homo : sine dubio pro peccato quod ex
nobis suscepereat / quia peccata nostra portauit / uitulum immaculatum hoc est car-
nem immaculatam obtulit hostiam deo. ¶ Sed quid facimus de eo quod in con-
sequentiis iungitur? Vbi enim dicit, si quidem pontifex qui unctus est peccau-
rit, ibi additur: ut populum facheret peccare / offeret pro peccato suo. Quomodo
ergo conueniet: q. per carnem quam ex nobis suscepit Ihesus ipse peccatum fa-
ctus / peccare fecerit populum? ¶ Ausculta & de hoc si cum aliqua consequentia
possimus respondere. Passio Christi credentibus quidem uitam: mortem uero
non credentibus confert. Quamuis enim salus gentibus sit per crucem eius & iu-
stificatio: Iudeis tamen interitus est & cōdēnatō. Sic enim scriptum est in euā
Luce, 2, gelis. Ecce hic natus est ad ruinam & resurrectionem multorum. Et hoc modo
per peccatum suum / hoc est per carnem in crucem actam in qua peccata nostra
suscepereat: nos quidem credentes liberauit a peccato. populum uero non credē-
tem peccare fecit: quibus ad incredulitatis malum etiam sacrilegi accessit impie-
tas. Et hoc modo pontifex iste per suum peccatum peccare populum fecit: dum
in carne positus & teneri potuit & occidi. Nam ponamus uerbi gratia: si domin⁹
maiestatis non uenisset in carnē / non arguissest Iudeos / nō eis fuisset grauis etiā
ad uidendum: nō utiq; teneri potuisset / nec ad mortem tradi / nunq; sine dubio
uenisset & sanguis eius super ipsos: & filios eorū, Sed quia uenit in carnē & pro
Sapien, 2, nobis peccatum factus est / & hec pati potuit. idcirco ipse dicitur peccare populū
Math, 27 fecisse / qui fecit eum in se posse peccare. ¶ Sed uideam⁹ iam quid agit & ista ani-
ma que audit uocem iuramenti & testis est / uel que uidit aliquid & cōscia est: &
non indicat / ex quo accepit etiam ipsa peccatum eius sine dubio / qui inique aut
egit aliquid aut iurauit. Hoc etiam secūdum historiam nos edificat & docet: ne
unq; in peccatis alterius polluamus cōscientias nostras / nec consensum male agē-
tibus prebeamus. Consensum autem dico: non solum pariter agēdo / sed etiam
que illicite gesta sunt reticendo. Vis autem scire quia consentiant hec etiā euā-
gelicis preceptis: domin⁹ dicit. Si uideris fratrem tuū peccare: argue eum inter te
Math, 18, & ipsum solum. Si te audierit: lucratus es fratrem tuum. Qz si te non audierit:
adhibe tecū adhuc duos uel tres. Qz si nec ipsos audierit: dic eccl̄e. Si uero nec
ecclesiam audierit: sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Sed euangelicū preceptū
in eo perfectius datum est: q. iudicandi peccati modū disciplinamq; constituit.
Non uult enim te / si forte uideris peccatum fratris tui: continuo euolare ad publi-
cum / & proclaimare passim / ac diuulgare aliena peccata, quod esset utiq; non
corrigentis: sed potius infirmantis . Solus inquit inter te & ipsum corripe eum,

ubi enim seruari sibi misterium uiderit ille qui peccat: seruabit & ipse emendati
onis pudorem. Si uero diffamari se uiderit; illico ad denegandi impudentiam co-
uertetur. & non solum non emendaueris peccatum; sed & duplicaueris, Disce er-
go ex euangelicis preceptis ordinem. Primo inquit corripe eum solus inter te et
ipsum. Secundo adhibe tecum alios duos uel tres, In ore inquit duorum uel triū
testium: stabit omne uerbum. Tertio uero dice ecclesie, Quomodo quidem tertio: Deute. 19
correptionem mādabat ad ecclesiam deferēdam: ita in secūdo uult duos uel tres
adhiberi, quibus presentibus correptus si emendare se non uult: cum ad ecclesiā
delatum fuerit eius peccatum / possit dudum adhibitis testib⁹ confutari. Freque-
ter enim accidit / ut uolens quis euāgelicum implere mandatum / calumniator ui-
deatur: si crimen deferat ad ecclesiam et deficiat testibus. Ne hoc ergo accidat:
idcirco duos uel tres testes in secūda correctiōe ei iussit adhiberi. Cū ergo & euā
gelii tale mandatum sit & lex precipiat: quia si tacuerit / accipiet peccatum, scien-
dum est q. si quis ea que uidet in delicto proximi sui uel non indicat secundū re-
gulam superius datam / uel in testimoniu uocatus non que uera sunt dixerit: pec-
catum quod commiserit ille quem celat / ipse suscipiet / & pena commissi reuolue-
tur ad consciūm. Sufficiēter ergo in hoc capite: ipse edificauit textus historie , Pu-
to tamē q. & illa aīa que legit scriptū in lege dei. quia iurauit dominus & non pe-
nitēbit eum: tu es sacerdos in eternū secūdum ordinem Melchisedech. audit uo Psal. 109.
cem iuramenti ut faciunt scribe & pharisei semper hec meditantes / sed tacet et
enūciare populo nolūt / ne Christi testentur aduentum, Propterea ergo ipsi acci-
pient peccatum: in quo non enunciantes ad populum que uera sunt / peccare fa-
ciunt israel. ¶ Post hec: & alia lex promulgatur. Anima inquit quecunq; tetige-
rit omnem rem immundam aut morticinam iumentorum immundorum et latu-
erit eum & inquinatus est: aut si tetigerit immundiciam hominis / & omnem im-
mundiciā ex qua inquinatur . et cetera, Hec quidem apud Iudeos indecenter sa-
tis & inutiliter obseruantur . ut quid enim immundus habeatur: qui contige-
rit uerbi causa animal mortuum aut corpus hominis defuncti: quid si prophete
corpus sit / quid si patriarcha: uel etiam ipsius Abrahe corpus? & si eius ossa cōti-
gerit. immundus erit? quid si Helisei ossa contingat qui mortuū suscitauit :im-
mundus erit ille qui contingit? et immundum faciunt ossa prophete etiam illum
ipsum: quem a mortuis suscitant? Vide q̄ inconueniens sit Iudaica intelligentia,
Sed nos uideamus primo quid sit tangere & quis sit tactus qui faciat immūdum
quis uero sit tactus qui faciat mundum. Apostolus dicit, bonum est homini: mu-
lierem non tangere hic tactus immundus est, hoc est enim illud quod in euāgelio 1. Cori. 7.
dominus dixit, Si quis uiderit mulierem ad cōcupiscendum: iam mechatus est in
corde suo, Tetigit enim cor eius concupiscentie uitium: & immūda facta est ani-
ma eius. Si quis ergo hoc modo tangit aliquam rem / id est uel per mulieris con-
cupiscentiam / uel per pecunie cupiditatē uel alio quolibet peccati desiderio: immū-
dum tetigit & inquinat⁹ est, Oportet ergo te si quid tale contigeris: scire quomo-
do offeras sacrificium / secundum ea que in superiorib⁹ memorauim⁹: ut mun-
dus effici possis, Vis tibi ostendam que est anima que tetigit immundum / & im-

4. Regū.
13

1. Cori. 7.

Math. 5.

Cyril in Leui,

- Lnc.8. mūda facta est; & rursum tetigit mundū / facta est munda? Illa que profluuit
um sanguinis passa est / & erogauit omnem substantiam suam in medicos / nec
aliquid proficere potuit: per immūdiciam peccati in hoc deuoluta est. Tetigerat
enim peccatū: & idcirco flagellum carnis acceperat, Sed postea q̄ fide plena teti-
git timbriam Ihesu; stetit fluxus sanguinis / & repente facta est munda: que ante
Luce,8. per tantum tempus uixit immūda. Et quemadmodū cum tetigisset dominū &
saluatorem: dixit ipse, quis tetigit me? ego enim sensi uirtutem exisse de me, illā
sine dubio uirtutem: que mulierem sanauerat & fecerat mundam, sic intelligen-
dum est q̄ si quis contigerit peccatum: exeat ab ipso peccato uirtus quedam ma-
ligna / que eum qui se cōtingit faciat immundum. & hoc est uere cōtigisse immū-
dum. Simili ratione etiam de morticino hominis / uel de morticino pecoris mun-
di aut immūdi: dicendum est. Morticinū namq; hominis cōtingit: is qui peccatis
suis mortuum quempiam uel sequitur uel imitatur. Sed si singulorum differen-
tie requirēde sunt: singula recenseamus. Hominis morticinum (sicut supra dixi-
mus) illud possum dicere: quod apostolus ad Corinthios dicit. Scripsi inquit uo-
bis in epistola: ut nō commisceamini fornicariis. Non utiq; fornicariis huius mū-
di: aut auaris / aut rapacib? / aut idolis seruētib?. alioqui debueratis de hoc mū-
do exisse. Nunc autem scripsi uobis: ut non commisceamini. Si quis frater nomi-
natur fornicator / aut auar? / aut idolis seruēs / aut maledicus / aut ebriosus / aut
rapax: cum huiusmodi nec cibum sumere. Istud est ergo hominis morticinū cō-
tingere quasi ei se socium saltem in cibo prebuerit qui in Christo homo effectus /
rursum in peccatis est mortuus. Nam & illa uidea de qua dicit apostolus: quia in
Timo,5 deliciis agens / uiuens mortua est: morticinum hominis dici potest. Sed alia ani-
me morticina nihilomin? que sunt in ecclesia: requirēda sūt. Si simpliciores sint /
quiq; nihil uirtutis / nihil prudētie egerūt: & iam in peccatorū sordib? uolentes /
hos si quis sequatur uel tangat / eo tactu quo supra exposuimus: morticinum ani-
mal tetigit. Qz autem ecclesia habeat & animalia: audi quomodo dicit in psal-
mis, homines & iumenta saluos facies dorsine, Hi ergo qui uerbi dei & rationabili
is instituti studium gerūt: homines appellantur. Qui uero absq; huiusmodi stu-
diis uiuunt & scientie exercitia non requirunt / fideles tamen sunt: animalia qui-
dem sed munda dicuntur. Sicut enim sunt quidam homines deitata sunt & que-
dam oues dei. Scriptū est enim quia Moses non erat ouis dei: sed homo dei. & He-
4.Reg.1. lias non erat ouis dei: sed homo dei. Sic enim ipse dicit. Si homo dei sum ego: de-
scendat ignis de celo & cōsumat te & quinquaginta tuos. Vis autē audire de ouis
Hie,23. bus dei: dicitur per prophetā. Oues mee / oues sancte sunt: dicit dominus, Et ite-
Ioan,10. rum saluator dicit in euangelio. Oues mee uocem meā audiunt, Et nō puto quia
Luce,8. dixisset de hominibus: quia uocem meam audiunt homines, sed hoc. Qui habet
aures audiendi audiat. Quomodo uocem Christi audiunt oues: ita homines uer-
bum eius audiunt. Ista ergo sūt animalia / mūda quidem propter Christū: mor-
ticina autem propter peccatum. Que si quis tetigerit / hoc est si secutus quis fue-
rit in peccato: immundus erit. Et si quis huiusmodi hominis morticinum cōtige-
rit: id est eius qui secundum rationem uiuit primo / & in uerbo dei semetipsum

exercēst postmodū decidit i peccatū. Si qs eū sequat̄ aut imiteſ hois cōtigit mor
 ticinū / & erit imūd⁹. Sed & a fera captū ſi cōtigeris imūd⁹ eris. Que eſt fera; leo
 eſt / an lup⁹ q rapit hoies uel iumēta? Illa credo fera eſt de q dicit Petrus ap̄l's, qa
 aduersari⁹ uester diabol⁹ ſicut leo rugiēs circuit querēs que deuoret / cui refiſti-
 te fortes in fide. Et rursū de qb⁹ dicit ap̄l's Paul⁹, Intrabūt enī poſt diſceſſū meū Actu. 20.
 lupi rapaces nō pcentes gregi. Ab iſtis ergo feris ſi uideris captū: noli eū ſeq / noli
 cōtigere; ne & tu efficiaris imūd⁹. Sunt pterea & alia imūda aialia: quoꝝ mortici
 nū uetat cōtigi. Immūda aialia ſūt hoies q extra Christū ſūt; in quib⁹ ratio neq;
 religio ulla eſt. Hoꝝ ergo oīm morticina id eſt pctā ſi uideas; dicit tibi legillator,
 ne cōtigeris / ne acceſſeris / ne attractaueris. Et iſte ſunt imūdicie: q merito fugiē
 de ſūt. Hois aūt tactū refugere uel mortui corporis / cui magis ſepultura religioſa
 cōferēda eſt. Iudaice hec ſūt & iutiles fabule / ſpecie quidē pietatis habētes; uirtu-
 tē uero ipſi⁹ denegātes. ¶ Prima ergo lex de imūdicis data. Si qs iuramēti alicu
 ius uel delicti teſtis fuerit & nō indicauit; per hoc imūd⁹ quodā mō effect⁹ ē etiā
 ipſe ſocietate pcti. Secūda lex: q cōtigere imūdū aliqd ac morticinū uetaſ, Ter- Leuiti. 5.
 tia nūc lex pmulgat̄ huiusmodi. Et aia inqt q iurauerit pnūciās labiis ſuis male-
 facere aut bñfacere / & nō fecerit ſcdm oia qcuq; dixerit hoī cū iuramēto & latue-
 rit eū / & poſtea cognouerit & peccauerit unū aliqd de iſtis: pnūciet peccatū qd
 peccauit / & offerat p uis q deliquit dño p pctō quo peccauit: feminā de ouib⁹ / &
 cetera. Quō qdē ſi pnūciauerolabiis meis uel iurauero bñfacere & nō faciā / pec-
 cati reus ſim: difficultas non eſt oſtēdere. Quō autē ſi iure uel pnunciē maleface-
 re & nō fecero / peccaueri uerbo: assignare difficile eſt. Absurdū enī uideſ (uerbi
 grā) ut ſi piracūdiā dixero me hoīem occifurū & nō fecero / ne peierare aut fal-
 re uidear: cogi ad explēdū opus / qd̄ temere & illicite pmisi. Queram⁹ ergo q ſit
 res / i qua ſi pmittim⁹ nos malefacere & nō fecerim⁹: peccam⁹, ſi uero fecerim⁹:
 excufemur a pctō / ut ratiōabiliter ſtare pcepti ueritas poſſit. Quātū i hoc loco i-
 telligēdū uideſ: malefacere / aduersari alicui eſt / & nō idulgere ei ut faciat quod
 uult. Et nos ergo cū uenim⁹ ad dñm & uouem⁹ nos ei i castitate ſeruire: pnūcia-
 mus labiis nr̄is & iuram⁹ nos caſtigare carnē noſtrā uel male ei facere / atq; i ſer-
 uitutē eā redigere: ut ſp̄n ſaluū facere poſſim⁹. Sic enī iurasse ſe dixit: q ait, Iu-
 raui & ſtatui ſeruare oia pcepta tua. Quia ergo carnis uox ē q dicit, nō enī qd̄ uo- ps. 118,
 lo / ago: ſed qd̄ odi / illud ficio. affacta ſine dubio a ſp̄n & coartata / refiſtit ei / & re Roma. 7
 pugnat aduersus ſp̄n. Et niſi ei malū faciat ut affligat̄ & infirmef: nō pōt dicere
 ſp̄n. Cū infirmor: tūc potēſ ſum. Huic ergo carnī refiſtēti & repugnāti adueſus 2. Cori. 12
 ſp̄n / ſi qs iurauerit & pnūciauerit malefacere / ac affligere & macerare eā: q nō
 fecerit / pcti reus eſt in eo q iurauit cruciare ſe carnē ſuā & ſeruituti ſubiicere: &
 nō fecit. Eode autē iuramēto: & ſpiritui decernit benefacere. In quo enim carnī
 malefacit: ſpiritui benefacit. Si quis ergo hoc iurauerit & non fecerit: peccati effi-
 citur reus. Viſ autem ſcir e quia nec poſteſ uni horū bñfieri / niſi alii malefeceris;
 audi etiam dominū dicētē, Ego occidam / & uiuere faciam. Quid occidit deus? Deute. 32
 carnē utiq; / Et quid uiuere facit: ſpiritū ſine dubio. Et rurſum in ſequētib⁹ dicit.
 percutiā / & ego sanabo. Quid pcutit: carnē, Quid sanat: ſpiritū, Quo rurſū
 iſta proficiat̄: ut ſiat mortificatū carne; uiuificatū ſpiritu. ne forte & tu mēte ſer 1, Petri. 3.

Cyril,in Leuiticū.

Roma. 7 uias legi dei/carnē autē/legi peccati/si mortificata nō fuerit, Si uero istū ordinē
 » p̄mis̄eris & seruare nō quieueris; audi quid legis ordo precipiat. Si peccauerit in
 » quid unū aliquid de istis; pronūciet peccatū qđ peccauit. Est aliquod in hoc mira
 bile secretū; quod iubet p̄nūciare peccatū. Etenim cuiusuis generis pronūciāda
 sūt/& i publicū p̄ferēda cūcta q̄ gerim⁹, si qđ in occulto gerim⁹ / si qđ in sermōe
 solo/uel etiā intra cogitationū secreta cōm̄sumus;cūcta necesse est publicari/cū
 etiā proferri. Proferri aut̄ a nobis/aut ab illo;q & accusator peccati est/& incētor
 Ipse enim nūc nos ut peccem⁹ instigat; ipse etiā cū peccauerim⁹ accusat, Si ergo
 preueniam⁹ eum in hac uita /& ipsi nostri accusatores simus:nequitiā diaboli ini
 mici nostri preuenimus /& accusatores efficimur ,Sic enim & alibi p̄pheta dicit.

Esaie. 43. Dic tu iniquitates tuas prior;ut iustificeris. Nōne euidēter mysteriū de quo tra
 ctamus ostēdit: cum dicit,dic tu prior; ut ostēdat tibi quia preuenire illū debeas
 qui paratus est ad accusandū. Tu ergo inquit dic prior;ne te ille preueniat. Quia
 si prior dixeris /& sacrificiū penitentie obtuleris scđm ea q̄ in superiorib⁹ dixim⁹
 offerēda:& tradideris carnē tuā in interitū / ut sp̄us salu⁹ fiat in die dñi;diceſ &

Luce, 16. ps, 31, tibi. Quia recepisti in uita tua mala:nūc uero hic requiesce. Sed & David eodem
 sp̄u loquiſ in psalmo /& dicit, Iniquitatē meā notā feci;& peccatū meū nō coope
 rui. Dixi pronūcabo aduersum me iniusticiā meā:& tu remisisti ipietateē cordis
 mei. Vides ergo quia pronūciare peccatū:remissionē peccati meret⁹ ,Peruēt⁹ eni
 diabol⁹ in accusatiōe/ultra nos accusare nō poterit. Et si ipsi/nři accusatores su
 mus; p̄ficit nobis ad salutē. Si uero expectem⁹ ut a diabolo accusemur:accusatio
 illa cedit nobis ad penā, habet enim socios in gehēna:quos cū uicerit / criminū ha
 buit socios. ¶ Multū erit nūc hostiaꝝ: diuerſitatis & sacrificioꝝ ritus ac uarieta
 tes exequi:& lōge alterius operis/q̄ eius uerbi qđ in cōmuni auditorio uulguſ ex
 cipiat. Verū ut aliqua in trāſcursu p̄strigere uideamur:ois quidē pene hostia que
 offertur /habet aliquid forme & imaginis Christi, In ipsum nāq; ois hostia recapī
 tulaf⁹ /intantū ut postq̄ ipſe oblat⁹ eſt: oēs hostie ceſſauerit /qa & tūc in typo &
 umbra p̄cesserāt, de quib⁹ prout potuim⁹ .in superiorib⁹ diſſeruim⁹ ,ut quō ui
 tul⁹ a p̄tifice oblat⁹ ſiue in mūere ſiue p̄ pctō /formā ei⁹ haberet:ostēdim⁹ , Per
 adipes uero q̄ offerunſ in mūere /operiētes interiora & renib⁹ coherētes:potest
 ſtā illa ei⁹ aia itelligi, Que iteriora qđē/id eſt diuinitatis ei⁹ ſecreta uelabat:reni
 bus aut̄ hoc ē corporaliū materie q̄ ex nobis caste ſūpta fuerat /cohorebat. Et me
 dia inter diuinitatē carnēq; dñi poſita:ſacrificiādā ſacris altarib⁹ & diuinis ignib⁹
 illuſtrādā cōſeruā ſecū ad celos naturā carnis iponit. Renūculi aut̄ ignib⁹ tradi
 ti:qs dubitet q̄, nullos i Christo ſuiſſe indicet genitaliū partiū mot⁹? Qz uero de
 ſanguine hostie ſepties ante dñm ſacerdos respgere mēoraf⁹ : euidēter ſp̄us ſepte
 pliſis ḡra ſub myſterio designaf⁹ .Quatuor cornua altaris q̄ ſanguine linūf⁹ ;Chri
 ſti paſſionē referri q̄tuor euāgeliis iſidat. Penna iecoris qđ offerſ :in iecore/ira iu
 gulaf⁹ .In pena:uelox & cōcita uis furoris ostēdit⁹ .Reliqu⁹ aut̄ ſāguis q̄ ad basim
 altaris effūdiſ: puto q̄, illi⁹ ḡre formā designet:qa i nouissimis dieb⁹ postq̄ pleni
 tudo gētiū ſubitrauerit;ois q̄ relict⁹ fuerit Iſrael ad ultimū uelut ad basim altaris
 Roma, 11 posit⁹ /effuſionē ſāguis Christi etiā ipſe ſuſcipiet. De agnis uero & hedis/turturi
 bus & colubis & ſimila cōſpſa i oleo /aut i panib⁹ azimis cocta:quātū res pati po-

tuit supradictū est. ¶ Videamus nūc q̄ lex pponit in offerēdis hostiis p pctō. Et locut⁹ est inquit dñs ad Mosem dices, Anima siqua ignorauerit & peccauerit nō Leuiti, s, uolēs a sanctis dñi: offeret pro delicto suo dño ariete immaculatū. De ouib⁹ pre cito argenti siclo sancto / in eo quod deliquit & peccauit a sanctis reddet; & quin- tas adiiciet ad illud / & dabit illud sacerdoti; & sacerdos exorabit pro eo in ariete delicti / & remitteſ ei. In superiorib⁹ legim⁹: q, due minores hostie sacrificiis sub- stituebantur. ut ubi dixit offerendā (uerbi causa) ouē aut hedū: addidit, q, si nō sufficiet manus eius ad hedū aut agnū: offerat par turturū aut duos pullos colū binos. Et iterū. si nec ad hoc sufficiet: offerat similagine. In hac uero lege ubi de peccato quod in sanctis cōmittitur differit: nullā substitutionē iferioris hostie se cunde uel tertie subrogauit / sed statuit solū arietē offerendū. nec taliter ostēdit solui posse peccatū quod in sancta cōmittitur; nisi arietē iugulauerit. Et nō sim- pliciter arietē; sed arietē precio emptū / & certo precio / siclo inquit sancto. Quid igitur si quis pauper fuerit / & nō habuerit siclū sanctū unde mercari possit arie- tem / peccatum eius non soluetur? Querende sunt ergo unicuiq; diuitie: ut pec- catum eius possit absoluī. Verum si dignetur dominus uel oculos nobis ad uidē- dū / uel uobis ad audiendū aures cordis aperire; quid sibi uelit legislatoris sensus opertus mysteriis / requiremus. ¶ Et primo quidē uideamus hoc ipsū quod reci- tatū est secūdū litterā: quale sit. Videtur plane de iis dicere: in quorū manib⁹ san- cta cōmissa sunt / id est que in dñi donis oblata sunt, Verbi gratia. Vota & mune- ra que in ecclesiis dei ad usum sanctorū & ministeriū sacerdotū / uel q̄ ob necessi- tate pauperū a deuotis & religiosis mētibus offerunt. De his si qualibet presump- tiōe substraxerit quis: decernit lex ut si rememorat⁹ fuerit peccasse se / & spōte cōpunctionē cordis acceperit (de eo enī qui nō spōte cōpūgitur sed alio arguēte conuincitur: difficilius remediū est) hic ergo qui spōte recordatus fuerit peccatū suū: reddet inquit illud ipsum qđ substraxerat / & addet ad illud quintas / & offe- ret arietē pro peccato / siclo sancto. Quod dicit / addet ad illud quitas: simplicio- res / quitas estimāt ita dictū, ut uerbi causa. si quinq; nummi subtracti sūt: unus addat. ut pro quinq; / sex reddere iubeat. Sed qui in disciplina numerorū: peritā gerūt: longe aliter istius uocabuli numerum supputant. Nam & in greco nō ha- bet πέντε quod simpliciter quintas facit: sed habet επί πέντε quod nos quidem possum⁹ dicere: sup quintas, nisi dicereſ istud specialis cuiuldā numeri apud il- los esse uocabulū: quo indicaret p̄ quiq; / alios quiq; dandos & unū sup. ut uerbi gratia intelligat⁹ qui furatus sit quiq; nūmos: ipsos quidē quiq; restituere debere uno supaddito. Nec tamē cōtinuo hec p̄ furtis aut fraudib⁹ solū intelligēda sūt, sed q, etiā si quis pro usib⁹ necessariis sibi de sc̄tiis pecunia sumpsit / & moras at- tulit in restituēdo: huiusmodi lege cōstringit⁹, q̄ lex etiā sc̄dm litterā edificare de- bet audiētēs. Valde enim utilis & necessaria est obseruatio iis precipue qui ecclē- siasticis dispēsationibus presunt: ut sciāt sibi ab iis que in usu sanctorum oblata sunt cautius & diligētius obseruandum. Sed & nos quibus ista forte nō accidūt: uideamus qua ex parte sermo legis edificet. Et ego hodie licet peccator sim / ta- men quia dispensatio mihi uerbi dominici credita est: sancta dei uideo habere

Cyril,in Leuiticū.

cōmissa, Neq; nunc primum / sed sepe iam & olim: dispēsatione hac erga uos uti
mur, Si quis ergo ex uobis suscepit a me dñicam pecuniā / & ut fieri solet egressi
ecclesiam & diuersis occupationibus seculi raptus: obliuioni que audierat dedit/
nec opus aliquid ex uerbo quod suscepit impleuit: iste est qui pecuniā de sanctis
susceptā nō reddit. Vnde uel his auditis in memoria reuocet: q; ea que fuerant
dudū sibi in uerbo dei commissa neglexit, Reddat ergo & hoc quod accepit: &
addat ad quintas / eo modo quo ante iam diximus. id est ut bis quinq; sint: & un
superaddatur, Videamus ergo quomodo quinq; isti reddātur. Quinq; nume
rus: frequēter immo pene semper / pro quinq; sensibus accipitur, Scire ergo de
bemus; hoc modo istos quiq; sanctis posse restitui, ut si forte presumpsimus abu
ti eis in secularibus actibus / & impēdimus usum eorum in iis que nō scdm deum
gessimus; restituamus nunc ipsos quinq; sanctis actib⁹ religiosisq; ministeriis / &
alios eis quinq; addamus: qui sunt interioris hominis sensus, per quos uel mundi
corde effecti: dominnm uidemus, uel aures habemus ad audienda ea: que docet

2,Cori.2. Ihesus, uel odorem capimus illum quem dicit apostolus: quia Christi bonus odor
Psal.33, sumus, uel etiam gustum sumimus illum de quo dicit propheta: gustate & uide
1.Ioan.1. te quoniam suavis est dominus, uel tactū illum quem dicit Ioānes: quia oculis no
stris inspeximus / & manus nostre palpauerunt de uerbo uite, His autem omni
bus unum superaddimus: ut ad unum deum hec cūcta feramus. Et hec quidē de
restituendis iis que qualibet culpa ex sanctis ablata fuerāt: dicta sint. ¶ Quid ue
ro dicemus de sacrificio arietis precio empti / & precio sicuti: qui pro peccati
expiatione iubetur offerri: diues futurus est: qui precio arietis possit delicta pur
gare. Que sunt iste diuitie: requiramus. Docet nos sapientissimus Salomō dices.

propter.13 Redemptio anime uiri: proprie diuitie eius, Audis uerba sapientie: quomodo ne
cessariis cum proprietatibus uim uniuscuiusq; sermonis enunciat, Diuitias dicit
aptas ad anime redēptionem / & diuitias nō alienas neq; cōmunes: sed diuitias
Luce.16. dominus in euangeliis declarauit: cū dicit. Q: si in alieno fideles nō fuistis: quod
uestrū est qs dabit uobis: ostendens presentis seculi diuitias nō esse nřas pprias:
sed alienas, Trāseūt enī / & sicut umbra pretereūt. Proprie uero sunt ille diuitie:

Zacha.14 de quib⁹ ppheta dicit. Et ad te cōgregabo diuitias gētiū, Ex his fortasse diuitias
Gene.13. & abrahā diues fact⁹ est ualde. in auro & argēto & pecorib⁹ / atq; oī supellectili.

Vis tibi ostendā ex quib⁹ thesauris descendāt iste diuitie: audi a postolū dicētem

Coloff.2. de domino Ihesu Christo, In quo sunt omnes thesauri sapientie & scientie absco

Math.13, diti. Et in euangeliis dominus dicit, Quia scriba diues pfert de thesauris suis no

1.Cori.1, ua & uetera. De his & apostolus Paulus dicit, Quia in omnibus diuites facti estis

in illo: in omni uerbo & in omni scientia. Ex his ergo diuitiis q; de thesauris sapien
tie & scientie pfertur: mercādus nobis est aries iste qui offerri debeat p peccatis

illis scilicet que in sancta cōmissa sunt / & sicuti sancti annumeratione mercādus.

Iam superius dixim⁹: q; omnis hostia typū ferat & imaginē Christi. multo magis

Gene.22. aries qui & pro Isaac quidem a deo substitutus est immolandus. Siclo igitur san
cto cōparādus nobis est Christus; qui peccata nřa dissoluat, Sicut⁹ sanct⁹: fidei nře

formā tenet. Si enim fidem obtuleris / tanq̄ premium a Christo uelut arietem im-
maculatum in hostiam dato; remissionem accipies peccatorum. Sētio plane q. in
explanando: uires nostras mysteriorū superat magnitudo. sed quāuis nō ualea-
mus cūcta differere; tamē sentim⁹ cūcta repleta esse mysteriis. Et ideo studiosis
quibusq; īdicia posuisse sufficiat; quibus excitati ad altiora horū & p̄fundiora
perueniāt / & intelligāt ex quibus uitulus querāt in hostiā / ex quib⁹ ouibus aries
prouidēdus sit. Habeo enī (inquit Ihesus) & alias oves: q̄ non sunt de hoc ouili. Et Ioan. 10,
illas oportet me adducere; ut fiat & unus pastor & un⁹ ḡrex. Sciat etiā ubi turtu-
res / ubi colūbe requirende sunt. Oculi inquit colūbe; super plenitudines aquarū Cālico. 5,
Ad aquarē ergo plenitudines properādū est; & in his enī spōse describif pulchri-
tudo. Et collū inquit tuū sicut turturis. In colūbis oculi predicātur, Qz enī dixit Cālico. 1.
colūbe super plenitudines aquarum / ferūt hoc genus aut cū ad aquas uenerit /
quia ibi solet accipitris insidias pati; uenientē de super inimicū uolitatis umbra in
aquis inspecta deprehēdere / & oculorū perspicacia fraudē periculi iminētis euad-
dere, Qz & si tu ita p̄spicere potueris insidias diaboli & cauere; sacrificiū deo co-
lumbas obtuleris. Sed & quibus talia cure sunt: illud etiam requirāt / ex quib⁹ eis
agris simila debet offerri. Ego arbitror q. ex illius terre segetib⁹: q̄ facit aliud cen Math. 13,
tesimū / aliud sexagesimū / aliud trigesimū fructū. Requirāt etiā nisi plusq; de-
bet curiosū uidetur; quib⁹ moletib⁹ simila ista ad sacrificia preparetur. Nec eos
lateat duas esse que molūt; quarū una assumif / & alia relinquitur. Ex illius ergo Math. 24
mola que assumēda est; similā oportebit offerre. Sed & sicutus sanctus qui ad arie-
tis preciū necessarius dicitur; uide unde & quomō perquirendus sit. Sicutus / pecu-
nie dominice nomē est; & in multis scripturarū locis diuersis appellationū noib⁹
pecunia dñica memorāf. Sed quedā proba: quedā uero reproba dicitur. Proba Math. 25
erat illa pecunia: quā pater familiās peregre profectur⁹ uocatis seruis dedit / uni-
cuiq; secundū uirtute suā. Proba erat & illa pecunia que denarius nomināf: qui
cū mercēnariis pactus est / & a nouissimis datus est usq; ad primos. Scire ergote Math. 20
oportet; quia est & alia pecunia reproba. Audi prophetā dicentē. Argētū repro Esaie. 1.
bū uestrū. Est ergo quedā pecunia proba: quedā uero reproba. Propterea apo-
stolus uelut ad probabiles trapezitas / probātes inquit oia; quod bonum est obti-
nētes. Solus enī est dñs noster Ihesus Christ⁹ / qui te huiusmodi artē possit edoce-
re; per quā scias discernere / que sit pecunia que ueri regis imaginē tenet: que ue-
ro sit adulterina / & ut uulgo dicitur / extra monetā formata. que nomē quidē ha-
beat regis: ueritatē autē regie figure nō teneat. Multi nāq; sunt qui nomen Chri-
sti habēt; sed ueritatē non habēt Christi. Et propter hos dicit Paul⁹. Oportet enī 1. Thess. 5
heresēs esse: ut probati man̄festi fiant inter uos. Idcirco igif & in presenti lectio-
ne legislator oino ad mysticū & spiritalem respiciēs sensū addidit / ut aries iste
q̄ ob hoc cōparaf ut peccatū possit absoluere: nō qualicūq; sicut hoc est nō quali-
cūq; pecunia / sed sicut cōparef. Qz si nō respiciebat ad mysteriū: qd ra-
tiōis esse uidebas ut aries empt⁹ offerret ad hostiā / & p̄ certo p̄cio nō sufficit no-
mē pecunie sicut noī assēs: sed addidit / & sicut sētō. Quid si haberet aliq; in gregi-
bus suis arietes optimos. & diuinis sacrificiis dignos. Aut qd si aliq; ita paup̄ē: ut

Cyril,in Leuiticū.

sicut sanctū habere nō possit. Hec est legislatoris moderatio/ut nisi quis habeat certū pecunie modū; peccatū eius nō possit absoluī. Quod apte scđm litterā ab- surdū; secundū spiritualē uero intelligentiā certū est q; remissionē peccatorū; nul- lus accipiet; nisi detulerit integrā/ probā & sanctā fide/ p quā mercari possit arie tem. cuius natura hec est; ut peccata credētis abstergat. Et hic est siclus sanctus/ probata (ut dixim?) & syncera fides; id est ubi nullus pfidie dolus/ nulla heretice calliditatis peruersitas admiscetur, ut synceram fidem offerentes; precioso Chri- sti sanguine tanq; immaculate hostie diluamur. Cum quo est deo patri oipotēti & cum spiritu sancto gloria & imperium in secula seculorum. Amen.

C Tertii libri Cyrilli in Leuiticum; finis,

C Eiusdem Liber quartus.

Si secundū diuine legis fidē/ hec que legūtur nobis/dñs locutus est ad Mo- sem; puto q; tāta dei uerba nō debeāt scđm incapacitatē audiētiū sed se- cundū maiestatē loquētis intelligi, Dñs inquit locutus est. Quid est dñs?

- 2.Cori,3.** apostolus tibi respōdeat / & ab ipso disce: quia dñs spiritus est, **Qz** si tibi aposto-
Ioan.4, li sermo nō sufficit: audi ipsum dñm in euāgeliis dicentē. quia de spūs est. Si ergo
 dñs & deus / spūs est: q; spiritus loquitur / spiritualiter debem⁹ audire, Ego adhuc
 & amplius dico/ quia que dñs loquitur: nō spiritualia tantū / sed & spiritus esse cre-
 denda sunt. Nō de meo sensu hec: sed de euāgeliis approbabō. Audi dñm & sal-
Ioan,6, uatorē nostrū; ad discipulos suos dicētē. Verba que locutus sum uobis: spūs & ui-
 ta sūt. Si ergo ipsius saluatoris uoce discimus/ quia uerba que locut⁹ est apostolis
 spiritus & uita sūt: nequaq; dubitare debemus q; etiā que per Mosen locutus est/
 spirit⁹ & uita credēda sunt. **C** Sed uideam⁹ que sunt de quibus nūc prout possu-
 mus: aliqua dicere debeamus. Et locutus est inquit dñs ad Mosem dices, Anima
Leuiti,6. quecūq; peccauerit & preterierit precepta dñi / & mentias proximo suo pro de-
 posito/ aut societate/ aut rapina: aut nocuit aliquid pximo suo/ aut inuenit per-
 ditionē & mētiatur de ea / & iurauerit inique de uno ab oībus quecūq; fecerit ho-
 mo uti peccet in his, & erit cū peccauerit & deliquerit: & reddet rapinam quā ra-
 puit / aut iniuriā quā nocuit / aut depositū quād cōmēdatū est ei / aut perditionē
 quā inuenit. Ab omni re pro qua iurauit iniuste: & restituēt ipsum caput / & qui-
 tas insup augebit. & cui⁹ el̄t: ei reddet qua die cōuictus fuerit, **C** Hucusq; interi
 peccati species exponūtur: postea uero purgatio eius per hostias imperatur. Si q;
 infirmi sūt & incapaces profundioris mysterii: edificenſ ex littera, & hi sciāt qā
 si q; preteries p̄terierit precepta dñi / & mētit ⁊ fuerit pximo sup deposito aut so-
 cietate/ aut rapina: peccati ingētis statuif reus. Sed absit hoc ab ecclia/ ut ego cre-
 dā esse aliquē in ea & ut sc̄tōrē q; tā infelicitē agat: ut depositū pximi sui neget
 aut societatē fraude cōtaminet/ aut uel ipe aliena diripiāt / aut ab aliis rapta susci-
 piat: & p̄ his si ab eo reqraf / cōtra cōscientiā iuret, Absit inq: ut hec ego de aliquo
Ephe, 4. fidelū sentiā. Cōfidēter enim dico de uobis: qā uos nō ita didicistis Christū / neq;
 ita edocisti estis. sed neq; lex ipsa: hec sanctis & fidelibus p̄cepit. Vis scire qā nō ad
i.Timo,1. sc̄tōs & iustos ista dicāt: audi aplm distigūtē, iusto iqt lex nō ē posita: sed iustis
 & non subditis / scelestis / & contaminatis / patricidis / matricidis & horū similib⁹.

Quia ergo huiusmodi hominib⁹ apostolus legē dedit impositā ecclesie dei / quā absit in huiusmodi facinorib⁹ maculari; relicta aliis littera / sanctus edificet a spiritu. Videamus itaq; nos: quod est depositū quod fidelium unusquisq; suscepit, Ego puto q; ipsam animā nostrā & corp⁹: depositū accipiam⁹ a deo. Et uis uidere maius aliud depositū: quod accepisti a deo. Ipsi anime tue deus imaginē suā & similitudinē cōmendauit. Istud ergo depositū tā integre tibi restituēdū est: q; a te cōstat esse susceptū. Si enī sis misericors / sicut & pater tu⁹ in celis misericors est; ima Luce. 5, go dei in te est / & integrū depositū seruas, Si perfect⁹ es / sicut & pater tuus in celis perfect⁹ est; imaginis dei in te depositū manet / similiter & cetera omnia ipsi⁹ Math. 5. Si iustus / si sanctus / si mūdo corde / & oia que in dñō presto sunt per naturā / si tibi per imitationē subsistant; depositū apud te diuine imaginis saluū est. Si uero e contrario agas / et pro misericorde crudelis / pro pio impi⁹ / pro benigno / uiolētus / pro quieto turbulētus / p liberatore raptor existas abiecta imagine dei / dialboli in te imaginē suscepisti / & bonū depositū tibi diuinitus cōmendatū abnegasti. An nō hoc erat: quod sub mysterio apostolus electo discipulo Timotheo mādabat dices. O Timothee / bonū depositū custodi! Ego etiā illud addo / q; et Chri-^{2, timo. 1,} stū dominū depositū suscepimus: & spm̄ sanctū depositū habemus. Videndū ergo nobis est: ne hoc sancto deposito non sancte utamur / et cum nos in cōsensum sui peccata sollicitant; iuremus nos nō suscepisse depositū. Quod utiq; si habeamus in nobis: peccato cōsentire nō possumus. Sed & ipse sensus rationabilis qui in me est: cōmendatus mihi est ut ego utar ad intelligentiā diuinorū mysteriorū. Memoria / iudicium / ratio / et oēs qui intra me sunt motus: cōmendata mihi uideatur a deo / ut eis utar in iis que precepit lex diuina. Si uero ad malas artes solers & perspicax uertatur ingeniu⁹ / & rebus dei abutamur in iis q; non uult deus: hoc est abiurare depositū / & beneficia uertere in perfidiā. Videamus nunc quid etiā societas intelligēda sit. Putas est aliquis qui secundū litterā cōmoneri debeat: ne forte in ratione pecunie uel qualibet alia specie societatis / sociū fraude decipiatur: ultime miserie est illa anima: in quā cadere adhuc fraudis hoc genus potest. Verū tamē qm̄ multa est in hoīe fragilitas: etiā de his cōmoneam⁹ / quia nec apostolum piguit ista mandare. Dicit enī. Neq; circūscribat in negocio fratrē suū: quo-^{1, thess. 4,} niā uindex est de his omnib⁹ deus. Nūc uero requiramus: que sit etiā societas spiritus. Audi de his ipsis uerbis apostolū dicēte. Si quod solatiū charitatis / si qua societas spiritus / si qua uiscera miserationis: implete gaudiū meū. uide: societatis le Philip. 2, gē quō intellexit apostolus Paul⁹. Audi et Ioannē: quomodo uno eodēq; spiritu ploquatur. Et societate inquit habem⁹ cū patre / & cū filio eius Ihesu Christo. Et Ioan.^{1,} iterū petr⁹ dicit, Cōsortes inquit facti estis diuine nature: qđ est socii. Et iterū dicit apostolus Paul⁹. Que enī societas luci ad tenebras? Qz si luci ad tenebras so-^{2. Cori. 6} cietas nulla ē: potest ergo societate lux habere cū luce, lgif si nobis cū p̄e & filio et spū sāctō societas data ē uidēdū nobis ē ne sētā istā diuināq; societate peccādo abnegem⁹. Si enī agam⁹ opa tenebrae: certū ē qā societate negauim⁹ lucis. Sed Ephe.^{2.} et factorez socios nos dicit apostol⁹ Nec mirū. Si enī cū p̄e & filio dicis nobis esse i., Cori.^{1.} Societas: quō nō & cū sāctis / nō solū q; i terra sūt sed & q; i celis. Quia & Christ⁹

Cyril,in Leuiticū.

Colof.1, per sanguinem suum pacificauit terrestria& celestia;ut celestibus terrena socia
Luce,15, ret/quod euideretur indicat ubi dicit:gaudium esse in celis super uno peccatore pe
Math. 22 nitentiam agēte, Et rursum cum dicit eos qui resurgūt a mortuis:futuros esse si
Math.5, cut angelos dei in celo.& cum ex integro hominib⁹ celo⁹ regna promittit ,Hāc
ergo societate disrumpit & abneguat;quicunq^z malis actibus suis malisq^z sensi-
bus.ab horū cōiunctione separatur. ¶ Post hoc de rapina dicitur. Raptore sunt
Math. 11. boni & mali.Boni quidem illi:de quib⁹ dicit saluator,qua regnū celorū diripiūt
Esaie.3. Sunt autē & mali raptore:de quibus dicit propheta,Et rapina pauperum in do-
1,Cori,6 mibus uestris est,Apostolus uero abrupte pronunciat dices,Nolite errare,quia
neq^z adulteri/neq^z molles/neq^z masculo⁹ cōcubitores/neq^z fures/neq^z rapaces
regnum dei possidebunt.Est tamen aliquid & secūdum spiritalem intelligetiam
culpabiliter rapere;sicut illi laudabiliter rapiūt regna celo⁹. Ut uerbi causa dica-
mus.Si homo nōdum purgatus a uiciis/nōdum segregatus a prophanis & sordi-
dis actib⁹/uelit se cetui sanctorū & perfector⁹ latenter ingerere / et sermonē quo
perfecta & mystica tractātur audire;huiusmodi homo secretorū & perfectorū
scientiā nō bene rapuit.Meminiſſe enim oporet precepti saluatoris : quod dicit,
Math.9. Quia nemo mittit uinū nouū in utres ueteres:alioqui & utres rumpentnr / & ui-
num peribit,ostendēs q^z anime nondū renouate sed in uetusitate malicie perdu-
ranti nō oportet nouoru mysterior⁹ que per Christū mūdus agnouit / secreta cō-
mitti. ¶ Addit dehinc legislator,Aut si quid nocuit proximo:uel si inuenit per-
ditionem . Lex littere hoc uidetur mādere ut si quis inuenit quod ali⁹ perdidit/
et requeſitū fuerit:reddat/nec periuret pro eo .Est et hec utilis audiētib⁹edifica-
tio.Multi enī sine peccato putāt esse / si alienū quod inuenient teneāt:& dicūt /
deus mihi dedit / cui habeo reddere? discāt ergo peccatum hoc esse simile rapine:
si quis inuēta nō reddat,Verūtamē si hoc tantū quod secūdū litterā putatur / le-
gislator uoluisset intelligi:potuerat dicere.Si inuenit quod perierat:uel quod ali-
quis perdiderat.Nūc autecum dicit /uenit perditione:ampli⁹ nos aliquid intelli-
gere uoluit,Qui nimis peccant:in scripturis pditio appellātur,Sicut in Ezechiele
Ezech,28 ppheta legimus dicit⁹,Perditio inquit factus es:& nō subsistes,in eternū temp⁹.
Est ergo:qui multum querendo inuenit perditionē,ut uerbi gratia dicam⁹,He-
retici ad cōſtruēda & defendēda dogmata sua:multū perquirūt & discussiūt scri-
pturas diuinās / ut inueniant pditionem.Cū enī multū querierit testimonia quib⁹
astruant que pprae sentiunt:perditionē sibi inuenisse dicendi sunt.Sed si forte
aliquis hor⁹ audies in ecclesia uerbū dei catholice tractari / resipiscat & intelligat
quia quod inuenierat perditio est:reddet inquit quod iuenit / & iste q^z perditionē
inuenit / ille qui rapinā, ¶ Sed & ille qui depositū abnegauit / & ois quicūq^z ali-
qua ex parte anime nocuit pximū / & iurauit iniuste:restituet inqt ipsū caput /
et quitas superaugebit & ei cui⁹ est reddet / secundū eam dūtaxat expositionē:
, quam de quintis addendis antea iam diximus . Et offeret inquit domino arietē
, de ouibus sine macula,precio in id quo deliquit / & orabit pro eo sacerdos coram
domino / & remittetur ei pro uno ab omnib⁹ que fecit & deliquit in eo. Dixim⁹
in superiorib⁹/quid est offerre arietem:& hunc precio sicuti sancti emptū. Nunc

Superest ut differentia illa dicamus q; ibi posuit precium scilicet sancti: hic tantummodo
precium dixit/nec quantitate precii nec nomine pecunie designauit. In superioribus
enim ubi pro peccato quod in sancta commissum fuerat/lex mandabat: scilicet
sanctum diximus nominatum/& scilicet nomine esse pecunie, ut alibi obolus/alibi dra-
gma/alibi mina/uel talentum uel minutum/est uel denarius dicitur. Hic ergo ni-
bil horum nominatur: sed tantum precio offerendus aries dicitur. Interest sane
peccare in sanctis:& peccare extra sancta. Vis & alibi uidere hanc ipsam distin-
ctionem: audi quomodo in regnorum libris dicit Heli sacerdos ad filios suos. Si pec.
1. Reg. 2
cauerit quis in hominē exorabit pro eo sacerdos. Si autē in deū peccauerit: quis
orabit pro eo? Similiter & Ioannes apostolus dicit, Est peccatum ad mortem: nō 1. Joan. 5,
pro illo dico ut oretur. Quia ergo diuersitas peccatorū est: discere ex spirituali le-
ge debem⁹ in quib⁹ peccatis tantummodo emendus sit aries / in quibus uero scilicet
sancto mercandus, qui etiam sint isti qui uendant arietes: requiramus. Ego ar-
bitror ipsos esse istos qui arietes ad sacrificium distractūt: qui sunt & illi qui oleū
ad lampades uirginum uendent. De quibus dicebant ille prudentes stultis uir-
ginibus, Ite ad uendentes & emite uobis. Qui ergo alii uendent uel oleum lumi-
nib⁹ uel arietes sacrificiis: nisi prophete sancti & apostoli: qui mihi cū peccauero
ostendunt & consilium dant: quomodo debeam corrigere errores meos & eme-
dare peccata. Vedit mihi Esaias arietem ad sacrificandum pro peccato: cum mihi
dicit tanq; ex dei persona, Holocausta arietum / & adipem agnorum/& sanguini-
nem taurorum & bircorum nolo. Et paulo post subiungit, Auferte nequitias ab
animis uestris & a conspectu oculorum uestrorum, discite bonum facere, Eripi
te iniuriam accipientem / iudicate pupillo & iustificate uiduam / & uenite dispu-
temus: dicit dominus. Et si fuerint peccata uestra ut fenicum: ut niuem dealba-
bo, si autem ut coccinū: ut lanam cādidam efficiam. Vendit mihi arietem, & Da-
niel: cum dicit, Quia non est locus ad sacrificandum in conspectu tuo / ut possim⁹ Danie. 3,
inuenire misericordiam: sed in anima cōtribulata & spiritu humilitatis luscipia-
mur, uel ut in multitudine agnorum pinguium: sic fiat sacrificium nostrum in
conspectu tuo hodie. Vendit nobis & arietem sacrificiu David: cum dicit, Sacrifici Psal. 50,
cium domino spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum deus nō sper-
net. Cum ergo singuli prophetarum uel etiam apostolorum cōsilium iis qui de-
linquunt dederint / quo possint corrigere uel emendare peccatum: merito his uen-
didisse arietes ad sacrificium uidebūtur. Quid autem precii a comparantib⁹ su-
mant: illud opinor legendi studium / uigilias audiendi uerba dei: & super omnia
dignissimum precium obedientiam puto / de qua dicit dominus. Obedientia malo Leu. 6.
q; sacrificium: & dictorum audientia magis q; holocausta. ¶ Post hec subsequit⁹
Et locutus est inquit dominus ad Mosem dices: precipe Aaron & filius eius dices.
hec est lex holocausti, hoc holocaustum in concrematiōe sua erit super altare to-
ta nocte usq; in mane: & ignis altaris ardebit super illud nec extigetur / & indu-
et se sacerdos tunicam lineam & campestre lineum induet circa corpus suū / &
auferet hostiam quam consumperit ignis holocaustum de altari. Et ponet il-
lud secus altare / & disponiabit se stola sua & induetur stola alia: & eliciet hostiam

Cyril in Leui,

que cremata est extra castra in locū mundum / & ignis super altare ardebit nec extinguetur. Et comburet super illud sacerdos ligna manē / & cōstipabit in illud holocaustū: & imponet super illud adipem salutaris / & ignis semper ardebit super altare nec extinguetur, ¶ Audis semper debere esse ignem super altare. & **Esaie. 61.** tu si uis esse sacerdos dei: sicut scriptū est / omnes enim uos: sacerdotes domini eri. **1. Petri. 2.** tis. & ad te enim dicitur. Gens sancta sacerdotum / populus in acquisitionem. Si ergo sacerdotiū uis agere aīe tue: nunq̄ recedat ignis de altari tuo. hoc est quod **Luce. 12.** dominus in euangeliis precepit, ut sint lumbi uestrī accincti: & lucerne uestre ar dentes. Semper ergo ignis fidei & lucerna scīetie accensa sit, Sed & quod dixit / lumbi uestrī / domin⁹ in euangelio: hoc quidē est quod nunc legislator precepit / ut cāpestrilineo precigatur sacerdos: & ita ueteri cinere deposito innouet sacros **1. Cori. 5.** ignes. Oportet enim etiā nos dicere. Ecce uetera transferūt: & facta sunt omnia noua, Campestri enim linea cingitur / uel sicut alibi dicitur / femoralibus utitur: qui luxuriam fluxe libidinis cingulo restrinxerit castitatis. Ante omnia enim sa cerdos qui diuinis assūtit altaribus: castitate debet accingi. Nec aliter purgare ue tera & instaurare poterit noua: nisi lineis induatur, De lineis sepe iam dictū est / & tunc maxime: cum de indumentis sacerdotalibus dicebamus / q. species ista for mā teneat castitatis: quia origo lini ita e terra editur / ut ex nulla admixtiōe cō cepta sit. ¶ Observādū tamen est q. aliis indumentis sacerdos utitur dum est in sacrificiorum ministerio: & aliis cum procedit ad populum. Hoc faciebat & Pau lus: scientissimus pontificum / & peritissimus sacerdotum. Qui cum esset in cetu perfectorum / tanq̄ intra sancta sanctorum positus & stola perfectiōis indutus / **1. Cori. 2.** dicebat. Sapientiam loquimur inter perfectos. Sapientiam autem non huius mū di / neq; principum huius mūdi qui destruūt. sed loquimur dei sapientiam in mysterio abscondito: quam nemo principū huius mundi cognouit, Si enim co gnouissent: nunq̄ dominū maiestatis crucifixissent, Sed post hec tanq̄ ad popu lum exiens mutat stolam: & alia induit longe inferiore q̄ illa. Et quid dicit? Ni chil inquit aliud iudicau me scire inter uos: nisi ihesum Christum / & hunc cruci fixum, Vides ergo istum doctissimum sacerdotem quomodo indutus cum esset inter perfectos / uelut in sancta sanctorum: alia utitur stola doctrine. Cum uero exit ad eos qui incapaces sunt: mutat stolam uerbi & inferiora docet. Et alias la ste potat ut paruulos: alios oleribus nutrit ut infirmos / aliis uero fortis preparat cibos. his scilicet qui pro possibilitate sumendi exercitatos habent sensus ad bo Hebre. 5. ni uel mali discretionem, Sic sciebat Paulus mutare stolas / & alia uti ad populi: alia in ministerio sanctorum. Ipse autem pontificum pontifex & sacerdotum sa cerdos dominus & saluator noster / de quo dicit apostolus quia pontifex sit futu Hebre. 9 rorum bonorum: audi quomodo primus hec fecerit / & ita discipulis suis hec imi tanda reliquerit, Euangelium refert de eo & dicit / quia in parabolis loquebatur Math. 13. ad turbas & sine parabolis non loquebatur eis: seorsum autem soluebat eas disci pulis suis, Vides quomodo ipse docuit aliis indumentis uti debere pōtificem / cū procedit ad turbas: aliis / cū eruditis & perfectis ministrat in sanctis, Vnde optā dum nobis est & agendū / ne tales nos inueniat ihesus ita imparatos & ita secu

li sollicitudinib⁹ alligatos: ut cum turbis loquatur nobis in parabolis / ut uidentes non uideamus et audientes non audiamus. Sed potius inter eos inueniri mereamur; ad quos dicit, Vobis dat⁹ est noſſe mysteria regni dei. ¶ Post hoc, hec est Luce. 8. inquit lex sacrificii quod offerent filii Aaron sacerdotis ante altare coram domino, Auferet ab eo plenam manum de ſimilagine sacrificii cum oleo eius / & cum omni thure eius que ſunt ad sacrificium / & imponet ſuper altare hostiam ſuauitatis; memoriale eius domino. Quod autē ſuperfuerit ex ea: manducabit Aaron et filii eius, Azima edetur in loco sancto: & in atrio tabernaculi testimonii mādu cabunt ea, Nō coqueſ fermetata, partem illis hanc dedi ab hostiis domini. ſācta ſanctorum ſunt: ſicut pro peccato & pro delicto, omnes masculi ſacerdotū edēt eam, legitimum eternum in progenies ueſtras ab hostiis domini. Omnis qui tetigerit ea: ſanctificabitur. ¶ In his que prepoſita ſunt mōs quidem ſacrificādi ſacerdotibus datur & obſeruantie: quibus colitur deus, ut uel purificari populus uideretur; uel etiam in neceſſariis cauſa uictus cōſuleretur ſacerdotib⁹ et ministris, Offerende enim ſimile in ſacrificio mēſura poſta eſt: que decima pars ephi appellatur huic oleum ſuperfunditur et thus ſuperponitur. Sed cum ad altare peruererit ſacerdos (inquit) plenā manum ex ea ſumet; & ita intra plenitudine manus cōcludat et oleū quod in fuſum eſt / & thus quod ſuperpoſitū eſt, ut ſit hoc libamen et ſacrificiū deo: in odorem ſuauitatis, Cetera inquit maneāt ſacerdotibus ad edendum. Sed edenda ea tradidit lex in loco sancto / in atrio tabernaculi: ita ut nihil fermentetur ex eis, hanc enim inquit dedi partē ſacerdotib⁹: et hec ſunt ſancta ſanctorum. Sed & illud obſeruari uoluit ut ſoli masculi edant ex ea: femina nulla cōtingat, Addidit hoc ut qui tetigerit ea: ſanctificetur, ¶ Sed ſi uelim nūc ab eis qui in manifesto ludei ſunt requirere de ſingulis: qua ratione illud hoc modo dictum ſit / aut illud alio modo / abſoluta nobis reſpoſiſionē ſatiſfacient dicentes, ita uiſum eſt legem danti, nemo diſcuſit dominū ſuum. At eos ita dicentes in ceteris: de hoc nouiſſimo ſermone requiramus / ut dicant quomo- do omnis qui tetigerit ex ſacrificio ſanctorē: ſanctificetur. Si homicida tetigerit / ſi prophanus / ſi adulter / ſi incestus: ſanctificat⁹ erit. Non enim excepiſt aliquem: sed dixit, Omnis qui tetigerit ex ea: ſanctificabif. Ponam⁹ enim quia etiam nūc integer ſit ſtatus illius templi / offerātur hostie / ſacrificia conuemetur. Ingressus eſt aliquis templum ſcelest⁹ / iniquus / impur⁹: iuenit carnes ex ſacrificiis proposi- tas / tetigit eas; an ſanctificat⁹ continuo pronunciabitur? Enimuero nullo modo uel rei natura uel ueritas religionis hoc recipit, Et ideo redēndū nobis eſt ad ex- poſitiones euāgelicas atq; apostolicas: ut lex poſſit intelligi. Niſi enim uelamē ab- ſtulerit euāgelium de facie Moſi: non potheſt uideri uultus eius / nec ſenſus eius po- teſt intelligi. Vide ergo quomodo in ecclesia apostolorū diſcipli li affiuent iis que Moſes ſcripſit; et defendunt ea q; & impleri queant / & rationabiliter ſcripta ſint Iudeorum uero doctores et imposſibilia hec et irrationabilia ſequentes; litteram faciant. Igitur ſacrificiū ppter quod hec oīa ſacrificia in typo & figura preceſ- ferant: unum & perfectum / immolatus eſt Christus. huius ſacrificiū carne ſi quis tetigerit; continuo ſanctificabitur ſi immūdus eſt / ſanabitur / ſi in plaga eſt, Sic

- deniq; intellexit illa de qua paulo ante memoriaui / que profluuiū sanguinis pa-
Math. 9. tiebat :quia ipse esset caro sacrificii & caro sancta sanctorū, quia uero intellexit q̄
 esset caro sancta sanctorum: idcirco accessit & ipsa. Ipsam quidem carnem san-
 ctam contingere non audet: nondum enim mundata fuerat / neq; que perfecta
 sunt apprehenderat :sed simbriam tetigit uestimenti quo sancta caro tegebat ,
 Et fidelis tactu uirtutē elicit ex carne:que se ab immunditia sanctificaret / & pla-
 gam quam patiebatur sanaret, Non tibi uidentur isto magis ordine uerba stare
 " posset: quibus per Mosem dicit: Omnis qui tetigerit ex carnibus sanctis: sanctifi-
 " cabitur, Has enī carnes quas nos exposuimus / tetigerunt omnes: qui ex gentib⁹
Titūm. 3., crediderunt, has tetigit ille qui dicebat, Fuimus enim et nos stulti aliquādo & in-
 creduli/errantes/seruientes desideriis & uoluptatib⁹ uariis/in malitia & inuidia
 agētes/odibiles/odiētes inuicem, Sed cum benignitas & humanitas illuxit salua-
 toris nostri dei:saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis spiri-
1. Cori. 6. tus sancti, Et alibi dicit, Et hec inquit fuistis: sed sanctificati estis & iustificati in no-
 mine domini nostri iesu Christi / & spiritu dei nostri. Si enim quis ut diximus ta-
 gat quidem carnē Ihesu eo modo quo superius exposuimus / totaq; fide ac om-
 ni obediētia accedat ad Ihesum tanq; ad uerbum carnem factum:iste tetigit car-
Hebre. 5. nem sacrificii & sanctificatus est. Tangit autem carnes uerbi & ille:de quo dicit
 apostol⁹. Perfectorum autem est cibus solidus: eorum qui pro possibilitate sumē
 di excercitatos habēt sensus / ad discretionē boni ac mali. Tangit ergo et ille car-
 nem uerbi dei:qui interiora ei⁹ discutit / & occulta potest explanare mysteria, Et
 nos si habuerimus tales intellectum ut possimus singula que scribuntur in lege
 spirituali interpretatione discernere / & obiectū uniuscuiusq; sermonis sacra-
 tum in lucem scientie subtilioris educere: si ita docere possum⁹ ecclesiā / ut nihil
 ex iis que electa sunt remaneret ambiguum / nihil relinqueretur obscurum:for-
 tassis et de nobis dici poterit quia tetigim⁹ carnes sanctas uerbi dei / & sanctifica-
 " ti sumus, Si autem accipio & illud quod dictum est / quia omnes masculi ex sacer-
 " dotibus edent ea / nulla enim femina: nec remissa & dissoluta anima poterit ede-
 re carnes sanctas uerbi dei / mascul⁹ queritur qui eas edat, Masculi quippe sunt:
 qui perducuntur ad numerum. nūsq; femina / nūsq; paruuli numerantur, Vnde
1. Cori. 13 et apostolus dicebat, Cum autem factus sum uir :depositi que erant paruuli, Ta-
 lis ergo iste masculus et talis uir queritur: qui carnes sanctas possit comedere. et
 " comedere quidē non in quocunq; loco sed in loco sancto / in atrio tabernaculi.
 Audiāt hec qui scindunt ecclesias / ac peregrinas ac prauas inducētes doctrinas
 putant se sacras carnes extra templum dei et extra aulam dominicā posse con-
 medere, Profana sunt eorum sacrificia:que contra mandati legem gerūtur, nā
 in loco sancto edi iubentur: intra atria tabernaculi. At uero atria tabernaculi te-
 stimoniū sunt:que fidei murus ambit / spei columnne suspendūt / charitatis ampli-
 tudo dilatat. Vbi hec non sunt: carnes sancte nec haberī possūt nec comedī. Be-
 ne aut / q, et ea que ex sacrificio similaginis offerūtur: plena manu cum oleo offe-
 runtur & thure / in odorem suavitatis domino. Istum autem locum breuiter ex-
Philip. 4. planauit apostolus Paulus, ad Philipenses dicens. Repletus sum accipiēs ab Epa-

prodiit ea quae nobis missa sunt in odorem suavitatis; hostiam acceptā / placen-
 tem deo, In quo ostendit: q. misericordia quidem erga pauperes oleum infundit
 in sacrificio dei. Ministerium uero quod sanctis defertur: suavitatem thuris im-
 ponit, Sed hoc plena manu fieri debere precipitur. Sic enim idem apostolus dicit. 2.Cori.9.
 quia q. parce seminat; parce & metet. Qui autem seminat in benedictione: de bene-
 dictione & metet. Est tamē aliquid in ipso sacrificio quod memoriale appellatur:
 quod offerri domino dicitur, Ego si posse die ac nocte in lege domini meditari /
 et omnes scripturas memoria retinere: memoriale sacrificii mei domino obtulisti-
 sem. Certe si non omnia possumus saltem ea que nunc docentur in ecclesia / que re-
 citantur: memorie commendemus. ut exequentes de ecclesia / & agentes opera miseri-
 cordie / & implentes diuina precepta: sacrificium cum thure & oleo offeram in me-
 moriam domini, Ex his ergo edocemini: ut que auditis in ecclesia / tanq; munda
 animalia uelut ruminantes ea / reuocetis ad memoriam: et cum corde uestro que
 dicta sunt conferatis. Quod si aliqua memorie superfuerint / & intellectum uestrum
 superauerint: facite quod presertim mandati auctoritas precepit dicens. Quod autem
 superfuerit ex his: manducabit Aaron et filii eius. Si quid superauerit & excesser-
 tit intellectum tuum uel memoriam tuam: serua Aaron / hoc est serua sacerdo-
 ti / serua doctori: ut ipse hec manducet / ipse discutiat / ipse exponat. Sicut & ali-
 bi idem moyses dicit, interroga patres tuos et annūciabunt tibi: presbyteros tuos Deute.32
 et dicent tibi. Ipsi enim sciunt quomodo hec azima debeat manducari: et in azi-
 mis sinceritatis & ueritatis exponi. ¶ Additur in sequentib. Et locutus est ad Mo- Leui.6,
 sem dicens. Hoc munus Aaron & filiorum eius: quod offerent domino in die qua
 unixeris eum, Decimam partem Ephisi similaginis in sacrificio semper: dimidium
 eius mane / & dimidium eius post meridiem. in sartagine ex oleo fiet: & consper-
 sam offeret eam teneram / sacrificium de fragmentis / sacrificium in odorem su-
 uitatis domino. Sacerdos qui unctus fuerit p. eo ex filiis ei: faciat ea Lex eterna /
 omnia consumabuntur; & omne sacrificium sacerdotis holocaustum est / & no-
 edetur. ¶ In ceteris quidem preceptis: pontifex in offerendis sacrificiis / populo pre-
 bet officium: In hoc uero mandato: que propria sunt curat / et quod ad se spectat
 exequitur, iubetur enim ex die qua unctus fuerit: semper et in perpetuum offer- Leui.6.
 te similaginem oleo conspersam / teneram / ex sartagine. Idque cognominat sacrificium
 ex fragmentis: in odore suavitatis, et hoc lege eterna permanere / et trans-
 mitti ad posteros iubet. Addit sane obseruandum / quod nequaquam sacrificium sacer-
 dotis / hoc est quod p. seipso offert: edatur a quoque. sed holocaustum fiat: quod est
 igni absutum. ¶ Preceptum quidem secundum litteram clarum est. uelut tamē
 uidere: quis in hoc typus et que figura formetur, Dimidium sacrificii huius mane
 uult offerri: et dimidium uespero / cum certa mensura simile oleo consperse / tene-
 re / a sartagine. Vide si non hoc (ut ego suspicor) sacrificium sacerdotis: hec ipsa sit
 lex que per Mosem promulgatur. Cuius dimidium mane iubetur offerri / dimidi-
 um uero ad uesperum: quam legem in duas partes diuidi precepit: in litteram uide
 licet & spiritum. Et dimidię quidem partem que est littera / offerri iubet mane:
 primo scilicet legis tempore / quod illis quibus tunc secundum litteram data est /

Cyril in Leui,

nouam lucem et nouū protulit diem. Dimidiū uero eius offerri iussit in uesperū In uespera enim nobis datus est saluatoris adūetus; in quo pars illa dimidia / hoc est sensus uel spiritus legis secundū quod lex spiritalis est / offeratur oleo cōspersa & tenera, Oleum ad misericordiam reuocatur; que debet in sacerdotib⁹ abūdere, Tenera:ad subtilem & puram intelligentiam pertinet, Quod autem ad sataginem dicitur : puto qđ districtum & multa continētia aridum & torridū uelit esse sacerdotem / in quo nihil remissum haberi ad luxuriam/nihil fluitans ad libidinem possit. Qz autem sacrificium ipsum ex fragmētis / nominauit in odore suauitatis: puto qđ fragmēta sacerdotum uelit intelligi / cum legis per eos littera frangitur / & cibus ex ea latēs intrinsecus spiritalis elegitur: ut audietes turbe refiantur. Sicut et domin⁹ fecisse refertur in euāgelii: ubi benedixit panes & de dit discipulis / & discipuli confringentes apposuerunt turbis. Et cum faciati fuissent omnes: superfuerunt inquit fragmentorum cophini duodecim Istud est ergo sacrificium ex fragmentis: cum minutatim que sunt legis sancta discutimus / ut spiritalem ex his cibum purumq; capiamus. Et hec(inquit) est lex eterna. Ioānes quidem apostolus In apocalypsi dixit esse euāgelium eternum. Inuenimus & hic scriptum esse : legem eternam. Sed isti qui secundum litterā legem sequi uolunt / uelim mihi nunc dicerent: quomodo lex huius sacrificii esse possit eterna/ cum utiq; destructo templo / subuerso altari / & omnibus que dicebantur sancta p̄phanatis: ritus iste sacrificiorū nō potuerit permanere, Quomodo ergo eternum dicent: quod olim cessasse / & finitum iam esse constat? Restat ut secundū eam partem lex hec eterna dicatur: qua nos dicimus legem esse spiritale / & per eam spiritalia offerri posse sacrificia / que neq; dirūpi unq; neq; cessare possunt. Nō enim in loco sunt qui subuertitur / aut in tempore quod mutatur: sed in fide credentis & in corde sacrificantis. Sane quod ait / non edetur de sacrificio sacerdotis / sed holocaustum erit: certum est ad domini & saluatoris nostri personam referri. De illius enim sacrificio non edetur: sed holocaustum erit. Hoc in loco sacrificium / uerbum ipsum accipendum est & doctrina: de qua null⁹ edet / hoc est nullus disputat / nullus retractat / sed holocaustum est. quicquid enim dixit / quicquid statuit: eterna cōsecratione perdurat. Nec aliquis ita insanus inuenitur aut prophan⁹: qui retractare de eius sermonib⁹ possit / quos tanq; holocaustum deo oblatum: in omni cultu & ueneratione habere debem⁹, Quia celum & terra trāsibunt / uerba autem eius non transibunt: sed semper manent / sicut et ipse semper manet cum ipso deo patre & spiritu sancto: quibus sit gloria & imperium in secula seculorum. A M E N.

Ioan, 6,

Apoc. 14

Luce, 21.

Leui, 6.

¶ Quarti libri Cyrilli in Leuiticum:finis.

CEiusdem liber quint⁹: de eo quod scriptum est, Hec est lex hostie peccati: in loco quo iugulantur holocausta occident. & id quod peccati est; et cetera,

Tlocutus est dominus ad Mosem dicens. Loquere ad Aaron & filios eius dicens , hec est lex hostie peccati . In loco quo iugulantur holocausta: occident / & id quod peccati est coram domino, sancta sanctorū sunt. Sacerdos qui offert illud: edet illud. in loco sancto edetur:

in atrio tabernaculi testimonii. Omnis qui tangit de carnibus eius; sanctificabitur, et quando cum quis aspersum fuerit ex sanguine eius super uestimentum; quodcumque respersum fuerit / ipsum lauabitur in loco sancto, & uas fictile in qua coctum fuerit; constringetur. Si autem in uase ereo coctum fuerit; defricabit illud & diluet aqua. Omnis masculus ex sacerdotibus; edet ea, sancta sanctorum sunt domino, & omnia que pro peccato sunt / ex quibus illatus fuerit sanguis eorum in tabernaculum testimonii ad expiandum; in loco sancto non edetur / sed igni consumetur. ¶ Hec oia nisi alio sensu accipiamus q̄ littere textus ostendit / sicut iam sepe diximus cum in ecclesia recitantur: obstatum magis & subuersione religioni Christianae / q̄hortationem edificationemque prestabunt. Si uero discutiatur & inueniatur quo sensu hec dicta sunt / & digna deo qui hec dicere scribitur aduentantur; fiet quidem Iudeus qui hec audit. sed non ille qui in manifesto / sed qui in occulto Iudeus est; secundum illam differentiam Iudei quam distinguit apostolus Paulus dicens, Non enim qui in manifesto Iudeus est / neque que manifeste in carne est circuncisio sed qui in occulto Iudeus est circuncisione cordis / qui spiritu non littera / cui laus non ab hominibus sed ex deo est, Quam differentiam Iudei visibilis & Iudei invisibilis non intelligentes impi Heretici / non solum ab his scripturis refugerunt; sed & ab ipso deo / qui legem hanc et scripturas diuinias hominibus dedit / atque alium sibi dominum preter illum qui celum & terram condidit / confinxerunt. cum utique fidei ueritas unum eundemque dominum legis & euangeliorum teneat / visibilium & in visibilium creatorem: quia & cognitionem plurimam visibilitate cū invisibilibus seruat ita ut apostolus dicat, Quia invisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspicuntur: Sicut ergo cognitionem sui adinuicenterunt visibilia & invisibilia / celum & terra / caro & anima / corpus & spiritus: & ex horum coniunctionibus constat hic mundus / ita etiam sancta scriptura credenda est ex visibilibus constare & invisibilibus: ueluti ex corpore quadam / littere scilicet que uidetur / et anima sensus qui intra ipsam deprehenditur & spiritus / secundum id quod etiam quedam celestia teneat, ut apostolus dicit. quia exemplari & umbra Hebreos, 8. deseruit celestium, Quia ergo hec ita se habent: in uocates dominum qui fecit scripture animam / & corpus et spiritum, corpus quidem iis qui ante nos fuerunt: spiritum uero iis qui in futuro hereditatem uite eterne consequentur / per quem perueniant ad regna celestia, eam nunc quam diximus legis animam requiramus: quantum ad prefens interim spectat, Nescio autem si possum etiam ad spiritum eius ascendere; in iis que nobis de sacrificiis lecta sunt, habemus enim eum quem diximus in occulto Iudeum; sicut ostendimus quia non carne sed corde circumciditur. et ita ostendere pergamus quia et sacrificat non carne sed corde: & quia edit de sacrificiis non carne sed spiritu, ¶ Sed videamus iam que sunt ipsa que referuntur in lege, Et locutus est dominus ad Mosem dicens. Loquere ad Aaron et filios eius dices, hec est lex hostie peccati. & cetera quae in presenti loco narrantur / et ante iam dixisse nos memini: quia lex fere eadem mandatur, sed alia quidem dicitur filii Israel: et alia filius Aaron, alia etiam sicut tam pridem obseruauimus: Mosi et Aaron est / & aliqua lex que soli Mosi datur; ita ut nec Aaron legis illius particeps

Cyril in Leui,

fiat. Quorum per singula distinctiones et diuerditates / quis ita scientie dono illuminatus a deo est ut possit aperte integreque differere? Inuenimus enim in cōsequentibus preceptū domini ad solum Mosem dari: & iuberi ut pectusculū arietis perfectionis / Mosi detur / sicut precepit inquit dominus Mosi. In qua portione: neq; Aarō neq; filii eius: participes fiunt. Et si inuenitur lex que pertinet ad arietem perfectiōis non posse peruenire usq; ad Aarō neq; ad filios eius: multo magis nec ad reliquos filios Israel / sed ad solum Mosem qui erat amicus dei. Verum quid opus est que postmodum recitanda sunt preuenire? Nunc interim lex recitata est q; ad Aaron & filios ei⁹ promulgatur lcx hostie peccati: hoc est hostie que offertur pro peccato. In loco inquit in quo iugulans holocausta: ibi occidet & id quod pro peccato est / in cōspectu domini. sancta sanctorum sunt. ¶ Multa quidem iam deo iuuante de sacrificiorum ritu secundum spiritalem intelligentiam in superiorib⁹ dicta sunt. Sed & nunc si gratia domini nos uisitare dignetur / et uos orationib⁹ admittamini: addem⁹ que dederit dominus. Hostiarum quedam quidem sunt dei solius: ita ut nullus hominum participet ex ipsis. Quedam sunt Aaron sacerdotis & filiorum eius. Quedam ipsius / & filiorum & filiarū eius: ita ut etiam uxorem sacerdotis de eis edere liceat . Quedam uero sunt sacerdotū et filiorum eius atq; totius populi: de quib⁹ edere liceat etiam filios Israel. Deniq; quedam communes & indifferentes omnibus: de quibus liceat edere cunctos filios Israel. Speciale tamen hostiarū habent participium etiam sacerdotes & filii sacerdotum: quandoquidem ex omni hostia quam edit sacerdos / etiam filios edere licebit . Igitur cum iste sint hostiarum differentie: illam quam diximus solius dei esse / ex qua neq; Mosem / neq; Aarō / neq; filios ei⁹ participare fas est: aliquādo quidem holocaustomata nominari inuenimus. Aliquando uero non holocaustomata / sed holocarpoma: ueluti si dicam⁹ / quod totum fructus sit illud scilicet quod offertur. Est ergo prima legillatio de sacrificiis: si tamen uel obseruatis uel retinetis diligenter que lecta sunt ac diserta / & non trāscurrunt aures uestras in uanum uel que a nobis dicuntur / uel que ex diuinis uoluminibus recitantur. Prima ergo est hostia: holocaustomata neq; enim oportebat aliam primo hostiā nominari: nisi eam que omnipotenti deo offerebatur. Secunda hostia est: que ad edendum sacerdotibus mancipatur. Tertia / de qua etiam filios Israel cōtingere uel edere: ipsos scilicet qui offerūt / fas est. Sed filios Israel non omnes: nisi illos tam qui mundi sunt. Soli enim qui mundi sunt: de sacrificiis edere iubentur. Verum istas omnes hostias: tu qui in occulto Iudeus es / nolo in animalib⁹ requiras uisibilib⁹ / nec in multis pecoribus inueniri putas. Istas hostias intra teipsū regre: et inuenies eas intra te habere'. Intra temetipsū nosce greges bonos illos: qui benedicuntur in Abraham. Intellige habere te & greges cuiū & greges caprarū: in quib⁹ benedicti & multiplicati sunt patriarche. Intellige etiam intra te esse aues celi. Nec mireris q; hec intra te esse dicimus. Intellige alium mūdum esse in paruo et esse intra te solem / esse lunam / esse etiam stellas. Hoc enim si ita nō esset: nequaq; dixisset dominus ad abraham / aspice celum & uide stellas si numerari

Gene. 12, possunt a multitudine: sic erit semē tuū, nec mireris inquam / si dicitur ad Abra-

ham: quia sic erit semē tuū sicut stelle sunt celi, De illis scilicet qui ex fide eius geniti rationabiliter uiuāt: ac diuinā leges ac precepta custodiāt, Audi amplius alii quid saluatōre ad discipulos dicētē, Vos estis lux mundi, Dubitas ne esse intra te Math. 5, sole & lunā: ad quē dicitur quia sis lux mundi? Vis adhuc amplius aliquid de te ipso audire: ne forte parua de te & hūilia cogitās / tanq uile negligas uitā tuā? Habet hic mundus gubernatōre suū / habet q eum regat & habitet in ipso: oīpotentē dominū / sicut ipse per prophetā dicit, Nōne celū & terrā ego repleo / dicit dñs? Au Hiere: 23. di ergo / ipse oīpotens dñs quid etiā de te: hoc est quid de hominib⁹ dicat, Habi- tabo inquit in eis: & inter ipsos ambulabo, Plus aliquid addit erga personā tuā, Leuit. 26 Et ero eis inquit in patrē: & ipsi erūt mihi in filios & filias / dicit dñs, Habet hic mun̄dus filiū dei; habet & sp̄m sanctū / scđm quod dicit ppheta, Verbo dñi celi firma ps. 23, tisunt: & spiritu oris eius oīs uirt⁹ eoꝝ, Et iterū alibi, Spiritus enī dñi repleteuit or Sapiē. 1. be terraꝝ, Audi & tibi quid dicit Christus, Et ecce ego uobiscū sum oīb⁹ diebus Math. 28 usq̄ cōsumationē seculi, Et de spiritu sancto dicitur, Et effundā de spū meo sup Iohe, 2, omnē carnē; & pphetabūt, Cū ergo uideas habere te oīa que mundus habet; dubi- tare non debes q, etiam animalia que offeruntur in hostiis habcas intra te / & ex ip̄is spiritales debeas offerre hostias, Sed de his prout potuimus: in superiorib⁹ explanauim⁹, ¶ Nūc uero illud addimus quod dicit: quia in loco in quo iugulan- tur holocausta / ibi etiam hostie pro peccato, Vide q multa misericordia & beni- ginitas dei est; ut ubi holocaustum iugulatur illud quod soli deo offertur / ibi etiā hostia que pro peccato est immolari uibeatur, ut scilicet intelligat se qui peccauit & peniteat conuersus ad dominum / & contribulati spiritus hostiam iugulat: in loco iam sancto stare / & sociari iis qui pertinēt ad deum, Ibi ergo immolatur ho- stia pro peccato: ubi & holocaustū, In conspectu inquit domini est, Fortassis in conspectu domini est offerre sacrificium: & offerre non in conspectu domini, Quis ergo est: qui offert in conspectu domini? ille opinor / qui non exiit a conspe- ctu domini sicut Cain / & effectus est tremens & timens, Si quis ergo est q habet Gene. 4. fiduciā astare in conspectu dñi / & non fugit a facie eius / nec a speciū eius pecca- ti conscientia declinat: iste in cōspectu domini offert sacrificium, Hanc ergo hostiam que offertur pro peccatis: dicit esse sancta sanctorum, Maius aliquid au- dere uult sermo: si tamen & uester sequatur auditus, Que est hostia que pro pec- catis offertur & est sancta sanctorū: nisi unigenitus filius dei / dominus meus Ihesus Christus, Ipse solus est hostia pro peccatis: & ipse est hostia sancta sanctorū, ¶ Sed quod addidit: sacerdos inquit qui offert illud / edet illud: uideſ difficile esse ad intelligendū, Illud enim quod edēdum dicit: ad peccatum referri uidetur / si- cut & alibi dicit de sacerdotibus propheta, quia peccata populi mei māducabūt, Osee, 4 Vnde & hic ostendit sacerdotem peccatum offerentis comedere debere, Sepe ostē dimus ex diuinis scripturis: Christum esse & hostiam que pro peccato mundi of- fertur / & sacerdotem qui offerat hostiam, Quod uno uerbo apostolus explicat cum dicit, Qui seipsum obtulit deo, Hic ergo est sacerdos qui peccata populi co Ephe. 3, medit & conlumit: de quo dictum est, Tu es sacerdos in eternum: secūdū ordinē ps. 109. Melchisedeck, Saluator ergo & dominus meus: peccata populi edet, Quomodo

- Deute. 4,** edet peccata populi! Audi quid scriptū est, Deus iquit noster: ignis cōsumēs est
Esaie. 1. Quid cōsumit deus ignis? Nunquid tā inepti erim⁹ ut putemus q, deus ignis li-
 gna cōsumat / aut stipulā aut fenū? sed cōsumit de⁹ hūana peccata; illa absumit/
Esaie. 5, illa deuorat / illa purgat. scđm q, alibi dicit. Et purgabo te igni ad purū. Hoc est
Luce. 12. māducare peccatū eius q offerat sacrificiū pro pctō. Ipse enim peccata nostra su-
 scipit in semetipso: ea tanq; ignis comedit & absumpsit, Sic deniq; ecōtrario eos
Hiere. 15. qui permanēt in peccatis; mors dicis̄ deglutisse. sicut scriptū est. Deglutiit mors
Exodi. 3, preualeſ, Hoc puto esse: quod in euāgelio saluator dicebat, Ignē ueni mittere in
Gene. 3, terrā; & quid uolo niſi ut accēdat? Atq; utinā & mea terra accēdat igni diuino;
 ut ultra nō afferat spinas & tribulos. Sic intelligere debes & illud qđ scriptū est.
 » cerdos qui obtulerit: edet illud in loco sancto / in atrio tabernaculi testimonii, Cō-
 sequēs enī est ut scđm imaginē eius qui sacerdotiū ecclesie dedit: etiā ministri &
 sacerdotes ecclesie peccata populi accipiāt. & ipsi imitātes magistrū; remissionē
 peccator̄ & populo tribuāt. Debēt ergo & ipsi sacerdotes ita perfecti esse & in offi-
 ciis sacerdotalibus eruditī: ut peccata populi in loco sancto in atrīis tabernaculi
 testimonii / ipsi nō peccādo cōsumāt. Quid autē est in loco sancto māducare pec-
 catū? Locus erat sanctus in quē puenerat Moses: scđm qđ dictū est ad eū. Locus
 enī in quostas: terra sancta est. Similiter ergo & in ecclesia dei locus sanct⁹ est: fi-
 des perfecta / & charitas de corde puro / & cōsc̄ētia bona, q in his stat in ecclesia:
 in loco se sancto stare cognoscat. Neq; enī in terra querēdus est locus sanctus: in
 quā semel data sententia est a dño dicete. Maledicta terra in operibus tuis. Fides
 ergo integra & sancta cōuersatio: locus est sanctus. In hoc itaq; loco positus fa-
 ceros ecclesie / populi peccata cōsumat: ut hostiā iugulās uerbi dei / & doctrine
 sancte uictimas offerēs: purget a peccatis conscientias auditor̄. Edit ergo sacer-
 dos carnes sacrificii in atrio tabernaculi testimonii: cū intelligere potuerit que sit
 ratio in his / uel que mysteria: que describuntur de atrīis tabernaculi testimonii.
 Ad hec enī atria secreta & recondita: nullus accedit, Nulli hec niſi sacerdotibus
 patent: si tamen patent. id est si scientia sua & intellectu mystico: potuerint eo-
 rum secreta penetrare. Scio autem esse & alia quedam in ecclesia dogmata secre-
 tiora: que adire nec ipſis sacerdotibus liceat. Illa dico ubi arca reconditur: ubi ur-
 na cum manna & tabule testamenti. Illuc nec ipſis quidē sacerdotibus datur ac-
 cessus: sed uni tātum pontifici, & huic semel in anno certis quibusdā & mysticis
 purificationib⁹ conceditur: istud intrare secretū. Sunt & alia ecclesie dogmata:
 ad que possunt etiam peruenire leuite / sed inferiora sunt ab iis que sacerdotib⁹
 adire concessum est. Scio & alia esse / ad que possunt accedere etiā filii Israel: hoc
 est laici. Non tamen alienigene: niſi a scripti iam fuerint in ecclesiā domini. Cre-
 do fidem patris & filii & spiritus sancti (in quam credit omnis qui sociatur eccle-
 sie dei) tertīā generationem mystice dictam. Verū tamē sciendum est q, ex ho-
 stiis que offeruntur hic & conceduntur sacerdotibus ad edēdum: nō penitus oīa
 cōcedūtur / sed pars ex ipſis aliqua deo offerē & altaris ignib⁹ tradit⁹. Ut sciām⁹
 etiā nos / q, et si cōcedit nobis aliq; ex diuinis scripturis apprehēdere & agnoscere

sunt tamen aliqua que deo referuāda sunt. Que cū intelligentiā nostrā superēt /
 sensusq; eoꝝ supra nos sit: ne forte aliter a nobis q̄ se habet ueritas pferātur / me
 lius igni ista seruamus. Et ideo etiā in hoc loco que quidē concessa sunt hoībus ad
 edēdū / prout potuim? / intra tabernaculū dñi cōsumpsim?, Siqua uero supsūt /
 & uel uos in audiēdo uel nos superāt in dicēdo; seruem? igni altaris / tanq̄ eā par= 1, Cori, 3,
 „ tem q̄ pro peccato super altare dñi iubef offerri. Et hec est inqt lex arietis q̄ pro
 „ delicto est; sancta sanctoꝝ. In loco in quo iugulat holocaustomata : iugulabūt &
 „ arietē q̄ pro delicto est corā dño, & cetera. Videtur quidē in scripturis diuinis fre
 quenter peccatū pro delicto / & delictū pro pctō indifferēter & absq; aliq̄ distin
 ctioꝝ noiari. In hoc tamē loco inuenit̄ esse discretū. Nā cū superius in hostia pro
 peccato ritū sacrificii atq; ordinē tradidisset; nūc separati mādat sacrificiū p de
 licto. Et quāuis eodē ordie atq; obseruātia cūcta mādātur / & addat i nouissimis.
 sicut id quod pro pctō est: ita & id qđ pro delicto est / lex una erit eoꝝ. tamen uo
 luit ostēdere esse aliqd differētie i his: qbus sacrificia diuisa mādauit, Certe ego
 puto delictū quidē esse cōmissū / leui? aliquāto q̄ peccatū. Nā inuenim? de pecca 1. Ioan, 5.
 to dici: q̄ sit peccatū ad mortē. De delicto nō legim?: q̄, esse dicāt ad mortē. Scio
 tamē & illā differētiā q̄ nōnullis sapiētū uisa est: q̄, delicto quidē nō facim? ea que
 facere debem?, Peccatū uero sit: cū cōmittim? ea que cōmittere nō debem?. Sed
 hec qm̄ nō semp in scripturis diuinis sub ista distictioꝝ iuenim?: idcirco generali
 ter affirmare nō possum?. Igit̄ eodē modo atq; eadē traditiōe de sacrificio quod
 pro delicto offertur accipiedū est: qđ & supra exposuim? de eo qđ pro pctō est,
 Similiter enī iubētur adipes arietis ii qui circa renes sunt / & ii q̄ interiora operiūt
 ponī sup altare. ut & tu q̄ hec audis scias om̄e qđ est itra te crassius / & operit in
 teriora tua : debere te offerre igni altaris ut purgenf oia interiora tua. ut dicas &
 tu sicut Dauid dicebat, B̄ndic aia mea dñm; & oia interiora mea nomē sc̄m ei?, Pſ. 102.
 Nisi enī oblata fuerit crassitudo illa que tegit interiora tua: nō possunt subtile &
 spiritalē capere sensum / nec possunt intellectū capere sapiētie / & ideo dñm la u
 dare nō possunt. Qz si ablatū fuerit omne quod pingue est de renib? & de oib?
 interiorib? uiscerū; tūc uere purgatus omni uicio libidinis iugulasti hostiā pro de
 licto / & obtulisti sacrificiū deo in odore suavitatis, Sacerdotis iquit qui offeret il= C, 2.
 lud & repropiciabit; pro delicto ipsius erit. Discāt sacerdotes domini qui ecclesiis
 presunt: quia pars eis data est cū iis quoꝝ delicta repropiciauerūt. Quid autē est
 repropiciare delictū: si assumpseris peccatorē & monēdo / hortādo / docēdo / in=
 struēdo adduxeris eū ad penitētiā / ab errore correxeris / a uiciis emēdaueris / &
 effeceris eū talē ut ei cōuerso p̄picius fiat de?: pro delicto repropiciare diceris. Si
 ergo talis fueris sacerdos / & talis fuerit doctrina tua & sermo tuus; pars tibi daſ
 eorum quos correxeris / ut illorū meritū tua merces sit: & illorū salus tua gloria.
 An non & apostolus hec ostendit cū dicit quia quod supedificauerit quis / merce
 dem accipiet? Intelligāt igit̄ sacerdotes domini ubi eīt eis data portio: & in hoc
 uacent atq; operā dent. Nō seinanibus & superfluis actibus ampliēt; sed sciāt se
 in nullo alio partē habituros apud dñm / n̄si in eo qđ offerūt p̄ peccatis / id est q̄
 a uiciis peccati conuerterint peccatores. Notādum etiā illud est q̄, q̄ offerūt in

Cyril,in Leuiticū.

- holocaustū ; interiora sunt, quod uero exteri⁹ est; dñō nō offertur. Pellis dñō nō offer⁹ : nec cedit in holocaustomata. Talis fuit & ille fili⁹ Iuda qui dicebatur Her:
Gene. 38, quod interpretat⁹ pellis, Propterea pessim⁹ erat / & occidit eū deus: quia isti tales
„ dñō nō offerūtur. ¶ Et omne sacrificiū qđ fiet in clibano / & omne qđ fiet in cra-
„ ticula uel in sartagine: sacerdotis qui offert illud / ipsi⁹ erit, Quid dicemus? Puta-
mus ne q, oīpotēs deus q respōsa Moysi celit⁹ dabat: de clibano / craticula & sarta-
gine preciperet? & ut disceret populus per Mosem qa per hec deus eis propicius
fiet: si quedā in sartagine frixerit / quedam in clibano coixerit / quedā in craticula
assauerint? Sed nō ita ecclesie pueri Christū didicerunt / nec ita in eū p apostolos
erudit⁹ sunt: ut de domino maiestatis aliquid tā humile & tā uile suscipiat. Quin
potius scđm spiritale sensū quē spirit⁹ donat ecclesie / uideam⁹ quod sit istud sa-
crificiū qđ coquaf⁹ in clibano / uel qs iste cliban⁹ intelligi debeat. Sed ubi inueniā
modo subito scripturā diuinā: q me doceat qd sit cliban⁹? Dñm meū Ihesū inuo-
care me oportet / ut querētem me faciat inuenire & pulsanti aperiat: ut iueniā in
scripturis clibanū ubi possim coquere sacrificiū meū / ut suscipiat illud deus. Et
Osee. 7, quidē iuenisse me puto in Osee, ppheta ubi dicit, Oēs mechātes sicut cliban⁹ suc-
Ibidem, cesus ad cōburēdū, Et ite, Incaluerūt (iquit) sicut cliban⁹ corda eorū. Cor ergo
est hoīs cliban⁹. Istud autē cor si uicia succederit uel diabol⁹ inflāmauerit: nō co-
Luce. 12, quet sed exuret, Si uero ille id succederit q dixit, ignē ueni mittere i terrā: panes
scripturae & sermonū dei quos in corde suscipio / nō exuro ad pditionē: sed co-
quo ad sacrificiū, Et fortassis illa coqui dicūtur i clibano: q interiora sūt & recōdi-
ta / nec pferri facile ad uulgas possūt, Sunt enī multa in diuinis scripturis huius-
Ezech. 10 modi: sicut apud Ezechiele cū uel de cherubī / uel de deo & illa magnifica uisione
describit⁹. Hec si in clibano nō coquātur: comed̄ ita ut sūt cruda nō possūt. Neq;
Ezech. 1. enī credēdū ē q, sit aīal quoddā i forma leonis positū quo uehebaſ de⁹: uel aliud
in forma uituli uel aquile, Hec ergo & si qua huiusmodi sunt: nō sunt cruda pfe-
rēda / sed in cordis clibano sunt coquēda. Quid autē sit cliban⁹ / sartago & crati-
cula; nūc pquirēdū est, Trīa itaq; sūt hec / i qb⁹ sacrificia dicit pparari debere: in
clibano / in sartagine / in craticula. Et puto q, cliban⁹ scđm sui formā: pfundiora
& ea q sunt inenarrabilia significet in scripturis diuinis, Sartago uero / ea q si fre-
quēter ac sepe uersenſ: intelligi ac explicari possūt. Craticula autē: ea q palā sūt /
& absq; aliq; attractatiōe cernūtur. Triplicis nāq; i scripturis diuinis itelligētie iue-
niri sepe dixim⁹ modū: historicū / morale / mysticū. Vnde & corp⁹ iesse ei & ani-
mā & sp̄n itellexi n⁹. cui⁹ itelligētie triplice formā: sacrificioꝝ triplex hic modus
appellat⁹ ostēdit, Sed & alibi iuenim⁹ id est i his ipſis q de sacrificiis memorātur:
dici canistrū sanctū pfectiōis / in quo tres panes haberi mādātur. Vides cōsonare
sibi sacramētoꝝ oīm formas. Canistrū pfectionis in quo tres panes ponī iubent /
qd aliud debem⁹ accipere: nisi scripturas diuinas / cibos auditorib⁹ tripliciter ap-
ponētes. Vis tibi & de euāgeliis similis mysterii pferam⁹ exēpla. Recolamus dñi
uoces ubi dicit, qa media nocte uenit qdā ad amicū suū pulsans ostiū eius / & ait
Luce. 11, Amice cōmoda mihi tres panes: quoniā amicus mibi supuenit de uia & nō habeo
quod apponā ei. In quibus ut breuiter perstringamus: noꝝ est hoc temp⁹ uite. &

tres panes sunt: unus qui in cibano / alius qui in sartagine / tertius qui in craticula
 coquitur. Post hec & omne inquit sacrificium factum in oleo siue non factum: oibus si-
 liis Aarō erit / singulis equaliter. Quod sacrificium est factum in oleo: uel quod est non
 factum in oleo: sacrificium salutaris / in oleo fieri iubetur; sicut supra īā diximus. Sacri-
 ficiū uero pro peccato: non fit in oleo. Dicit enim: non superponet ei oleum / cū iam pro
 peccato est. Quod ergo pro peccato est: nec oleum leticie ei nec thus suavitatis im-
 ponitur. Peccatis enim dicit apostolus. Et lugeamus eos q̄ ante peccauerunt: & non 2, Cori. 12
 egerunt penitentiā, nec odor in eis suavitatis est: quia ex persona peccatoris dicitur
 Cōputruerunt & corrupte sunt cicatrices mee. Hec interea nobis obseruata sunt Psal. 37
 de superiori capitulo: ubi lex sacrificii tribuit pro delicto. Non autem dubito multa
 esse que nos lateat: & sensum nostrum supererit. Non enim sumus illius meriti: ut & nos
 dicere possimus, nos autem sensum Christi habemus. Ipse enim solus est sensus: cui 1, Cori. 2,
 pateant uniuersa que in legibus sacrificiorē intra litterē continentur arcanū. Si
 enim mererer ut daretur mihi sensus Christi; etiam ego in his dicere. ut sciamus q̄ a
 deo donata sunt nobis. q̄ & loquimur. ¶ Sed nūc cōtēti paruitate sensus nostri:
 secūdū capituli uideamus exordiū. Hec est inquit lex sacrificii salutaris quod offre-
 retur domino. Si quidē pro laudatione offeret illud / & afferet ad sacrificium panes lau- Leui. 7,
 dationis ex simila factos in oleo: & lagana azima uncta oleo / & similagine cōspersa
 in oleo super panes fermentatos offeret munera sua: quia sacrificium laudatio-
 nis salutaris eius est. Et auferet ab eo unū de oībus muneribus suis separationem
 domino / sacerdoti qui effundet sanguinem salutaris: & carnes sacrificii laudationis sa-
 lutaris / ipsi erunt. Et in qua die donū offeret / manducabūt: & non dereliquerent ex eo in
 mane. Sacrificium hoc qđ salutare appellaſ: in duas diuidit partes. unā quidē lauda-
 tionis nominat: alterā uoti. utrūq; tamē sacrificium: salutare noīat. Verū qm̄ non est
 opus nobis nūc scđm litterā istaurare sacrificia: requiram in nobis quisnā est tā-
 tus ac talis / qui sacrificium salutare & sacrificium laudis offerat deo. Ego illū esse ar-
 bitror: qui in omnibus actibus suis facit laudare deū / & impleat per eū illud quod
 dñs & saluator noster dicit. Ut uideat hoies opera uestra bona: & magnificet patrem Math. 5.
 uestrū qui in celis est. Ille ergo obtulit sacrificium laudis: pro cuius actibus / pro cuius
 doctrina / pro cuius uerbo & moribus & disciplina: laudatur & benedicatur deus. Si-
 cut ecōtrario sunt illi de quibus dicis: quia per uos nomē meū blasphemas inter Ezech. 36
 gētes. Obserua tamē & hic quō panes ex simila facti: in oleo / & lagana uncta oleo
 & simila cōspersa in oleo ponuntur, & tripliciterū sacramēto: hostia salutaris offer-
 tur. Et ad ultimū / sacerdoti inquit q̄ effundet sanguinem salutaris: ipsi erit. Superū
 dixit sacerdoti q̄ repropiciavit: ipsi erit. hic dicit, sacerdoti q̄ effundet sanguinem
 sacrificii salutaris: ipsi erit. Digno quidē ordine ut sit. Prior enim repropiciatio que-
 reda est: & post hec offerēdū sacrificium salutaris. Neque enim salū esse cuiq; potest: ni
 si prius sibi propiciū faciat dñm. Sed & carnes inquit sacrificii laudationis salutaris:
 ipsi erunt. Sepe īā diximus: q; carnes in scripturis solidū idicāt cibū / pfectāq; doctrinā.
 Scđm scripturas enim scio esse aīe cibū quendā lactis: & aliū cibū anime olerū /
 & aliū carnis. sicut ipse apostolus de quibusdā dicit. Lacte uos potauit non esca: nō dū 1, Cori. 3
 enim poteratis: sed & non adhuc poteritis. adhuc enim estis carnales. Et itē alibi dicit

- roma.14.** Alius quidem credit manducare omnia ,qui autem infirmus est;ôlera māducet,
Hebre.5, Et rursum alibi, perfectorū aut̄ est cibus solidus. Hic ergo carnes sacrificii saluta-
 ris quod offertur pro laudatione: ipsius iubentur esse sacerdotis, Ex simila uero
 tripliciter oblata ut supra diximus: unū tātum quod placuerit / sacerdoti deputa-
 tur, Cetera: offerētis sunt laici, ita tamē ut sub die comedātur : nec remaneat ex
 his aliquid in mane. Carnes ergo in quib⁹ solidus est cibus & pfecta sc̄ietia; sacer-
 dotibus deputātur ,quia debent in oībus esse perfecti : in doctrina / in uirtute / in
 moribus. Si enim hoc in se nō habuerint: de sacrificioꝝ carnib⁹ nō edent, Vnum
 uero illud qđ separatur tanq̄ precipuū ex tribus / que ex simila precepta sunt: in
 hoc illā parte scientie arbitror designari de qua superius diximus / q̄ perfectā in-
 dicat profundāq; doctrinā, ¶ Sed requires fortasse / cū superius fermentū peni-
 tus abiecerit de sacrificiis; quō nūc super panes fermentatos sacrificiū mandat
 imponi? Verū diligētius intuere: quia nō ad sacrificiū sed ad ministeriū sacrificiū
 fermentatus panis accipitur, Quid ergo hoc sit: uideam⁹, Dñs in euāgeliis hūanā
Math.16. doctrinā phariseoꝝ q̄ tradebāt traditiones & precepta hoīm: fermentū appellat /
 cū dicit discipulis, Obseruate a fermento phariseoꝝ. Fermentū ergo hūana doctrinā
 est: uerbi causa / grāmatica ars uel rethorica uel etiā dialectica. ex qua doctri-
 nā ad sacrificiū quidē / hoc est in iis q̄ deo sentiēda sunt : nihil suscipiendū est.
 Sermo uero lucidus & eloquētie splendor ac disputandi ratio: ad ministeriū uerbi
 dei decēter iubef admitti, An non sup hoc fermentū habebat uerbi dei sacrificiū
1.Cori.15. positū: ille qui dicebat, corrūpūt mores bonos colloquia mala? Et Cretēses semp
Titum.1. mēdaces / male bestie / uētres pigri. & alia his similia: ex fermento sumpta grecorꝝ
 Quod autē dicit: sub die comedēf / nec derelinquef ab eo usq; in mane: confera-
 mus cū ceteris sacrificiis / & uideamus q̄ sit ratio q̄ in hoc quidē sacrificio salutari
 eadē die qua offerūtur p̄cepit comedēda. In alio uero sacrificio etiā in secūdā diē
 seruari idulget; & usq; in tertīā, tertia uero iā die igni tradi q̄ super fuerūt: ne pol-
 luant offerētē, Quid ergo habeat ista differētia: uideam⁹. Sed uere indigem⁹ au-
 xilio dei: qui oēs adipes cōtegētes interiora nřa dignes abscidere / & om̄e crassio-
 ris sensus uelamen auferre, ut hec scđm id qđ a deo mādari dicif: possim⁹ aduer-
 tere. Cōferam⁹ igif ipsā sibi scripturā diuinā: & qua aperuerit nobis absoluōis
Exodi.12. semitā subsequamur. Inuenim⁹ enī in sacrificio pasche qđ in uespera īmolari iu-
 betur; dari mādatū similiter ut nihil remaneat ex carnib⁹ usq; in mane. Non est
 hoc ociosū q̄ hēsternis carnib⁹ uesci nō uult nos sermo diuin⁹ sed recētib⁹ semp
 & nouis, Eos maxime q̄ sacrificiū pasche uel sacrificiū laudis immolant deo: no-
 uas eos carnes & recētes ipsi⁹ diei edere iubet / hēsternas phibet. Recordatus sū
Ezech. 4 simile aliqd & pphetā Ezechiele dicere: cū ei dñs precepisset ut coqueret sibi pa-
 nes in stercore hūano, Respōdit enī dñs & dixit. O dñe nunq̄ cōtaminata est aia
 mea ī morticino: aut īmūdū nō introiuit ī os meū: sed neq; caro hēsterna ītroiuit
 ī os meū. De quo sepe apđ memetipsū reqrebā / qnā esset ista pphete exaltatio: q̄
 uelut magnū aliquid ante deū proferret / quia nunq̄ carnē hēsternā māducaui.
 Sed ut uideo hinc edoc̄tus & ex istis imbutus mysteriis: hec propheta loquebae
 ad deū. q̄a nō ita abiectus & deneger sum sacerdos; ut hēsternis id est ueteribus

carnibus uescar, Audite hec oēs dñi sacerdotes: & intentius intelligite q̄ dicūtur. Caro que ex sacrificiis/sacerdotib⁹ deputatur: uerbū dei est quod in ecclesia do-
cent, Per hoc ergo figuris mysticis cōmonētur / ut cū proferre ad populū sermo-
ne ceperint:nō hesterna p̄ferāt/nō uetera que sunt scđm litterā proloquantur.
Sed per gratiā dei noua semper proferāt: & spiritalia semper inueniant. Si enī ea
que didiceris a Iudeis die hesterno/hec hodie in ecclesia proferas; hoc est hester-
nam carnē sacrificii edere. Si porro meministis: etiā in oblatione primitiarū eodē
sermone usus est legislator, ut sint inquit noua & recētia, Vides ubiq; ea q̄ ad lau-
des dei pertinent(hoc enī est sacrificiū laudis) noua & recētia esse debere, ne for-
te cū uetera profers in ecclesia: labia tua loquātur / & mēs tua sine fructu sit, Sed
audi quid dicit apostolus. Si inquit loquar linguis: spiritus meus orat / sed mens
mea sine fructu est. Quid igitur est? Orabo inquit spiritu: orabo & mēte, psalmū
dicā spiritu: psalmū dicā & mēte, Ita ergo & tu si non ex eruditione spiritali / ex
doctrina gratie dei / presentē & recentem protuleris sermonē in laudib⁹ dei: os
quidem tuū offert sacrificiū laudis / sed mens tua pro sterilitate hesterne carnis
arguitur. Nā & dñs de pane quē discipulis dabat: dicebat eis, Accipite & mandu-
cate, nō distulit nec referuari iussit in crastinū. Hoc fortasse mysterii cotinetur
etiam in eo: q; panē non portare iubet in uia, ut semper recentes quos intra te ge-
ris: uerbi dei proferas panes, Deniq; Gabaonite illi propterea condēnātur & li-
gñcesores uel aque gestatores fiunt: quia panes ueteres ad Israelitas detulerūt /
quibus lex spiritalis iubebat semper uti recentibus & nouis, Alia sane sacramen-
torum figura est: que iubet etiam in altera die quod superfuerit edi / nihil uero in
tertiā referuari. De qua suis locis videbimus. Sed ne illud quidem nos lateat: esse
quoddā tempus in quo benedictio sit / ueterib⁹ uesci, Nam de anno septimo / qui
remissionis annus uel sabbaticus nominatur: ita dicitur, Māducabis inquit uete-
ra & uetera ueterū. Tūc sub septimi anni mysterio(ut diximus) benedictio est:
uetera manducare / nūc uero prohibef, Sed multū est / excessus habere per hec
singula / & ex occasione testimoniorū longius euagari: cū explanatio sacrificiorē
» nunc habeatur in manib⁹. ¶ Dicif ergo in sequentibus, Qz si uotū fuerit / aut Leviti, 7
» uolūtarium sacrificauerit munus suum : quocūq; die obtulerit sacrificium suū /
» edetur: & altera die, & quod superfuerit de carnib⁹ sacrificii usq; in diem tertiu:
» igni cremabif, Si autē māducas māducauerit ex carnibus die tertio: nō erit acce-
» ptū ei qui offeret illud / nō reputabitur ei / coinquinatio est. Anima aut siqua mā- ps. 108,
» ducauerit ex eo: p̄ctm accipiet. ¶ Hoc est nimis: qđ & David dicit i psalmis, Fiat
oratio ei in peccatū, quādo nō solū nihil meriti: sed etiā culpe multū ex sacrificiis
querif. Audis enī legislatore decernere: qā si qs māducauerit ex eo qđ superfuerit
in tertia die / peccatu accipiet. Vnde cognoscēdū est quātū hūane cōditioi pecca-
torū labes imineat: cū orias etiā inde peccatū / ubi hoīlia p̄piciatiōis offerf. Hec
credo cōsiderās beat⁹ David: dicebat in psalmis, peccata quis itelligit? Voti igif ps. 18
uel uolūtatis sacrificiū est: quo & secunda quidem die uesci fas est. penitus uero
abiuraf in tertia. Sed dat remediu negligētib⁹. Si inq̄t iualid⁹ fueris & nō potue-
ris oēs carnes sacrificii secūda die finire: nihil de his i tertia die comedes / sed igni
C, 4.

Cyril,in Leuiticū.

trade qđ supereft. Si enī uolueris post duos dies māducare de sacrificio: peccatū accipies. Ego prout sensus mei capacitas habet: in hoc biduo puto duo testamēta posse intelligi: in quib⁹ liceat omne uerbū quod ad dēū p̄tinet (hoc enī est sacrificiū) requiri & discutit: atq; ex ipsis oēm rerū sc̄ientiā capi. Si quid aut̄ supfuerit qđ non scriptura diuina decernat: nullā alia debere tertiā scripturā ad authoritatē sc̄ientie suscipi/q hic dies tertia nomiatur, sed igni tradamus quod supereft: id est deo reseruem⁹. Neq; enī in presenti uita deus scire nos oīa uoluit: maxime cū id

i.Cori.13 apostolus dicat. Quia ex parte scimus & ex parte prophetam⁹, cū uenerit autem quod perfectū est: destruentur illa que ex parte sunt, Iste ergo ignis est / cui que in tertiu die superfuerint seruare debemus: & nō temeritate presumpta assumū mus nobis cunctorū sc̄ientiā. ut merito nobis dicatur ab eode apostolo, Nescientes neq; que loquuntur neq; de quib⁹ affirmāt. Ne forte ergo nō fiat acceptū sacrificiū nostrū / hoc ipsum q, ex scripturis diuinis cupim⁹ sc̄ientiā capere / & uertaf⁹ nobis in peccatū. seruemus eas mensuras quas nobis per legislatorē lex spiritalis enunciat, ¶ Et carnes inquit quecūq; tacte fuerint ab omni imundo nō māduca

i.Timo.1. buntur sed igni cremabuntur. Ois mūdus māducabit carnes. & anima quecūq; māduauerit carnes sacrificii salutaris quod est domini / & immūdicia eius in eo fuerit: peribit anima illa de populo suo. Et anima quecunq; tetigerit omnē rē im mundā uel ab immūdicia hois / uel quadrupedū immūdorū / uel ab omni abomī namento immūdo / & manduauerit ex carnis sacrificii salutaris quod est do

Leui.7. mini: peribit anima illa de populo suo. ¶ Triplices imūdicie causas hic legislator exposuit. Vnā, ne carnes sacrificiorum aliqua immundicia cōtingantur, Aliā, ne is qui edit carnes sacrificii immundus sit: & immunditia eius in ipso sit, Tertiā, q, et si carnes mūde sint & ipse qui edit mūdus sit: tamen ne cōtigerit aliquid im mundū uel a pecoribus / uel ab auibus / uel ex omnibus que immūda pronūciata sunt. Et hec quidē uolūtas est legis: de ritu sacrificiorū corporaliū sancientis, Se cundū uero nostre expositionis ordinē ubi carnes sancte / uerba intelligunt̄ esse diuina: huiusmodi habenda est obseruatio, quia sepe accidit mūdas carnes contingi ab aliquo immūdo, Ut uerbi causa dixerim, si quis de deo patre ac de unigenito eius & spiritu sancto / digno deitatis mysterio: purū faciat syncerūq; sermonē / similiter & de omnibus creaturis rationabilibus: tanq; a deo factis ad hoc / ut caperent & intelligerent eū, nō autē consequenti mysterio afferat etiā carnis resurrectionē. Primus quidē eius sermo qm̄ perfecte & sancte differuit: solid⁹ ci bus & carnes sancte sunt, Hoc uero quod his addit / resurrectionē carnis negando: quia alienū a fide est / superioribus iunctū perfectis & fidelib⁹ uerbis: sanctas carnes contaminauit & polluit, Ideo ergo precepit legislator ne māducetur huiusmodi carnes: quibus imunditia infidelitatis alicuius adiungitur, Propterea &

i.Cori.5. apostolus dicit, Etenī diē festū celebrem⁹ non in fermento ueteri neq; in fermento malicie & nequite: sed in azimis synceritatis & ueritatis, Secundū imūditie genus est: ne ipse qui carnes edit immūdus sit / & imūditia eius in ipso sit, quod hoc modo intelligi potest. Verbi gratia, si sit aliquis nature floretis & ardētis ingenii: nō tōtū ap̄tus uidebitur ad suscipienda uerbi dei mysteria, Sed queritur etiā

hoc ut pri^o a pphanis actibus et imūdus opibus separet^o: & ita demū eruditiois
 capax fiat / si prius capax fuerit sanctitatis. Simile his in Numeris inuenimus scri-
 ptum: ubi dominus carnes celicas dedit filius Israël & dicit / sanctificamini in cra- Nume.ii.
 stinū: ut māducetis carnes, hoc ostēdes q, nisi sanctificati essent pri^o & mūdi effe-
 ctū: carnes eis nō daret deus. Bene autē clemētiā dei legislator ostēdit: ut non di-
 ceret / quia nō māducet carnes in quo fuit imūditia, sed ait: n̄ quo imūditia ei^o est
 Nemo etenim fere inuenitur: in quo non fuit immūditia. Inueniri autem potest /
 in quo fuerit quidem: sed audita lege dei ultra iam non sit. Qz si permanet in eo
 immunditia sua / & his auditis conuerti non uult & mundari: peribit inquit ani-
 ma illa de populo suo. Tertia est imundicie species / quia iis qui mūdus est aliquid
 contigit immūdum: & non tam suo peccato q aliena cōtagione polluitur, ut pu-
 ta si quis utatur societate / amicitiis & cōsortio hominis liuidi uel iracūdi uel adul-
 teri: et ipse quidem propriis actibus non inferatur sceleribus eius / uideat tamen
 eum et intelligat quomodo fratrē suum odit & homicida est / uel quomodo in-
 sidiatur alienē mulieri & adulter est / uel quomodo in ceteris quibusq; sacrilegus
 est / nec deprehensis his discedit ab eius consortio: ipse est qui contingit immū-
 dum animal / uel auem uel morticinum / & aliena imunditia ipse pollutus est, De
 diversitatibus autem immundorum prout occurtere potuit: in superioribus di-
 ximus , An non & apostol^o secundum hāc eandem precipit formam: cum dicit^o
 Nunc autem scribo uobis in epistola : ut non cōmitceamini. Si quis frater nomi-
 natur fornicator / aut auarus aut idolis seruiens aut ebriosus aut rapax: cum hu- 1.Cori.5.
 iusmodi nec cibum sumere. In quibus omnibus quid est aliud quod precepit: nisi
 ne alienis peccatis & immunditiis polluamur? ¶ Deinde uero subiungit littera: Leuiti,7.
 quod sequitur. Et locutus est inquit dominus ad Mosem dicens. Loquere ad fili-
 os Israël & dices, Omne adipem boum et oviū & caprarum non edetis . et adeps
 morticinorum & a fera captorum: non erit ad omne opus / & in esca non edetur
 Omnis qui edit adipem ex pecoribus ex quib^o offeretis hostiam domino: peribit
 anima illa de populo suo, Et omnem sanguinem non edetis in omni abominatio-
 ne uestra; a pecoribus & uolatilib^o, Omnis anima quecunq; manduauerit san-
 guinem: peribit anima illa de populo suo, ¶ Adipes quidem eorū animaliū que
 in sacrificiis offerūtur / & aliorum nullorum: edi uel in usu haberib^o abnegat legislator,
 sanguinem uero omnis carnis comedī uerat. In superiorib^o locum myſti-
 cum pertractantes ubi uitulus in holocaustum dabatur pro populo & adipes im-
 ponebantur altari: sanguinem quidem quo ex parte aliqua cornua linebantur /
 reliquus uero ad basim effundebatur altaris: eorum accipimus figuram qui resi-
 duus dicuntur Israël / & postq plenitudo gentiū subintroierit: salutem in nouis Roma.ii
 simis sperant. Adipes uero animam dixim⁹ Christi: que est ecclesia amicorū ei^o
 pro quibus animam suam ponit. Potest ergo fieri & in hoc loco / ut quod mādat Ioan.15,
 neq; adipes edat ex iis que domino offerūtut: hoc est quod & dominus dixit , Ne
 quis scādalizet unum ex istis minimis qui credunt in me, Qz autē sanguis nul- Math.18,
 lius animalis edi iubetur: illud fortasse sit / quod de Israeliticis dicit apostolus. Er Roma .ii
 go si fracti sunt rami ut ego inserar: bene ppter incredulitatem fracti sunt. Tu

Cyril in Leui,

- autem fide stas; noli altum sapere sed time. Et iterū, Noli gloriari aduersum rāmos, q. scilicet casui eorum nullus insultet; ne forte (sicut idem apostolus dicit) et tu excitaris / & illi si non permanserint in incredulitate; inserantur Sanguis autē puto q. populus ille competenter intelligatur. Non enim ex fide neq; ex spiritu Abrabā; sed tantū ex sanguine eius descendūt, ¶ Post hec & locutus est dominus ad Mosem dicens Loquere filius Israël dicens. Qui offert sacrificium salutaris sui domino; offerat munus suum in sacrificio salutaris sui / man⁹ eius offerēt hostiā domino, Adipes qui sunt super pectusculū & pinnā iecoris offeret ea ; ita ut ponanf donum coram domino , et imponet sacerdos adipē qui est super pectusculum super altare; et erit pectusculū Aaron et filii eius . Et brachium dextrum dabitis separationē sacerdoti a sacrificiis salutarib⁹ uestris; qui offert sanguinem salutaris / et adipem ex filiis Aaron; ipsi erit brachiū dextrum in parte; Pectusculū enim impositionis & brachium redemptionis accepi a filiis Israël et sacrificiis salutarib⁹ uestris; & dedi ea Aarō sacerdoti et filii eius. legitimū eternum a filiis Israël est, ¶ Sacrificium quod dicitur salutare(quod sacrificium nemo offert domino; nisi qui san⁹ est & salutis sue conscientia gratias domino refert Nemo ergo qui eger est animo & languidus in operib⁹ : offerre potest sacrificiū salutare. Vis uidere quia nemo eger & languidus potest illud offerre sacrificiū;
- Leui,7. leprosus ille quem in euangelio dominus sanasse describitur / non poterat offerre hostiā : donec lepre egritudine tenebatur. Cum autem accessit ad Ihesum et mundatus est : tunc iubetur domino offerre munera ad altare / quod precepit inquit Moses in testimonium illis. Audisti quis sit qui offerre debeat hostiam salutaris; audi nunc quomodo debeat offerre , Manus inquit eius offerent hostiā domino, Nunquid non euidēter clamat legislator; quia non homo est qui offert hostiam / sed manus eius / id est opera ei⁹? Opera namq; sunt: que cōmendāt hostiam deo, Si enim contracta sit manus tua ad dandum & expansa ad accipendum: intra te est adhuc lepra tua / & offerre non potes hostiam salutaris, Manus ergo eius offerent sacrificium salutaris; & manus eius offerēt ea que domino offerenda sunt: id est adipem qui super pectusculum est / & pinnam iecoris, In hoc loco ubi nos habemus / man⁹ eius offerent hostium deo: in grecis habetur pro hostia / holocarpomata quod intelligitur; omnem fructum, Per quod ostendit / nō posse domino offerre omnem fructum: eum qui ifructuosus est / qui non affert fructum iusticie / fructum misericordie / uel etiam fructus spirit⁹ quos enumerat
- Math,8. apostol⁹; charitatē / gaudiū / pacem / patientiā / unanimitate / et cetera his similia,
- Psal,19. Vnde & in alio loco propheta dicit. & holocaustum tuum pingue fiat. Offeret ergo adipes qui super pectusculum sunt / & pinnam iecoris: que superponantur alteri. De adipibus sepe iam diximus, Qz autem dicit / adipes qui super pectusculum sunt : pectusculum tuum intellige esse cor tuum / de quo tibi auferēde sunt
- Gala,5. male cogitationes (inde enim procedunt) & altaris igni tradēde: ut possit cor tuum mundum effectum / dominū uidere. Sed & pinnam iecoris precepit offerendam. diximus & ante: iecoris partem loco iracundie uel cupiditatis ponit. Offert ergo pinam iecoris: qui ex se omne uitiū ire & furoris excidit . Adipes igitur qui
- Math,12. Math,5.

Sunt super pectusculum: iponūtur altari, Ipsū uero pectusculum: Aaron & filii eius: sed & brachiū dextrum: separari precepit / et esse muneris loco ex sacrificio salutari, Vides quib⁹ munerib⁹ honorat sacerdos, Pectusculū accipit et brachium: sed brachium: dextrum, Putam⁹ non esse aliquid rationis: q. ex omnib⁹ membris animalium que iugulantur in sacrificiis / hec potissimum membra delecta sint: Ego puto q. si quis dicit se esse sacerdotem dei / nisi habeat pect⁹ ex omnibus membris electū: non est sacerdos, Et nisi habeat brachium dextrum: non potest ascendere ad altare domini / nec sacerdos nominari, Quod ergo est sacerdotis pectus aut quale? Ego tale puto esse: quod plenum sit sapientia / plenum scientia / plenum omni diuina intelligentia, Et quid dico plenū intelligentia? immo quod plenū sit deo, Quale est & brachiū sacerdotis: quod ei offerunt filii Israel pro salute sua qua saluantur: Forme sunt singule iste que scribuntur in lege: eorum que in ecclesia geri debent, Alioqui nec fuisset necessarium legi hec in ecclesia: nisi ex his edificatio aliqua audientibus preberetur, Si ergo sacerdos ecclesie per uerba & doctrinam / & multam solitudinem suam / et laborem uigilias conuertere potuerit peccatorem & docere eum ut meliorem uiam sequatur / ad timorem dei redeat / cogitet spem futurorum / a malis actibus desinat & conuertatur ad bonos / si inq̄ tale opus fecerit: consequēs est eum qui ipsius labore saluat / deo gratias agere & offerre hostiam salutaris pro eo q. salutem consecutus est, In qua hostia pars efficitur sacerdotis: pectusculum & brachium dextrum, ut sit indicium q. pectus eius & cor quod ante mala cogitabat: sacerdotis labore cōuersum recepit cogitationes bonas / & ita mūdatum est ut etiam dominū possit uidere, Similiter in brachio illud indicium est: q. mala ei⁹ opera & sinistra que sunt utiq; praua & non bona / cōuertit in dextera ut sint secundū deum, Et hoc est dextrum brachiū: in quo pars dicitur esse sacerdotis, Sed & uos deprecamur qui hec auditis: detis pectuscula / offeratis pectora uestra sacerdotibus dei, ut auferant ex his omne quod crassum est: ut sacerdotalē eam faciant portionem, Date nobis etiā brachia / sed dextra a uobis poscim⁹ brachia: sinistra minime uolumus / dextra nobis opera requirimus, Sed & hoc quod addit / pectusculum dici appositionis & brachium redemptionis: non sine causa dictū uidetur, Et ideo uelū requirere: quid est quod apponendum est pectusculo / ut fiat pectusculum appositionis, Posteaq ablatū fuerit a corde tuo omne quod crassum est / & mūdatum fuerit ab omni operimento quod igni tradendū est: restat ut ei apponaſ gratia spiritus sancti / & tunc fiet pectusculum appositionis, Sed & brachium separationis siue redemptions: quomodo erit et brachiū separatiōis? Scias & intelligas discernere que sint opera lucis & que sint opera tenebrarum: & separa actus lucis de tenebris / ut sint opera tua in lumine, Brachiū tuum utiq; efficitur brachium separationis: uel cum separaueris te ab omni fratre inquiete ambulante / uel certe cum secundum prophetam separat se et exeunt de medio peccatorum: qui portant uasa domini, Deniq; uernacula quadam cōsuetudine scripture / id commune esse dicitur: quod immundum est sicut et ad Petrum uox de ce Actū. 10 lo dicit, Quod deus mūdauit: tu cōmune ne dixeris, Cōsequēter ergo si id quod

Nume. 16

Actū. 10

Cyril in Leui,

immundum est / commune appellatur: quod sanctum est / nominabitur separatum. Sed & illud addim⁹. Si quis dei soli⁹ seru⁹ est: cōmunis nō potest dici. Si quis autem communis est: dubium non est q, multorum sit / & ideo communis dicat⁹. Grande est in hoc sermone mysterium / quod Israel secundum carnem in usum quidem habet: sed intellectum non habet communem. Dicunt & illi hominē immundum: sed cur cōmunis dicitur / ignorat, Discant ergo ab ecclesia dei q, qui sanct⁹ est: solius dei est / & cum nullo ei communio est. Qui autem peccator est: et immundus & multorum est. Multi enim demones possidēt eum: & ideo communis appellatur. Deniq; ille qui in euangelio a domino curatus est / cum inter-

Marci, 5. rogatus esset quod tibi nomen est: dixit / legio. multi enim sumus. Hec licet in excessu quodam / necessario tamen addita uidetur: ut mysterium pectusculi impositionis & brachii separationis quare scriptum sit diceremus. que est eterna portio sacerdotibus data: qua dignos nos facere deus dignetur, ut pro cordis puritate & operū probitate: in diuino sacrificio habere participiū mereamur. Per eternum pontificē dominum saluatorem nostrum Ihesum Christum: cum quo est deo patri cū spiritu sancto / gloria & imperiū in secula seculorū. A M E N,

¶ Libri quinti Cyrilli in Leuiticum / finis,

¶ Eiusdem liber sextus: de indumentis pontificis & sacerdotū,

2. Cori, 3. Ausā quare hec que nobis recitantur intelligi possint aut non intelligi: breuiter ostēdit apostol⁹ dices / eius oculis posse ueteris testamēti uelamen afferri: qui conuersus ad dominū fuerit, ex quo sciri uoluit / q, quāto minus hec nobis plana sunt: tāto maior esse debet ad dñm nostra cōuersio. Et ideo omni uirtute nitendū est / ut ab occupationibus seculi & a mūdanis actib⁹ liberi / & ipsas etiā si fieri potest superfluae sodalium fabulas relinquentes: uerbo dei operam demus / & in lege eius meditemur die ac nocte / ut toto corde conuersi: reuelatam & apertam Mosi faciem possumus aspicere, & maxime in iis que nunc recitata sunt de sacerdotalib⁹ indumentis: uel de consecratione pontificis. In quibus talia quedam dicuntur: ut etiam illum ipsum carnalem Israel ab historica intelligentia penitus excludant. Et ideo nobis ad hec exponenda non humani ingenii virib⁹ nitendum est: sed orationibus & precibus ad deum animi nostri conuertendi. In quo etiam uestro adiutorio indigemus: ut deus pater uerbi det nobis uerbum in apertione oris nostri / ut possimus cōsiderare mirabilia de lege eius. ¶ Est ergo initiu⁹ eorū que hodie recitata sunt: in his uerbis. Hec est unctio Aarō & unctio filiorum ei⁹ ab hostiis domini: qua die applicuit eos sacrificare domino / sicut precepit dominus dare illis, qua die unxit eos a filiis Israel: legitimū eternum in progenies eorū. hec est lex holocaustorū & pro peccato et pro delicto / & consumationis et sacrificii salutaris: sicut mandauit dominus Mosi in monte Syna. qua die precepit filius Israel offerre munera sua coram domino in deserto Syna. ¶ Cum proposuerit dicere legi lator / hec est nunc̄tio Airon & filiorū eius: non subiunxit que esset unctio / nec qualiter unxit / hec est unctio Aaron & filiorum eius: nihil de unctione subiungit.

Leui, 7. citata sunt: in his uerbis. Hec est unctio Aarō & unctio filiorum ei⁹ ab hostiis domini: qua die applicuit eos sacrificare domino / sicut precepit dominus dare illis, qua die unxit eos a filiis Israel: legitimū eternum in progenies eorū. hec est lex holocaustorū & pro peccato et pro delicto / & consumationis et sacrificii salutaris: sicut mandauit dominus Mosi in monte Syna. qua die precepit filius Israel offerre munera sua coram domino in deserto Syna. ¶ Cum proposuerit dicere legi lator / hec est nunc̄tio Airon & filiorū eius: non subiunxit que esset unctio / nec qualiter unxit / hec est unctio Aaron & filiorum eius: nihil de unctione subiungit.

Profecto ut ostēderet: quia hec que supra dixerit / id est pectusculum impositio-
nis & brachium separationis: ipsa esset uncio Aaron et filiorum ei⁹ . nec putare
mus illa pro carnalibus dicta: sed ut doceret etiam ipsa sub sacramento unciosis
inserta, Deniq; in sequētibus repetit ea que superi⁹ exposuerat: et dicit / hec lex
holocaustū & sacrificii pro peccato , hec: id est que supra exposita sunt, ut uide
atur esse anacephalosis: id est recapitulatio sacramētorū que in superiorib⁹ lati⁹
fuerant enarrata, ¶ Post hec uero subiungit. Et locutus est (inquit) dominus ad Leui, 8.
Mosem dicens , Sume Aaron & filios eius / et stolas et oleum uncionis & uitulū
qui est pro peccato et duos arietes & canistrum azimorum: & omnem sinagogā
conuoca ad ianuam tabernaculi testimonii, Et fecit Moses sicut precepit ei domi-
nus: & conuocauit sinagogam ad ianuam tabernaculi testimonii / & dixit Moses
ad sinagogā. hoc est uerbum quod mandauit dominus facere, Et applicuit Mo-
ses Aaron fratrem suum & filios eius / et lauit eos aqua: et uestiuit eum tunica / et
precinxit eum zona / & uestiuit eum tunicam interiorem / et imposuit ei humera-
lem: & cinxit eum secundū facturam humeralis / et constrixit eum in ipso, Et im-
posuit super eum logium / et imposuit super logium manifestationem et uerita-
tem: et imposuit mitram super caput ei⁹ . Etposuit supra mitram ante facie eius
laminā auream sanctificatam; sicut preceperat dominus Mosi . ¶ Intentis aurī-
bus et uigilanti corde consecrationem pontificis uel sacerdotis audite : quia et
uos secūdum promissa dei sacerdotes domini estis / gens enim sancta et sacerdo- 1. Petri, 2.
tium estis, Accepit enim Moses secūdum preceptum domini Aaron et filios ei⁹:
et primo quidem lauat / postea uero & induit eos, Considerate diligētius ordine
dictorum, primo lauat: postea induit, Non enim potest indui: nisi ante lotus fue-
rit , Lauamini ergo et mundi estote: auferite nequitas uestras ab animis uestris, Esaie, 1,
Nisi enim hoc modo lotus fueris: nō poteris induere dominū Ihesum Christū. se
cundum quod dicit apostolus. Iuduite dominum Ihesum Christū: & carnis curā Roma, 13
ne feceritis in cōcupiscētiis, Lauet te igitur Moses: ipse te lauet / & ipse te induat,
Quomodo te lauare potest Moses: frequēter audītis, Sepe enim dixim⁹: q. Mo-
ses in scripturis sanctis pro lege ponatur, sicut in euangelio dictum est . habent
Mosem et prophetas: audiant illos. Lex ergo dei est: que te lauat. Ilsa sordes tu-
as diluit / ipsa si audias eam: peccatorum tuorum maculas abstergit. Ipse est Mo-
ses hoc est lex: que sacerdotes cōsecrat, neq; potest sacerdos esse: que nō lex cō-
stituerit sacerdotē. Multi enim sunt sacerdotes: sed quos non lauit lex / neq; pu-
ros reddidit uerbum dei / neq; abluit a peccatorum sordib⁹ sermo diuinus, Sed
et uos qui sacrum baptisma desideratis accipere & gratiam spiritus promereri:
prius debetis ex lege purgari / pri⁹ debetis auditio uerbo dei uicia beluina reseca-
re / & mores barbaros ferofq; componere: ut mansuetudine & humilitate susce-
pta / possitis etiā gratiam sancti spiritus capere, Sic enim dicit dominus per pro-
phetam. Super quem requiescam: nisi super humilem & quietū / & treinentem
sermones meos. Si humilis non fueris et quietus: non potest inhabitare in te gra-
tia spiritus sancti, neq; requiescat in te spirit⁹ domini: si non cum tremore susci-
pis uerba diuinā. Superbam namq; et contumacem animam / et fictam: refugit Sapien, 1,
Esaie, 66

Cyril in Leui,

spiritus sanctus. Debes ergo prius meditari legem dei: ut si forte actus tui intem
perati sunt & mores inconditi / lex te emendet et corrigat. Vis uidere quia Moses
semper cum Ihesu est / hoc est lex cum euangelio: doceat te euāgeliū. Quia cū

Math.17 transformatus esset in gloriā Ihesus: etiam Moses et Helias simul cum ipso appa-
ruerunt in gloria . ut scias quia lex & prophete et euangelium : in unum semper
ueniunt / & in una gloria permanēt, Deniq; et Petrus cum uellet ei tria taberna-
cula facere: de imperitia notatur / tanq; qui nesciret quid diceret, Legi eni et pro-
phetis / & euangilio, non tria sed unum est tabernaculum / que est ecclesia domi-
ni. Lauat ergo primo Moses sacerdotem dei. et cum eum lauerit & purgatū redi-
diderit sordibus uitiorum: post hec induit eum, Sed considereremus que sunt ista
indumenta / quibus induit Moses fratrem suum Aaron pōtificem primū: si for-
te possibile sit etiam sibi / indui eisdem uestimentis & esse pontificem, Est quidē
unus pontifex magnus / dominus noster Ihesus Christus, sed ille non sacerdotū
est pontifex; sed pontificum pōtifex. nec sacerdotum princeps est ; sed princeps
principum sacerdotum. Sicut et rex non dicitur plebis; sed regum rex, & domi-
nus non seruorum; sed dominus dominorum. Poteſt ergo fieri si & quis lotus fu-
erit per Mosem / et fuerit ita mundus quasi quem Moses lauerit: tantus ille acta-
lis possit etiam peruenire ad hec iudicēta que profet Moses / & stolas istas qui-
bus induit Aaron fratrem suum & filios eius. Sed non solum indumentis opus est
ad sacerdotales infulas: uerum et cingulis. Sed priusq; de specie ipsa indumenta
rum dicere incipiam? : uelim cōferre illa infelicia indumenta quibus primus homo
cum peccasset indutus est / cum his sanctis & fidelibus indumentis , & quidem illa
dicitur de⁹ fecisse. Fecit enim (inquit) deus tunicas pelliceas; & induit eas Adā et
mulierem eius . Ille ergo tunice de pellibus erant ex animalibus sumpte . Talibus
enim oportebat indui peccatorem, pelliceis inquam tunicis; que essent mortalita-
tis quam pro peccato acceperat / & fragilitatis eius que ex carnis corruptione ue-
niebat / indicū. Si uero iam lotus ab his fueris & purificat⁹ per legē dei: induit te
Moses indumento incorruptionis. ita ut nusq; appareat turpitudo tua: & ut absor-

2. Cori.5. beaf mortale hoc a uita. ¶ Videam⁹ ergo quali ordine pōtifex cōſtituit⁹. Cōuoca-
uit inquit Moses synagogā / et dixit ad eos. Hoc est uerbum quod precepit domi-
nus. Licet ergo domin⁹ de constituendo pontifice precepisset & dominus elegiſ-
ſet: tamen cōuocatur et synagoga. Requiritur enim in ordinando sacerdote et
p̄ſentia populi: ut sciāt omnes & certi sint q; prestātor est ex omni populo. Qui
doctior / qui sanctior / qui in omni uirtute eminentior: ille eligitur ad sacerdotū
et hoc astante populo / nequa postmodum retractatio cuiq; / ne quis scrupul⁹ re-
ſideret, Hoc est autem: quod et apostolus precepit in ordinatione sacerdotis di-
cens. Oportet autem et testimonium habere bonum ab iis qui foris sunt , Ego au-
tem et amplius video aliquid in eo quod dicit: quia conuocauit Moses omnē sy-
nagogam . et puto q; conuocare synagogam hic sit colligere et in unum congre-
gare omnes animi uirtutes. ut cum sermo de sacerdotalibus sacramentis habef: uigilent omnes animi uirtutes et intente sint, Nihil sapientie / nihil scientie / ni-
hil desit industrie: sed assit omnis multitudo sensuum / assit omnis congregatio

1. Tmio.3

sanctorum cogitationum, ut quid sit p̄t̄fex / quid unctio / quid indumenta eius: cōferens intra sacrarium cordis sui possit aduertere. Lauit ergo eum et induit . Quali indumento? Tunica inquit / et precinxit eum zonam: & iterum uestiuit eū tunicam talare / uel ut alibi legimus: interiorem, Duab⁹ ut video tunicis per Mo-
 sem induitur pontifex, ¶ Sed quid facimus: quia Ihesus sacerdotes suos / aposto-
 los nostros prohibuit uti duab⁹ tunicis? Et si dixerimus q. Moses et Ihesus / id est
 lex et euāgelia sibi inuicem cōsonarent: posset fortasse dicere alius / quia q. prece-
 pit Ihesus duas tunicas non habendas: non est contrarium legi sed perfectius le-
 ge, Sicut & cum lex homicidium uetat; Ihesus etiam iracundiam reſecat, Et cum
 lex prohibet adulterium; Ihesus etiam cōcupiſcentiam cordis abſcindit. Sic ergo
 uidetur & duabus ante tunicis pontificem: hic una apostolos induisse, siquidem
 etiam iste sensus: probabilis sibi uidetur, Ego tamen non intra huius intelligētie
 angustiam pontificalia sacramentalia concludo: amplius mibi ex iſta forma ali-
 quid uidetur ostendi, Pontifex est qui scientiā legis tenet: & unitus cuiusq; my-
 sterii intelligit rationes. & ut breuiter explicem: qui legē & secundum spiritum
 et secūdum litteram nouit. Sciebat ergo pontifex ille quem tunc ordinabat Mo-
 ses: quia esset circūcisio spiritualis. seruabat tamen et circuncisionem carnis: quia
 incircuncisus pontifex esse non poterat. Habebat ergo iste duas tunicas: unam
 ministerii carnalis / & alia intelligentie spiritualis. Sciebat quia & sacrificia spirita-
 lia offerri debent deo: offerebat tamen nihilominus & carnalia, Non enim pote-
 rat esse pontifex eorum qui tunc erant: nisi hostias immolaret. Ita ergo conueni-
 enter ille p̄t̄fex duabus indutus tunicis dicitur. Apostoli uero qui dicturi erāt/
 quia si circūcidamini. Christus nihil uobis proderit. & qui dicturi erant: quia ne-
 mo uos iudicet in cibo aut in potu aut parte diei festi / aut neomenie / aut iabbato Colof.,
 rum: que sunt umbra futurorū, Iti ergo ut huiusmodi secundum litteram legis
 obſeruantias penitus repudiarent / nec occuparent discipulos Iudaicis fabulis / et
 imponerent eis iugum quod neq; ipsi neq; parentes eorum portare potuerunt: Actuū.15
 merito duas habere tunicas prohibentur / sed sufficit eis una / et hec interior, Nā
 istam que foris est et que desuper apparet: legis tunicam ipsi nolūt, Vnam nam-
 q; eis Ihesus & ipsam interiorem: habere permittit. Imponit tamen Moses pon-
 tifici & humeralem: qui est humerorum quidem ex circunductiōe uestis ornat?,
 Humeri autem: operum tenent laboris indicia, Vult ergo pontificem esse etiam
 in operibus ornatum: nec sufficit sola ſciētia, Quia qui fecerit & docuerit; hic ma-
 gnus uocabitur in regno celorum. ¶ Et cinxit inquit eum secūdum facturā hu-
 meralis, iam & superius dixerat / quia cinxerat eum zona super tunicam: & mo-
 do iterū cingitur secundum facturam humeralis, ¶ uod est iſtud duplex cingu-
 lum: quo conſtrictum uult esse ex omni parte pontificem? Conſtrictus ſit in uer-
 bo / conſtrictus in opere / expeditus ad omnia; nihil remiſſū / nihil habeat diſſo-
 lutum. Accinctus ſit animi uirtutibus: conſtrictus ſit a corporalibus uiciis, Nul-
 lum anime lapſum / nullum corporis timeat: utroq; cingulo ſemper utatur / ut ſit
 sanctus corpore & ſpiritu, Bene autem eſt: q. & ſecundum facturam humeralis
 cingitur. Secundum facturam enim ſuam & ſecundum opera ſua; cingulo uirtu-

Math. 10

Exodi. 20
Math. 5.

Math. 5.

¶ tis utetur, ¶ Et post hec inquit imposuit super eum logium / quod est rationale
 et imposuit super logium / manifestationem & ueritatem / & imposuit mitram su-
 per caput eius. Sed uideamus quid logium / quid rationale significet. Posteaq; nu-
 ditas testa est et indumentis turpitudo uelata / postq; munitus operib; & cingu-
 lo utroq; formatuſ logium ei id est rationale traditur. Logium / sapientie indicia-
 um est: quia sapientia in ratione consistit. Sed que sit sapientie huius & rationis uir-
 tust ostendit, Imponit enim super rationale: manifestationem & ueritatem. Non
 enim sufficit pontifici habere sapientiam et scire omnium rationē: nisi possit etiā
 populo manifestare q; nouit. Ideo ergo imponitur ei rationale & manifestatione.

i.Petri,3. possit respondere omni poscenti se rationem de fide & ueritate. Ponitur autem
 super illud & ueritas: ut non illa astruat que proprio excogitare quiuit ingenio/
 sed que ueritas habet / nec unq; a ueritate discedat / ut in omni sermone eius sem-
 per ueritas maneat, Hoc est ergo superpositissima rationali manifestationem et ue-
 ritatem. Infelices illi / qui hec legentes: omnem intelligentiam suam erga sensus
 uestimenti corporalis effundūt, Dicant nobis: quale est uestimentum manifesta-
 tionis / aut indumentum quale est ueritatis? Si quis unq; uidit / si quis audiuit ma-
 nifestationem & ueritatem indumenta nominari: dicat nobis que sunt mulieres
 que ista texuerunt? In quo hec unq; sunt confecta textrinoſ Sed si uerū uultis au-
 dire: sapientia est que huiusmodi confecit indumenta. Illa occultorū manifesta-
 tionem: illa texit rerum omnium ueritatem, Hanc ergo oremus a domino ut ac-
 cipere mereamur: et ipsa nos talib; circundabit indumentis, Sed & ipſe ordore-
 rum q; sanct⁹ sit & q; mirabilis: intuere. Non ante logium et postea humerale: q; a
 non ante sapientia q; opera. sed prius opera haberi debet: et postea sapientia que-
 renda. Tum deinde non ante manifestatioſ rationale. quia non ante alios doce-
 re: q; nos instructi et rationabiles esse debem⁹. Super hec autem additur ueritas:
 quia ueritas est summa sapientia, Deniq; & propheta hunc eūdem ordinem ser-
 uat: cum dicit. Seminate uobis ad iusticiam / & metite fructū uite; illuminate uo-
 bis lumen scientie, Vides quomodo non dicit primo / illuminate uobis lumen sci-
 tie, sed primo: seminate uobis ad iusticiā. Et non sufficit seminare: sed metite in-
 quid fructum uite / ut post hec possitis implere quod sequitur: illuminate uobis lu-
 men scientie. Sic ergo etiā hic imponitur humeralis ornatus: & id nō sufficit / sed
 et zona constringitur, Sed et hoc quidem non satis est, secūdo adhuc cingitur /
 ut ita demum rationale possit imponi: ut post hec manifestatio subsequaf & ue-
 ritas, His indumentis pontifex utitur, tali ornatu debet indui: qui sacerdotiū ge-
 rit, sed nōdum finis, Et aliis adhuc addendus ornatus est, Necesse est enim: ut
 accipiat etiam coronā. Propterea accipit primo cydarim: quod est uel operine-
 tum quoddam capitis uel ornamentum, Et post hec supponitur ei mitra ante fa-
 ciem: id est a fronte pōtificis lamina aurea sanctificata / in qua sculptum dicitur
 uocabulū dei, Verum iste capit is ornatus ubi nomen dei impositum dicitur: post
 illa omnia quibus inferiora corporis membra fuerant exornata / supponitur, In
 quo mihi indicari uidetur : q; super omnia que uel de mūdo uel de ceteris crea-
 turis sentiri aut intelligi possunt / eminentior tanq; authoris omnium scientia dei

Osee,10. lumen scientie, Vides quomodo non dicit primo / illuminate uobis lumen sci-
 tie, sed primo: seminate uobis ad iusticiā. Et non sufficit seminare: sed metite in-
 quid fructum uite / ut post hec possitis implere quod sequitur: illuminate uobis lu-
 men scientie. Sic ergo etiā hic imponitur humeralis ornatus: & id nō sufficit / sed
 et zona constringitur, Sed et hoc quidem non satis est, secūdo adhuc cingitur /
 ut ita demum rationale possit imponi: ut post hec manifestatio subsequaf & ue-
 ritas, His indumentis pontifex utitur, tali ornatu debet indui: qui sacerdotiū ge-
 rit, sed nōdum finis, Et aliis adhuc addendus ornatus est, Necesse est enim: ut
 accipiat etiam coronā. Propterea accipit primo cydarim: quod est uel operine-
 tum quoddam capitis uel ornamentum, Et post hec supponitur ei mitra ante fa-
 ciem: id est a fronte pōtificis lamina aurea sanctificata / in qua sculptum dicitur
 uocabulū dei, Verum iste capit is ornatus ubi nomen dei impositum dicitur: post
 illa omnia quibus inferiora corporis membra fuerant exornata / supponitur, In
 quo mihi indicari uidetur : q; super omnia que uel de mūdo uel de ceteris crea-
 turis sentiri aut intelligi possunt / eminentior tanq; authoris omnium scientia dei

sit. Et quia ipse caput est omnium; ideo & ornatus iste super omnia capiti superponitur. nihil enim post hec additur pontificis capiti. Et ideo miseri sunt illi de quibus dicit apostolus. Quia non tenet caput; ex quo omnis iunctura connexa & com Colos. 2, paginata crescit in cremetum dei in spiritu. Sed nos si bene intelligimus quis sit sacerdotis ornatus / quis uel super omnia honor capitum eius mysteriorum diuinorum profunda mirantes / non scire tantum hec & audire; sed & implere desideramus & facere. quia non auditores legis iustificabuntur apud dominum; sed factores Roma. 2. Potes enim & tu (ut sepe iam diximus) si studiis & uigiliis tuis huiuscmodi tibi preparaueris indumenta / si te abluerit & mundu fecerit sermo legis / & unctionis chrismatis & gratia in te baptismi incotaminata durauerit; si indu fueris indumentis duplicibus littere ac spiritus / si etiam duplicitate accingaris; ut carne & animo castus sis / si humerali operum & sapientia rationali orneris / si etiam mitra tibi & lamina aurea plenitudo scientie dei caput coronet; scito te (etiam si apud homines lateas & ignoreris) apud dominum tamen agere pontificatum intra anime tue templum. Vos enim estis templum dei uiri; si spiritus dei habitat in uobis. Post Cori. 3. hec que de consecratio eius dicuntur & de unctione: sparsim a nobis & sepe dis ferta sunt, Quod autem dicit. & applicuit Moses filios Aaron / & induit eos tunicas / & precixit eos zonas & imposuit eis cydaras; sicut precepit dominus Moysi: at tendendum est que sit differentia minorum sacerdotum ad maiora sacerdotia. Igitur neque bina indumenta traduntur / neque humeralis / neque rationalis / neque capitis ornatus; nisi tantum cydaris & zone / que tunicam stringant. Et isti ergo accipiunt sacerdotii gratiam / & isti funguntur officio; sed non ut ille qui & humerali & rationali ornatur / qui manifestatione & ueritate resplendet / qui auree lamine ornamento decorat. Vnde arbitror aliud esse in sacerdotibus / officio fungi / aliud instructum esse in omnibus & ornatum. Quisque enim potest solenni ministerio fungi ad populum. pauci tamen sunt qui ornati moribus / instructi doctrina / sapientia eruditii ad manifestandam ueritatem rerum sint peridonei; & qui scientiam fidei non sine ornamento sensu & assertionum fulgore depromat / quod auree lamine capitum impositae designat ornatus. Vnum igitur sacerdotii nomen: sed non una uel pro uite merito uel pro animi uirtutibus dignitas. Et ideo in his quod lex diuina describit / ueluti in speculo inspicere debet unusquisque sacerdotum; & gradus meriti sui inde colligere. Qui si se uideat in his omnibus (que supra exposuimus) positum pontificalibus ornamentis / si conscientius sibi sit quod uel in scientia uel in actibus uel in doctrina tantus ac talis sit; sciat se summum sacerdotium non solum nomine sed & meritis obtinere. Alioqui inferiorem sibi gradum positum non uerit; etiam si primi nomen acceperit. Non nos sane debet preterire etiam hoc: quod potest a studiose lectore proferri / in quo & ego sepe mecum ipse hesitavi. In Exodus enim leges ubi de sacerdotalibus mandat indumentis: iuuenio octo esse species quod pontifici preparatur / hic uero septem tantummodo numeratur. Requiere ergo quod sit quod omnis est. Octaua species ibi ponitur caput tre / siue (ut alibi legitimus) femoralia linea; de quo hic iter cetera siuunt idumeta. Quid ergo dicemus? obliuione dabimus in uerbis spiritus sancti: ut cum cetera oia secundo enarrauerit; in una europa specie su Exodi. 28

Cyril,in Leuiticū.

perius dicta ueritas latuerit? Nō audeo hoc de sacris sentire sermonibus. Sed ui-
deamus ne forte quoniam in superioribus diximus/hoc genus idumenti indicium
caſtitatis uiderit:quo uel femora operiri uel conſtrigi renes uidetur ac lumbi.ne
forte inquā non semper in illis qui tūc erant sacerdotes: has partes dicat eſſe de-
bere conſtrictas. Aliquādo enim & de posteritate generis & ſuccēſſu ſobolis in-
dulgetur, Sed & ego in ſacerdotibus ecclie huiusmodi intelligētiā non intro-
duixerim. Alio namq; uideo rem currere ſacramēto. Poſſunt enim & in ecclie
Gala, 4, ſacerdotes & doctores: filios generare/sicut & ille qui dicebat, Filioli mei quosite
1. Cori, 4. rum parturio donec formetur Christus in uobis. Et iterū alibi dicit, Tametſi mul-
Actu. 16. ta milia pedagogorū in christo habeatis: ſed non multos patres. Nam in Christo
Ihesu per euangelium ego uos genui, Iſti ergo doctores ecclie in huiusmodi ge-
nerationibus procreandis/aliquando conſtrictis femoralibus utūtur & abſtinet
a generando:cum tales inuenient auditores/in quib⁹ ſciant ſe fructum habere
non posſe. Deniq; in actibus apoftolorum refertur de quibusdam, q; non potui-
mus inquit in Asia uerbum dei loqui, hoc eſt imposta habuisse femoralia:& con-
tinuisse ne filios generarent, qui ſcilicet tales erant auditores:in quibus & ſemen
periret: & nō poſſet haberſi ſuccēſſio. Sic ergo ecclie ſacerdotes cum incapaces
aures uiderint /aut cum ſimulatoſi ſi pexerint & hypocritas auditores:imponat
campeſtre/utātur femoralibus. Nō enim pereat ſemen uerbi dei:quia & domi-
Math, 7, nus eadem mādat & dicit. Nolite mittere ſanctum canibus/neq; margaritas ue-
ſtras ante porcos;ne forte cōculcent eas pedibus/& conuersi dirumpāt uos, Pro-
pterea ergo ſiquis uult pōtifex nō tam uocabulo eſſe q; merito:imitetur Moſem/
Exodi, 33 imitetur Aaron, Quid enim dicitur de eis: quia nō diſcedūt de tabernaculo do-
mini. Erat ergo moſes indeſinēter in tabernaculo domini. Quod autē opus eius
erat: ut a deo aliiquid diſceret:aut ipſe populum doceret. Hec duo ſunt pōtificis
opera:ut a deo diſcat legendo ſcripturas dluinas & ſepiuſ ruminando /aut popu-
lum doceat. Sed illa doceat que ipſe a deo didicerit: non ex proprio corde uel ex
humano ſenſu /ſed que ſpirit⁹ docet. Eſt & aliud opus quod facit Moſes, Ad bel-
Exodi, 17 lum non uadit /non pugnat cōtra iñimicos, Sed qđ facit? Orat. & donec ille orat
uincit populus eius. Si relaxauerit & dimiſerit manus:populus eius uincitur & fu-
gatur, Oret ergo & ſacerdos ecclie indeſinēter /ut uincat populus qui ſub ipſo
eſt hostes iñiſibiles Amalechitas; qui ſunt demones impugnantes eos qui uolūt
pie uiuere in Christo. Et ideo nos in hiſ meditantes & hec die ac nocte ad memo-
riam reuocantes & orationi iñſtātes ac uigilantes in eis: deprecemur dominū ut
nobis ipſe horum que legitimus ſcientiam reuelare dignet /& oſtēdere quomo-
do ſpiritualem legem non ſolum intelligentia ſed & actibus obſeruemus:ut ſpiri-
tualem gratiam conſequi mereamur /illuminati per legem ſpiritus ſancti in Chri-
ſto Ihesu domino noſtro:cui gloria & imperium in ſecula ſeculorum Amen.

Eiusdem liber septimus. De eo quod mandatum est Aaron & filii eius: ut uinum & siceram non bibant cum ingrediatur tabernaculum testimonii / uel cum accedunt ad altare / & de pectusculo appositionis & brachio separationis / & de mundis uel immundis animalibus uel cibis.

Lura quidē superiore lectiōe fuerāt recitata: ex quib⁹ tēporis breuitate cōstricti pauca admodū dixim⁹. Nō enī nūc exponedi scriptu-
eras sed edificādi ecclesiā ministeriū gerim⁹, quāuis & ex iis que a no-
bis tractata sūt; prudes quisq; auditor euidēter ad itelligēdū possit
semitas iuentre. Et ideo ex iis quoq; que nūc lecta sunt: qm̄ cūcta nō
possim⁹ / aliqua tamēq; edificēt auditores / ueluti agri pleni quē bñdixit dñs flo-
sculos colligem⁹, Quid ergo sit quod nūc nobis lectū est: uideam⁹, Et locut⁹ est
dominus ad Aarō dices, Vinum & siceram nō bibetis tu & filii tui tecum: cum in= Leui, 10,
trabitis in tabernaculum testimonii / aut cum accedetis ad altare / & nō moriemi-
ni, Legitimū eternum in progenies uestras: discernere inter medium sanctorū
& contaminatorum / & inter medium immūdorum & inter medium mūdorum /
& instruere filios israel omnia legitima que locutus est domin⁹ ad eos per manū
Mosi, ¶ Lex euidens datur & sacerdotibus & principi sacerdotum: ut cum acce-
dunt ad altare / uino abstineant & omni potu qui inebriare potest, quem scriptu-
re diuine moris est siceram nominare. Vult ergo sermo diuinus sobrios esse do-
mini sacerdotes: ut pote qui accedentes ad altare dei / orare pro populo debeant
& pro alienis interuenire delictis / qui portionem in terra non habeant / sed ipse
dominus portio eorum sit, Sic enim dicit de eis scriptura, Filius inquit Leui nō da Nume, 18
bitis partem in medio fratrum suorū: quia ego portio eoꝝ dominus deus ipsoꝝ.
Vult ergo istos quib⁹ dominus portio est / sobrios esse / ieunios / uigilātes in omni
tempore, maxime autem cum ad exorandum dominū & sacrificandum in con-
spectu eius: altaribus presto sunt. Que mādata instantū uitā sui seruant / & omni
obseruantia custodienda sunt: ut & apostolus hec eadem noui testamenti legib⁹
firmet. In quo similiter etiam ipse sacerdotibus uel principib⁹ sacerdotū uite re-
gulas ponēt: dicit eos nō debere esse uino m̄sto seruētes / sed sobrios esse. Sobrie- 1. Timo, 3
tas uero oīm uirtutū mater est; sicut ecōtrario ebrietas oīm uicioꝝ. Apte enī pñū
ciauit apostol⁹ dices: uinū in quo est luxuria, ut ostēderet ex ebrietate ueluti pri- Ephe, 5,
mogenitā filiā generari luxuriā, Tū p̄terea & saluator / dñi & regis authoritate
sacerdotib⁹ simul & populis leges ac iura cōstituēs: attēdite inqt ne forte grauēt Luce, 21,
corda uestra in ebrietate & crapula / & in solitudinib⁹ seculi: & ueniat sup uos
Subitanē interit⁹. Audistis edictū regis eterni: & lamentabiliē finē ebrietatis uel
crapule didicistis. Siquis uobis peritus & sapiens medicus his ipsiſ uerbis precipe
ret & diceret: attēdite uobis ne quis uerbi gratia de illius uel illius herbe succo au-
dius sumat, quod si fecerit: subitus ei ueniet interitus, non dubito q, unusquisq;
proprię salutis intuitu: premonentis medici precepta seruaret. Nunc uerus anti-
marum & corporum medicus / simulq; domin⁹: iubet ebrietatis herbam & cra-
pale uitādā / similiter & solitudinū seculariū uelut mortiferos succos cauēdos.
Et nescio si quis nostrū non in his cōsumitur; ne dixerī saucias, Est ergo ebrietas

D, 2,

Cyril,in Leuiticū.

uini:perniciosa in omnibus,Sola namq; est:que simul cum corpore /& animā de
2.Cori.12 bilem reddat.In ceteris etenim potest fieri:ut secūdum apostolum cum infirma
2.Cori.4 tur corpus/tūc magis potens sit spiritus.Et ubi is qui de foris homo corrumpit:
ille qui intus renouetur.In ebrietatis uero eruditine:corpus simul & anima cor
rumpitur/spiritus pariter cum carne uiciatur.Omnia membra debilia;pes/ma
nus/lingua resoluta/oculos tenebre/mēte uelat obliuio/ita ut hominē se nesciat
esse nec sentiat.Habet ergo istud primo dedecoris corporalis ebrietas,lā uerosi
discutiamus quot modis mens inebriatur humana:inuenim⁹ ebrios etiā eos qui
sibi sobrii uidentur,Iracundia inebriat animam/furor uero eam plusq; ebriam
facit:si quid tamen ebrietate esse amplius potest,Cupiditas & auaritia non solū
ebrium: sed & rapidum hominem reddūt,& obscene concupiscentie inebriant
animam:sicut econtrario & sancte concupiscentie inebriant eam / sed ebrietate
sancta illa:de qua dicebat quidam sanctorū,& poculū tuum inebrians q̄ precla
rum est.Sed postmodum de ebrietatis diuersitate uidebimus,Nunc interim ui
de quanta sunt que inebriat animam.Et formido inebriat eam:& uana suspicio.
Inuidia autem & liuor:supra omnem ebrietatem macerāt eam.Sed enumerari
non possunt:quāta sunt que infelicem animā uicio ebrietatis afficiant,¶ Nūc
interim de sacerdotibus uideam⁹:quos accedētes ad altare uino lex precipit ab
stinere.Et quidem quantum ad historicum pertinet preceptum:sufficient ista q̄
dicta sunt.Quātū autem ad intelligentiam mysticam spectat:in superioribus te

Hebre,9 netur nostra professio/q.secundum authoritatem Pauli apostoli domin⁹ & sal
uator noster futurorum bonorum pontifex dicitur,Ipse est ergo Aaron.filiu ue

Ioan,13. ro eius:apostoli eius sūt/ad quos ipse dicebat,Filioli adhuc modicum uobiscum
sum.Quod ergo precepit lex Aaron & filii eius/ut uinū & siceram non bibant
cum accedunt ad altare:uideamus quomodo in uero pontifice Ihesu Christodo
mino nostro & sacerdotibus eius ac filii/nostris uero apostolis possum⁹ aptare.
Et perspiciendum primo est/quomodo prius quidem q̄ accedat ad altare uerus
hic pōtifex cum sacerdotibus suis:bibit uinum.Cum uero incipit accedere ad al
tare & ingredi tabernaculum testimonii:abstinet uino.Putas possumus inueni
re tale aliquid ab eo gestum:putas possumus ueteris instrumentis formas/noui
testamēti gestis & sermonibus coaptare? Possumus: si nos ipsum dei uerbum &
iuuare & inspirare dignetur,Querimus ergo quomodo domin⁹ & saluator no
ster qui est uerus pontifex/cum discipulis suis qui sunt ueri sacerdotes:anteq; ac
cedat ad altare dei/bibat uinum.cum uero accedere ceperit:non bibat uinū.Ve
nerat in hunc mundum saluator:ut pro peccatis nostris carnem suā offerret ho
stiam deo.Hanc priusq; offerret:inter dispensationum moras uinū bibebat.De

Math, 11, niq; dicebatur homo uorax & uini potator:amicus publicanorum & peccatorū.
Mtah,16 Vbi uero tempus aduenit crucis sue / & accessurus erat ad altare ubi immolareb

hostiā carnis sue:accipiens inquit calicē benedixit & dedit discipulis suis dices Ac
cipite & bibite ex hoc. uos inquit bibite:qui accessuri nō estis ad altare,Ipse autē
tanq; accessur⁹ ad altare:dicit de se.Amen dico uobis quia nō bibā de generatiōe
uitis hui⁹:usquequo bibā illud uobiscū nouū i regno pris mei,Si qs uestrū aurib⁹

ps.22.

ad audiēdum purificatis accedat: ineffabilis mysterii intueatur arcānum / quid est quod dicit: quia non bibam ex generatione uitis huius / usquequo bibam illud uobiscum nouum in regno patris mei, Dicebamus in superioribus: promissiōne bone huius ebrietatis sanctis datam cum dicūt, & poculum tuum inebriāsiq̄ pre ps. 22. clarum est. sed & in aliis multis scripture locis similia legitimis: ut ibi, Inebriabuntur ab ubertate domus tue: & torrente uoluptatis tue potum dabis illis, In Hiere Hiere. 31. mia quoq; dicit domin⁹. Inebriabo populum meum, Et Esaias dicit, Ecce qui ser Esiae, 65. uiunt mihi bibent: uos autem sitietis, Et multa de huiusmodi ebrietate in scripturis diuinis inuenies memorari: quia ebrietas sine dubio pro gaudio anime & leticia mentis accipitur. sicut & alibi distinxisse nos memini, aliud esse nocte inebriari / & aliud die inebriari, Si ergo intelleximus que sit sanctorum ebrietas & quomodo hec pro leticia sanctis in promissionibus datur: uideamus nunc quomodo saluator noster non bibit uinum / usquequo bibat illud cum sanctis nouum in regno dei, Saluator meus luget etiam nunc peccata mea / saluator meus letari non potest: donec ego in iniuitate permaneo, Quare nō potest: quia est aduocat⁹ pro peccatis nostris apud patrem: sicut Ioānes euāgelista pronūciat dices, Quia si quis peccauerit: aduocat⁹ habem⁹ apud patrem Ihesum Christū iustū / & ipse 3, Joan. 2. est repropiciatio pro peccatis nostris, Quō ergo potest ille q̄ aduocat⁹ est p̄ peccatis meis: bibere uinū leticie / quē ego peccando cōtristō, Quomodo potest iste qui accedit ad altare ut repropiciet me peccatorem / esse in leticia: ad quē peccatorum meorū meror semper ascendit: uobiscum inquit illud bibam in regno patris mei, Quādiu nos non ita agimus ut ascendamus ad regnum: non potest ille uinum bibere sol⁹ / quīod nobiscū se bibere promisit, Est ergo tamdiu in merore 2. Cori. 12. quādiu nos persistimus in iniuitate, Si enim apostol⁹ ipsius luget quosdam qui ante peccauerunt / & non egerunt penitentiam de iis que gesserunt: quid dicam Philip. 2. de ipso qui filius dicitur charitatis: qui semetipsum exinanivit propter charitatē quā habebat erga nos: & non quesuit que sua sunt cū esset equalis deo / sed quesuit que nostra sunt, & propter hoc euacuauit se, Cum ergo ita que nostra sunt quesierit: nunc iam nos non requirit / nec que nostra sunt cogitat: nec de erroribus nostris meret / nec perditiones nostras & contritiones deflet: qui fleuit super Hierusalem: & dixit ad eam, Quoties uolui cōgregare filios tuos / sicut gallina cō Math. 23. gregat pullos suos sub alas: & noluisti, Qui ergo uulnera nostra suscepit / & propter nos doluit tanq̄ animarū nostrarum & corporum medicus: modo uulnerū nostrorum putredines negligit: Computruerunt enim (ut ait propheta) & corrup̄te sunt cicatrices nostre: a facie insipientie nostre, Pro his ergo omnibus assistit nūc uultui dei interpellās pro nobis / assistit altari ut repropiciationē pro nobis offerat deo, Et ideo dicebat tanq̄ accessurus ad altare: q̄a iā non bibā de genere uitis hui⁹ / donec bibā illud uobiscū nouū, Expectat ergo ut cōuertamur / ut ipsi⁹ imitemur exēplū / ut sequamur uestigia ei⁹: & letef⁹ nobiscū & bibat uinū nobiscū in regno pris sui, Nūc enī q̄a misericors est & miserator dñs: maiore affeſtu ipse q̄ apostol⁹ su⁹ / flet cū flētibus / & cupit gaudere cū gaudentib⁹, Et multo Roma. 12. magis ipie luget eos q̄ ante peccauerūt: & nō egerūt penitētiā, Neq; enī putādū 2. Cori. 12. D. 3.

Cyril,in Leuiticū.

est q. Paulus quidem lugeat pro peccatoribus:& fleat pro delinquētibus. Dominus autem meus Ihesus abstineat fletu cum accedit ad patrem /cum assūtit altari & repropiciationem pro nobis offert. Et hoc est accedentem ad altare non bibere uinum leticie;quia adhuc peccatorum nostrorū amaritudines patitur. Nō uult ergo solus in regno dei bibere uinum:nos expectat. Si enim dixit /donec bibam illud uobiscum:nos sumus igitur qui uitam nostram negligentes leticiam il-

Ioan.15. lius demoramur,Expectat nos:ut bibat de generatiōe uitis huius,Cuius uitis: illius cui ipse erat figura.

Ioan.6, Ego sum uitis:uos palmites,Vnde & dicit,quia sanguis

Gene.49 meus uere est potus:& caro mea uere est cibus, Vere enim in sanguine ueue lauit

stolam suam, Quid ergo expectat? leticiam, Quādo expectat? Cum consuma- uero (iquit) opus tuū. Quādo cōsumat hoc opus? Quādo me qui sum ultim⁹ & nequior omnium peccatorum /consumatum fecerit & perfectū:tunc consumat opus eius, Nūc enim adhuc imperfectum est opus eius:donec ego maneo imperfectus, Deniq; donec ego non sum subditus patri:nec ipse dicitur patri esse subiectus,nō quo ipse subiectione indigeat apud patrem:sed pro me in quo nōdū opus suum consumauit /ipse dicitur nō esse subiectus,Sic enim legimus:quoniam

Ephe.5. corpus sumus Christi /& membra ex parte, Quid autē est quod dicit ex parte:

uideamus,Ego nunc uerbi gratia subiectus sum deo secūdum spiritum :hoc est proposito & uoluntate.sed quamdiu in me caro cōcupiscit aduersus spiritum & spiritus aduersus carnem /& nondum potui subiicere carnem spiritui:subiectus quidem sum deo/uerum non ex integro sed ex parte.Si autem potuero etiā carnem meam & omnia membra in consonantiam spiritus trahere;tūc perfecte uidebor esse subiectus.Si intellexisti quid sit ex parte & quid sit ex integro esse subiectum:redi nunc ad id quod de subiectione domini proposuimus / & uide quia cum omnes corpus ipsi⁹ & membra esse dicamur:donec sunt aliqui in nobis qui nondum perfecta subiectiōe subiecti sunt /ipse dicitur non esse subiectus,Cum uero cōsumauerit opus suum /& uniuersam creaturam ad summam perfectio- nis adduxerit;tunc ipse dicit subiectus in iis quos subdidit p̄i /& in quibus opus

1. Cori .15 quod ei pater dederat cōsumauit /ut sit deus omnia in omnibus.Verum hec quo spectant: ut intelligeremus id quod supra tractauimus:quomō bibit uinū anteq; intraret in tabernaculum /anteq; accederet ad altare,& non bibit nūc:quia assūtit altari & luget peccata mea. & rursum bibet post hec:cum subiecta ei fuerint

omnia /ac solutis omnibus ac destructa morte peccati:ultra iam necessarium nō

ps.50. erit offerre hostias pro peccato,Tunc enim erit gaudium & leticia;& tunc exul- tabunt ossa humiliata,& implebitur illud quod scriptū est. Aufugit dolor & tri-

stitia & gemitus. Sed & illud non omittamus:q, non solum de Aaron dicit ut nō

bibat uinum /sed & de filiis eius cum ingrediuntur ad sancta. Nōdum enim re- ceperūt leticiam suam / nec apostoli quidem:sed & ipsi expectant ut & ego leti-

cie eorū pticeps fiā, Neq; enī discedētes hinc sancti cōtinuo itegra merito& suorū

premia cōsequunt̄:sed expectat etiā nos licet morātes /licet desides.Nō enī est il-

lis perfecta leticia:donec pro erroribus nostris dolent /& luget n̄a peccata. Hoc

fortasse mihi dicet̄ non credas. Quis enim ego sum qui confirmare sententiam

Apoca.7

tanti dogmatis audeam: sed adhibeo horum testem: de quo nō potest dubitari,
 Magister enim gentiū est in fide & ueritate: apostolus Paulus. Ipse igitur ad He 1. Timo. 2
 breos scribēs cū enumerasset omnes sanctos patres qui per fidē iustificati sunt:
 addit post omnia etiam hoc. Sed isti inquit omnes testimonium habentes per fi- Hebr. 11.
 dem/nondum a secessi sunt re promissionē: deo pro nobis melius aliquid prouidē-
 dente/ ut non sine nobis perfectionem cōsequeretur. Vides ergo quia expectat
 adhuc Abraham: ut que perfecta sunt cōsequatur. expectat & Isaac & Iacob / &
 oēs prophete expectat nos: ut nobiscū perfectā beatitudinē capiat . Propter hoc
 ergo etiā mysteriū: illud in ultimā diē dilati iudiciū custoditur. Vnū enim corpus
 est: quod iustificari expectat . unū corpus est: quod resurgere dicitur in iudicio.
 Licet enim sint multa membra: sed unū corpus est, Nō potest oculus dicere ma-
 nū: non es mihi necessaria. etiam si manus sit oculus & non turbatus quantū per- 1. Cori. 12.
 tinet ad uidēdum / si desint ei reliqua mēbra: que erit oculo leticia? Aut que uide-
 bitur esse perfectio: si manus nō habeat / si pedes desint / aut reliqua membra nō
 assint? Quia et si est precellēs aliqua oculi gloria: in eo uel maxime est / ut uel ipse
 dux sit corporis / uel ceterorū membrorū dirigat officia. Hoc aut nos & per illā
 Ezechielis prophete uisionem doceri puto: cū dicitur congregandū esse os ad os Ezech. 37.
 & iuncturam ad iuncturam / & neruos & uenas & pellem ac singula: locis suis esse
 reparāda. Deniq; uide quod addit propheta. Ossa inquit ista: nō dixit omnes ho-
 mines sunt / sed dixit: ossa ista domus Israēl sūt. Hābebis ergo leticiā de hac uita
 discedens: si faeris sanctus, Sed tūc erit plena leticia: cum nullum tibi membrum
 corporis deerit. Expectabis enī & tu alios: sicut ipse expectat' es. Q; si tibi q mē-
 brum es non uidetur esse perfecta leticia si desit aliud membrum: quanto magis
 dominus & saluator noster qui caput & author est totius corporis / nō sibi perfe-
 ctam dicit esse leticiā: donec aliquod ex mēbris deesse corpori suo uidet, & pro-
 pterea forte orationem fundebat ad patrem dicēs, Pater sancte glorifica me illa Ioan. 17.
 gloria: quam habui apud te priusq mundus esset. Non uult ergo sine te recipere
 perfectam gloriam suam, hoc est sine populo suo: qui & corpus eius & membra
 est, Vult in isto corpore ecclesie sue & in istis mēbris populi sui ipse uelut anima
 habitare: ut omnes motus atq; omnia opera secūdum ipsius habeat uoluntatē.
 ut uere compleatur in nobis illud prophete dictum. habitabo in eis & in ambula- Leui. 26,
 bo, Nunc autem donec perfecti nō sumus omnes/ sed adhuc sumus in peccatis:
 ex parte in nobis est, & ideo ex parte scimus & ex parte prophetamus: donec ue 1. Cori. 13
 nire quis mereatur ad illam mēsuram quam dicit apostolus. Viuo autem iam nō Gala. 2.
 ego: uiuit uero Christus in me, Ex parte ergo(ut dicit apostolus) nunc membra
 eius sumus / & ex parte ossa eius sumus. Cum autē cōiuncta fuerint ossa ad ossa
 & iuncture ad iuncturam / secundum hoc quod supra diximus: tunc etiam ipse
 dicet de nobis illud propheticum, Omnia ossa mea dicent: domine quis similis ti-
 bi? Omnia namq; ossa ista loquuntur: & hymnū dicūt & ḡras agunt deo. mem-
 nerūt enī beneficū ei?. Et ideo omnia ossa mea dicent. Dñe quis similis tibi? eri- ps. 34.
 piēs paupēre de manu fortioris ei?. De istis ossibus cū adhuc essent dispersa / an
 teq; ueniret qui ea colligeret & congregaret in unū: dictū est & illud propheticū,
 D. 4.

Cyril,in Leuiticū.

- ps. 140. dispersa sunt ossa nostra secus infernum, Quia ergo dispersa erāt propterea di
Ezech. 37 citur per alium prophetam, Congregentur ossa ad ossa / & iunctura ad iuncturā;
& nerui & uene & pelles, Cum enim hoc factum fuerit; tūc omnia ista ossa dicēt.
ps. 34, Domine quis similis tibi? eripies inopem de manu fortioris eius, Vnū quodq; enī
os ex istis ossibus inops erat; & atterebatur fortioris manu, Nō enim habebat iū-
cturam charitatis / non neruos patientie / nō uenas uitalis animi / & fidei uigorem,
Vbi uero uenit qui dispersa colligeret & qui dissipata congregaret / cōsociās ossa
ad ossa & iuncturam ad iuncturam; edificare cepit sanctū corpus ecclesie, Hec
inciderūt quidem extrinsecus huic disputationi; sed necessario explanata sunt
ut manifestior fieret pontificis mei ingressus in sancta / nō bibentis uinum qđiu
sacerdotio fungitur, post hec tamē babit uinum; sed uinum nouum, Et uinū no-
Apoca. 21 uum in celo nouo / & in noua terra / & in nouo homine: cum hominibus nouis / cū
iis qui cantant ei canticū nouū, Vides ergo quia impossibile est de nouitate nouū
poculū bibi ab eo: qui adhuc indutus est ueterem hominem cum actibus suis, Ne
Math. 9. mo enim (inquit) m̄. ttit uinū nouū in utres ueteres, Si uis ergo & tu bibere de hoc
2, Cori. 4 nouo uinō; innouare & dic, Quia et si exterior homo noster corrūpis; sed qui in-
tus est renouatur de die in diem, Et quidem de his sufficienter dicitū, Multa sunt
& alia que recitata sunt, sed quoniam cuncta non possumus; eligendū est de quib⁹
dicere debeamus, Et quoniam quid esset bibere & non bibere uinū / pro viribus
diximus; nunc etiam quid sit comedere pectusculū separationis & brachii obla-
tionis / uideamus, & pot̄ hec de mundis & immundis uel cibis uel animalibus /
in quantum dominus dederit & temporis spaciū fuerit; differemus, Dicit er
Leuiti. 10 go scriptura, Pectusculum segregationis & brachium oblationis manducabis in
loco sancto: tu & filii tui / & domus tua tecum, Legitimum enim tibi & legitimū
filii tuis datum est a sacrificiis salutaribus filiorum Israël; brachium oblationis &
pectusculum segregationis, Non omne pectusculum; segregatiōis est pectuscu-
lum, nec omne brachiū; oblationis uel separationis est brachium, Sed quoniam
ad dominū nostrum Ihesum personā pontificis reuocauimus / & ad filios ei⁹ san-
ctos apostolos; uideamus quomodo ipse quidem pectusculum segregatiōis
ducat & filii eius / alii autem non omnes possunt segregationis pectusculum mā-
ducere, Quid igitur est quod a rebus omniis segregetur / nec est cōmune cum
reliquis; nisi sola substantia trinitatis, Si ergo intelligam quidem rationē mundi /
non possum autē de deo intelligere sicut dignum est / neq; reuelata michi fuerit
scientia dei; manduco quidem pectusculum / sed non pectusculum segregatiōis;
Sapien. 7 etiam si potuero dicere, Ipse enim mihi dedit omniū que sunt scientiā ueram; ut
sciam rationem mundi & uirtutem elemētorum / initium & finem / medietatem
temporū / mutationū uicissitudines / & cōuersiōes tēporū / anni circulos / & stel-
larū positiones, H̄. omniū sciētia quia rationabilis est pectusculi cibus est / sed
nō pectusculi segregatiōis, Si auē potuero de deo sentire q̄ magna / q̄ uera / q̄ san-
cta sunt & segregata; tūc māducabo pectusculū segregationis / cū id qđ ab omni
creatura eminet & segregat / agnouero, Primo ergo pectusculū istud: uer⁹ me⁹
Math. 11. pōt̄ fex comedit, Quōd comedit, Nemo inquit nouit patrē nisi fili⁹, Secūdo in lo

co matiducabunt et filii eius, Nemo inquit nouit patrem nisi filius: & cui uoluerit Math. 11.
 filius reuelare, Quibus autem aliis: nisi apostolis suis reuelat? Sed & brachiū se-
 parationis uel oblationis sicut superius diximus, actus sunt & opera eminentio-
 ra que ceteris utiq; pri ipse saluator & domin⁹ me impleuit. Quomō impleuit? Ioan. 4.
 Meus inquit cibus est: ut faciam uoluntatem eius qui me misit / & perficiam opus
 eius. Cum ergo facit uoluntatem eius qui misit eum: in hoc non pectusculum sed
 brachium segregationis comedit. Similiter autem & apostoli eius cum faciunt
 opus euangeliste / et efficiuntur operarii inconfusibiles / recte tractātes sermonē
 ueritatis: separationis uel oblationis brachium comedunt. Vis adhuc planius ui-
 dere quomodo saluator separationis brachiū comedat; audi quid dicit ad Iudeos,
 Si feci inquit in uobis opera que nullus alius fecit; pro quo horum uultis me oc-Ioan. 10.
 cidere? Vides quomodo ipse manducat brachium separationis: qui opera tam se-
 gregata & tam sublimia q nullus alius / fecit. ¶ Sed iam uideamus aliqua etiā ex-
 ius que de mundis atq; immundis uel de cibis uel de animalibus lecta sunt. Et si-
 cut in explanatione poculi / de umbra ascendimus ad ueritatem spiritalis poculi:
 ita etiam de cibis qui per umbram dicuntur / ascēdamus ad eos qui per spiritum
 ueri sunt cibi. Sed ad hec inuestiganda / scripture diuine testimonius indigem⁹:
 ne qui putent (amat enim homines exacuere linguas suas ut gladium) ne qui inq Psal. 63.
 putent / q, ego uim faciam scripturis diuinis, et ea que de animalib⁹ quadrupedi-
 bus uel etiam auib⁹ aut piscibus mundis siue immundis in lege feruntur, ad ho-
 mines trahā / et de hominib⁹ hec dicta esse confingam. Eortassis enim dicat quis
 auditorum: cur uim facias scripture diuine? Animalia dicuntur; animalia intelligā-
 tur, Ne ergo aliquis hec deprauari humano credat ingenio: apostolica in his au-
 thoritas reuocanda est, Audi ergo primo omnium: qualiter Paulus de his dicat.
 Omnes enim (inquit) per mare trāsierūt / & omnes in Mose baptisati sūt / in nube Cori. 10.
 et mari: & omnes eandem escam spiritalem manducauerūt / & omnes eundem
 potum spiritalem biberunt. B̄ bebat autem de spiritali: sequenti petra, Petra au-
 tem erat Christus, Paulus hec dicit: hebreus ex hebreis / secundum legem phari-Philip. 2.
 seus / edoctus secus pedes Gamalielis. qui utiq; nunq auderet spiritale escā / spi-Actu. 22.
 ritalem potum appellare: nisi hunc esse sensum legislatoris per traditam sibi ue-
 rissime doctrine scientiam didicisset. Vnde & illud addit tanq cōfidens & cert⁹
 de ciborum ratione mundorum uel immundorum: q, non secūdum litterā sed
 spiritualiter obseruāda sint / & dicit Ne quis ergo uos iudicet in cibo aut in potu / Colos. 2.
 aut in parte diei festi aut neomenie / aut sabbato: que sunt umbra futurorū. Vi-
 des ergo quomō hec omnia que de cibis uel de potu loquitur Moses; Paulus qui
 melius ista didicerat q hi qui nunc iactant se esse doctores / omnia hec umbram
 dicit esse futurorum, Et ideo sicut diximus: ab hac umbra ad ueritatem debem⁹
 ascendere Christiani. Et Christianis sermo est: quibus apostolorum cure esse de-
 bet authoritas. Si quis uero arrogātia tumida / apostolica dicta contēnit aut sper-
 nit: ipse uiderit. Mihi autē sicut deo & domino nostro Ihesu Christo; ita & apo-
 stolis eius adherere bonum est / & ex diuinis scripturis secundum ipsorum tradi-ps. 72,
 tionem intelligentiam capere, Erit autem oportunum fortasse tempus; si tamen

Cyril,in Leui,

dei uoluntas in hoc fuerit / & rerum trāquillitas permiserit (nescim⁹ enim quid pariant superuentura) ut etiam ex ueteri testamento assignemus secundum id quod et apostolis usum est / ciborum mundorū uel immundorū / sed & anima- lium uel piscium de quibus in lege scribit: intelligentiam ad homines referēdam. Sed nunc quoniam latiore uti explanatione non est tempus: duob⁹ luminib⁹ apostolorum Petro et Paulo testib⁹ contenti simus. Et quidem Paulus que senserit:

Actu.10. iam protulimus. Petrus uero apostolus cum esset in Ioppe & orare uellet; ascen- dit in superiora , Ego statim & hoc ipsum q, noluit in inferiorib⁹ orare / sed ascē- dit ad superiora: non frustra dici accipio. Neq; enim tanti apostoli consilium: ex superfluo superiora delegit ad orandum , sed quantum ego arbitror / ut osten- deretur q, Petrus quia mortu⁹ erat cum Christo: que sursum sunt querebat ubi Christus est in dextera dei sedens / & non que super terram , illuc ascēdebat ad

Colof.3. illa tecta / ad illa fastigia: de quibus dicit & dominus. Qui in tecto est: non desce- dat tollere aliquid de domo , Deniq; ut scias quia non hec supeflue de Petro dici mus q, ad superiora concenderit: ex cōsequentibus approbabis. Ascēdit inquit ad superiora ut oraret: & uidit celum apertum. Nondum tibi uidetur. Petrus ad

Math.24 illa tecta / ad illa fastigia: de quibus dicit & dominus. Qui in tecto est: non desce- dat tollere aliquid de domo , Deniq; ut scias quia non hec supeflue de Petro dici mus q, ad superiora concenderit: ex cōsequentibus approbabis. Ascēdit inquit ad superiora ut oraret: & uidit celum apertum. Nondum tibi uidetur. Petrus ad

Actu.10. Superiora non solum corpore / sed & mente & spiritu conscendisse. Vedit inquit celum apertū / & uas quoddam deponi sicut lintheū in terram: in quo erāt om- nia quadrupedia & reptilia et uolatilia celi / & audiuit uocem dicētem sibi . Sur- ge Petre: occide & manduca , De his sine dubio imperat māducandis quadrupē- dibus et serpentibus & uolatilibus: que supposita lintheo ad eum celitus sunt de- lata, At ille, Domine inquit tu scis: quia nunq; commune aut immundum intro- iuit in os meum. Et uox inquit ad eum secūdo. Quod deus mūdauit: tu cōmu- ne ne dixeris, Et hoc factum est per ter , & post hec (inquit) receptum est lintheū in celum , De mundis hic & immundis animalibus ratio est / de quibus rerum sci- entiam celitus docetur apostolus / quoniam quidem eminentiorem se & maiore nō habebat in terris, et docetur non una uoce nec una uisione: sed tria , Ego ne- hoc ipsum quidem q, tertio hec dicuntur: ociose dicta suscipio, Tertio ei dicitur: et per illum omnibus nobis, quod deus mundauit: tu commune ne dixeris. Que enim mundantur: non sub una appellatione mundāf / neq; sub secunda, sed et nisi tertia appellatio nominetur: netmo mūdāf . Niſi enī in patre et filio & spiritu sancto fueris mundatus: mūdus esse non poteris. Propterea ergo que pro emū- datione ostendebantur / non semel neq; iterum: sed tertio ostendūtur / & tertio p̄cipiūtur , Erāt ergo omnia in illo lintheo quadrupedia & uolucres celi. Et post hec cogitabat inquit intra semetipsum Petr⁹: quid hoc esset. Et adhuc eo cogitā- te: superuenerunt (inquit) ii qui a Cornelio centurione missi fuerant ex hac ciuitate / id est a Cesarea in Ioppen , Ibi namq; erat Petrus: & hospitabāf apud Simo- nem quemdam coriarium, Bene autem / q, petr⁹ apud coriariū maneret; illum

Iob.10. fortasse de quo dicit Iob / quia pelle & carne induisti me, Sed hec in excessu dicta sint , Interim superueniunt qui missi fuerant a Cornelio ad Petrum: quos ille su- scipiens audit ab eis que sibi Cornelius mandat / & descendens de superioribus uenit huc. Ad Corneliū ergo descendens: adhuc enim deorsum erat Corneli⁹ /

et in inferioribus manebat, Venit ergo Cesaream / inuenit multos hic apud Cor-
nelium congregatos: & ait ad eos post multa. Et mihi inquit ostendit dominus: Actu. 10,
neminem communem aut immundum dicere hominem. Videtur ne tibi Petrus
apostolus quadrupedia illa omnia & reptilia & uolatilia / dilucide ad hominem trans-
tulisse: et homines intellexisse ea que sibi in lintheo celitus lapsi fuerant demonstra-
ta. ¶ Sed fortasse dicat aliquis, de quadrupedibus quidem & reptilibus & auib⁹
reddidisti rationē: q. homines intelligi debeant, Da etiam de iis que in aquis sunt,
quandoquidem lex etiam de ipsis mūda esse quedam: et alia designat immūda.
Nihil in his ut uerbis meis credatur exposco: nisi testes idoneos dedero, Ipsum
uobis dominum & saluatorem nostrum Ihesum Christum / testem horum & au-
thorem dabo, quomodo pisces / homines esse dicantur. Simile est inquit regnum
celorum sagine misse in mare: que ex omni genere piscium colligit, et cum reple Math. 13,
ta fuerit: sedentes supra littus condunt eos qui boni sunt in uasis / qui autem ma-
li: foras mittuntur. Evidenter edocuit eos qui retibus colligi dicuntur pisces: uel bo-
nos homines esse uel malos, Iste ergo sunt: qui secundum Mosem pisces uel mū-
di uel immundi nominantur, ¶ His igitur ex authoritate apostolica atq; euāge-
lica comprobatis: uideamus quomodo unusquisq; hominū uel mundus uel im-
mundus possit ostendi, Omnis homo habet aliquem in se cibum: quem acceden-
ti ad se proximo prebeat, Non enim potest fieri ut cū accesserimus adiuicē nos
homines et conseruerimus sermonem: non aliquem uel ex respōsione uel ex in-
terrogatione uel ex aliquo gestu / aut capiamus inter nos gustū aut prebeam⁹,
Et si quidē mundus homo est et bone mentis is de quo gustum capimus: mundū
sumimus cibum. Si uero immundus sit quem contingimus: immūdum cibum se-
cundum ea que supra dicta sunt sumplimus. & propterea puto apostolus Paul⁹
de talibus uelut immundis animalibus dici: cum huiusmodi nec cibum capere, 1, Cori. 5.
Verum ut evidentius tibi patescant ad intellectum que dicimus: de maiorib⁹ su-
mamus exemplū / ut inde paulatim descendētes usq; ad inferiora ueniam⁹. Do-
minus & saluator noster dicit. Nisi manducaueritis carnem meam & biberitis sā- Ioan. 6.
guinem meum: non habebitis uitam eternā. Caro enim mea uere cibus est: & sā
guis meus uere potus est, Ihesus ergo inquit totus ex toto mūdus est: tota ei⁹ ca-
ro cibus est / & totus sanguis eius pot⁹ est, quia omne opus eius sanctū est: & om-
nis sermo eius uerus est. Propterea ergo et caro eius uer⁹ est cibus: & sanguis ei⁹
uerus est potus, Carnibus enim & sanguine uerbi sui / tanq; mundo cibo ac po-
tu: potat & reficit omne hominum genus. Secundo in loco post illi⁹ carnem: mū-
dus cibus est Petrus & Paulus et omnes apostoli, Tertio loco: discipuli eorū, Et
sic unusquisq; ipsorum pro quantitate meritorum uel sensuum puritate: pro-
ximo suo mūdus efficit cib⁹. Hec qui audire nescit: detorqueat fortassis & auer-
tat auditum / secundum illos qui dicebant. Quomodo dabit nobis hic carnem su- Ioan. 6.
am manducare: quis potest audire eū: & discesserūt ab eo. Sed uos si filii estis ec-
clesie / si euāgelicis imbuti mysteriis / si uerbum caro factū habitat in uobis: agno-
scite que dicimus / que domini sunt. ne forte qui ignorat: ignoretur. Agnoscite Cori. 14.
quia figure sunt in diuinis uoluminib⁹ que scripta sunt: et ideo tanq; spiritales &

non tanq̄ carnales examinate & intelligite que dicuntur . Si enim quasi carnales ista suscipitis:ledūt uos non alunt . Est etenim in euāgeliis littera que occidit . Nec solum in ueteri testamēto occidens littera deprehenditur . est & in nouo testamēto littera que occidit eum / qui non spiritualiter ea que dicūtur aduerterit , Si enim secūdum litteram sequareis hoc ipsum quod dictum est / nisi manducae ritis carnem meam et biberitis sanguinē meum;occidit hec littera . Vis tibi & ali-

Luce. 22. am de euangelio proferam litteram que occidit? qui non habet inquit gladium; uendat tunicam & emat gladium . Ecce & hec littera euangeli; sed occidit , Si uero spiritualiter eam suscipias:nō occidit / sed est in ea spiritu uiuificās . Et ideo siue in lege siue in euangeliis que dicūtur:spiritualiter suscipe . quia spiritualis diiudicat

1.Cori. 2, omnia:ipse uero a nemine diiudicatur , Vt ergo diximus / omnis homo habet alii quem in se cibum:ex quo qui sumperferit / si quidem bonus est & de bono thesauro

Math. 12, cordis sui profert bona:mundū cibum prebet proximo suo . Si uero malus et profert mala:immundum cibum prebet proximo suo , Potest enim quis innocens et rectus corde / mundum animal ouis uideri:et prebere audieti se cibum mundū tanq̄ ouis que animal mūndū , similiter et in ceteris . Et ideo omnis homo ut diximus cū loquitur proximo suo / siue prodest ei ex sermonib⁹ suis siue nocet : mūndum ei uel immūndum efficitur animal / ex quibus uel mūndis utēdum uel immūndis precipitur abstinēdum , Siue secūdum hanc intelligentiā dicamus deum summum leges hominibus promulgasse : puto q̄ digna uidebitur diuine maiestatis legislatio . Si uero assideamus littere / & secundum hoc uel quod Iudeis uel uulgo uidetur accipiamus que in lege scripta sunt : erubesco dicere & confiteri q̄ tales leges dederit deus , Videbuntur enim magis elegantes & rationabiles hominum leges:uerbi gratia uel Romanorum / uel Atheniensium / uel Lacedemoniorum , Si uero secundum hanc intelligentiā quam docet ecclesia accipiatur dei lex: tunc plane omnes humanas supereminet leges / & uere dei lex esse credetur . ¶ Itaq; bis ita premissis:spirituali ut commonuim⁹ intelligentia de mundis atq; immūndis animalib⁹ aliqua perstringamus , Omne inquit pecus quod ungulā diuidit & un gulas habet / & reducit ruminationem:in pecoribus manducabitis . Preterea de his non manducabitis que reducunt ruminationem ; & non diuidunt ungulas et habent ungulas , Camelus qm̄ reducit ruminationem et ungulā non diuidit:immūndum hoc uobis . Et lepus qm̄ reducit ruminationem hic et ungulam non diuidit:immundum hoc uobis . Et erinacius quia reducit ruminationem & ungulam non diuidit:immundum hoc uobis . et cetera . Decernit ergo ne māducentur huiusmodi animalia;que ex parte uidentur esse munda & ex parte immūda . Sicut camel⁹ ex eo q̄ ruminat:mund⁹ uidetur ex eo autem q̄ ungulas diuinas non habet:immund⁹ dicitur . Post hec etiā nominat leporem & erinacium: sed & ipsos dicit:ruminare quidem / sed ungulas non diuidere . Alium uero ordinē facit eorum que econtrario ungulam diuidunt:sed non rumināt . Primo ergo uideam⁹ qui sunt isti qui ruminant & ungulam diuidunt:quos mundos appellat . Ego arbitror illum dici ruminare:qui operam dat scietie / & in lege domini meditatur die ac nocte , Sed audi quomodo dictum est:quia diuidit inquit ungulā et reuo-

cat ruminatem. Reuocat ergo ruminatem; qui ea que secundum litteram legit/reuocat ad sensum spiritale; & ab infimis et visibilibus ad invisibilia & altiora concedit. Sed si mediteris legem diuinam/et ea que legis ad subtilem & ad spiritalem intelligentiam reuoces; uita autem tua & actus tui non sint tales/ ut habeant discretionem uite presentis & future / huius seculi & seculi superueturi/si non ista competenti ratione discernas et diuidas; camelus eris tortuosus. qui cum intellectum acceperis ex meditatione legis diuine; non diuidis neque segregas presencia & futura/nec angustam uiam a via spaciose secernis. Sed adhuc manifestius quod dicitur explanemus; Sunt qui assumunt testamentum dei per os suum/ et cum legem dei in ore habeant; uita et actus sui longe a uerbis eorum & sermonibus discrepant, dicunt enim et non faciunt, De quibus & propheta dicit, Peccator autem dixit deus , quare tu enarras iusticias meas & assumis testamentum meum per os tuum? Vides ergo quomodo iste ruminat; qui testamentum dei habet in ore suo, Sed quid in sequentibus ad eum dicitur? Tu autem odisti disciplinam et abieciisti sermones meos post te. In quo euidenter ostendit istum ruminantem quidem; sed ungulam non diuidenter, et ideo immundus est : quicunque est talis. Et iterum est alius uel ex iis qui extra religionem nostram sunt / uel ex iis qui nobiscum sunt; qui diuidunt quidem ungulam / & ita incedunt in viis suis ut actus suis ad futurum seculum preparant. Multi enim ita ex philosophis sapiunt: & futurum iudicium esse credunt. Immortalem namque animam sentiunt ; & remunerationem bonis quibusque positam confitentur, Hoc et hereticorum nonnulli faciunt/ et quantum ad hoc spectat; timorem futuri iudicii gerunt / & actus suos tanquam diuinum; examinare requirendos cautius temperant . Sed horum ueterum non ruminat; nec reuocat ruminatem. Non enim ea que in lege dei scripta sunt audiens meditatur; nec reuocat ad subtilem et spiritalem intelligentiam, sed statim ut audierit aliquid; aut contemnit aut despicit / nec requirit quis in uerioribus uerbis preciosus lateat sensus. Et immundi sunt isti; diuidentes quidem ungulam / sed ruminatem non reuocates. Tu autem si uis esse mundus; conuenientem habeo & consonam uitam scientie / & actus intellectui, ut sis in utroque mundus : ut et reuoces ruminatem & ungulam diuidas, sed & ungulas ut producas; siue abicias. ¶ Requiramus et hucus rei testimonium: quomodo ungulas producimus / aut uelut ali bi legitur / abiciimus. Scriptum est in Deuteronomio, Si inquit exieris ad bellum aduersum inimicos tuos / et uideris ibi mulierem decora facie & concupueris eam: assumes eam & rades omnem pilum capitum eius & unguis eius / et iudices eam uestimentis lugubribus / et sedebit in domo lugens patrem suum & matrem suam et domum paternam suam per triginta dies: et deinde erit tibi uxor, Sed nunc non hoc est propositum: ut hec que in testimonium uocata sunt explanetur . sed propterea diximus; quia & hec de ungulis mentio facta est. Verumtamen et ego frequenter exiui ad bellum contra inimicos meos; et uidi ibi in preda mulierem decora facie. Quaecunque enim bene & rationabiliter dicta inuenimus apud inimicos nostros/ si quid apud illos sapienter & scienter dictum legimus: oportet nos mundare / id est a scientia que apud illos est auferre & refecare omne quod mortuum & ina-

Deute. 21

Cyril,in Leui,

ne est (hoc enim sunt omnes capilli capitis et ungues mulieris / ex inimicorū spoliis assūpti) et ita demum eam facere nobis uxorem; cum iam nihil ex il's que per infidelitatem mortua dicuntur habuerit, nihil in capite habeat mortuum; nihil in manib⁹/ ut neq; sensibus neq; astibus immūdum aliquid aut mortuū gerat, Nihil enim mundum habent mulieres hostium nostrorū: quia nulla est apud illos sapientia / cui immundicia aliqua non sit admixta. Velim tamen diceret mihi Iudei: quomodo apud eos ista seruentur, quid cause / quid rationis est; decalua ri mulierem / & ungues eiusdem prescidi? uerbi causa si ponamus q, ita inueniret eam is qui dicitur inuenisse: ut neq; capillos neq; ungues habeat, quid habuit quod secundum legem redimere uideretur? Nobis uero quibus militia spiritalis 2.Cori.10 est / & arma non carnalia sed potentia a deo ad destruēda consilia : decora mulier si reperta fuerit apud hostes / & rationabilis aliqua disciplina; hoc modo purificabimus eam / quo superius diximus. Oportet ergo eum qui mundus est non solum diuidere unguas / & nō solum presentis et futuri seculi act⁹ & opera discerne sed unguas producere / uel ut alibi legitim⁹ abiūcere / ut purificant nos ab operibus mortuis permaneam⁹ in uita, ¶ Hec quidem generaliter dicta sint de animalib⁹. De iis uero que in aquis sunt hec dicuntur , si quidem habeāt pinnas et squamas: munda sunt. Si uero non habeāt; immunda / nec edi debere, illud in his ostēditur / ut si quis est in aquis istis & in mari uite huius atq; in fluctibus seculi positus: tamē debeat satis agere ut non in profundis iaceat aquarium / sicut sūt isti pisces qui dicuntur nō habere pinnas nec squamas. Hec namq; eorum natura perhibetur: ut in imo semper & circa ipsum cenum demorētur sicut sunt anguille & similia; que non possunt ascēdere ad aque summittatē / nec ad eius superiora peruenire. Illi uero pisces qui pinnulis iuantur & squamis muniūtūr; ascēdunt magis ad superiora / et aeri huic uiciniores fiunt uelut qui libertatē spiritus querant. Talis ergo sanctus quisq; intra retia fidei cōclusus; bonus pisces a salvatore nominatur / & mittitur in uas ueluti pinnas habēs & squamas. Nisi enim habuisset pinnas: non surrexisset de ceno incredulitatis / nec ad rete fidei peruenisset, Quid autem est q, et squamas habere dicitur? tanq; qui parat⁹ sit uetera indumenta deponere , illi enim qui squamas non habent: uelut ex integro carnei sunt et toti carnales / qui deponere nihil possint. Si quis ergo habet pinnas quib⁹ ad superiora nitatur; mūdus est, q uero nō habet pinnas / sed in inferiorib⁹ pma net & in ceno semper uersatur; immūdus est. Similiter autem de auib⁹. Non māducabis inquit hec quia immūda sunt: aquilā / & uulturem / et cetera his similia, His etenim auibus semper mortuorū corporum cibus est: & ex mortuis cadaueribus uiuunt. Omnes ergo qui huiusmodi uitam gerūt; immundi habendi sunt. Ego puto et illos in his numerari; qui alienē incubant morti et arte uel fraude testamenta subiiciūt, huiusmodi enim homines: uultures & aquile merito appellabantur / uelut mortuorum cadaueribus inhabantes , Scio & alia uolatilia esse, que rapto uiuunt. Hec sunt anime / que secundum hoc quidem q, rationabiles sunt et imbuti liberalibus institutis uel rationalibus disciplinis; uolatilia uidentur. Legunt enim & requirūt uel de ratione celi; uel quomodo mūdus dei prouidentia

gubernetur secundum hec ergo uolatilia nominatur. Si uero huiusmodi homines inique agant: contra legem faciant / diripient proximos suos / & cum in uerbis eorum esse uideatur eruditio celestis: in actib⁹ carnalia & mortua opera gerūt / resterunt uultures uel aquile dicendi sunt: que de excelsis ad carnes mortuas ac fetidas dilabuntur. Ad hoc referenda est accipitris rapacitas & ceterorum omniū: ex quibus quedam quidem sunt uolatilia rapacitati studentia / quedam uero nō tam rapacia q̄ obscuritatē & tenebras amantia. Omnis enim qui male agit: odit lucem / et non uenit ad lucem. ut sunt noctue et uespertiliones: & cetera que lex pronunciauit immūda, De quibus omnibus spiritali nos obseruātia custodientes / et cibum ex mundis animalib⁹ appetentes: etiam ipsi puri efficiemur et mūdi Per Christum dominum nostrum. Cum quo est deo patri cum spiritu sancto gloria et imperium in secula seculorum. A M E N,

Ioan. 3.

CLibri septimi Cyrilli in Leuiticum: finis,

CEiusdem liber oſtauus. de eo quod scriptum est, Mulier quecumq; conceperit semen et pepererit masculum: immunda erit septem dieb⁹. et de diuersitatib⁹ lepre/ac purificationis leprosi,

Edicū dīci in scripturis diuinis dominū nostrū Ihesum Christum: etiam ipsius domini sententia perdoemur / sicut dicit in euāgelio. Non indigent sani medico: sed qui male habēt. Nō ueni iustos uoca Math. 9. re: sed peccatotes ad penitentiā. Omnis autē medic⁹: ex herbae & suc cis uel arborū / etiam metallorū uenis / aut animantiū naturis / profutura corporib⁹ medicamenta componit. Sed herbas istas si quis forte ante q̄ pro ratione artis cōponantur respiciat: si quidem in agris aut mōrib⁹ / uelut fenum uile conculcat et preterit. Si uero eas intra medici scholam dispositas per ordinē uiderit / licet odorem tristem forte et auſterum reddat: tamen suspicabitur eas cure uel remedii aliquid continere / etiam si nondum uel qualis in eis sit sanitatis ac remedii uirtus agnouerit. Hec de communib⁹ medicis diximus. Veni nūc ad Ihesum celestem medicum, Intra hanc stationem medicine eius ecclesiam: uides ibi languētium facere multitudinem, uenit mulier: que ex partu immunda effecta est. Venit leprosus: qui extra castra separat⁹ est pro immunditia lepre, Que runt a medico remedium: quomodo sanentur & quomodo mundentur. Et quia Ihesus hic medicus est / et ipse est uerbum dei: regis suis non herbarum succis sed uerborum sacramentis medicamenta conquerit, Que uerborū medicamenta si quis inculti⁹ per libros tanq; per agros uideat esse dispersa: ignorās singularerum dicatorum uirtutem / ut uilia hec & nullum sermonis cultum habentia preteribit. qui uero parte ex aliqua didicerit / animarū apud Christum esse medicinam: intelliget profecto ex his libris qui in ecclesia recitantur tanq; ex agris & montib⁹ salutares herbas assumere unūquemq; debere sermonū, ad hāc dūtaxat uim / ut si quis illi est anime lāguor: non tam exterioris frōdis & corticis q̄ succi interioris hausta uirtute sanetur, **V**ideamus ergo aduersum immunditiam part⁹ & contagionem lepre presens hec lectio q̄ diuersa & q̄ uaria purificationum medicamenta conficiat. Et locut⁹ est inquit dominus ad Mosem dicens, Loquere filius Leui. 12,

Cyril.in Leui,

Irael et dices ad eos. Mulier quecūq; conceperit semen & pepererit masculum; immunda erit semptem diebus . Primo cōsideremus secundum historiam; si nō uidetur quasi ex superfluo additū. mulier que suscepereit semē & pepererit masculum. quasi possit aliter masculum parere; nisi semine cōcepto , Sed non ex superfluo additur. Ad discretionem namq; illius que sine semine cōcepit & peperit masculum; istum sermonem pre ceteris mulieribus legislator adiecit, ut non omnem mulierem que peperisset / designaret immundā; sed eam que concepto semine peperisset. Addi quoq; ad hoc etiā illud potest: q. lex ista q de immūdicia scribitur / ad mulieres pertinet . De Maria autem dicitur; quia uirgo cōcepit et peperit , Ferat ergo legis onera mulieres; uirgines uero ab his habentur immunes. ¶ Sed si nobis aliquis occurrat argut⁹: & dicat quia & Maria / mulier in scripturis nominatur , Sic enim dicit apostol⁹. ubi autem uenit plenitudo temporis: misit deus filium suū factū ex muliere / factum sub lege; ut eos qui sub lege erāt redimeret. ¶ Respondebimus ei q. in hoc loco apostolus mulierē non pro corruptela integratatis : sed p sexus cōditiōe nominauit, ut quia dicebat filiū dei missum: simul & illud q. communī omnium ingressu in hunc mūndum uenisset / expōneret. Est porro etatis istud uocabulum / eius scilicet qua femininus sexus annos pubertatis excedit; & ad id temporis quo habilis uiro uideatur esse trāsit. Si cut contra uir appellatur is qui adolescentie tempus exceſſerit; etiam si uxorem nōdum habeat / cuius uir esse dicatur ; quo nomine appellari solent etiā illi quos feminine admixtionis macula nulla perstrinxit. Si ergo recte dicitur uir p sola uirili etate / etiam is qui nullius admixtionem feminine nouerit; quomodo non eadē consequentia etiam uirgo que intemerata permansit / pro sola etatis maturitate mulier nominetur? Deniq; & Abraham cum puerum mitteret Mesopotamiam in domum Bathuelis / ut inde acciperet Isaac filio suo uxore; et puer curiosi⁹ percōtaretur / ait ad eum. q. si noluerit mulier sequi me: reducam filium tuum illuc⁹ et nō dixit q. si noluerit uirgo sequi me, Hec ergo dicta sint nobis de eo quod obseruauimus scriptum; quia nō superflue addidit legislator. mulier si conceperit semen & pepererit filium. sed esse exceptionem mysticam; que solam Mariam a reliquis mulieribus segregaret , q. eius partus nō ex conceptione seminis sed ex presentia sancti spirit⁹ & uirtute altissimi fuerit, ¶ Nunc ergo requiramus etiā illud: quid cause sit q. mulier que in hoc mūndo naſcentibus ministerium prebet / non solum cum semen suscipit immunda fieri dicitur; sed & cū peperit. Vnde et pro purificatione sua iubetur offerre pullos columbinos aut turtures pro peccato ad ostium tabernaculi testimonii; ut repropiciet p ipso sacerdos / quasi que re propitionem debeat & purificationem peccati; pro eo q. naſcenti in hoc mundo homini ministerium prebuit. Sic enim scriptum est. Et repropiciabit pro ipsa sacerdos: & mundabitur; Ego in talibus nihil audeo dicere , Sentio tamen occulta his quedam mysteria contineri; & esse aliquid latentis arcani / pro quo & mulier que conceperit ex semine & pepererit; immunda dicitur / & tanq; peccati rea offerre iubeatur hostiā pro peccato & ita purificari . sed & ille ipse qui naſcitur siue uirilis siue feminī sexus sit / pronunciat de eo scriptura. quia nō sit mund⁹

Gala.4, pturis nominatur , Sic enim dicit apostol⁹. ubi autem uenit plenitudo temporis: misit deus filium suū factū ex muliere / factum sub lege; ut eos qui sub lege erāt redimeret. ¶ Respondebimus ei q. in hoc loco apostolus mulierē non pro corruptela integratatis : sed p sexus cōditiōe nominauit, ut quia dicebat filiū dei missum: simul & illud q. communī omnium ingressu in hunc mūndum uenisset / expōneret. Est porro etatis istud uocabulum / eius scilicet qua femininus sexus annos pubertatis excedit; & ad id temporis quo habilis uiro uideatur esse trāsit. Si cut contra uir appellatur is qui adolescentie tempus exceſſerit; etiam si uxorem nōdum habeat / cuius uir esse dicatur ; quo nomine appellari solent etiā illi quos feminine admixtionis macula nulla perstrinxit. Si ergo recte dicitur uir p sola uirili etate / etiam is qui nullius admixtionem feminine nouerit; quomodo non eadē consequentia etiam uirgo que intemerata permansit / pro sola etatis maturitate mulier nominetur?

Iob,25, Deniq; & Abraham cum puerum mitteret Mesopotamiam in domum Bathuelis / ut inde acciperet Isaac filio suo uxore; et puer curiosi⁹ percōtaretur / ait ad eum. q. si noluerit mulier sequi me: reducam filium tuum illuc⁹ et nō dixit q. si noluerit uirgo sequi me, Hec ergo dicta sint nobis de eo quod obseruauimus scriptum; quia nō superflue addidit legislator. mulier si conceperit semen & pepererit filium. sed esse exceptionem mysticam; que solam Mariam a reliquis mulieribus segregaret , q. eius partus nō ex conceptione seminis sed ex presentia sancti spirit⁹ & uirtute altissimi fuerit, ¶ Nunc ergo requiramus etiā illud: quid cause sit q. mulier que in hoc mūndo naſcentibus ministerium prebet / non solum cum semen suscipit immunda fieri dicitur; sed & cū peperit. Vnde et pro purificatione sua iubetur offerre pullos columbinos aut turtures pro peccato ad ostium tabernaculi testimonii; ut repropiciet p ipso sacerdos / quasi que re propitionem debeat & purificationem peccati; pro eo q. naſcenti in hoc mundo homini ministerium prebuit. Sic enim scriptum est. Et repropiciabit pro ipsa sacerdos: & mundabitur; Ego in talibus nihil audeo dicere , Sentio tamen occulta his quedam mysteria contineri; & esse aliquid latentis arcani / pro quo & mulier que conceperit ex semine & pepererit; immunda dicitur / & tanq; peccati rea offerre iubeatur hostiā pro peccato & ita purificari . sed & ille ipse qui naſcitur siue uirilis siue feminī sexus sit / pronunciat de eo scriptura. quia nō sit mund⁹

Gene.25

” propitionem debeat & purificationem peccati; pro eo q. naſcenti in hoc mundo homini ministerium prebuit. Sic enim scriptum est. Et repropiciabit pro ipsa sacerdos: & mundabitur; Ego in talibus nihil audeo dicere , Sentio tamen occulta his quedam mysteria contineri; & esse aliquid latentis arcani / pro quo & mulier que conceperit ex semine & pepererit; immunda dicitur / & tanq; peccati rea offerre iubeatur hostiā pro peccato & ita purificari . sed & ille ipse qui naſcitur siue uirilis siue feminī sexus sit / pronunciat de eo scriptura. quia nō sit mund⁹

a sorde: etiam si unius diei sit uita eius. Et ut scias in hoc grande esse nescio quid / & tale quod nulli sanctoꝝ ex sentētia uenerit; nemo ex oibus sanctis inueniꝝ diē Iob. 25, festū uel cōuiuiū magnū egisse i die natalis sui / nemo inueniꝝ habuisse leticiā in die natalis filii uel filie sue. Soli peccatores sup huiusmodi natuitate letanſ . Inue nimus etenī in ueteri quidē testamēto Pharaonē regē Egypti: diem natalis sui cū festiuitate celebrat̄em, In nouo uero testamento / herodem, Vterq; tamē eorū Gene. 40 ipsam festiuitatem natalis suit: profusiōe humani sanguinis cruentauit. Ille enim Math. 14 prepositū pistorū: hic sanctum prophetā Ioānē obtrūcauit in carcere. Sācti uero nō solū nō agūt festiuitatem in die natalis sui, sed spiritu sancto repleti execrātur hunc die, Neq; enim tantus ac talis propheta (Hieremiam dico) qui in utero matris sue sanctificatus est / & propheta in gentibus consecratus / libris in eternū māsuris aliquid inaniter condicisset: n̄ si secretum quid cōtineret / & in gentibus mysteriis plenū, ubi dicit. Maledict⁹ dies in quo natus fū: & nox in qua dixerūt / ecce masculus, Maledict⁹ qui annūciauit patri meo dicens: natus est tibi masculus, Sic letetur homo ille; sicut ciuitates quas dominus destruxit in furore / & non penituit, Videtur ne tibi hec tam grauia & tam onerosa imprecari propheta potuisse nisi sciret esse aliquid in ista natuitate corporea / quod & huiusmodi dignum maledictione uideretur / & pro quo legislator tot imūditias accusaret: quibus congruas purificationes consequenter imponeret. Longū est autem & alterius tēporis / ut testimonia que de propheta assumpsimus explanem⁹: quia nunc non Hieremie sed Leuitici nobis propositū est differere lectionem. Sed & Iob nō sine spiritu sancto loquens; maledicebat diē natuitatis sue dicēs, Maledict⁹ dies in qua natus fū: & nox in qua dixerūt / ecce masculus. Nox illa sit tenebre / & nō requirat eam domin⁹ denuo: neq; ueniat in dies anni / nec numeretur inter dies Iob. 3. mensium, Qz si non tibi uidetur hec lob diuino & propheticō spiritu loqui: ex iis considera que sequūtur, Addit enim, sed maledicat eam: qui maledixit illum diem / in quo magnum cetum interemptur⁹ est, Vides ergo quomodo in spiritu sancto predixit de magno ceto: quem interfectorus esset dominus. cuius typus erat cetus ille Ione. Vnde & domin⁹ qui interfectorus erat cetum istum diabolū dicit. Sicut enim Ionas tres dies & noctes tres fuit in uentre ceti: ita oportet & filiū Ione. 2. hominis esse tribus diebus & tribus noctibus in corde terre, Qz si placet audire Math. 12, quid etiam alii sancti de ista natuitate senserint: audi David dicentem, In iniquitatibus inquit conceptus sum: & in peccatis peperit me mater mea, ostendens q. ps. 50. quecunq; anima in carne nascitur: iniquitatis & peccati sorde polluitur. & propterā dictum esse illud quod iam superius memorauimus: quia nemo mūdus a sorde / nec si unius diei sit uita eius. Addi etiam his illud potest: ut requiraf⁹ quid Iob. 25. cause sit cum baptisma ecclesie obseruatur / etiam paruulis baptismum dari. cū utiq; si nihil esset in paruulis quod ad remissionem deberet & indulgētiam pertinere: gratia baptismi supflua uideretur. Mulier ergo quecunq; conceperit semē & pepererit masculū: iniūda erit septē diebus. sicut & illa q. scdm dies purgatiōis sue septē dieb⁹ segregabit̄ ab omni mūdo, qā i sanguine imūdo manet septē dieb⁹ in sanguine autem mūdo triginta & tres dies. Sed hoc in masculi natuitate. Du-

Cyril,in Leuiticū.

plos autem dies faciet in nativitate feminine, Incipit ergo esse in sanguine mundo ab octauo die: & in sanguine mundo manet diebus triginta trib⁹ / hoc est trib⁹ de cadib⁹, & tribus monadib⁹ & cū ceperit esse in sanguine mundo illa que peperit:
» tunc circuncidit infantem, Octaua enim die (inquit) circuncides carnem prepu-
» cii eius, hec est lex littere, Sed require tu quam circuncisionē apostolus predicit:
Coloss., 2, quam nos & suscipere & habere iubet, Nos enim inquit sumus circuncisi: qui spi-
psl. 57, ritu deo seruimus. & quod ait in psalmo. Alienati sunt peccatores a uulua, Con-
sidera si non de illis hoc dicit: qui illam circuncisionem suscipiunt qua nos circuci-
di apostol⁹ uetat / & tūc est quādo alienanf peccatores a uulua: cū nō spiritu sed
carne circūcidūtur: qā q in lege circūcidūtur: a grā exciderūt, Igif immūda fie-
ri mulier dicif: que cocepto semine peperit masculū. Que autem feminam pepe-
rit/ non solum immunda erit: sed dupliciter immunda. bis enim septenis diebus
immūd i scribitur per .nanere , Sed interim que peperit masculū : octaua die &
qui natus est circunciditur / & illa fit munda. Scitis q, operosa res est: in hac breui-
tate tēporis ista cōtingere, tamē ut in trāscursu aliqua dicamus: septimana hec/
presentis uite tempus uideri potest, In septimana namq; dierum: consumat⁹ est
mūdus, in quo donec sumus in carne positi: ad liquidū puri esse non possumus/
nisi octaua uenerit dies: id est nisi futuri seculi tempus affuerit, In quo tamē die
qui masculus est & uiriliter egerit: statim in ipso aduētu futuri seculi purgaf / &
statim munda efficitur mater que genuit eum. Purgatam namq; a uiciis carnē:
ex resurrectione recipiet, Si uero nichil in se habuit uirile aduersum peccatum/
sed remissus & effeminatus fuit in actibus suis / cuius peccatum tale est q, non re-
mittatur in presenti seculo neq; in futuro: iste transit in unam & alterā septima-
nam in immundicia sua / & tertia demum incipiente oboriri septimana: purgat⁹
ab immundicia / quam feminam pariendo contraxit. ¶ Hostie uero que pro hu-
iismodi immundicia iubentur adhiberi: dupliciter distinguuntur, Primo iubet
agnus offerri anniculus sine macula in holocaustum: & pulli columbini aut tur-
tures pro peccato. Secūdo uero commutatur hostia, si inquit non inuenierit ma-
nus eius quod sufficiat ad agnum: accipiat duos turtures aut duos pullos colum-
barum / unum ad holocaustū / alium pro peccato, Vnde & mirū uidetur q, obla-
tio Marie non habuerit hostiam primam / id est agnum anniculum: sed secūdā/
Luce, 2, tanq cuius manus nō suffecerit ad primam. Sic enim scriptū est de ea, Venerūt
inquit parentes eius ut offerrent pro eo hostiam; secūdum quod scriptū est in le-
ge dñi / par turturū aut duos pullos columbarum. Sed & in hoc uerum esse ostē
2.Cori. 8. ditur illud qđ scriptū est qā Christus Ihesus cū diues esset: pauper fact⁹ est, ideo
ergo & matrē de qua' nasceref elegit pauperē: & patriā pauperē de qua dicif .Et
Michee., 5 tu Bethleem terra Iuda: nequaq minima es in principi⁹bus Iuda, & reliqua. Verū
hec breuiter transcurrere cogimur; nec singula que sunt scripta discutere, quan-
doquidem festinamus aliquid etiam de legibus lepre que recitate sunt: pertracta
re. ¶ Inuenimus ergo sex species propositas esse de hominum lepra: que sex spe-
Leui, 13, cies hoc modo describuntur, Aut enim in cutē corporis sit cicatrix & signū exal-
bidū: & in cute corporis ei⁹ cōtagio lepre, Aut est lōres efforebit lepra: & cōteget

omnē cutē cōtagio a capite usq; ad pedes eius. Tertia species cum in cute carnis fit ulc^r & sanaf^r; & fit in loco ipso ulceris cicatrix alba. Aut in carnis cute fit adustio ignis; & post hec sanata adustio erit lucida aut alba / aut cū robore candida, Quinta species: cum uiro aut mulieri fit in capite aut in barba cōtagio lepre. Ultima uero scribitur species / cum fit in caluitio uel in recaluitio cōtagio lepre rūbicunde: que est lepra efflorens in caluitio uel in recaluitio, Hec ut compendio expositionis utamur (quoniam quidem nunc propositum nobis est breuiter auditores ex his que recitata sunt admonere; nec est tempus / ad liquidum singula queq; discutere) referēda mihi uidetur ad unam quāq; speciem peccatorum: & in his / anime macule que ex peccatis accidentint intuede, Dicendum igitur primo est designari per hec / peccata que in hac uita positi committimus: ex quibus aliqua curari nūc possunt / aliqua uero non possunt. Secūdo uero & de illis ipsis que post hanc uitam nobiscum transeunt: significari intelligendum est esse & in ipsis quedam ita animabus infixas / ut nequeāt aboleri, Alia uero esse que purgationem possint recipere: secundum inspectionem & iudicium pōtificis illius quē occulta latere non possunt. quiq; dispensabit animas singulorum secūdum hoc q; in eis maculas lepre aut expiabiles aut in expiabiles uiderit, Cuius rei differencias de presenti lectione colligere / & per singula secundum scripture huius indicium que possunt nos mouere / rimari ex tempore: ut iam superius dixi / iste sermo non patitur. Vix enim hec multis possent uoluminibus digesta cōponi ab iis: quibus dominus de lectione ueteris testamēti uelamē abstraxit. Nos ergo pro uiribus nostris quantum proferri in mediū cōuenit / exequemur: apostolo nobis Paulo pandēte intelligentie uiam / qua dicit legem umbram habere futurorum Hebre. 10 bonorum: non ipsam imaginem rerum. & secūdum id quod ea que de bobus in lege uidentur scripta: non de bobus quorū deo cura non sit / sed de apostolis ad uertenda pronunciat. In quo consequēti utiq; ratione edocemur q; & ea que de lepra scribuntur: umbra sit / in aliis habens imaginē ueritatis. Igitur adhibeamus primo si uidetur ipsam scripture umbrā: & tūc de eius ueritate requiramus In uulneribus corporum posteāq; curata fuerit / remanet interdum ipsius uulneris signum: quod cicatrix appellatur. Vix enim est qui ita curetur: ut nullū suscepit uulneris residere uideatur indicium. Transi nunc ab ista legis umbra ad ueritatem ei^r: & intuere quomodo anima que peccati uuln^r acceperit / etiā si curef^r / tamen habet in loco cicatricem uulneris residentem, que cicatrix non solū a deo uidetur; sed & ab iis qui acceperint ab eo gratiā, per quam uidere possint anime languores / & discernere que sit anima ita curata: ut omni genere uestigium illati uulneris abiecerit, & que curata sit quidem: sed ferat adhuc ueteris morbi ipso uestigio cicatricis indicia. Qz autē sint quedam anime uulnera: Esaias docet dicens, A pedibus usq; ad caput non est in eo sanitas; sed uuln^r / & liuor / & plaga. Esaie. 1 cū sermone de delictis hec proculdubio loquens populo: insinuat quia sint aliqui quibus possit adhuc medicamentum malagme imponi, Alii uero q; sint intantum peccatores / ut eis nec cura possit abhiberi: hoc modo idem propheta designat, Non est inquit malagma imponere / neq; oleū neq; alligaturas. Qz autem Ibidem,

Cyril,in Leuiticū.

contritio & plaga doloris per correptionem / cure causa imponatur anime; Hiero. 30 remias docet dicens, Sic dicit dominus. Suscitai cōtritionem / plaga tua cum dolore; non est qui iudicet iudicium tuum, Cum dolore curata est; no est utilitas in te, Omnes amici tui obliti sunt tui / nec iam interrogabūt de te; quia plaga inimici percussi te / correptione ualida / pro omni iniuitate tua, quomodo multiplica ta sunt peccata tua? Quid uociferaris super contritione tua? uiolentus est dolor tuus, propter multitudinem iniuitatū tuarum preualuerunt peccata tua; & fecerunt tibi hec, Propterea omnes qui deuorant / deuorabuntur; & omnes inimici tui carnes tuas deuorabunt. Et erunt qui te afflixerunt in afflictione; & omnes qui deuastauerūt te dabo in depredationem / quoniam reuocabo sanitatem tuā; & uulneris tui dolorem reuocabo a te / dicit dominus. Memento diligentius; que auctoribus a propheta de uulneribus & cicatricibus & de tumoribus dici. Hec enī nobis necessaria sūt; ad expositionem cicatricum uel uulnerum uel aliorū huiusmodi / que in lepre inspectionibus memorātur. Addimus tamē adhuc que in alio loco idem Hieremias ad anime uulnera & curas / in quibus tamen uestigia uulnorum resideāt post obductam cicatricem; his sermonibus memorat. Ecce ego adducam cicatricem eius & simul curabo eos / & manifestabo eis pacem & fidem; & conuertam captiuitatem Iuda & captiuitatem Hierusalem, Si ergo sufficiēter a propheta didicimus de uulneribus & cicatricibus animarum / & curis ac sanitatis que deo medicante inferuntur; intuere nunc illam animam de qua dicit de? quia ego adduxi cicatricem eius, post uulnera sine dubio cicatricem adducit; ob sanitatem. & curauit inquit eos; & manifestabo eis pacem & fidem, Si ergo post cognitionem & medicinam dei / si post manifestationē pacis & fidei quā per Christum suscipimus; rursum in ista cicatrice ascēdat aliquod peccati prioris indicū, aut signum aliquod erroris ueteris innouetur; tunc fit in cute corporis nostri contagiolepre inspicienda per pontificem / secundum ea que legislator exposuit, Secūda uero species est lepre / si effloruerit inquit in cute / ita ut tegat omnem cutem corporis a capite usq; ad pedes; per omnia quecunq; sacerdos inspexerit. Cum ergo omnem cutem corporis obtexerit; tunc mundum eum esse sacerdos a contagione pronunciat. Sed in quacunq; die apperuerit in eo color uiuus; rursum iudicatur immundus per hoc q; in eo color uiuus apparuerit quem ante nō habuit. De hoc quidam etiam ante medixerunt colorem uiuum indicare rationē uite que in homine est, quis enī in anima posita est; qdū tamē nō habet usum / siquid peccatur non reputatur / pro eo q; videatur nondum rationis capax esse is qui deliquit. Cum autē ratio in eo locū ac tempus inuenierit / si quid iā cōtra rationem agat; uideri eū iure culpabilem, Nos autē diligēti q; scripta sūt cōtuētes; arbitramur magis hec de illis accipiēda / qb; uel phrenesi uel furore uel quocunq; excessu occupat uel oppressus est sensus / & agut cōtra rationē, Mūdi ergo isti a lepra / id est imunes uocat a peccato; q; actus sui uel motus nō habet sensus. Qz si forte apparuerit in eo uiuus color corporis / hoc est sensus sui reparata in eo fuerit sanitatis / & post hec aliqd cōtra rationē recti iustiq; gerat; reputari ei peccatum dicit ex ea pte q; uiuus color id est sensus in eo uiue ratiōis apparuit, Tertia lex de leprosis

est cum in cute corporis ulcus efficitur; & in loco ulceris cicatrix alba cum rubore inuenitur, Vlceris autem causa est; cum in corpore humor sordidus abundat & noxius, Ita ergo & in anima ulcera intelliguntur ea; que ex immundis cupiditatibus uel sordidis cogitationibus efferuescant, Que si forte per fidei gratiam & remissionem curata sunt peccatorum / & sana facta est anima; residet tamen cicatrix / & ipsa cicatrix non habet similem corporis colorem sed est albior; lepra esse pronunciatur, Ita enim lucide uidentibus est clara cupiditas; ut eam porro uidetur peccati in se residetis ostendat indicia / & fortassis peccati talis quod ad mortem sit, Et ideo non solum alba cicatrix esse; sed & rubicunda describitur, Quid ue= 1. Ioan, 5, ro humiliorem ipsam cicatricem dicit uiderit; certum est quia huiusmodi macula peccati humilem & deiecit animam facit, ¶ Quarta erat lex ubi dicitur quia si in cute fiat adustio ignis / & post hec cum sanata fuerit adustio; ipsa splendida fiat & alba cum rubore uel certe exalbida / & uisio eius humilior reliqua cute, & hoc dicit esse lepram; que in adustione effluerit, Vide ergo si non adustio est in omni anima; quecumque recipit iacula maligni ignis, aut si non ignis aduritur omnis / qui ardet amore carnali, Iste ergo sunt adustiones & successiones ignis, Sed & ille adustionem patitur; qui glorie humane cupiditate succeditur / & qui ire uel furoris estibus inflammatur, Quid si forte curetur ab his uulneribus anima per fidem; & post sanitatem receptam contemptu coqui dixit, ecce iam sanus factus es; non amplius peccare / ne quid tibi deterius contingat; incipiat ueteris uicii fructus ex obducta cicatrice proferre / nec ex eae cicatrix ad reliqui corporis cutem sed sit humilior / & illum adhuc retineat colorem quem habuit lepre tempore; lepra ei in adustione refloruit / & ideo imundus a sacerdote iudicatur, ¶ Quita species lepre est; cum in capite contagio efficitur / aut in barba uiri siue mulieris capite, Ita ut uisio contagionis ipsius humilior sit a cute corporis; & hec est lepra capititis uel barbe, Vide ergo si potest fieri ut lepra capitatis putes in eo qui non habet caput Christi; sed alium aliquem / uerbi causa Epicurum / uoluptatem summum bonum predicanter, non tibi & caput & barba talis hominis uidetur immunda, Sed & is qui cum debeat esse uir & agere tanquam perfectus / si forte facile tanquam puer uincatur a peccato / etiam ipse lepram barbe habere dicendus est, quia cum uincere debet malignum / & sacerdotali honore (qui in barba pesignatur) incedere; adolescens uicii impeditus / lepram barbe perpetitur, Mulierem autem / animam in scripturis indicare eam que non tam proficerre semen uerbi quam suscipere potest / sepe dictum est, Quia lepram habere designatur in capite; si uirum quod caput mulieris est / id est doctorem pollutum habeat & immundum / aut Martionem / aut ualentium / aut aliquem eiusmodi, ¶ Sequens sexta iam & ultima species lepre ponitur; que fit in caluitio uel recaluitio, que res quantum ex seipso mundus sunt, Sic enim dicit lex, Si cuius inquit defluxerint capilli capitis; calvus est / mundus est, Si autem a fronte eius defluxerint; recalvus est / mundus est, Cōuenienter hec referuntur ad animam, ut cum ea que sui natura emortua sunt abiicit ac deposita munda esse dicatur, Sed post hoc si ea que prius purificata fuerant / repulsi lare sordidius & humilius quam dignitas puritatis expedit & mundicie / uidebuntur;

Cyril,in Leuiticū. *ταῦτα γάρ*

immundā ac leprosam animam reddent, Ex hoc iam generaliter de omni leproso in quo fuerit contagio lepre / & humilior videbis a reliqua cute (humilius nāq; est omne anime uiciū) a reliquis eius uirtutib; lex que spiritualis est talia quedā decernens; uestimenta inquit eius dissuta sint / & caput eius reuelatum / & os ei⁹ adopertum. Per que designat eū qui in anima leprosus est / id est qui peccatis cōfixus: non oportere assuere sibi tegumēta / & turpitudines operire peccati. Sicut enim is cuius uestimenta dissuta sunt / nudam atq; intectam gerit turpitudinem corporis: ita oportet eum qui peccatis aliquibus obseptus est / mala sua & flagitia nullis uerborum assumentis / nullis excusationum uelaminibus operire: ut in eo

wifa
Math, 25. fiat sepulchrum dealbatum / quod de foris quidē apparet hominib; speciosum: intus autem plenum est ossibus mortuorum & omni immunditia. Vult ergo lex diuina / peccatorem non solum uestimenta non assuere: sed & caput non contegere. ut si quod est capitis delictū / id est si in deū aliquid commissum est / si in fide peccatum est; ne hec quidē habeantur obiecta sed omnibus publicetur / ut interuentū & correptione omnium emendetur & ueniam mereatur. Verūtamē leprosus iste os tantūmodo iubetur obtegere. Quid est hoc q; omnes corporis partes nudas habere precipitur; & os solum iubetur operire? Nonne palam est & in aperto positū / q; ei qui in lepra peccati est clauditur sermo / claudit̄ ei os: ut fiducia sermonis & docendi authoritas excludatur? Peccatori enim dixit deus, Quare tu enarras iusticias meas: & assumis testamētum meū per os tuū? Clausum ergo habeat os peccator / quia qui seipsum non docuit: quomodo alium docere potest? Docere alium non potest: & ideo os suum iubetur operire / qui male agēdo loquendi perdidit libertatem. ¶ Immūdus inquit erit / & separat⁹ sedebit foris / extra castra erit conuersatio eius, Clarum est q; omnis immūdus abiiciatur a couentu bonorum: & segregetur a cetu castrisq; sanctorum, Et ideo dicitur: quia extra castra erit conuersatio eius. Qz si forte mundatus fuerit: spōte quidem & a semetipso non uenit ad sacerdotē / sed offertur inquit ab alio nec intrat in castra. Neq; enim conueniens erat ut eadē die qua mūdabatur / priusq; fierent pro eo que competebant: introiret in castra. Propter quod sacerdos iuquit exhibet ad eum foras extra castra. Semper enim ad eum qui nōdū potest introire in castra / exiit ille: q; potest exire extra castra / qui dicit, Ego a deo exiui: & ueni in hūc mūdum. Exit ergo ad eum sacerdos: & cōsiderat si iam recepit sanitatem / si a lepre contagione purgatur. Cum autem uiderit eum sacerdos: precipit ut accipientur galline due uiue ei qui mundatur / & lignum cedrinum / & coccū tortum / & hyssopum. Videtur hic mihi etiam due iste galline habere similitudinem quandam

Ioan. 16. duorum hircorum: ex quibus unus domino offertur / alius in eremū emittitur, Ita etenim & hic ex duabus gallinis una immolatur: & alia in campum dimittit̄. Dat ergo & hic qui purgatur a lepra / aliquam partem que abiiciatur in eremū / alia autem pars domino offertur pro eo, Nondum tamen hic qui purgatur a lepra & offert gallinas atq; alia que pro eo domino offeruntur / ad altare offertur: sicut turtures aut colubē. Nondum enim eadem die is qui purgatur a lepra: diuinō altari dign⁹ efficit̄, Propter quod mādat legislator: ut eadē die qua purgat̄ /

Leui, 17. duorum hircorum: ex quibus unus domino offertur / alius in eremū emittitur, Ita etenim & hic ex duabus gallinis una immolatur: & alia in campum dimittit̄. Dat ergo & hic qui purgatur a lepra / aliquam partem que abiiciatur in eremū / alia autem pars domino offertur pro eo, Nondum tamen hic qui purgatur a lepra & offert gallinas atq; alia que pro eo domino offeruntur / ad altare offertur: sicut turtures aut colubē. Nondum enim eadem die is qui purgatur a lepra: diuinō altari dign⁹ efficit̄, Propter quod mādat legislator: ut eadē die qua purgat̄ /

accipiantur due gallinæ ad purificationem eius. Puto autem q. & hic illius galline intellectus latèter habeatur: per quā purificatione efficitur peccatoris / de qua scri= Math. 23. ptū est, Quoties uoluī congregare filios tuos / sicut gallina cōgregat pullos suos sub aliis suis: & noluisti. Indiget tamē ut per lignum cedrinum purifetur is: qui purificatur, Impossibile namq; est sine ligno crucis peccati leprā posse purgari: nisi adhibeatur & lignum in quo saluator (sicut apostolus Paulus dicit) exiit pri Coloss. 2. cipatus & potestates: triumphans eos in ligno, Iungitur tamen ad emundatione lepre huius etiam coccū tortum; sociatur & hyssopus. Coccum tortum figurā sa- cri sanguinis continet: qui de eius latere per lancee uulnus exortus est. Et hyso- pum hoc gen' herbe naturam habere medici ferunt: ut diluat & expurget siue pectori hominū sordes ex corruptione noxiū humoris infederint. Vnde & necel- lario in expurgatione peccatorum: huiuscmodi graminis figura suscepta est. Coccum uero q. sepe sumptum sit ad salutis subsidia: in diuinis rēferri uolumini bus inuenimus. Sicut in partu Thamar cum unus inquit prior protulit manum: Gene, 38.) accipiens obstetrix coccum: alligauit in manu eius dices. Hic exiliet prior. Sed & Raab meretrix cū exploratores suscepisset & pactū ab eis salutis acciperet: illi / & pones inquiūt signū resticulā coccineā / & alligabis eam in fenestra ista per quā Iosue, 2. , depositisti nos. Obserua tamen & illud: q. non ipse sacerdos immolare gallinam dicitur, Nōdum enim dignus est hic qui fuit leprosus: ut ipse sacerdos pro eo im- molet, propter quod nec sanguis galline offertur ad altare. Sed dicit, quia occi- detur gallina in uasco fictili: in quod uas aqua uiua sit missa. ut & aqua assumma- tur ad purificationem: & compleatur plenitudo mysterii in aqua & sanguine / qđ Iorn. 69. dicitur exiisse de latere saluatoris. & nihilominus quod loānes in epistola sua po- nit: & dicit purificationem fieri in aqua & sanguine & spiritu, Vnde & hic video 1, Ioan. 5, omnia ista compleri. Spiritus enī est galline istius que occiditur: & aqua uiua que in uase est / & sanguis qui super eum diffusus est. Non quo per hec iterā adam ba- ptismi gratiam sentiamus: sed q. omnis purificatione peccatorū etiam hec que per penitentiam queritur / illius ope indiget de cuius latere aqua processit & sanguis. Vide ergo quomodo & uiua gallina / & lignum cedrinum / & coccus tortus & hy- sopus tigitur in sanguine pulli & aqua uiua: ut ex hoc aspersus & purificatus ex- aqua & sanguine (in quo tincta est & illa gallina: que in campum emittitur) & se- pties coram domino respersus is qui purificatur / mundus efficiatur ab omni im- mundicia: qua fuerat ex lepre contagione possessus. Sed & illud aduerte quomodo cum superius dixerit, hec est lex leprosi in qua die mūdatus fuerit: nunc his om- nibus addit & dicit / & mūdus erit. Si enim semel abiecta lepra mūdatus est: quō adhuc imundus erit. Sed uide quia etiam si mundetur quis a peccato & nō sit iā in opere peccati: ipsa tamen uestigia sceleris commissi purificationē indigent etiā quā exposuimus / & alius nihilominus que mandantur in consequentibus. Obser- uabim⁹ enī ad hoc quod scriptū est de lepra / in qua die mundat⁹ fuerit: post hec inter cetera que mādatur tertio dictū esse / & mund⁹ erit. & iterū ad ultimū scri- ptū esse: & mūdabitur. Vnde & mihi uidetur esse quasdam & in ipsa purificatione differētias: et (utita dixerī) pfect⁹ quosdā purificationū. Potest enī & de illo q. m̄ta E. 4.

Cyril,in Leuiticū.

cessat a peccato dici:& mundus erit/sed non statim ita mundus uidetur ut ad
summam puritatis accesserit, Deniq; addit iis que dixerat. In quacunq; die mū
datus fuerit;emittetur inquit uiua gallina in campum/& lauabit uestimenta sua
is qui purificatur. Post hec autem omnem inquit pilum radet. & addit,& lauabi
tur in aqua.& post hec additur:& mūdus erit. Neq; enim sufficit quod in princi
pio dixerat/mundus erit;nisi adieciisset etiam hec, Sordida ergo uestimenta ha
buit usq; adhuc iste qui purificatur a lepra;etiam post aspercionem/& nūc laua
re ea iubetur,'que tamen uestimenta non mibi per omnia male texture uidetur
fuisse, alioqui abiici ea magis q; lauari preciperet. In quo ostenditur neq; per oīa
alienam fuisse a deo conuersationem eius;neq; pure in domino & integre custo
ditam, Non enim lauaret uestimenta;nisi fuissent sordidata, Nec iterum lotis eis
uteretur;si fuissent textrini in omnibus alieni, Qz autem radi iubetur omne pi
lum;puto q; quicquid emortui operis anime posite in peccatis exortū est(hoc enī
nunc pili nominantur)iubeatur abiicere, Peccator enim omne quod ei siue in cō
filio natū est/siue in uerbo siue in opere;expedit si uere purificari uult ut eradat
& abiiciat/nec residere apud se aliquid patiatur. Sanctus aut seruare debet oēm
capillum,& si possibile est/nec ascendere debet ferrū super caput eius;ne absin
dere aliquid de cogitationib; eius sapientibus/aut dictis aut operib; possit. Inde
ps.. Regū, deniq; est quod & Samueli ferrum dicitur non ascendisse super caput:sed & om
Math.,10. nibus nazareis qui sunt iusti. Quia iusto(sicut scriptum est) omnia quecunq; fa
ciet prosperabuntur;& folia eius non decident, Hinc & discipulorū domini etiā
capilli capitū dicuntur esse numerati;hoc est omnes actus/omnes sermones/oēs
cogitationes eorum seruatur apud dominum/quia iuste/quia sancte sūt. Peca
tor; uero omne op;/omnis sermo/omnis cogitatio debet abscondi,& hoc est qd
dicitur:ut omnis pilus corporis eius radatur /& tunc erit mundus. Sed & hoc ob
serua/q; non sufficit ei post purificationem uel uestimenta lauisse uel omnem pi
lum rasissime;nisi & lotus fuerit in aqua. Oportet nāq; eum abiicere omnes sordes
omniem immunditiā/ non solum de uestimentis sed & de proprio corpore:ut nūl
la in eo macula extincte lepre resideat. Tertio ergo nunc purificatus:ita demum
dignus efficitur ingredi castra domini, Non tame cōtinuo permittitur ei introi
re domum suam:sed dicitur ut extra domum suam maneat septē diebus /& ra
dat omnē pilum capitū & barbe & superciliorū /quasi nō sufficerit q; prius oēm
pilum raseras: nunc additur/ut omnē pilū capitū & barbe & superciliorū radat
Idem namq; uidetur dictū:in eo q; dixerat omnem pilum radendū.sed nō mihi
inanis uidetur esse ista repetitio.uult enim peccatore posteaq; fuerit mundatus/
posteaq; remissionē peccatorum per penitentiā acceperit: de purgatione capitū
admonere & barbe & supercilioꝝ,uelut si diceret ei, Ecce iam sanus factus es; ui
de ne ultra capitū contrahas culpam,Capitis enim peccatum est;aliter q; fides ec
clesie continet/de diuinis sentire dogmatibus. In barba uero;ut meminerit se ui
riliſ etatis deposuisse peccata /&cōuersus fiat sicut ifans. In superciliis aut arrogā
tiā deuicit:& male elatū ad hūilitatē Christi inclinat superciliū, Scđo ergo ad hūc mo
dū oīs pilū corporis radif. Et sicut hec geminās:ita & uestimenta semel i prima pu

Ioan.5.

Math.,18.

rificatiōē lauisse nō sufficit, sed secūdo p̄cipit ut lauet uestimenta sua & corpū suū aqua; & tunc quarto additur / & mundus erit hec autē fiunt intra castra quidem: posito eo adhuc tamen extra domum suam, Dicit enim, post septē dies in die octaua assumet sibi duos agnos, Iam nō ali⁹ assumit; sed ipse sibi assumit duos inquit agnos immaculatos / & ouem unam anniculam immaculatā / & tres decimā similaginis consperse in oleo / & cyatū olei unum: ut post hec quinta purificatione purificatus cōsumetur, Ex his ergo duobus agnis unus quidem immolatur: et dicitur pro delicto. In loco inquit in quo iugulatur pro peccato: & ubi holocaustomata fiunt / in loco sancto. Ecce iam dign⁹ efficitur ut offerat sacrificiū: qui potuit ad quintam purificationem peruenire / et hostia eius sancta sanctorū fit. Alius autem agn⁹ holocaustum efficitur: in quo propiciare pro ipso sacerdos dicitur ut purgetur, Igitur primus agnus qui pro delicto est uidetur mibi virtutis ipsius formā tenere / quam sumpsit is qui erat in peccatis, per quā potuit propellere affectum peccandi: et malorum ueterum penitudinem gerere. Secund⁹ uero agnus figuram tenere illius tam recuperate virtutis: per quam abiectis et procul fugatis omnibus uiciis/integrum se & ex integro obtulit deo / & dign⁹ extitit diuinis altaribus. Quis autem que post agnos assumitur (quantum conuicere in tam difficilibus locis ualemus) fecūditatem puto q, designet eius qui cōuersus est a peccato / et totum se obtulit deo: qua post omnia in bonorum operum foeti bus utitur / et innocentie fructibus pollet, In tria ergo purificationis huius: 1. est conuersionis a peccato ratio diuiditur; Prima est hoitia: qua peccata soluuntur. Secunda est: qua anima cōuertitur ad dominum, Tertia est fecūditatis & fructuum: quos in operib⁹ pietatis is qui dicitur cōuersus ostendit, Et quia tres iste sunt hostie: idcirco subiungit & tres mēsuras decimā similaginis assumēdas / ut ubiq; intelligamus purificationem fieri non posse sine mysterio trinitatis. Vide autem q, hic in quinta purificatione non assumitur farina: sed iam simila habet iste qui purificatur a peccatis, Simila ei ascribitur unde habeat iam panem mundum: et hec oleo conspergitur, Sed & oleū eius ad duos usus diuiditur, Vnum quo simila conspergitur . alium quod sacerdos accipit integrā mēsurā cyati: ut ait, In quo (ut ego sentio) & panis eius pinguis efficitur per misericordiam: & oleum quo lux uera et scientie ignis accēditut / per manus sacerdotis capiti ei⁹ imponitur, Ita enim dicit, Et statuet (inquit) eum sacerdos qui mūdat eum in cōspectu domini ad ostium tabernaculi testimonii. Vide quia sacerdos est statuere eum qui conuertitur a peccato: ut stabilis esse possit / & ultra non fluctuare nec morierit omni uento doctrine. Statuet ergo eum non solum intra castra sed ad ipsū Leui. 14, ostium tabernaculi testimonii ante dominum. Et posteaq; secūdum ea que sapientius dicta sunt offerūtur hostie pro purificatione: adhibet inquit & cyatum olei & separat illud ante dominum. Et accipiet inquit sacerdos de sanguine / & ponet super extremam auriculam eius qui purificatur dextram / & super extremā manū eius dextram / & super extremum pedem eius dextrum. Et post hec inquit accipiet sacerdos non ipsum cyatum olei / sed ex ipso: & diffūdet inquit in manū suam sinistram / & intinget digitum suum sacerdos in oleo quod est in manu ei⁹

Cyril,in Leui,

Sinistra / & asperget septies ante dominū, Et iterū ex eo quod superest in manu eius sinistra imponet super auriculam ei⁹ qui purificatur dextram: et super extre-
mam manum eius dextram / et super extremum pedem eius dextrū. Et post
hec quod relictū fuerit ex oleo:imponet (inquit) sacerdos de manu sua super ca-
put ei⁹ qui purificatur. Vides quomodo ultime et summe purificationis est aurē
purificari:ut purus et mundus seruetur auditus. et manum dextram:ut mūda
sint opera nostra / ne aliquid immūdum his admisceatur & sordidum, Sed & pe-
des purificandi sunt:ut ad opus bonum tantummodo dirigantur / nec ultra lap-
sus iuuentutis incurvant. ¶ Septies autem respurgit eum sacerdos ex oleo corā
domino, Post omnia etenim que pro purificatione celebrata sunt / postq̄ cōuer-
sus & reconciliatus est deo / post immolatas hostias : ordinis erat ut & uirtutem

Psal. 50. super eum septemplice sancti spiritus inuitaret / secundū eum qui dixerat. Red
Luce,ii, de mihi leticiā salutaris tui: & spiritu p̄cipali cōfirma me, Vel certe quomō pec-
catorum corda dominus in euangelio testatur a septem demonibus obſideri:cō
petenter septies ante dominum sacerdos in purificatione respurgit. ut expulſio
septem spirituum malignorū de purificato corde: septies excusso digitis oleo de-
claretur. Hominib⁹ ergo conuersis a peccato / purificatio quidem per illa omnia
datur:que superius diximus. Donum autem gratie spiritus:per olei imaginē de-
signatur, ut non ſolum purgationem conſequi poſſit is qui conuertitur a pecca-
to:ſed et spiritu sancto repleri. quo & recipere priorē ſtolam & annulum poſſit:
Luce. 15. et per omnia reconciliatus patri / in locum filii reparari. Per ipſum dominum no-
ſtrum Ihesum Christum, cui est gloria in ſecula ſeculorum. A M E N,

¶ Octauī libri Cyrili in Leuiticum: finis,

Apōpeus ¶ Eiusdem liber nonus. De eo quod scriptum eſt de sacrificiis repropiciatiōis: et
emissari⁹ de duobus hincis quorū unus fons eſt domini / & unus a pompei / qui dimittitur
in eremum, & de ingressu pontificis in sancta sanctorum,

¶ le propiciatiōis indigent omnes qui peccauerunt:et ideo inter ſolē
nitates legis que figurās cōtinēt celeſtiū mysteriorū / una quedā ſo-
lennitas habetur que dies propiciatiōis appellat⁹, Hec ergo que nūc
recitata ſunt:legiſſatio eſt ſolennitatis ipſius / que dies(ut diximus)
propiciatiōis uocata eſt, Sed uideam⁹ primo quid ſibi uelit littere ip-
ſius continentia:ut orantibus uobis (ſi tamen ita domino ſupplices ſimus: ut ex-
audiri mereamur) poſſitis accipere gratiam spiritus / per quam explanare ualeat
Leui,10. muſ mysteria que continentur in lege. ¶ Defuncti ſunt duo filii Aaron Nadab
Leui, 17. et Abiud: cum offerrent ignem alienū ad altare domini . Necesse igitur erat ut
celeſti doctrina inſtruueretur Aaron:quomodo eum ad altare oporteret accede-
re / et quo ſupplicationum ritu propiciū faceret dominum, ut ne etiam ipſe in-
curreret hec:que incurrerant filii ſui / incaute & incōuenienter accedentes ad al-
tare dei / alienumq; ignem & nō illum qui diuinitus datus fuerat offerentes, Pro-
pterea ergo de hiſ hoc modo prefata eſt lex. Et locutus eſt dominus ad Moſem.
Loquere ad Aaron fratrem tuum ut nō intret omni hora in ſanctuarium quod
eſt intra uelum ante conſpectum propiciatoriū / quod eſt ſuper arcā testimonij

et non morias. Ex quo ostenditur q. si omni hora introeat in sancta; non preparatus/non induitus pontificalibus indumentis/ neq; hostiis que statute sunt preparatis/neq; propiciato prius deo; morietur / & iuste quidem/tanq; qui non fecerit ea que coenit fieri anteq; accedatur ad altare dei , Omnes nos iste sermo contingit: ad omnes pertinet quod hic loquitur lex. Precepit enim ut sciamus: quomodo accedere debeamus ad altare dei. Altare est enim super quod orationes nostras offerimus deo: ut sciamus quomodo debeam⁹ offerre, scilicet ut deponamus uestimenta sordida: que est carnis immunditia / morum uitia / inquinamēta libidinū. An ignoras / tibi quoq; id est omni ecclesie dei & credentium populo: sacerdotiū datum? Audi quomō Petrus dicit de fidelibus. Genus inquit electum / regale sa*1.* Petri,*2.* cerdotum gens sancta / populus acquisitiōis, Habes ergo sacerdotiū / quia gens sacerdotalis es ; & ideo offerre debes deo hostiam laudis / hostiam orationū / hostiam misericordie / hostiam pudicitie / hostiam iusticie / hostiā sanctitatis. Sed ut hec digne offeras: in dumentis tibi opus est mundis & segregatis a reliquo rū hominum communibus indumentis/ et ignem diuinum necessarium habes. Non aliquem alienum a deo: sed illum qui a deo hominib⁹ datur, De quo filius dei dicit. Ignem ueni mittere in terram: & quid uolo nisi ut accedatur? Si enim nō hoc sed Luce.*12.* alieno & huic contrario igni utamur / ut illo qui se transfigurat sicut angelum lucis; eadē sine dubio patiemur / que Nadab palius est et Abiud. Precepit ergo mā datum diuinum ut instruatur Aarō/ ne omni hora intret in sancta ad altare; sed cum fecerit pri⁹ ea que fieri mandantur / ne forte moriatur, ¶ Sed primo omniū ostendamus quomodo hec que de sacrificiis cōscribuntur: figuræ esse apostoli⁹ dicit & formas / quarum ueritas in aliis ostendatur. ne forte auditores nos presumerent arbitrentur: & legem dei in altum sensim q̄ scripta est / uiolēter inflectere. quod quidem autumare fortasse possent: si nulla in his que assērimus apostolica precederet authoritas, Paul⁹ ergo ad Hebreos scribens / eos scilicet qui legē quidem legerēt & hec meditata haberēt & bene nota : sed indigerēt intellectu qualiter sentire de sacrificiis debeat / hoc modo dicit, Non enim in sancta manuſcr̄ta introiuit Ihesus exemplaria ueritatis: sed in ipsum celū / ut appareat uultui dei pro nobis. Iterum dicit de hostiis. Hoc enim fecit: semel seipsum offerendo hostiam. Sed quid de his singillatim querim⁹ te timoniū? O nōnem epistolā ipsam ad Hebreos scriptam si quis recenseat, & principue eum locum ubi pontifice legēs confert pontifici re promissionis / de quo scriptū est / tu es sacerdos in eternum secundum ordinē Melchisedech: inueniet quomō omnis hic loc⁹ apostoli / exemplaria et formas ostendit esse rerum uiuarum & uerarum / illa que in lege scripta sunt. Oportet ergo nos querere pontificē: qui semel in anno / id est per omne hoc praesens seculum: sacrificiū obtulit deo / induitus ueste, cuius domino iuuante que sit qualitas; ostendemus , Tunica inquit linea sanctificata induetur , Linū de terra oritur. Tunica ergo sanctificata linea induitur uerus pontifex Christus: cum naturam terreni corporis sumit, De corpore enim dicitur: quia terrenū sit & in terram ibit. Volens ergo dominus & saluator meus hoc quod in terrā icrat resuscitare; terrenum suscepit corpus / ut id eleuatū de terra portaret ad celum, Et hui⁹

Hebre.*9.*

Ibidem.

Psal. *109.*Hebre. *7*Gene. *3.*

Cyril,in Leui,

mysterii tēnet figuram hoc quod in lege scriptum est: ut linea tunica pōtifex induatur , Sed quod addidit sanctificata; nō ociose audiendū est. Sanctificata nāq; fuit tunica carnis Christi, non enī erat ex semine uiri cōcepta; sed ex spiritu sācto generata . Et femoralia inquit linea sint super corp⁹ eius. Femoralia indumentum est: quo pudenda corporis contegi & constringi solent . Si ergo a spicis salvatorem nostrum suscepisse quidem corpus: in corpore positū egisse humanos actus / id est uescēdi / & bibendi / et cetera his similitudinē: hoc autem solum opus non egisse quod ad pudenda corporis pertinet / carnēq; eius neq; nuptiis neq; filiorū procreationi patuisse: inuenies qualiter femoralia linea sanctificata habuerit . ut

1.Cori,12 uere de ipso dici debeat: quia in honestiora nostra abundantiorem honorem habent Considera tamen & ipsum pontificis habitum, quia quod per naturam minus in eo honestum uidetur / cum indutus dicatur femoralibus lineis & zona cōstrictus; etiā secundū litteram de eo cōuenit dici / quia in honestiora nostra abundantiorē honestatem habent , Ita ergo et omnis qui in castitate uiuens imitatur Christum / hoc solum de humanis actibus nescientem; etiam ipse lineis femoralibus sanctificatis indutus est / & in honestioribus suis abundantiorem circūdedit honestatē. Tunica ergo linea sanctificata induitur: & femoralia linea super cor-

Exodi,20 pus eius sunt, Sed ne forte femoralia hec quibus pudenda conteguntur resoluta defluant; & turpitudinē reuelent ac retegant (nō enim inquit facies grad⁹ ad alterū ne forte reueletur in his turpitudinē tua) ne ergo turpitudo tua defluentibus femoralib⁹ reueletur: zona inquit femoralia contringātur , Quodā tempore expōnentes Ioannem baptistam et alias Hieremiam / q. Hieremias quidem zonam / Ioannes uero pelliceam zonam circa lumbos habuisse diceretur; sufficienter ostendimus / quomodo per hec declaretur indicia pars illa corporis apud huiusmodi uiros ita emortua : ut neq; leuis ad carnis illecebras motus neq; alius quisq; in lūbis eorum fuisse crederetur / sed sola castitas & pura pudicitia , zona ergo pontifex linea cingitur: & cydarim lineā ponit super caput suum. omnia linea. Cyadaris quod dicitur: ornatus quidam est qui capiti superponit / quo utitur pōtifex in offerēdis hostiis uel ceteri sacerdotes . Sed unusquisq; nostrum ornare debet caput suum sacerdotalibus ornamentis. Etenim quoniam omnis uiri caput Christus est / quicumq; ita agit ut ex actibus suis cōferat gloriā Christo: caput suū qui et Christus ornauit. Poteſt & alio modo in nobis intelligi capitū ornat⁹: quādō quidem quod est in nobis primum ac summum et caput omnium / mens est, Ad dignitatem itaq; pontificis excolet caput suum; si quis mentem suā adornaue rit sapientia et disciplinis, Quatuor igitur sunt ista quibus indui precipit pontifex / et ita demū introire in sancta: ne hec non habes moriatur. ¶ Iam uero de hostiis quedam quidem mandātur debere esse pontificis: quedam uero a populo sumenda, ipsius esse uitul⁹ dicitur: quod est in animalibus preciosius & robustius. & secundū animal aries est: quod in ouib⁹ sine dubio p̄ciosius est. A populo uero munera iubētur offerritaries a principib⁹ / et hirci duo a populo. un⁹ qui dimittatur in eremum / qui et apompeus nominatur; & unus qui domino offerat. Si esset omnis popul⁹ dei sanct⁹ / et omnes essent beati; non fierēt due sortes su-

per hircis / & unus quidem sortem ferret ut dimitteretur in eremū / ali⁹ uero ut domino offerretur; sed esset sors una & hostia uria domino soli. Nunc uero cum in multitudine eorum qui accedūt ad dominum; sunt quidam ipsius domini / alii autem sunt qui mitti ad eremum debeant / id est qui abiici merentur & separari ab hostia domini; propterea pars hostie que offerit a populo / id est unus sol⁹ hircus domino immolatur / ali⁹ autem abiicitur et in eremū dimittitur / & a pompe⁹ nominatur. Sors tamen cadit super utrumq; , et ille quidem qui in eremum mittitur dicitur q; ipse auferat super se peccata filiorum Israel & iniusticias eorum et iniquitates ipsorum , Non enim ille hircus qui domini sors efficitur / sed ille cuius sors est ut in eremū dimittatur : auferre ea dicitur . Secundū illud credo quod scriptū est , Dedi commutationē tuam Egyptum & Ethiopiam & Siennem pro Esaie, 4; te: ex quo tu honorabilis factus es in conspectu meo. Peccata igitur eorū qui penitentiam egerunt & eorum qui reliquerūt maliciam ; super capita sua suscipiūt ii qui effecti sunt in sorte eius qui in eremū dimittitur / qui seipso dignos tali ministerio uel huiusmodi sorte fecerunt , Conueniet autem uelut ecōtrario aptari his: & illud quod dictum est . qui habet: dabitur ei. Sicut enim qui habet iusticias / Luce, 19, additur ei: ita & qui habet peccata intātum ut in sorte hirci a pompei inueniatur qui in eremum emittitur: addentur ei / eaq; abstergentur a sanctis, ut & in ipsis impleatur quod scriptum est , Ab eo autem qui non habet: etiam quod habet au Ibidem. feretur ab eo / ut ei addatur qui habet multas sordes peccatorū . Verum quoniam is qui in sorte domini est / spem gerit non in preseti seculo sed in futuro: & cui⁹ sors domini est / quotidie moritur: propterea is quidem super quem sors domini ceciderit / iugulatur & moritur / ut sanguine suo purificet populum dei , Ille autē qui sortem contrariam ceciderit : non est dignus ut moriatur , quia qui in sorte domini est: non est de hoc mundo , Ille uero de hoc mūdo est: & mund⁹ quod sum⁹ est diligit. Ideo non occiditur nec dign⁹ est iugulari ad altare dei: nec sanguis eius ad basim altaris meretur effundi . ¶ Sed uideamus quis est hic qui accipit eū cui⁹ sors apompei facta est: ut eum eiiciat in eremum. Homo inquit parat⁹ acci- piet hircum qui uenerit in sortem eius cui ceciderit sors apompei: & abducet eū in eremū. Finis fortis ipsius / eremus eīt; id est locus desert⁹ / desertus uirtutibus / desertus deo / desertus iusticia / desertus Christo / desertus omni bono. Et nos ergo singulos manet sors una e duabus, Aut enim bene agētes sors domini sum⁹: aut male agentes sors nostra nos ducit ad eremum, Vis tibi euidenter ostēdam / quomodo iste sortes semper operētur / & unusquisq; nostrū aut sors domini aut sors apompei uel eremi fiat; considera in euangelio illum diuitem uiuentē splendide & luxuriose / & Lazarum ad ianuam eius iacentem ulceribus plenum Luce, 16. et cupientem saturari de micis que cadebat de mensa diuitis: quis finis designat utriusq; Mortuus est inquit Lazarus; & adductus est ab angelis in finum Abrahe, Similiter autem & diues: & adductus est in locū tormenti. Animaduertis euidenter loca fortis utriusq; distincta, Vides etiam qui sunt qui abducunt , angeli inquit: qui semper parati sunt ad abducendū , Ministri enim dei sunt ad hoc ipsū designati: qui impleat sortem quam tibi ipse paraueris , Si enim bene uixeris / si

Cyril,in Leui,

fregeris esurienti panem tuum ex animo / nudum uestieris / rectum iudicium iudicaueris / iniquo aduersum iniquitatem suam restiteris / nec posueris consilium tuum cum iis qui laqueos innocentibus parant: sortem tuam facies domini. Si uero libidini seruias / uoluptatis amator sis magis q̄ dei / seculū diligas / malitiam nō oderis: sortem tuam fecisti apompei ut abducaris in eremum per manū ministri dei / qui in hoc ipsum ordinatus a deo est, & ideo paratus appellatur: quia personam nullius erubescit / nec diuites / nec potetes nec reges / nec sacerdotes, Vis autem scire quia ad dominum pertinent animalia hec que sortes istas excipiunt: nō sunt immūda nec aliena ab altaribus dei / sed munda sunt & que in sacrificiis offerri solent, ut scias hec figuram tenere non eorum qui extra fidē sunt: sed eorum qui in fide sunt, Hircus enim animal mundum est: & diuinis altaribus cōsecretū. Et tu ergo per gratiam baptismi consecratus es altaribus dei: & animal factus es mundum. Sed si non custodias mandatum illud domini quod dixit: ecce iam sanguis factus es / iam noli peccare: ne quid tibi deterius contingat. sed cum esses mundus: rursum te peccati inquinamento maculasti / & ex uirtute ad libidine / ex puritate ad immūdiciam declinasti tuo uitio / cum animal mundum fueris: sorti te apompei eremiq; tradidisti. ¶ Potest autem fortassis & alio modo paratus & mundus qui abducit eum cui sors uenit in eremū / & eo ipso q; dicit eum quasi immū dum tetigerit / dicitur lauare debere uestimenta sua ad uesperam & esse mundus: etiam ipse dominus & saluator noster intelligi ex ea parte / qua nature nostre id est carnis & sanguinis uestimenta suscepit / q; in uesperum lauerit. Propter quod

Iean.5. zachā.3, et dudum propheta de eo dixerat , Et uidi Ihesum sacerdotem magnū induitū uestimenta sordida: & diabolum stantern a dextris eius ut contradiceret ei, Lauit ergo in uino id est in sanguine suo stolam suam in uespera: & factus est mundus. Et inde fortassis erat q; post resurrectionem Marie uolēti pedes eius tenere dicebat, noli me tangere, Vis autem adhuc uidere & aliam duarum sortium formam: considera duos illos qui tempore crucis eius unus a dextris / & unus a sinistris pependerunt latrones. & uide illum qui cōfitebatur dominū / sortem esse factum domini: et adductum esse sine mora ad paradisum. Illum uero alium blasphemantem: sortem factum esse apompei qui in eremum adduceretur Inferni.

Coloff.2. Luce.23. Sed & in eo quod dicitur: quia affixit cruci sue principat & potestates cōtrarias / et triumphauit eas: sortem in iis apompei compleuit / et tanq; homo paratus abduxit eas in eremum. Deniq; & in euangelio dominus dicit, quia cum exierit de ho-

mine immundus spiritus: uadit per loca deserta / querēs requiem & nō inuenit, Ergo potest & saluator noster / homo paratus intelligi: qui sortem quidem domini/ecclesiā suam fecerit / eamq; diuino cōseclarit altari. Sortem uero apompei:

Ephe.6. Colos.2. contrarias fecerit potestates / spiritus nequitie / & mūdi huius rectores tenebrae rū harū. Quo sicut dicit apostolū cū potestate traduxit: triūphans eos in semet ipso, Quo traduxit: nisi ad eremū & ad loca deserta? Sicut enim illi qui cōfessus est aperuit paradisi ianuas / dicendo: hodie mecum eris in paradiſo. & per hoc omnibus credentibus & confitentibus igrediendi additum dedit // quem prius Adā

Gene.23. peccante concluserat, Quis enim aliis rompream flammeam uersatilem / que

apposita est custodire lignum uite & fores paradisi: poterat dimouere? Q. uis ali Gene.3, us Cherubim per uigili excubas custodia ualebat infletere: nisi ipse solus / cui data est potestas omnis in celo & in terra: ut in quam preter ipsu nemo alius tecum fa= Math.18. cere potuit: ita principatus ac potestates & rectores mundi quos enumerat apostolus / nemo alius poterat triumphare / & abducere in eremum infernum: nisi ipse solus qui dixit: Cōfidite / ego uici mundum. Idcirco ergo necessarium fuit dominū Ioan.16. et saluatorem meum non solum inter homines hominem nasci: sed etiam ad inferna descendere / ut sortem a pompei tanq homo paratus in eremum inferni de duceret: atq; inde regressus opere consumato ascenderet ad patrem. Ibq; pleni apud altare illud celeste purificaretur: ut carnis nostre pignus quod secum euerat / ppetua puritate donaret. hic ergo est uerū dies propiciatiois: cū propiciat̄ est deus hominibus: sicut & apostol⁹ dicit. Quoniam deus erat in Christo: mundū 2.Cori.5. reconcilians sibi, Et iterum de Christo dicit . Pacificās per sanguinem crucis sue Colof.1, siue que in celo sunt / siue que in terra. Mandatur ergo: in lege: ut in die repropiciationis omnis populus humiliet animam suam, Quomodo humiliet popul⁹ animam suā ipse dicit. Venient inquit dies cū auferetur ab eis spōsus: & tunc ieiuna Math.9, bunt in illis diebus. Plures ergo aguntur dies festi secundum legem, est enim qui dam solennis dies in mense primo, est & aliis in secūdo die mensis primi , & alia solennitas pasche / alia azimorum: licet coniuncta uideatur azimis pasche solennitas. Principium etenim azimorum: ad finem pasche coniungitur, Pascha autē ille solus dies appellatur: in quo agnus occiditur. reliqui uero: azimorum dies appellantur, Sic enim dicit. facies solennitatem azimorum septem dieb⁹, Hec ergo Exodi. 23 est prima solennitas post hanc, Cum inquit demessueris messiem tuam & cōgre= Leui.23. gaueris natuitates ex agro tuo: facies diem festum de initiis fructuum tuorum, qui dies est post septem septimanas a festo pasche: unde etiam dici iubetur dies pentecostes in ipsa lege. Post hec in septimo mense alie aguntur solēnitates. Prima die mensis: neomenia tubarum, sicut dicitur in psalmo. Tuba canite in initio Psal.80. mensis, decima uero die seprimi mēsis: ista est solennitas repropicationis. In hac Leui.23. sola die pontifex induitur omnibus pontificalib⁹ uestimentis, Tunc induitur manifstationem et ueritatem. tūc ingreditur ad illa inaccessibilia / quo semel in anno accedi tantūmodo licet: id est in sancta sanctorū . Semel enim in anno ponti= Leui.16, fex populum derelinquēs ingreditur ad eum locum ubi est repropiatorium: et super propiatoriū / Cherubim, ubi est & arca testimonii & altare incensi: quod nulli introire fas est nisi pontifici soli, Si ergo cōsiderem uerum pontificem meū dominum Ihesum Christum: quomodo in carne quidem positus per totum annū numerat cum populo annum illum de quo dicit . euangelizare pauperib⁹ misit Esaie.61. me: et uocare annum domini acceptum & diem remissiois. Deinde uero quomodo semel in isto anno in die repropicationis intrat in sancta sanctorū: hoc est cū im pleta dispensatione penetrat celos. & intrat ad patrem / ut eum propiciū hu= Hebre.7 mano generi faciat / & exorat pro omnibus creditib⁹ in se. Hanc repropiciatio nem eius qua hominibus repropiciat patrem / sciens Ioannes apostolus : dicit:, Hec dico filioli ut non peccemus, q. & si peccauerimus: aduocatū habemus apud Ioan.2.

Cyril,in Leti,

patrem / Christū Ihesum iustū / & ipse est repropiciatio pro peccatis nostris. Sed et Paulus similiter de hac repropicione cōmemorat: cum dicit de Christo: quē Roma,3. posuit deus propiciatorem in sanguine ipsi⁹ per fidem, Igitur dies propiciatiōis manet nobis usquequo occidat sol: id est quo usq; finem mundus accipiat. Stam⁹ enim nos pro foribus operientes pontificem nostrum: cōmorātem intrā sancta sanctorum / id est apud patrem : & exorātem pro peccatis eorum qui ipsum expectant / non pro omniū peccatis exorantem. Non enim exorat pro iis qui in for tem uenient eius hirci: qui emittitur in desertum, Pro illis exorat tantum qui sūt sors domini: qui eum pro foribus expectant / qui non recedūt de templo / ieiunis et orationibus uacantes. An tu putas qui uix diebus festis ad ecclesiam uenit / nec intentus es ad audienda uerba diuina / nec das operam ad implenda mandata: q; possit sors domini uenire super te? Optamus tamen ut uel his auditis operā de tis / non solū in ecclesia audire uerba dei: sed & in omnibus domibus uestris exerce ri & meditari in lege domini die ac nocte, & ibi enim Christus est: qui ubiq; ad est querentib⁹ se, Propterea namq; mādatur in lege: ut meditemur ēā cum imus Deute,6 in via / & cum sedemus in domo / & cum iacemus in cubiculo / & cū surgimus. Et hoc est uere pro foribus expectare pontificem morātem intra sancta sanctorū: et effici in sorte domini. Q; autem dicim⁹ de sorte / non sic accipiat auditor qua si sors talis aliqua dicatur: que inter homines casu et nō iudicio agi solet, Quoniam sors domini ita accipiēda est: tanq; si diceretur electio uel pars domini. et rur sum sors eius qui in eremū mittitur accipiēda est: ueluti pars illa que pro indigni tate sua a domino spernitur et abiicitur. Magis enī & sermo ipse a pompe: abiescti & refutati significantiam continet. ex quo possumus etiam illud intelligere, Verbi gratia, ascēdit in cor tuum mala cogitatio: scilicet concupiscentia mulieris alienē / aut uicine possessionis , Intelligis hanc esse de sorte a pompei. abiice confessim & expelle eam de corde tuo, Q; uomō abiicies. Si habeas tecum parati hominis manum id est si lectio diuina sit in manib⁹ tuis / & precepta dei ante oculos habeantur: tunc uere inueniris paratus ad abiiciēda & repellēda ea que sunt foris alienē. Sed & ira si ascendit in cor tuū / si zelus / si inuidia / si malicia ad supplā tandum fratrem: parat⁹ esto ut abiicias eam & expellas / & emittas in eremum, Si uero ascendat in cor tuum cogitare que dei sunt / de misericordia / de iustitia / de pietate / de pace: hec de sorte sunt domini / hec offeruntur ad altare / hec pontifex suscipit: & in his tibi reconciliat dominum. Propterea ergo & is qui elicit eū in quo sors a pompei est / hoc est malas cogitationes & malas cupiditates: non est homo piger nec occupat⁹ negotiis secularib⁹ / sed paratus est ac promptus & uigilās, Qui etiam si sordescere uideatur pro eo q; cōtigerit immūdum: ipse lauet statim uestimenta sua & erit mund⁹. Rursum intelligere possumus / quantū ad unumquemq; nostrum pertinet secūdum moralem locum: esse hominem para tum / rationē ipsam que intra nos est / per quam discretio nobis boni maliq; est. que etiā si uidetur sordescere dum discutit et pertractat ipsa que mala sunt: tamen si ea abiciat et expellat a corde procul et fuget / tunc melioribus cogitationib⁹ uelut purificata ac diluta: munda uidebitur rationabilis mēs. Nec sane mire

ris q; etiam ad personam saluatoris traximus hunc qui eiicit hircum & expellit in
 erenum: quia dicitur lauare uestimenta sua & fieri mūdus / propter illud quod
 legimus in propheta dici de domino sicut supra dixim⁹, & audi Ihesum sacerdo zacha. 3.
 tem magnū: induitū uestimenta sordida. Quod si utiq; pro assumptione carnis dici
 pie intelligitur: etiam hic in lauandis uestimentis potest eadē figura seruari, ¶ Vi
 „ deamus post hec: q; sunt que pontifex faciat. Et sumet inquit uasculū plenū car-
 „ bonib⁹ ignis de altari: quod est coram domino, Legim⁹ & in Esaia / quia igni pur-
 gatur propheta per unum ex seraphim: quod missum est ad eū / cum accepit for Esaie, 6.
 cipe carbonem unum ex iis qui erant super altare: & contigit labia prophete / &
 dixit. Ecce abstuli iniquitates tuas, Mibi uidentur mystica hec esse / & hoc indica-
 re: q; unicuiq; secūdum id quod peccat / si dignum fuerit purificari eum: inferū-
 tur carbones membris eius, Nam quoniam dicit propheta hic, immūda labia ha Ibidem.
 beo: in medio quoq; populi immunda labia habentis habito. idcirco carbo forci-
 pe assumptus a seraphim / labia eius purgat; quibus solis se mūdum nō esse pro-
 fitetur, Ex quo ostenditur: q; usq; ad uerbum tantūmodo / peccatum eius inue-
 niretur. in facto uero uel opere: nullo modo peccauerit, alioqui dixisset / quoniam
 immūdum corpus habeo uel immundos oculos habeo: si peccasset in concupis-
 ceo alieno. & dixisset / immūdas man⁹ habeo: si eas polluisset operib⁹ inquis. Nūc
 autem quoniam in solo fortasse sermone conscius sibi erat delicti illius; de quo di-
 cit dominus, quia etiam de uerbo ocioso reddetis rationem in die iudicii, pro eo Math. 12,
 q; difficile esset etiam perfectis: culpam uitare sermonis, idcirco indigebat etiam
 propheta: sola purgatione labiorum, Nos autem si redeat unusquisq; ad consciē-
 tiam suam / nescio si possumus aliquod membrum corporis excusare: quod non
 igne indigeat, Et propheta quidem quoniam ab omnibus mūdus erat: idcirco me-
 ruit ut unus de seraphim mitteretur ad eū / qui eius sola labia purgaret. Nos ue-
 ro(uereor)ne ignem nō membris singulis: sed toto corpore mereamur. igne qui
 dem punitoriu⁹ peccatorum: que & singulis membris & toto ipso corpore in deū
 cōmittim⁹, Per que enī quis peccat: per hec & toquetur. Si igitur unūquodq; cor Sapi. 11.
 poris mēbrū & totū nostrū corpus inflāmamus igne gehenne / exardescētes per
 effrenes cupiditates & libidines: quidni meremur cruciari igne illo inextinguibili
 li quē in nobis succēdere cepim⁹ / cui⁹ incēdia in cordib⁹ nostris & mēbris inchoa-
 vimus. Et haud dubie illū tādē persentiem⁹: nisi petierim⁹ a dño nūc ignē nobis
 e celo purgatoriū mitti / quo mūdi desideria in metib⁹ nostris penit⁹ absūmanſ.
 Cū enī lasciuūt oculi uel per illicitas cōcupis- cētias uel p spectacula diabolica : qd
 aliud nisi ignem sibi cōgregant⁹: cum aures nō auertuntur ab auditu uano ac de-
 rogationib⁹ proximorum: cum manus a cede nequaq; & rapinis ac deprecatio-
 nib⁹ continentur / cum pedes ueloces sunt ad effundendum sanguinem / cūq;
 corpus non domino sed fornicationi tradimus: quid queſo aliud nisi totum cor= Math. 13.
 pus tradimus in gehennam? Sed hec cū dicuntur: cōfēptui habenſ. quare⁹ quia Iacobi. 3.
 fides deest. Alioqui si tibi hodie diceret / q; iudex seculi uult te die crastio uiuū
 exurere / & his auditis n̄ esſet tibi uni⁹ die ipaciū liberū: quanta facerest / quō &
 p quos discurreret / q; huilis q; lugēs & sordid⁹ oberrares. Nōne effūderes omnē

Cyril,in Leuiticū.

pecuniam tuam in eos; quorum intercessione euadere te posse crederes? Nonne oia que possideres: redēptionē faceres anime tue? Qz si etiā aliquis te retardare aut impedire tentaret; nonne dices / pereant omnia pro salute mea: nec quicq̄ remaneat/tantum ut ego uiuam? Hoc quare faceres? quia inde non dubitares; hinc dubitas. & ideo dominus dicit, Putas ueniens filius hominis; inueniet fidē super terram? Et quid ego dico de certis indubitatisq; periculis? tantūmodo si causa dicenda sit ap. id iudicem terrenum; cuius aliquem metum ex legib; quis habere uideatur. Nōne omnibus uigliis excubatur; aduocati / patroni / munera preparātur? etiam si anceps periculum sit; aut etiam solitus note metus / uel damni ratio. Nos quare nō credim⁹/q, omnes astabimus ante tribunal Christi: ut reportet unusquisq; ppria corporis prout gessit; siue bona siue mala? Hec si prouer, 13 integre crederemus; esset nobis secūdum quod scriptum est / redemptio anime uiri; diuitie ei⁹. Sed unde possumus hec uel sentire uel credere / uel intelligere; cū ne ad hec ipsa quidem audienda conueniamus? quis enim uestrum cum recitan tur scripture: prebet auditum? Deus per prophetā comminatur / & quidem in Amos, 8, ira magna, & mittam famem super terram; non famē panis neq; sītīm aque / sed famem audiendi uerbum dei. Sed nunc famem non m̄ sit deus super ecclesiam suam; neq; sītīm ad audiendum uerbum dei. Habemus enim panem uiuum qui de celo descendit; habemus aquam uiuam salientem in uitam eternam. Cur nos ipsos fecunditatis tēpore; fame necamus ac siti⁹ pigre ac desidis anime est; in abū dantia omnium penuriam pati. Non auditis ex diuinis scripturis: quia certamē est inter homines / carni aduersus spiritum / & spiritui aduersus carnem? & nescitis quia si carnem solam nutriatis / & ipsam frequenti molitie ac iugis delicia rum fluxu foueatis: in sole scet necessario aduersum spiritū & fortior illo efficie tur? Quod si fiat; sine dubio eum in ditionem suam redactum / suis coget legib; ac uicis obedire. Si uero ad ecclesiam frequenter ueniens / aurem litteris diuinis admoveas / explanationemq; mādatorū celestium capias; sicut cibis & deliciis ca ro / ita spiritus uerbis diuinis conualescet. ac sensibus & cupiditatibus robustior effectus; carnem sibi parere coget / ac suis legib; obsequi. Nutrimenta igitur spiritus sunt: diuina lectio / orationes assidue / sermo doctrine, his alitur cibis / his cō ualescit / his uictor efficitur. Quod quia non facitis: nolite conqueri de infirmitate carnis / nolite dicere; quia uiolumus / sed non possumus. Volumus continent uiuere; sed carnis fragilitate decipimur / & impugnamur stimulis eius. Tu das sti mulos carni tue / tu eam aduersus spiritum tuum armas & potentem facis; cum eam carni bus satias / uino nimio inundas / omni molitie palpas / & ad illecebras nutris. An nescitis quia non potest edificium istud ecclesie ex leprosis lapidibus 1. Cori. 5. construī; audi quid dicit apostolus, Modicum fermētum totam massam corrū pit. Expurgate ergo uetus fermetum; ut sitis noua conspersio. ¶ Sed ad propo situm redeamus. Et accipiet inquit uasculū plenū carbonib;. Non oēs purgant eo igni; qui de altari assumitur. Aaron purgatur illo igni / & Esaias: & qui sunt similes illis, Alii uero qui non sunt tales (de quibus etiam meipsum computo) alio Daniel. 7 igni purgabuntur, Timeo ne illo; de quo scriptū est. Fluuius ignis currebat ante

ipsum, Iste ignis non est de altari, qui de altari est ignis: ignis est domini, qui aut extra altare est: non est domini/sed proprius unius cuiusque peccantium, de quo dicitur, uermis eorum non morietur: & ignis eorum non extinguetur, Iste ergo Esaie, 46 ignis ipsorum est qui eum accenderunt: sicut alibi scriptum est, Ambulate in igne Esaie, 50. uestro: & in flama quam accendistis uobis, Esaie autem non suus ignis apponitur: sed ignis altaris qui circum purgauit labia eius, qualis & hic est de quo dicitur, & Esaie, 6.

» sumet uasculum plenum carbonibus ignis de altari quod est coram domino: &

» implebit manus suas incenso compositionis minuto, quod quidem plenius dominus noster fecit. Impleuit enim manus suas incenso compositionis minuto: de quo scriptum est, Dirigatur oratio mea sicut incensum: in cōspectu tuo. Impleuit enī ps. 140. manus suas sanctis operibus, que pro humano genere operatus est. Quare autē compositionis incensum dicitur: quia non est una sola species operum, sed ex iusticia/ex pietate/ex continentia/ex prudentia/& omnibus huiuscmodi uirtutibus componitur hoc: quod placet deo. Sed & minutū quod addidit: non ociose intelligimus. Non enim uult eum qui ad perfectionem tendit / uerbum dei crasse & carnaliter intelligere: sed minutū in his sensum / subtilemque perquirere, Ut si forte audiat scriptum esse: non obturabis os bouis triturantis / ille hec non debet Deute, 25 bus intelligat (neque enim de bobus cura est deo) sed de apostolis dictum accipiat. 1. Cori, 9, Sed & si quis de prouidentia dei rationem (que est minutissima & subtilissima) possit exponere: iste minuto incenso manum suam replere dicitur. Quis ergo nostrum ita promptus est & paratus: ut ingressuro pontifici in sancta sanctorum incensum compositionis offerat minutum? Necesse est enim nos singulos aliquid offerre tabernaculo dei/ aliquid etiam pontificalibus indumentis: aliquid itidem quod per pontificis manus ad ipsum dominum per odorem suavitatis ascēdat, Pontifex igitur noster dominus & saluator aperit manus suas: & suscipere uult ab uno quoque nostrum incensum compositionis minutū. Necesse est nos quire re species incensi, Libanum nobis querendum est: & non qualemque libanum/ sed dilucidum, Non uult a nobis suscipere pontifex obscurum aut folidum dilucidum querit. Sed & galbanum a nobis poscit: cuius natura est/ ut uehemētia odoris sui serpētes noxios effuget, Querit & statim colata enī & defecata uult esse: uel uerba nostra uel opera, Querit & onichen: quo uelut scuto quadam obtegitur animal suū / & illesum permanet. Ita & te uult scuto fidei esse protectū / quo omnia iacula maligni ignita restringas. Hec tamē omnia in te uult esse composita; nihil in ordinatum/nihil inquietum/nihil indecens/sed hoc uult: ut omnia nostra composite & honeste fiant. Stat ergo etiam nunc uerus pontifex noster Christus: & implere uult manus suas incenso composto/minuto/& ab unaquaque ecclesia que sub celo est, Considerat quid offeratur: quod integrum incensum suum diligenterque componat: quod minutum id faciat, id est quomodo unusquisque nostrum opera sua ordinat & quomodo sensum ac uerba scripturarum spiritali explanationē discutiat. Nec angelorū ministeria ab huiuscmodi officiis desunt. Angeli enim dei ascendunt & descendunt ad filios hominum; perquirunt & curiose agunt quid in unoquoque nostrū inueniant/quod offerant deo. Vident & perscrutātur

Cyril,in Leuiticū.

uniuersiūsq; nostrum mētem: si habeat aliquid tale / si tā sanctū aliquid cogitet / quod deo mereatur offerri. Intuentur & considerant si quis nostrum ex iis que dicuntur in ecclesia corde compungitur / & animum conuerit ad penitētiā. si his auditis corrigerē cogitet uias suas: & obliuisci preterita / ac preparare se ad futura / saltem secundum Achab illum impiissimum: de quo dicit dominus. Vidisti

3,Reg,21 quomodo compunctum est cor Achab? Sed in his omnibus quid de illis dicam: q; nec audiunt auribus hec / nec corde recipiunt: que in illis compunctionis spes / que conuersationis suspicio / que emendationis uia? Si enim etiam de iis qui audiūt dubitamus: quid speramus de iis qui omnino non audiunt? Sed utamur uerbis do-

Luce,8. mini & dicamus: qui habent aures audiendi audiant. & qui audiunt: sciant scri-

Ezech,33 ptum esse, quia cum conuersus ingemueris: tunc saluus eris / & scies ubi fueris. & si dixeris tu peccata tua prior: ego exaudiā te tanq; populū sanctū. Audisti etiam quomodo si peccator fuisti: tamen si conuersus es & destitūta peccato / nā sanctus appellaris. Nihil ergo desperandum est iis qui cōpunguntur / & cōuertū

” tur ad dominum. Non enim superat bonitatē dei malicia delictorum. Sumit er-

” go pontifex uasculum plenum carbonib; ignis de altari quod est coram domi-

” no / & implet manū suā de incēso compositionis minuto: & infert in interio-

” ra uelaminis. ¶ Intelligamus primo quid designet h:istoria: & tunc quid sensus

spiritualis habeat requiramus. Duplex est edes tabernaculi testimoniū uel tēpli dō

mini. Prima est in qua altare holocaustorū est: quod perpetuis ignibus excita-

tur. In qua ede solis licet assistere sacerdotib; / & sacrificiorū titus ac ministre-

ria celebrare: & neq; leuitis neq; alteri cuiq; preter sacerdotes ad eam indulgetur

Hebre,9. accessus. Secūda uero edes interior est / solo ab hac discreta uelamine: ita quod

uelamen arca testamenti / & propiciatorium (super quod cherubim duo statuta

sunt) & altare incensi collocatum est. In hanc edem semel in anno quicunq; erat

primus pontifex / oblati prius hostiis propiciatiōis (de quibus supra exposūm?)

ingrediebatur: habens utramq; manū repletā, unam uasco carbonū /

& aliam compositionis incenso, ut cum fuisset ingressus: statim superposito incē-

so carbonib; fumus ascenderet / totamq; edem repleret, ut aspectū sancti rū

quem ingressus pontificis reuelauerat: nubes uelaret incēsi. Si tibi sacrificiorū mi-

mos patuit antiquus: quid hec etiam secundum rationem mysticam contineant

uideamus. Duas audisti edes: unam quasi uisibilem & patentem sacerdotib; /

aliam uelut inuisibilē & inaccessam / excepto uno solo pontifice: ceteri foris sunt.

Prima edes ista / puto q; intelligi possit hec (in qua nunc sumus in carne positi) ec-

Luce,12. clesia: in qua sacerdotes ministrant ad altare holocaustorū / succenso illo igni

de quo dixit ihesus. Ignem ueni mittere in terram: & quid uolo nisi ut accenda-

tur? Et nolo mireris q; hec edes solis sacerdotib; pateat. Omnes enim quicunq;

unguento sacri chris̄matis delibuti sunt: sacerdotes effecti sunt, sicut Petrus ad

1,Petri,2 omnē dicit ecclesiā, Vos autem estis gen⁹ electum / regale sacerdotiū / gēs sancta

Estis ergo gen⁹ sacerdotiale: & ideo acceditis ad sancta. Sed & unusquisq; nostrū

Luce,14. habet i se holocaustū suū: & holocausti sui ipē succēdit altare / ut semp ardeat. Er-

Luce,9. go si renunciem oibus que possideo / & tollā crucē meā & sequar Christū: holo-

caustum obtuli ad altare dei. Aut si tradidero corpus meum ut ardeam habens , Cori. 13.
 charitatem / & gloriam martyrii cōsequar; holocaustum meipsum obtuli ad alta-
 re dei. Si diligam fratres meos; ita ut animam meam ponam pro fratribus meis / Ioan. 15.
 si pro iusticia & ueritate usq; ad mortem certauero; holocaustum obtuli ad alta- Ecci. 4.
 redei. Si membra mea ab omni concupiscentia carnis mortificauerо / si mundus Galat. 6,
 mihi crucifixus sit & ego mundo; holocaustū obtuli ad altare dei / & ipse mee ho-
 stie sacerdos efficiat. Hoc ergo modo sacerdotiū geritur. In prima ede & hostie
 offeruntur; & ex hac ede sanctificate sunt. Et indutus uestimentis pontifex ex ea
 proficiscitur / & ingreditur in interiora uelaminis; sicut iam superi⁹ Pauli uerba
 posuimus dicentis, Nō in manufacta sancta / sed in ipsū celū penetrauit (inquit)
 Ihesus; & apparet uultui dei pro nobis. Celi ergo loc⁹ & ipsa dei sedes: per interio-
 ris edis figuram atq; imaginem designatur. Sed mirum cōtuere ordinem sacra-
 mentorum. Ingrediens pontifex in sancta sanctorum / ignem secum de hoc alta-
 ri portat / & incensum de hac ede suscipit, sed & uestimenta quibus indutus est:
 de hoc loco sumit. Putasne dignabitur domin⁹ meus uerus pontifex / & a me su-
 scipere partem aliquam incensi compositionis / minutū: quod secū deferat ad pa-
 trem? Putasne inueniet in me aliquid igniculi / & holocaustum meum ardens; ut
 dignetur ex eo uasculum suum implere carbonib⁹ / & in ipsis deo patri odorem
 suavitatis offerre? Beat⁹ est / cuius tam uiuos tamq; ignitos holocausti sui carbo-
 nes inuenierit; ut eos aptos iudicet quos altari superponat incensi. Beatus / in cui⁹
 corde inuenierit tam subtilem / tam minutū / tanq; spiritualē sensum / & ita diuer-
 sa uirtutum suavitate compositū; ut replere dignetur ex eo manus suas / deoq;
 patri suauem odorem intelligentie eius offerre. At cōtra infelix anima / cuius fi-
 deli ignis extinguis; & refrigescit charitatis calor. Ad quam cum uenerit celestis
 pontifex noster querens ab ea ignitos & ardentes carbones / sup quos incensum
 offerat patri iuenit in ea aridos cineres & frigidas fauillas. Tales sunt omnes qui
 subtrahunt se & longe fiunt a uerbo dei: ne audientes sermones diuinos / accen-
 dantur ad fidem / incalescat ad charitatem / igniantur ad misericordiam. Vis ti-
 bi ostendam quomodo de uerbis spiritus sancti ignis exeat / & accēdat corda di-
 scētium. audi dicentem Dauid in psalmo, eloquiu domini igniuit eum. Et iterū ps. 104.
 in euāgelio scriptum est: postq; dominus locutus est ad Cleopham. Nōne cor no- Luce. 24
 strum inquit ardēs erat intra nos: cum aperiret nobis scripturas? Tu ergo unde
 ardebis / unde inueniētur in te carbones ignis; qui nunq; domini igniris eloquio/
 nunq; uerbis sancti spiritus inflammatis? Audi & alibi ipsum Dauid dicentem.
 Concaluit cor meū intra me: & in meditatione mea exardescet ignis, Vnde & tu ps. 38.
 concalescis / unde in te ignis accendituri: qui nunq; in diuinis meditaris eloquiis?
 Immo quod est infelicius: concalescit spiritus tuus in spectaculis circi / cōcalescit
 in equorum cōtentionibus / in certamine theatri, Atq; iste ignis non est de alta-
 ri domini; sed hic est qui dicit⁹ ignis alien⁹. Et audisti paulo superi⁹ q, qui obtule-
 runt alienum ignem ante dominum: extincti sunt. Concalescis etiam: cum te re= Leui. 10,
 pleuerit iracūdia / & cum te inflammauerit furor. Vrbris interdum & amore car-
 nali; ac turpissime libidinis tactaris incēdiis, Sed oīs iste ignis alien⁹ est; & cōtrari⁹

Cyril,in Leuiticū.

- deo. quem qui accēderit; sine dubio Nadab & Abiud perferet sortem. Ait ergo
Leui. 16, eloquum diuinum, Et imponet incensum super ignē in cōspēctu domini; & ope
riet famus incensi propiciatorum quod est super testimonia / & nō morietur, &
sumet de sanguine uituli & resperget digito suo super propiciatoriū contra oriē
tem. ¶ Ritus quidem apud ueteres propiciations pro hominibus/ qui fiebat ad
dominū/ qualiter celebraretur; edocuit. Sed tu qui ad Christum uenisti pontifi-
cem uerum/ qui sanguine suo deum tibi propiciū fecit & reconciliavit te patri:
non hereas in sanguine carnis/ sed respice potius in sanguinē uerbi / & audi ipsū
Math. 26 tibi dicētem, Quia hic est sanguis meus; qui pro uobis effundetur in remissionē
peccatorum. Nouit qui mysteriis imbutus est: carnem & sanguinē uerbi dei. Nō
ergo immoremur in his: que & scientibus nota sunt / & ignorantibus patre non
possunt, Qz autem contra orientem respergit; non ociose accipias/ ab oriente ti-
zacha. 6, bi propiciatio uenit, Inde est enim uir / cui oriens nomen est: qui mediator dei &
hominum factus est. In uitaris ergo per hoc ut ad orientem semper respicias; unde
tibi semper oritur sol iusticie / unde semper tibi lumen nascit̄ ut nunq̄ in tenebris
ambules/ neq; dies ille nouissimus te in tenebris comprehendat. ne tibi ignorātie
nox & caligo subrefat; sed ut semper in sc̄ietie luce uerseris / semp habeas diem
fidei/ semp lumen charitatis & pacis obtineas, ¶ Addit post hec scriptura, Et nō
erit inquit homo: cum ingredietur pōtifex intra uelamen interius / in tabernacu-
lo testimonii, Quomodo nō erit homo? ego sic accipio: q. qui potuerit sequi Chri-
stum / & penetrare cum eo interius tabernaculū / & celorum excella cōscendere;
iam non erit homo/ sed secūdum uerbum ipsius tanq̄ angelus dei, aut etiam for-
te ille super eum sermo complebitur; quem ipse dom. nō dixit, Ego dixi: dū es tūs/
& filii excelsi omnes. Siue ergo spiritalis effectus / unus cum domino spiritus fiat /
siue per resurrectionis gloriam in angelorum ordinem trāseat; recte iam nō erit
homo. Sed unusquisq; ipse sibi hoc prestat: ut uel ex:edat hominis appellationē /
uel intra cōditionem huius uocabuli censeatur. Si enim fact̄ homo seruasset ab
Ecci. 15, initio illud quod ad eū scriptura dicit, ecce posui ante oculos tuos mortē & uitā:
elige uitam, si hoc fecisset; nunq̄ pro peccato humanum genus mortalis conditio
tenuisset. Sed cum derelinquēs uitā / mortem secutus est; homo factus est. & nō
Gēn. 3. solū homo; sed & terra. propter quod & in terram redire dicitur, Requiero tamē
que sit ista mors; quā dicit / ante oculos tuos posui. De uita enim nō dubitatur / q.
semetipsum indicet deus / q dixit. Ego sū ueritas & uita, Que est ergo ista mors
uite contraria: quam posuit deus ante oculos nostros? De illo id dici puto; de quo
1. Corī. 15 Paulus dicit, Nouissimus inimicus destruetur mors. Ille est ergo diabolus inimi-
cus: qui primo quidem ante oculos positus est / sed nouissim⁹ destruetur, Posit⁹
autem fuerat ante oculos; nō ut sequeremur eum / sed ut uitaremus, Vnde & ar-
bitror q. ipsa per se anima humana; neq; mortalis dici potest neq; imortalis. sed
si contigerit uitam: ex participio uite erit immortalis . In uita enim non dicitur
mors. Si uero auertens se a uita / participiū traxerit mortis; ipsa se facit esse mor-
Ezechi. 18 talē. & ideo propheta dicit, Anima que peccat; ipsa morietur, quāuis mortē eter-
nā ad interitū substātie nō sentiat⁹, sed hoc ipsū q. anima aliena & extorris fit

a deo quæ uita est: mors ei esse credēda est. Nulla ergo participatio fit iusticie
cum iniuitate>nulla societas luci ad tenebras/nulla consonantia Christi cum Be-², Cori.⁶
lial. Si eligimus uitam; semper uiuemus/mors nobis non dominabitur /& comple-
bitur in nobis sermo domini quem dixit. Qui credit in me; etiā si moriatur uiuet Ioan,¹¹.
Eligamus ergo uitā/eligamus lucē: ut in die honeste ambulemus, ut & nos sequē-
tes Ihesum intra uelamen tabernaculi interioris: iam non sim⁹ ut homines mor-
tales sed ut angeli immortales/cum nouissimum inimicum destruxerit mortem
ipse dominus noster Ihesus Christus; qui est uia & ueritas & uita/cui gloria & im Ioan,¹⁴.
perium in secula seculorum Amen,

¶ Libri noni Cyrilli in Leuiticum: finis.

¶ Eiusdem liber Decimus: de ieunio quod in die propiciatiōis fit /& rursum de-
hircō qui in eremum mittitur.

Pos quidem qui de ecclesia sumus/merito Mose recipimus & scri-
pta eius legimus; sentientes de eo q. propheta sit /& deo sibi reuelā-
te: in symbolis & in figuris ac formis allegoricis cōscripterit futura
mysteria/que in tempore suo dicemus impleta. Qui uero huiusmo-
di in eo non recipit sensum/ siue Iudeorum quis siue etiam nostro-
rum est: is ne prophetam quidem eum fuisse docere potēt. Quomodo etenim
prophetam probabit: cuius litteras afferit esse cōmunes/futuri nullius consciās/
nec occulti aliquid mysterii continentēs? Hunc itaq; qui ita sentit/legētem hec:
arguit sermo diuin⁹ dicens. Puta sine intelligis que legis? Est ergo lex & omnia q. Actuū,⁸
in lege sunt: secundum apostoli sententiam usq; ad tempus correctionis imposi Hebre,⁹
ta. Et sicut ii quib⁹ artificium est signum ex ere facere /& statuas fundere/ ante q;
uerum opus eris producant aut argenti uel auri; figmentum prius luti ad simili-
tudinem future imaginis formant: quod figurari necessariū quidē est/ sed usq;
quo opus quod principale est expleatur. Cum autem fuerit effectum opus illud
propter quod figmentum luti fuerat efformatū: usus eius ultra nō queritur, Ta-
le aliquid intellige etiā in iis: que in typo & figura futurorum in lege & prophe-
tis scripta uel gesta sunt, Venit enī ipse artifex & author omniū: & legē que um-
bram habebat futurorū bonorum/trāstulit ad ipsam imaginem rerum. ¶ Sed
ne forte difficile tibi probari posse que dicimus uideantur: recognosce per lingua-
la. Erat prius Hierusalem urbs illa magna & regalis: ubi templum famosissimū
deo fuerat extactū. Postea uero q. uenit ille q. erat uerū tēplū dei / & dicebat de Ioan.².
tēplo corporis sui, soluite templū hoc. & quia celestis Hierusalē cepit aperire my-
steria: delata est illa terrena / ubi celestis apparuit. & in templo illo non remansit Luce, ²¹,
lapis super lapidē: ex quo uerū tēplū dei facta est caro Christi. Erat prius pōtifex
sanguine taurorum & hircorum purificans populū, sed ex quo uenit uerus pon-
tifex/ qui sanguine suo sanctificaret credētes: nūsq; est ille pōtifex prior / nec ullus
ei relictus est locus. Altare fuit prius: & sacrificia celebrabantur. Sed ut uenit ue-
rus agnus qui seipsum obtulit deo: cūcta illa uelut pro tēpore posita cessauerūt,
Non tibi ergo uidetur / q. secundum figurā quā supra proposuim⁹ / uelut forme
fuerit qdā e luto facta: p̄ qas ueritatis exprimerent̄ imagies? Propterea deniq;

F, 4.

Cyril,in Leuiticū.

diuina dispensatio procurauit:ut & ciuitas ipsa & templum & omnia illa pariter subuerterentur. ne quis forte adhuc paruulus & laetens in fide / si uideret illa cō stare/dum sacrificiorum ritum dum ministeriorum ordinē attonit? stupet: ipso diuersarum formarum raperetur intuitu. Sed prouidēs deus infirmitati noſtre & uolens multiplicari ecclesiam suam: omnia illa subuerti fecit & penitus auferri. ut sine ulla cūctatione illis cessantibus: hec esse uera pro quibus ille typus precesserat crederemus, ¶ Vnde nūc dicenda nobis sunt aliqua etiā ad eos: qui putant pro mādato legis libi quoq; Iudeorū ieuniū ieunādū. & primo omniū ser-

Galat, 5, monibus utar Pauli dicentis , Quia si quis uult unum aliquid custodire de obſeruationib⁹ legis: obnoxius est uniuersitate legi faciēde. Qui ergo obſeruat ista ieui- nia: aſcedat & ter in anno in Hierusalem ut appareat ante templum domini / ut offerat ſe ſacerdoti. requirat altare quod in puluerē uerſum eſt / offerat hostias

Leuiti, 16 nullo aſtante pōtifice, Scriptum in ſuper eſt ut duos hircos ieunās populus offe- rat ad ſacrificium ſuper quos fortes mitti debeāt: ut unus ex his fiat domini ſors & hostia domino offeratur / alteri? uero ſors fiat ut dimittatur in eremum uiu? qui & habeat in ſe peccata populi. Hec tibi omnia cōſequenter exequenda ſunt: qui uis ſecundū preceptum legis obſeruare ieuuniū / de quibus a nobis quidem prout potuimus ſuperiori diſputatione diſſertum eſt, Tamen quia diues eſt ſer- puer, 22. mo dei / & ſecundum ſententiam Salomonis non ſimpliciter ſed & tripliciter de- ſcribendus in corde: tentemus etiam nunc addere aliqua ad ea que pro uirib⁹ di- cta ſunt. ut oſtendamus quomodo in typo futurorum etiam hic unus hircus do- mino oblatus eſt hostia: & aliud uiuus dimiſſus eſt, Audi nunc in euangeliis Pilat- tum dicētem ad ſacerdotes & populum Iudeorum. Quem uultis de duobus di-

Math. 27 mittam uobis: Ihesum qui dicitur Christus / aut Barrabam? Tūc clamauit omnis populus ut Barrabam dimitteret: Ihesum uero morti traderet. Ecce habes hircū qui dimiſſus eſt in eremum uiuus: peccata populi ſecum ferens clamantis & dicē- tis. Crucifige / crucifige, Iſte eſt ergo hircus uiu? dimiſſus in eremū; & ille eſt hir- cus qui domino oblatus eſt hostia ad repropicianda peccata / & ueram propicia- tionem in ſe credentibus populis fecit. Qz & ſi hoc requiras quis ſit qui hunc hir- cum perduxit in eremum / ut probetur etiam in eo q; lot⁹ ſit & mūndus effectus: potest Pilatus ipſe accipi homo paratus, Iudex quippe gētis ipſius erat: qui eum per ſententiam ſuam emiſit in eremum. Audi autem quomodo lotus ſit & mun- dus effectus: cum ad populu diceret, Vultis uobis dimittam Ihesum qui dicitur

Ioan. 19. Christus? Et acclamaſſet populus dicens, Si hunc dimittis: non es amicus Cesaris Tunc popoſcit inquit Pilatus aquam: & lauit manus ſuas corā populo dices. Mū

Math. 27 dus ſum ego a ſanguine eius: uos uideritis. Sic ergo uidebatur lotis manib⁹ ſuis / mundus effectus, Noſtra igitur / id eſt qui nō umbre & exemplari ſeruimus ſed ueritati / hec eſt propiciatiōis dies / in qua data eſt nobis remiſſio peccatorum: cū

Gala. 4, paſcha noſtrum immolatus eſt Christus, Quomodo ergo cognita ueritate con- uertimini iterum ad infirma & egena elementa huius mūndi: quibus rurſum a capite ſeruire uultis, dies obſeruatis & menses: & tēpora & annos. Audi quō per

Elaie, 58. Elaiam prophetam huiusmodi ieuuniū deus respuit & dicit. Non hoc ieuuniū

elegi dicit dominus: neq; diem ut humiliet hominē animā suā , Tu si uis ieūna re secūdum ihesum Christum & humiliare animā tuā: omne tibi tēpus a per tum eīt totius anni, Immo totius uite tue dies habeto ad humiliandam animā tuā: si didicisti tamen a domino saluatōre nostro / qui mitis est & humiliis corde Quando ergo non eīt tibi humilationis dies: qui Christum sequeris / qui eīt hu- Math, ii.
 milis corde & humilitatis magister? Tu itaq; si uis ieūnare: ieūna secundum pre ceptum euangeli. obserua in ieūniis euāgelicas leges / in quibus hoc modo salua tor de ieūniis mandat. Tu autem si ieūnas: unge caput tuū / & laua faciem tuā Math, 6,
 Qz si requiris quomodo laues faciem tuā , Paulus apostolus docet quēadmodū 2.Coti, 3:
 reuelata facie gloriam domini contempleris / ad eandem imaginem reformatus a gloria in gloriam tanq; in' domini spiritu, Vnge etiam caput tuū: sed obserua ne oleo peccati. Oleum enim peccatoris non impinguet caput tuū, Sed unge ca- ps, 14c,
 put oleo exultationis/oleo leticie oleo misericordie; ita ut secundum mandatum sapientis/misericordia & fides non te deserāt. Propterea enim & apostolus Pau Prouer, 3
 lus uolens abstrahere nos ab his uisibilib⁹ & terrenis / et erigere animos sensusq;
 nostros ad celestia; clamat & dicit, Si resurrexit sū cū Christo: que surū sūt que= Colof, 3
 rite / non que super terram. Nōne aperte tibi dicit, noli querere in terris Hierusa lem nec obseruantias legis nec ieūnum Iudeorū: sed ieūnum Christi: ieūnans enim debes adire ponrificem tuum Christū / qui utiq; non in terris requirendus eīt sed in celis; & per ipsum debes offerre hostiā deo. Vistibi adhuc ostendā qua liter te oportet ieūuare ieūnum: ieūna ab omni peccato / nullum cibum sumas malicie/ nullas capias epulas uoluptatis/ nullo uino luxurie icalefas; ieūna a ma lis astib⁹/ abstine a malis sermonibus/contine a cogitationib⁹ pessimis. Noli cōtingere panes furtiuos peruerse doctrine: non concupisca fallaces philosophie ci bos/ quite a ueritate seducāt. tale ieūnuū deo placet. Abstinenere uero a cibis quos deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelib⁹ / & hoc facere cū iis qui Christum crucifixerunt; acceptum esse non potest deo, Indignati sunt ali quando Pharisei dom' no: cur non ieūnarent discipuli eius. quibus ille respondit Quia nō possunt filii sponsi ieūnare: qđiu cum ip̄is eīt sponsus illi ergo ieūnat qui perdiderunt sponsum, Nos habentes nobiscū sponsum: ieūnare non possumus, Nec hoc tamen ideo dicimus: ut abstinentie Christiane frena laxemus. Ha bemos enim quadragēsime dies ieūniis consecratos: habemos quartam & sextā Septimane diem quibus solemniter ieūnamus, Eīt certe libertas Christiano/ per omne tempus ieūnandi: non obseruantie superstitione / sed uirtute cōtinētie. Nam quomodo apud eos castitas incorrupta seruatur: nisi arctiorib⁹ continētie fulta subsidiis: quomodo scripturis operam dabūt/ quomodo scientie & sapien tie studebūt: nonne per continentia uentris & gule? Quomodo quis seipsum ca strat propter regnum celorum : nisi ciborū affluentiam resecet / nisi abstinentia utatur ministra? Hec ergo Christianis ieūnādi ratio eīt. Sed eīt et alia adhuc religiosa ieūnatio: cuius laus etiam quorumdam apostolorum litteris predicatorum, Inuenimus enim in quodam libello ab apostolis dictum , Batus est qui ieūnat: pro eo ut alat pauperem. huius ieūnum ualde acceptum eīt apud dominū et

Cyril,in Leui,

Ioan.15. reuera digne satis. Imitatur enim illum: qui animā suam posuit pro fratrib⁹ su⁹
Math, 9. 15. Quid ergo ueteribus pānis noua induimēta miscēamus? Quid in utres uete-
z. Cori.5. res mittimus nouum uiuū? Vetera trāsierunt / ecce facta sunt omnia noua: per
 Ihesum Christū dominū nostrū: cuius est imperium in secula seculoꝝ. Amen.

Libri decimi Cyrilli in Leuiticum:finis,

CEiusdem liber undecimus. De eo quod scriptum est, sancti estote / quoniam et
 ego sanctus sum: dicit dominus,

Leui, 20, **V**per in aurib⁹ ecclesie recitatus est sermo dñi dicēs. Estote sancti: quia
 et ego sanct⁹ sum / domin⁹ deus uester, Nomē hoc sanctus quid sibi ue-
 lit quid ue significet in scripturis diuinis: diligentius requirendum est,
 ut cum uim uerbi dei didicerimus: etiam opus cius possimus implere.
 Congregemus ergo de scripturis diuinis: super quibus sanctum dici inuenimus.
 et deprehendemus non solum homines: sed etiam muta animalia sancta appella-
 ta. Inuenimus & uasa ministerii sancta uocitata: & uestimenta sancta dici & lota,
 nibilominus que in urbibus posita sunt: & facerdotib⁹ deputata. Ex multis qui-
Exodi.13. dem animalibus primogenita bourn uel pecorum sanctificari per legem domino
 iubentur: & dicitur, ne facies in eis inquit op⁹ ullum: quoniam domino sanctifica-
Exo,40. ta sunt. Super uasis uero / cum in tabernaculum testimonii deseretur uasa mini-
 sterii: thuribula / uel phiale / uel cetera huiusmodi uasa / sancta appellatur. Super
Exo,39. uestimentis etiam / cum stola pontificis Aaron & tunica linca & cetera huiusmo-
 di uestimenta: sancta dicuntur. Si ergo intueamur propter quid hec omnia san-
 cta nominata sunt: aduertimus quomodo etiam nos dare operā oportet ut san-
 cti esse possimus. Natus est mihi primogenitus bos: non mihi licet occupare eum
 ad opus commune, est deo consecrat⁹: & ideo dicitur sanctus, Intelligimus ergo
 ex hoc muto animali quomodo lex quod sanctū uult esse / nulli alteri deseruire uab-
 bet nisi domino soli. Iterum pātere uel phiale quas dicit sanctas: ille sunt que nūq
 iubentur exire de templo / sed esse semper in sanctis: nec ullis penit⁹ humanis uli-
 bus ministrare, Similiter & uestimenta que sancta nominātur: non iubentur in-
 tra domum usui deseruire pontificis sed in templo esse / & inde omnino nunq̄ ef-
 ferri. sed ad hoc tantum consecrata esse: ut eis deo ministrans pōtifex induatur
 et sint semper in templo. ad ceteros uero usus cōmunes: utatur cōmunitibus inđu-
 mentis, Similiter & pateris ac phialis iis que sancte appellātur: ad humanos & cō-
 munes usus uti non liceat / sed tātum ad diuina mysteria. **Q**uā si intellexisti quo
 modo uel animal uel uestimentum sanctum appellatur: conſequēter intellige q̄
 his obſeruationibus & legibus etiam homo sanctus appellatur. Si quis enim seip-
2,Timo.2. sum deuouerit deo / si quis se nullis negociis ſecularib⁹ implicari: ut ei placeat cui
 fe probauit / si quis separatus est & segregatus a reliquis hominib⁹ carnaliter ui-
 uentibus / & mundanis negociis nequaq̄ obligatus / non inquirens ea que ſuper ter-
Colof,3, ram ſed q̄ in celis ſūt: iſte merito sanct⁹ appellatur. Donec enim permixt⁹ eſt tur-
 bis & in multitudine fluctuantium populorum uolutatur / nec uacat ſoli deo ſe-
 gregatus a uulgo: non potest esse sanctus. Nam deūis quid dicemus qui cum ge-
 tilium turbis ad ſpectacula maturant: & conſpectus ſuos atq; auditus impudi-

cis & uerbis & actib⁹ fedat⁹ Non est nostrum pronunciare de talib⁹: ipsi enim sen
tire & uidere possunt / quam sibi delegerint partem . Tu ergo qui hec audis / cui
lex diuina recitat⁹ / quē ipsi⁹ dei sermo cōuenit; dices . sancti eis tote . qd ego sanct⁹
dñs de⁹ uester , sapienter intellige q̄ dicūtur ; ut sis beat⁹ cū recte feceris ea , hoc est Ioan . 13 .
enī quod dicitur tibi : separa te ab omni nō solū homine / sed & fratre iquiete am 2 . thes . 3 .
bulante / & non secundū traditiones apostolicas ; separamini etenim qui portat⁹
tis inquit uasa domini ; et exite de medio eorum / dicit dominus . Separa te a terre Esaie . 52 .
nis actib⁹ ; separa te a cōcupiscētia mūdi . Oē enī qđ in mundo ē ; scđm aplm / cōcu
piscentia carnis est & concupiscentia oculorum / que non est a deo . Cum ergo se= =
paraueris te ab his omnibus deuote deo tanq̄ primogenitum uitulum : non opere 1 , Ioan . 3 ,
tur per te peccatum / nec iugum tibi imponat malicia , sed esto semot⁹ & segregā
tus ; usib⁹ tantum sacerdotalibus tanq̄ primogenitum animal mancipatus , Se= =
gregare & secerñere tanq̄ phiale sancte & sancta thuribula ; solius templi usib⁹ Psal . 1 ,
et dei ministerio uacās . Separa te & remoue te ab omni pollutiōe peccati / & esto Psal . III .
remotus & segregatus intra templum dei : tanq̄ sancta iudumenta pontificis . In
templo namq; dei est segregatus & separat⁹ ille ; qui in lege dei meditatur die ac
nocte / & qui in mandatis eius cupit nimis . Sancti ergo estote dicit dominus ; quia
et ego sanctus sum . Quid est : quia & ego sanctus sum . sicut & ego inquit segregat⁹
sum & longe separatus ab omnibus que adorātur siue coluntur siue in ter
ra siue in celo / & sicut ego excedo omnem creaturā / atq; ab uniuersis que a me
facta sunt segregor ; ita & uos segregati estote ab omnibus qui non sunt sancti /
nec deo dicati , Segregari autē dicimur : non locis sed actibus / nec regionib⁹ sed
conuersationibus . Deniq; & ipse sermo in greca lingua / quod dicit agios : qua= =
si extra terrā esse significat , Quicunq; enim se confecrauerit deo : merito extra
terram esse & extra mundum uidebitur , Poteſt enim dicere & ipſe ſuper terrā
ambulans : conuersationem in celis habemus . Salomon quoq; in prouerbiis dicit . Philpi . 3 .
Laqueus fortis est uiro / cito aliquid de suis sanctificare : & poſteaq; uouerit / peni pro . 20 .
tere : & hoc eſt utiq; quod dicit . Ne quis forte cum fructus ex areis aut uinum ex
torcularibus colligit / & dixerit : uolo tantum offerre ecclesie / uel in uisum paupē
rum aut peregrinorū tātum prebere ; si poſtea ex eo quod uouet aliquid ad uifus
proprios preſummat / iam non de suis fructib⁹ preſumit ; sed sancta dei uiolat , Et
ideo laque⁹ fortis eſt uiro / sanctificare aliquid hoc eſt uouere deo : & poſtmodo
penitentia ductum ad uifus proprios ea que cōfecraverat reuocare , Sed & si nos
ipſos cōfecramus aut offerim⁹ deo / aut etiam si aliud uouemus : obſeruem⁹ hūc
laqueum . ne forte poſteaq; nos deo uouim⁹ : iterū humanis uisib⁹ uel actib⁹ sub= =
iugemur . Vouit autem ſe unusquisq; : uerbi gratia ſicut Nazarei faciebant / tri= =
bus aut quatuor aut quod placuiffet annis templo ſe cōfecrantes dei : ut ibi ſemp
uacarent / obſeruantes illa que de Nazareis ſcripta ſunt : ut comam capitis nutri= =
rent / nec ascenderet ferrum ſuper caput eorum toto uoti ſui tempore / ut uinū Nume ,
non contingere neq; aliquid ex uite / & cetera quecunq; complexa fuiffet uo= =
ti professio . Sed & aliū conſidera qui ſe ita uouet deo : ſicut Anna fecit Samuele .
Ante enim q̄ naſceretur / obtulit eum deo : dices . & dabo eum domino datū om 1 . Regū ,

Cyril,in Leui,

nibus diebus uite sue , Ex quibus omnibus clarum est quomodo unusquisq; no-
strū qui uult esse sanctus : cōsecrare se debeat deo/ut nullis studeat negotiis uel
actibus qui ad dominum minime pertinent occupari. ¶ Post hec scriptū est .Ser

Leui,20. uate inquit precepta mea & facite ea:ego dominus .Et his addidit.homo si male-
dixerit patrem aut matrem suam:moriatur ,Et post multa que precepit / quibus
etiam penas preuaricationis ascripsit: addidit in clausula ,& seruate omnia pre-

Exodi,20 cepta mea /& iustificationes meas /& iudicia mea Vnde consequens uidetur req-
rere:quid in his singulis indicetur .Et quidē secūdum q; obseruari oportuit: pre-
ceptum est prius mandatum . Verbi gratia:in decalogo dicitur ,Non occides/nō
adulterabis.hoc enim solum precipitur:& non ascribitur pena cōmissi .Nunc au-

Leui,20, tem iterātur quidem eadem: sed additis penis . Dicitur enim , homo quicūq; ad-
ulterauerit uxorem uiri & uxorē proximi sui : morte moriatur /is qui adulterat
et que adulteratur . & iis qui dormierit cū uxore patris sui /turpitudinēq; patris
sui detexerit:morte moriatur /ambo rei sunt . De his autem /in prioribus iam da-
ta fuerant precepta: sed non obseruātem que maneret pena:nō fuerat ascriptū .
Nunc ergo eadem repetuntur:& uniuscuiusq; pena peccati decernitur , Et ideo
recte heci iustificationes & iudicia appellantur / quibus quod iustum est recipere
iudicatur ille qui peccat . Sed in uero ordine diuine sapientie : non cōtinuo penas
cum primis statuit preceptis, uult enim ut non metu pene sed amore pietatis:pā-
tris precepta custodias . Sed si cōtempseris;nō tam homini iam q; cōtemptori pe-
cata

Pſal,81. na mādatur ,Primo ergo benignitate prouocaris:ut fili⁹ . Ego enim dixi dīl et tis:
et filii excelsi omnes ,Qz si ut fili⁹ /esse obediens non uis: cōtemptor plesteris ut
seruus , ¶ Post dicit Et si quis dormierit cū nuru sua:morte moriatur .ambo im-
pietātē fecerūt:& rei sunt .Et has leges uel hec precepta:absq; penis superius de-

Leui,18. derat ,Dixerat enim ,turpituduem nur⁹ tue non reuelabis ,& omnia que subse-
quuntur , et hunc locū simili modo ibi absq; suppli:is:bis uero cum diuersis sup-
pliciorum generibus ascripsit .quo in loco recordor sermonis illius: quem beatus

Hebre,10 apostolus ad Hebreos scribens dicit ,Irritā quis faciens legem Mosi: sine ulla mi-
feratione duobus aut tribus testibus moritur .Quanto maiorib⁹ suppliciis dign⁹
putabitur:qui filium dei cōculauerit /et sanguine testamenti pollutum duxerit
in quo sanctificatus est / & spiritui gratie cōtumeliam fecerit . Sed qua causa mē-
tionem fecerim scripture huius:ausculta , Secundum legem:adulter cum adulte-
ra moriebatur .Nec poterant dicere: penitētiam petimus / & uenīa deprecamur
Non erat lachrymis locus ,nec enim dationi uenie ulla cōcedebatur facultas, sed
omnimodis eum puniri necesse erat:qui incurrit set in legem ,Hoc autem serua-
batur:& singulis quibusq; criminibus erat pena mortis ascripta . Apud Christia-
nos uero si adulterium fuerit admissum:non est preceptū ut adulter uel adulter-
a corporali interitu puniātur / nec potestas data est episcopo ecclesie:adulterū
presenti morte damnare /sicut tunc secundum legem tiebat a presbyteris popu-
li , Quid igitur dicemus q; lex Mosi crudelis est:que iubet puniri adulterum cū
adultera ,et euangelium Christi per indulgētiam resoluti auditores in deteri⁹?
Non ita est Propterea enim sermonem Pauli protulim⁹ in superioribus:dicētis .

Quanto magis deterioribus suppliciis dignus est: qui filium dei cōculauerit: et cetera. Audi ergo quomodo neq; tunc crudelis fuerit lex / neq; nunc dissolutum uideatur euangelium propter uenie largitatem / sed in utroq; dei benignitas diuersa dispensatione teneatur. Hoc quod secundum legem (uerbi causa) adulter uel adultera presenti morte puniebātur / propter hoc ipsum q; peccati sui uterq; pertulit penā & cōmissi sceleris exsoluit digna supplicia: quid erit post hec quod animalibus eorum ultiōis immineat / si nihil aliud deliquerunt / si aliud peccatum nō est quod condemnet eos: sed hoc solum / et legis pro hoc supplicium pertulerunt? Non uindicabit dominus bis in id ipsum: receperūt enim peccatum suum / et consumpta est criminis pena. Et ideo inuenitur hoc gen⁹ precepti nō cruele / sicut heretici afferunt accusantes legem dei / & negantes in ea humanitatis aliquid contineri: sed plenū misericordia / idcirco q; per hoc purgaretur ex peccatis populus / magis q; condēnaretur. Nūc uero non infertur pena corpori / nec purgatio peccati per corporale supplicium constat: sed per penitentiam, quam si quis digne gerat ita ut mereatur penam tolli: ueniam possit inuenire. Multi sunt enim qui nec ad hoc inclinantur / nec penitentie refugium querunt: sed cum ceciderint / surgere ultra nolunt. Delectantur enim in eo luto quo ceperūt uolutari. Nos tamē obliuiscimur precepti illius: quo dicitur . Quia mēsura mensi fueritis: Luce, 6. eadem remetetur uobis. Dicimus enim & ad dominum. quoniam dedisti nobis Psal. 79. panem lachrymarum: & potasti nos in lachrymis in mēsura, Sunt enim ista pecata: que dicuntur ad mortem, Vnde & consequens est ut quoties cōmiserit quis tale peccatum: toties moriatur. Multas enim esse peccati mortes: significat etiam apostolus Paulus / cum dicit. Qui de tātis mortibus eripuit nos: in quo speram⁹ 2. Cori, 1. quia & adhuc eripiet, Quas ergo hic mortes plures cōmemorat nīli peccator⁹? Si enim hec non diceret de mortibus peccatorum: uidebatur Paulus secūdū sententiam suam immortalis esse mansurus / & eripiend⁹ ab hac cōmuni morte / qui dicit quia de tātis mortib⁹ eripuit nos: in quo speram⁹ quia adhuc eripiet, Si enim eripuit et eripiet: nunq; erit quando morietur / quem dominus semper eripiet, Et ideo secundum ea que discussimus uidendum est: ne forte aliquando etiam grauius sit nobis / qui pro peccato communi hac morte minime punimur: q; illis quos legis sententia corporaliter cōdemnabat, quoniam nobis ultio reseruatur in futurum: illos absolvebāt commissi sui persoluta supplicia. Qz et si aliquis est qui forte preuentus est in huiusmodi peccatis: admonitus nunc uerbo dei ad auxiliū confugiat penitentie. ut si semel admiserit: secūdo non faciat. Aut si secundo iā et tertio preuētus est: ultra iam non addat. Est enim apud iudicē iustū pene moderatio: non solū pro qualitate / uerum etiam pro quantitate, Inter cetera ergo peccata que morte puniūtur refert diuina lex: q; & qui maledixerit patri aut matri / morte moriatur, Nomen patris: grāde mysterium est / & nomen matris arcanā reuerētia est, Pater tibi deus secundum spiritum dicitur, Mater: Hierusalē celestis est, ppheticis hec & apostolicis disce telmonis. Hoc ipse Moses scripsit in cantico. Nonne hic ipse pater tuus est: qui acquisiuit te / & possedit te? Aposto Deute, 23 Ius uero dicit de Hierusalem celesti: quia libera est / que est mater nostra. Primo Gala. 4,

Cyril. in Leui,

Esaie, 1, ergo tibi pater deus est: qui genuit spiritum tuum, qui & dicit, filios genui & exaltat. Hebre, 12, Sed et Paulus apostolus dicit, Obtemperemus patri spirituum: & uiuemus. Secundo tibi pater est carnis pater: cuius ministerio in carne natus es, a quo in hunc mundum uenisti: qui te portauit in lumbis, sicut dicitur de Leui. Quia in lumbis erat adhuc Abrahe: quando occurrit ei Melchisedech regresso a cede regum / et benedixit eum / et decimas accepit ab eo. Quia igitur tam sacratum nomen est patris & tam uenerabile: idcirco qui maledixerit patri aut matri / morte morias. Similia etiam de matre estimanda sunt: cuius labore / cuius cura / cuius ministerio et natus es & nutritus, et oportet te secundum apostolum partem gratie referre parentibus. Si enim de honoraueris patrem carnalem: huiusmodi contumelia ad patrem spiritalem refertur. Et si iniuriam feceris matri carnali: ad illam matrem Hierusalem celestem redundat iniuria. Sic & si seruus domino irreueres sit: per hunc corporalem dominum in dominum maiestatis contumelia iactatur / ille enim huic carnali domino suum nomen imposuit. Et ideo nullo genere aduersum patrem ne uerbo quidem habendum certamen est: aut mouenda contradictio. Pater est / mater est: ut ipsis uideas agat / faciat / dicant & imperent. quantu[m]q[ue] detulerimus obsequii: nondum reddimus uicem gratie qua geniti sumus / qua portati / qua haussimus lucem / qua nutriti sumus / fortassis etiam erudit[i] & honestis artibus instituti / et ipsis fortasse authoribus agnouimus dominum / & ad ecclesiam dei uenimus & sermonem diuine legis audiui[m]. Propter hec ergo omnia: quicquid maledixerit patri aut matri / morte moriatur. Quod si hec de corporalibus decernuntur: quid illi facient / qui deum patrem maledicis uocibus laceſſunt / qui eum negant conditorem esse mundi: aut qui celestem Hierusalem (que est mater omnium nostrum) indignis sensibus intellegentes: dicta prophetica ad conditionem terrene alicuius urbis adducunt. Bonum ergo est obseruare: ne quando aut carnalem patrem aut celestem minus digna honorificentia ueneremur. similiter obseruare & matrem et etiam omne mandatum: quod nobis pudicitiam castitatemque commendat. ut neque in presenti uita obnoxii simus morti secundum spiritalem legem: neque futura nos pena maneat ignis eterni. ex quo effugere & euadere omnibus nobis concedat dominus noster Ihesus Christus: cui est gloria et imperium in secula seculorum. Amen.

Vnde decimi libri Cytilli in Leuiticum: finis.

Eiusdem liber duodecimus: de magno sacerdote,

Psal. 109.

Mnis qui inter homines sacerdos est: ad illum sacerdotem de quo dixit dominus. tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech: parvus est & exiguus. Ille est autem magnus sacerdos qui potuit penetrare celos & uniuersam supergredi creaturam: & ascendere ad eum qui lucem habitat inaccessibilem / dominum & patrem universitatis. Propter quod & ille qui apud Indeos magnus dicebatur sacerdos: introibat quidem in sancta / sed manufacta / sed lapidibus extracta. Non ascendebat in celum: nec astare poterat apud patrem luminum, Sed quia horum umbram implebat & imaginem: idcirco etiam magni sacerdotis nomen per umbram gerebat & imaginem Vnde & Iudei per hoc quod ad fidem proximi esse debuissent / quia apud ipsos adū-

bratio quedam & imago preluxerat ueritatis: dum typos ueritatē putant / ueritatem ipsam tanq̄ menū iūtū respuerunt, Nos autem qui recepimus magnum sacerdotem: intelligere debemus quomodo uere ipse sit magnus sacerdos, Vere magnus sacerdos: qui peccata dimittit, nō per sanguinem taurorum & hircorum: sed per sanguinem suum Quia ergo cognouim⁹ quis sit magn⁹ sacerdos / & cōsitemur ea que in lege scripta sunt: de magnō sacerdote scripta esse / id est de saluatore quem uere magnum sacerdotem esse superior tractatus ostendit / uidea mus nūc que sint que de eo lex prophetico spiritu scripsit, ¶ Et sacerdos inquit Leui. 21, magnus ex fratribus suis / cui infusum est super caput eius oleum chrismatis / et perfectas habet manus suas ut induat sancta: de capite cydarim non deponet / uestimenta sua non disrumpet / & ad omnem animam mortuā non intrabit: in patre suo uel in matre sua non contaminabit / & de sanctis non exhibet, & nō co-inquinabit nomen quod est sanctificatū dei sui super se: quia sanctum oleū chrismatis dei sui in ipso est, Ego dominus, Hic uxorem uirginem accipiet de genere suo, Viduam autem & electam / & pollutam & meretricem: has non accipiet / sed uirginem ex genere suo accipiet uxore: ut non maculet semen suum in populo suo, Ego dominus qui sanctifico eum ¶ Fuerit quidē apud Iudeos imago huius obseruantie: & custodita sint que lex ludeorū statuit apud Iudeos, Sed si diligenter cuncta seruata sint / & si omnia que lex precepit impleta sint: nec sic quidem omnis hec obseruatio magnū potuit facere sacerdotem, Quomodo etenim magnus dici potest sacerdos: qui peccare potest? Qz autem sub peccato fuerint omnes etiā magni sacerdotes / & ex hoc ipso facile aduertim⁹: q. lex precepit ut prius pro suis / postea etiam pro populi peccatis offerat hostiam sacerdos, Quomodo ergo magnus est: sub peccato positus, Meus autem sacerdos magnus ihesuſ / magnitudo op̄. idcirco magnus est: quia peccatum non fecit nec inuenitus est dolus in ore eius, et Eliae, 53, quia uenit ad eū princeps huius mundi: & non inuenit in eo quicq̄, Ideo ergo G1 Ioan, 14, briel archangelus nativitatem eius annunciat: dicens, Hic erit magn⁹: & filius alius Luce, 1, tissimi uocabitur, peccatum enim: hominem paruum facit & exiguum, uirtus: teminente prestat & magnum, Sicut enim egritudo corporis: exile & exiguum facit corpus hominis, sanitas uero: letū reddit & ualidum ita intellige / quia & animam quidem egritudo peccati: humilem facit & paruam, sanitas uero interioris hominis & uirtutis opera: magnam faciunt eam & eminētem, & quāto magis in uirtutibus crescit: tanto proceriore redet magnitudinē sui, Sic ergo intelligo illud quod de ihesu scriptū est: quia proficiebat sapientia / & etate & gratia apud Luce, 2, deum et homines, Nam quis est hominum qui nō proficiat etate in pueritia, ut hoc uelut egregium quiddā de ihesu scriberet? Ad te hec dico qui corporaliter audis: q. ihesu etate perficeret, Intellige ergo quia etate anime proficiebat: & magna fiebat anima eius propter magna & ingentia opera que faciebat, Deniq; sci Ephe, 4, ens & apostolus hanc etatem de interiori homine sentiendā: ita scripsit, Donec omnes occurram⁹ in uirum perfectum: in mēsuram etatis plenitudinis Christi, Nam secūdum corpus crescere & magnum fieri: non est in nobis, Corpus enim ex genitali origine quātitatis materiam sumit: ut uel magum uel exiguum fiat.

Cyril,in Leui,

- Anima uero in nobis habet causam & arbitrii libertatem: ut uel magna uel parua sit. Si ergo parua sit et pusilla anima; scandalisari potest, Sic enim scriptum est in euangelio, quia expedit precipitari in profundum maris: quod scandalisare unum de pusillis istis. Qui magnus est / non scandalisatur: sed qui pusillus est. Qui magnus est / quodcumque uiderit quodcumque passus fuerit; non declinata fide. Qui autem pusillus est animo et parvus: occasiones querit, quomodo scandalisetur / quomodo in fide uideatur offendiri. Propterea denique oportet nos maxime iis consolere qui parvi sunt in fide: & non tam curam circa magnos & fortis quam erga parvulos & insipientes debemus impendere, fortis enim omnia tollerat: omnia suffert / & non cadit. Parvuli uero & infirmi in fide: obseruandum est ne occasione nostri offendantur / et recedant a fide / ac decidant a salute. Aut ostende mihi de scripturis ubi aliquis peccator aut parvus meriti / magnus appellatur sit. Nusquam opinor inuenies. Audi uero qui sunt qui magni appellantur, De Ezechia dicitur: quia proficiebat ualde: quo usque factus est magnus ualde, Moses dictus est magnus: & Iohannes baptista magnus dictus est. Nunc autem Ihesus / magnus dicitur. & post hunc iam nullus appellatus est magnus, Priusque enim adesset qui uere magnus est: ad comparationem reliquorum hominum magni appellati sunt sancti / quorum superius fecimus mentionem. Vbi uero aduenit ipse / qui non ex comparatione ceterorum sed sui magnitudine uere magnus erat: de quo etiam scriptum est. qua exultauit ut gigas ad currēdam uitam, ultra iam magnus nullus est appellatus. ¶ Hic est ergo de quo scribitur, magnus sacerdos ex fratribus suis, quibus fratribus de quibus dixit: cum resurrexisset a mortuis. Wade ad fratres meos et dic eis, Ascendo ad patrem meum et ad patrem uestrum: et deum meū et deum uestrū. Si autem uis et ex antiquis litteris dicere fratres Ihesu: lege uigesimū primū psalmū, ubi ex persona Christi dicitur, Narrabo nomen tuū fratribus meis: in medio ecclesie laudabo te. Ex fratribus ergo suis magnus est Ihesus: ex iis qui prius magni fuerāt appellati. Et sicut pastorum pastor est / et pontificum pontifex / et dominus nantiū dominus / & regum rex; ita & magnorum est magnus, & ideo addit. magnus sacerdos ex fratribus suis. Post hec uero, cui inquit in suum est oleum chrismatis super caput eius. Istud oleum noli querere in terris: quod super caput infunditur magno sacerdoti qui est Christus. sed si uidetur: disce a propheta David / istud oleum quae sit. Dilexi isti inquit iusticiam et odisti iniquitatem: propterea unxit te deus deus tuus oleo leticie pre consortibus tuis. Istud est ergo oleum leticie: quod capit in infusionem / fecit eum Christus. Sed addit adhuc ad laudes eius, qui consumatas inquit manus habet, Cuius queso hominū hoc conuenit dici: in quo mortalium perfectas inuenire possumus manus: etiam si Aaron iste sit; cuius metus fieri uidetur. Quomodo consumatas putabitur habuisse manus: quibus uitulum fabricauit / quibus idolum conflauit. Etiam ipsum Mosem proferas quomodo consumatas habuisse uidetur manus / qui non glorificauit dominū ad aquā contradictionis / pro quo delecto etiam iubetur uita excedere. q. si et alium quilibet sanctorū memorare uellet: occurrit tibi sermo qui dicit, quia non est homo super terram: qui faciat bonū & non peccet. Merito ergo solus Ihesus consumatas habet manus: qui solus pec-
- 4, Re. 18
Exodi. 11.
Luce, 1,
Psal. 18.
Ioan. 20.
Psal. 21,
Psal. 44,
Exodi. 32,
Nu. 20.
Ecces. 7,

catum non fecit / hoc est qui perfecta & integra opera manuum habet. & ideo de ipso recte dicitur, qui consumatas habet manus ut induatur sancta. Hic enim est qui uere induit est sancta, non illa que in typo erat; sed ipsa quae uere sancta sunt. Quid Psal. 103, si uis audire de excelsioribus indumentis eius: accipe uerba prophetica, Amicit inquit lumine sicut uestimento, abyssus sicut uestimentum amictus eius. Hic est mei magni pontificis habitus; quo indicatur profunda scientie & sapientie luce uestitum / que uere sancta sunt indumenta. Non inquit auferet de capite suo cydarim, iam & prius diximus cydarim genus esse cooperimenti: quod capiti superpositum / potifici prestat ornatum. Hic ergo magnus pontifex meus: nunquam deponit sacri capitum ornatum, Quid sit autem caput Christi; ab apostolo disce qui dicit. Caput autem Christi deus. Merito igitur capitum sui qui deus est nunquam deponit ornatum: quia semper est pater in filio / sicut filius semper in patre, ¶ Et uestimenta sua non disrupt pet Ioan. 14.

¶ Vere hic est qui uestimenta sua non disrupt: sed semper ea munda / semper integrata / semper casta seruavit. Et ad omnem animam defunctam non intrabit. Quae est anima defuncta: que est anima mortua? propheta dicit. Anima que peccauit Eze. 18. rit: ipsa morietur, Super hanc ergo animam mortuam Christus non superuenit: quia sapientia est / & sapientia non intrat ad animam maluolam. Ipsa est enim mortua, quia Sapiens cui inest malitia: inest peccatum, Peccatum autem cum consumatum (inquit) fuerit: generat mortem, & propter hoc Ihesus non intrat ad animam mortuam, Si autem uiuat anima / hoc est si non habeat inse mortale peccatum: tunc Christus qui est uita / ad animam intrat uiuenter, quia sicut lux non potest esse cum tenebris / nec cum iniustitate iustitia: ita nec uita potest esse cum morte. Et ideo si quis sibi conscientia est quod habeat intra se mortale peccatum / neque id a se per penitentiam plenissime satisfactionis abiecit: non speret quod intret Christus ad animam eius / quia ad omnem animam defunctam non intrat, ¶ Deinde subiungit littera. Quia magnus sacerdos est: in patre suo & matre sua non contaminabis. Hic scripture locus: difficultus est ad explanandum. Sed si orationibus uestris deum patrem uerbi deprecemini ut nos illuminare dignes: ipso donante poterit explanari. Omnis qui ingreditur hunc mundum: in quadam contaminatione effici dicitur, propter quod & scriptura dicit. Nemo mundus a sorde nec si unius diei fuerit uita eius. Hoc ipsum ergo in uulua matris est positus, & quod materiam corporis ab origine paterni seminis sumit: in patre & matre contaminatus dici potest. An nescis quia cum quadrangularium factum fuerit puer masculus / offeritur ad altare ut ibi purificetur: tanquam qui pollutus fuerit ipsa conceptio uel paterni seminis uel uteri materni? Omnis ergo homo: in patre & in matre pollutus est. Solus uero Ihesus Christus dominus meus in hanc generationem mundi ingressus: in matre non pollutus, Ingressus est enim corpus incotaminatum, ipse enim erat: qui & dudu per Salomonem dixerat, Magis autem cum essem bonus: ueni ad corpus incotaminatum. Non est ergo contaminatus in matre. Sed neque in patre quidem, Nihil enim Ioseph in generatione eius propter ministerium constituit Luce. 2. & affectum, unde & pro fideli ministerio: prius ei uocabulum scriptura concessit, Sic enim mater eius Maria dicit in euangelio, Ecce ego & pater tuus dolebamus te. Sic ergo solus est hic sacerdos magnus: qui neque in pectore pollutus sit neque in mente. Videamus G. 1.

Cyril,in Leuiticū.

- mus aut̄; si aliqd adhuc possum? sublimi? / & p dignitate tāti pōtificis inuenire,
Gala. 4. Pater oīm uerus; dicit deus, Mater aut̄ apostol? Hierusalē dicit esse celestē, Oēs
ergo qui peccant;cōtaminant̄ in patre a quo creati sūt, Siue enī egim? aliquid im
piū/ siue locuti sum? siue cogitauim? contra dominū / cū non credidimus deo:cō
taminati sumus in patre. Sed utinam tūc solum per incredulitatē factū sit;cessa
tum uero sit postq; credidim?, Sic ergo etiam in matre cōtaminamur: si credetis
deo uel ecclesiam ledimus / uel libertatē matris celestis indigna peccati seruitute.
fedamus. Solus uero dominus noster Ihesus Christus / qui peccatum nescit: neq;
in patre neq; in matre contaminat̄ est / & de sanctis non exiit, Fuerant quidem
nōnulla in superiorib? pponenda Iudeis: ad que respōdere nō possent. Sed omis
sis illis / de hoc interim sermone quid nobis dicunt uel ipsi: uel qui secundū ipsoz
fensum intelligi legē uolūt? Si hec ad pōtifice nostrū & saluatorē non referātur:
quomō secundum litterā probab̄ q, de sanctis non exiit magnus sacerdos / qui
utiq; uxore recipiebat (sicut inferius dicitur) uirginē de genere suo. Si de sanctis
non exit / si nūsq; pcedit: quomō & ad quos uetus accipere uidetur uxorem? Neq;
Hebre, 7 enim putandū eit: q, cum uxore intra sancta manere potuerit. Sed hec putent il
li quibus placent Iudaice fabule. Nos autem habemus sacerdotē magnū secun
dū ordine Melchisedech Ihesum Christū / nunq; de sanctis exeunte, Semper enī
in sanctis est: & manet semper sanctus in uerbis suis / sanctus in actibus suis / san
ctus in omnib? uolūtatiib? suis: & solus est qui nunq; inueniat̄ extra sanctā. Qui enī
peccat: exit de sanctis, & quoties quisq; peccat: toties efficitur extra sancta Chri
stus autē q nunq; peccauit: nunq; exiit de sanctis, Sed & tu qui seqr̄is Christū & mi
tator es eius; si permaneas in uerbo dei / si in lege eius mediteris die ac nocte / si in
mandatis eius exercearis: semper in sanctis es / nec unq; inde discedes. Neq; enim
in locis sancta querenda sunt: sed in actibus / uita / & moribus. que si secundum
dominū sint & secundum preceptum dei habeantur / etiā si in domo dei nō sis /
Actu, 19, etiam si in foro sis: & quid dico in foro? etiā si in theatro inueniaris / uerbo dei de
seruiēs: in sanctis te esse nō dubites. An nō tibi uideſ Paulus cū ingress? est thea
Actu, 17. trū & ingress? est Areopagū & pdicauit Atheniēsib? Christū: in sanctis fuisse. Sed
& cū perābularet aras & idola athenienſiū / ubi iuenit scriptū ignoto deo / & ex
hoc uerbo sūpsit Christi predicationis exordiū: etiam ibi aras gentilium lustrās /
in sanctis positus erat / quia sancta cogitabat, Sed & quicūq; custodit se post ac
ceptam gratiam dei: ne incidat in homicidiū / in adulteriū / in furtū / uel falsū te
stimonium / & alia his simila / sed permanet mundus ab omni cōtagione peccati:
non exhibit iste de sanctis / & non cōtaminabit sanctificationem dei sui in semet
Exo, 30. ipso / quia sanctum oleum chrismatis dei super ipsum est, ¶ Illud autem oleum
de quo in exodo scriptū est: quomō potest secundū litteram proprie oleū dei dici /
quod ex myrrha & casia confectum est a pigmetario? Sed si uis uidere oleū dei,
audi quem propheta dicat unctum esse oleo dei. illum sine dubio: de quo dicit,
Psal. 44. Propterea unxit te de? de? tu? oleo leticie: pre pticipib? tuis. Hic ergo est magn
sacerdos / qui sol? oleo domini unctus est: & in quo semp sanctū permāsit diuini
chrismatis oleū. ¶ Sed qd addit̄ post hec Vxorē uirginē de genere suo accipiet

„Viduam autem & electam & meretricem non accipiet; sed uirginē de genere suo
 accipiet / & non contaminabit semen suū in populo suo, Ego dominus qui sancti
 fico eum. ¶ Quia ergo totius expositiōis ordo ad sacerdotem magnū reuocat⁹
 est Christum; uideamus nunc quid & de nuptiis eius intelligi debeat. Paulus apo-
 stolus dicit . Volo autē uos omnes unitus uiri uirginem castam exhibere Christo, 2. Corī, 11
 Timeo autem ne sicut serpens seduxit Euā astutia sua; corrūpantur sensus ue-
 stria simplicitate que in Christo est, Vult ergo Paul⁹ omnes Corinthios uirginē
 castā exhibere Christo, quod utiq; nunq; uellet; nisi id possibile uideret. Vnde &
 mirum fortasse uideatur / quomō ii qui diuersis peccatis corrupti ad fidem Chri-
 sti uenerunt: omnes simul uirgo casta dicātur / uirgo inquam tam sancta tam ca-
 sta; ut mereatur etiam Christi nuptiis copulari. Verum qm̄ hec ad carnis integri-
 tatem referre non possumus: certum est q; ad integratatem anime spectent, cu-
 ius secundum ipsius Pauli sententiam simplicitas fidei que in Christo est: uirgini-
 tas eius appellata est, & per hoc quoniam cessantib⁹ uel philosophorum scisma-
 tibus uel superstitionib⁹ Iudaicis / in fide simplici Christ⁹ sibi assumpsit ecclesiā:
 uirginem de genere suo accipit uxorem. Huius namq; fidem non corrūpit phi-
 losophici sensus nec circūcisionis ambitionis; sed in simplicitate confessionis tanq; in
 uirginali integritate permanxit, Sic enim dudum promiserat per prophetam di-
 cens, Desponibabo te michi in fide. Omnis ergo secūdum apostolum qui in Chri- Osee, 2.
 sto est: noua creatura est, & sicut idem apostol⁹ dicit, ut exhibeat ipse sibi glorio 3. Corī, 5.
 Sam ecclesiam: non habentem maculam / aut rugam / aut aliquid huiusmodi / sed Ephe, 5.
 ut sit sancta & immaculata, Quomō ergo eam que rugosa est facit esse sine ruga:
 nisi quia renouat eam: secundū quod scriptū est, Nam & si is qui de foris est / ho 2. Corī, 4.
 mo noster corrumptitur; sed qui intus est / renouat de die in diē. ¶ Viduā sane
 & meretricem & electā non accipiet Christ⁹: nec intrat talis anima thalamū spō-
 si. Qui enim ingress⁹ fuerit illuc nō habes in dumeta nuptialia; timeat perferre il-
 lud quod scriptū esse nost⁹ in euangelio , Virginem ergo accipiet & uiduā non Math, 22
 accipiet: neq; meretricem / neq; electam / aut contaminatam. Meretricem quidē
 & abiectā animā & pollutā cur non suscipiet Christus in coniugiū nō est laboris
 exponere. Vidua uero cur nō recipiat: diligentius intuendū est. Paulus apostol⁹ Roma, 7
 ad Romanos scribēt: uirum anime / legem dicit, quam cū mortuus fuerit uir: so-
 lutā esse pronūciat a lege / ut iā non sit adultera si nupserit Christo. Qz si eueni-
 at ut lex quidē uir aie ipsa morias / id est ut anima discedat a lege / nec tamē con-
 stringat se castiorib⁹ cōnubii disciplinis: & a lege discedens / euangelici dogmatis
 non suscipiat iugum: hec nubere Christo nō poterit, que libertatis lasciuia quesie-
 rit: non fiduci uirginalis & simplicis cultū. Hic ergo sacerdos magn⁹: uxore uirgi-
 né accipere de genere suo potest, & ppter hoc dictū uideri de genere suo: q; aia
 Christi ex genere & ex substālia fuerit humanarū oīm aīarū. Potest & secundū
 hoc q; fratres uocat credētes in se / de genere suo dici aia: q; ei in fide tanq; nuptiis
 sociat⁹. Illud tamē nolo uos lateat: q; hebrei negāt se scriptū habere / qd nos apud
 septuaginta interpretes inuenimus / de genere suo, & recte illi nō habēt scriptū,
 Ablata cūm est ab illis propinquitas dei; ablata est enim eis adoptio filiorum / &
 G, 2.

Cyril,in Leuiticū.

trāllata est ad ecclesiam Christi, illi ergo nō habent scriptum q, de genere Christi sint; sicut nec esse meruerunt. Nos autem qui hoc scriptū habemus & legim⁹ gaudeamus quidem de dignatione dei / sed caute & solicite curemus nos & uitā nostrā & act⁹ nostros; ne nos faciat aliquādo degeneres, Ne & hoc ipsū nobis ad condēnationem dicatur; q, cum genus simus Christi/ indignis & fedis & diabolis

Ioan.3. *cis actib' seruiamus. Qui ergo habet spōsam: spōsus est, Audis quomō spons' di-
citur Christus: sponsa uero eius / anima dicitur que fidei simplicitate & actuū pu-
ritate: incorrupta probatur & uirgo. Dicit enim domin' per Hieremiam prophe-
Hiere.3. tam. Nonne sicut dominum me uocas / & patrem: & principem uirginitatis tue?*

22 ¶ **V**iduam autem & electam & contaminatam non accipiet. Si quis nostrū pec-
cauerit; abiectus est / etiam si non abiiciatur ab episcopo; siue q. lateat / siue q. in-
terdū ad gratiā iudicetur. elect⁹ est tamē ipsa cōsciētia peccati. Nec prodest ho-
minis gratia; cum Christus huiusmodi animam tanq abiectam nō recipiat in cō-
iugium. Igitur neq; viduam (sicut supra dixim⁹) accipiet: neq; electam / neq; pol-
luta, Polluta dicitur / que etiam si nō ex integro compleuit peccatum; tamen ob
hoc ipsum q. cogitauit / q. uoluit / q. optauit / etiam si nō admisit: polluta est / &
magno pontifice nō eligitur, Valde enim puram / ualde mundam / & synceram

1. Cori, 6. requirit animam: quam sibi iungit, quia qui se iunxerit domino: unus spiritus est.
Vnde etiam hoc ostenditur q; sit differentia peccatorum / & qui peccauerit pecca-
tum ad mortem: abiectus sit, qui autem non peccat ad mortem sed inferius ali-
quid: pollitus sit. Spōsa autem Christi / neq; abiecta neq; polluta esse potest: sed
virgo incōtaminata / incorrupta / munda. Memēto enim sermonis apostoli quē
paulo ante proposuimus: dicetis. ut exhibeat ipse sibi gloriosam ecclesiam: nō ha-

Ephe.5. bentem maculam aut rugam/aut aliquid huiusmodi/sed ut sit sancta & immaculata.

“**lata.** **C**Sed & meretricem non accipiet. Que est anima meretrix / que ad se recipiat amatores; de quibus dicit propheta. meretricata es post amatores tuos? Qui sunt isti amatores qui intrant ad animam meretricem: nisi contrarie potestates & demones/ qui desiderium capiunt pulchritudinis eius? Pulchra namque a deo creata est anima: & satis decora, Audi quomodo ipse dominus dicit. Faciamus homi

Gene. 3. nem ad imaginem & similitudinem nostram, Vide cuius decoris / cuius pulchritudinis est anima, imaginem habet & similitudinem dei. Hanc pulchritudinem contrarie potestates cum aspiciunt / id est diaboli & angelii eius: concupiscentiam & quia non possunt sponsi eius fieri: meretricari cupiunt cum ea. Si ergo suscepis o homo in cubili anime tue adulterum diabolum meretricata est anima tua cum diabolo. si receperis angelos eius / si spiritus diuersos qui peccare te suadeant: meretricata est cum eis anima tua. Si spiritus ire / si inuidie / si superbie / si impudicitie ingressus fuerit ad animam tuam & receperis eum / consenseris ei loquenti in corde tuo / delectatus fueris iis que tibi secundum suam mentem suggerit; meretricatus es cum eo. Meretrica ergo non accipiet sacerdos magna: & non contaminabit seruum suum in pullo suo. Quod dicitur: sed semper & cunctimacri multe in quæ dicitur

Luce.8, scriptū ē. qā q seminat: uerbū seminat. Nō uult cōtaminari ergo uerbū dei ab iis
q semināt / ab iis q uerbū dei in ecclia pferūt. Audiāt ergo doctores: ne forte ani-

me cōtaminare / anime meretricanti / anime infideli uerba dei credant. ne forte
mittant sanctū canibus; & margaritas ante porcos. Sed animas mūdas / uirgines Math.7.
in simplicitate fidei que est in Christo / elegant; ipsis cōmittat secreta mysteria / ip
sis uerbum dei & arcana fidei proloquātur / ut in ipsis Christ⁹ formetur per fide.
An nescis quia ex isto semine uerbi dei quod seminatur: Christ⁹ nascitur in cor
de auditorum? Hoc enim & apostolus dicit. donec formetur Christus in uobis. Gala, 4.
Concipit ergo anima ex hoc uerbi semine / & conceptum format in se uerbū: do
nec pariat spiritū timoris dei. Sic enim per prophetā dicūt anime sanctorū, a ti= Esaic, 26.
more tuo domine concepimus in utero: & parturiuimus & peperim⁹ spiritū salu
tis. Iste spiritualis est fetus; iste est sanctarū animarū partus / iste cōceptus. Ista sūt
sancta coniugia: que cōueniūt & apta sunt magno pontifici Christo Ihesu domi
no nostro. Cui est gloria & imperium in secula seculorum. A M E N.

C Libri duodecimi Cyrilli in Leuiticum; finis:

CEiusdem liber decimustertius. de diebus festis & lucerna & candelabro: & de
oleo ad lumen / & de mensa & panibus propositionis,

C Vi perfectus est: ab ipso deo docetur de solēnitatū ratiōe / & homine ad
hec discēda magistro nō utīf: sed a deo dicit / si potest capere dei uocē
Qui autē non est talis sed inferior: dicit ab eo q̄ didicerit a deo. Hec est
ergo de solēnitatibus duplex qucdā ratio doctrine. Vna qua illumiata
per spiritū pphetica mēs doceſ, q̄(ut ita dicā) magis intuitu dicit ſ mētis q̄ ſono
uocis: per quā ueritas ipſa / non umbra & imago ueritatis agnoscif, Hi ergo qui
ipſa dei ueritatē capere nō possūt / nec totū fulgorē ueritatis intēta mētis acie cō
ſpicari audiūt de solēnitatibus secundo loco ab iis qui primo dīdicerūt. Et cū illis
ueritatē rerū ipſa inspectiōis pprietas dederit: ad istos ueritatis umbrā p fert fo
lus audit⁹ huius mysterii. Apoſtol⁹ ſane horū cōſci⁹: dicebat de Iudeis. quia um
bre & exēplari deferuūt celeſtiū. Ipſa enim celeſtia Moses uidiſſe describif: tye
pos autē & imagines eorū que uiderat / populo tradidisse. Sic enim ad eū: diuinū Exodi. 25
dicit eloquiū. Vide (inquit) omnia facio ſecūdū formā: q̄ oſtēla eſt tibi in monte.
Tale ergo eſt / quod & in hoc loco recitatū eſt: quia dñs locutus fuerit de solēnitā
tibus ad Moſem. Et poſt hec. Et locut⁹ eſt Moses (inquit) dies ſolēnes domini dei:
filii israel. Transacto uero de his ſermone: uideamus quid poſt hec docet Mo
ſes. Primo de lucerna / candelabro & oleo: quod ei infunditur, Secūdo in loco de
mensa & panibus propositionis / ac numero eorum: & qui eis uti debeant. Inten
damus ergo animum diligentius iis que ſcripta ſunt, & ut ad hec diuofcenda cō
cedatur nobis gratia / dñm deprecemur: ut in his quas legitimus litteris / que ſit uo
luntas ſinti ſpiritus / agnoscamus, **C**Precipe inquit filius Israeſ / & deferant tibi Leui. 23,
oleum de oliuis mundum / expreſſum ad lumen: ut ardeat lucerna ſemper ex
tra uclum in tabernaculo teſtimoniī / & accendant illam Aaron / & filii eius a ue
ſpera uſq; in mane coram domino indeſinenter, legitimum eternale in proge
nies ueſtras. In candelabro mundo accendetis lucernas ueſtras coram domino
uſq; mane. Candelabru mundū nominat / lucernas accendi per pontifice iubet:
& earum lu-men ministrari ex oleo quod datur a populo, Precipit hoc itaq; / qa
G, 3.

- nisi dederit oleū populus:sine dubio extingueſ lucerna / & non erit lumē in sanctis, Secūdum litterā ergo hec erat consequentia:ut conferret populus oleū mūdum de olio expressum / ut ex eo ministrarēt lumen lucerne. Et Airon accēdebat lucernas a uespera usq; in īne fōmētis olei quod cōtulerat populū:lumini pabulum prebens. Verum quoniā lex spiritualis est:petamus a domino (si tamen cōuersi sumus ad dominū) auferri nobis uel amē de lectiōe ueteris testamēti. ut possumus aduertere que ratio sit candelabri uel lucernarum eius:secundū intelligēgentiam spiritalem, Ante aduentum domini nostri Ihesu Christi sol non oriebatur populo Israel:sed lucerne lumine utebatur. Lucerna enim erat apud eos sermo legis & sermo prophetic⁹:intra angustos conclusa parietes / que non poterat in orbe terre lumē effundere. Intra Iudeā namq; cōcludebat scientia dei:sicut & Psal. 75. ppheta dicit. Notus in Iudea deus. Vbi uero exortus est sol iusticie domin⁹ & salzacha. 6. uator noster / & nat⁹ est uir:de quo scriptū est, ecce uir ories nomē est ei, per uniuersū mūdū:scientie dei lumē effusum est, Sermo ergo legis & sermo pphetic⁹ erat lucerna ardens:sed ardebat intra edem / nec ultra poterat emittere splēdorem suum. Qz autem sermo legis & prophetarū / lucerna dicatur: domin⁹ ipse nos docuit/dicens de Ioanne baptista, Ille erat lucerna ardens & lucēs:& uos no Joan. 5. iuītis ad horā exultare in lumie ei⁹. Et alibi dicit, quia lex & prophete usq; ad Ioannē, Math. 11. Lucerna itaq; ardēs est Ioānes:in quo lex cōcludit & prophete. Donec ergo populū ille habebat oleū quod cōferret ad lumē;lucerna nō est extincta. Vbi uero defecit in eis oleum inferendum / oleum bonorum operum / nec inuenta est apud eos puritas (purū namq; oleum querebatur ad lumē) necessario extincta lucerna est. Si que dicimus / illis hec euēnient:non existimet quispiā q; a nobis hec oīno aliena sint, Immo maior cura est Christiano:olei conquirēdi. Vide enī quōmodo dīs in euangelīo per parabolam stultas uirgines nominat: que oleum nō portant in uasculis suis,& intantū stultas / ut qm̄ defuit eis oleum ad succēdēdū lāpades suas:a thalamis exclusive sint nuptiae / nec pulsantib⁹ usq; olei curā neglexerāt / ianuā aperiri iussit spōs⁹, Memini tamē dudū nos cū cētesimi octauī decimī psalmi exponerem⁹ illū uersiculū:in quo scriptū est, Lucerna pedib⁹ meis lex tua dīne:& lumen semitis meis. diuersitatē lucerne & lucis pro uirib⁹ ostendisse. Dicebam⁹ enim / q; lucernā quidē pedib⁹ id est inferiorib⁹ corporis partib⁹ depūtarit: lucē uero semitis dederit / que semite in alio loco semite eterne nominant, Quia ergo secūdū quandā mysticā rationē inferiores partes creature mūdū hic intelligitur: ideo lucerna legis iis qui in hoc mūdo tanq; toti⁹ creature pedes sūt/ accēsa memorat⁹. Lux autē eterna erit illis semitis:per quas in futuro seculo unusquisq; pro meritis incedet. Sed de his suo loco sufficiēter prō nōstris uirib⁹ dictū est. Nunc ergo qm̄ uespera est & nox usq; ad cōsumationē seculi / & donec noui dies futuri seculi & noue lucis effulgeat:nnicuiq; nostrū lucerna hec illuceat / tm̄ splēdore lūis p̄bēs:quantū olei copia ubertate operū fuerit ministrata. Deniq; & Job. 29. lob in quodā loco / cū de bonis operū suoꝝ expōneret: addidit etiā hoc, cū splēderet (inquit) lucerna eius super caput meum, Splendet ergo unicuiq; nostrum lucerna hec : in quantum oleo bonorum operum fuerit accensa , Si autem ma-

leagamus / & opera nostra mala sint: non solum non accendimus / sed extingui-
 mus nobis istam lucernam, & completur in nobis illud quod scriptura dicit, qd
 qui male agit: in tenebris ambulat, & qui odit fratrem suum: in tenebris ambulat. **Ioan. 3.**
Extinxit enim lucernam charitatis: & ideo in tenebris ambulat, An nō tibi uide*f* **1.Ioan. 1.**
 extinxisse lucernam: qui lumē charitatis extinxerit, Qui autem diligit fratrem: in
 charitatis luce perdurat / & cum fiducia potest dicere. ego autem sicut oliua **f** **Psal. 51.**
 etifera in domo dei, & filii eius sicut nouelle oliuarū in circuitu mense eius. Oleū **Psal. 127.**
 ergo offerri iubetur a populo / & oleū non qualecumque fuerit & nō ex quibuscumque
 seminibus: ut fieri in diuersis regionibus mos est, sed de oliuis expressum: in qui-
 bus indicium pacis ostēditur. Nec enim accepta possunt esse deo opera tua: nisi **Iacobi. 3.**
 in pace peragantur. Sicut & Iacobus apostolus dicit. Fructus autem iusticie in pa-
 ce seminatur, Idcirco (credo) etiā dominus discipulis suis tradebat fidele depositi **Ioan. 14.**
 tum dicens, Pacem meā do uobis: pacem meā relinquo uobis, De hac ergo oliua
 oleū premamus operum nostrorum ex quo lucerna domino possit accendi / ut nō
 in tenebris ambulem **f**. Hec quidem a nobis dicta sunt: quātum ad lucernā cā
 delabri & oleū eius spectat, Nunc uero uideamus: quid etiam in consequentib
 de panibus propositionis scriptum sit. Et sumetis inquit similagine: & facietis de **Leui. 24.**
 ea duodecim panes, de duabus decimis erit unus panis. Et ponetis eos in duas po-
 sitiones: sex panes una positio / super mensam mūdam coram domino, & impos-
 netis super positionem thus mūdum & sal. & erunt panes in cōmemoratiōe ap-
 positi domino die sabbati: & propōnētur coram domino semper a filiis israel, Te
 stamentum eternum erit Aaron & filiorum eius: & edent ea in loco sancto, sunt
 enim sancta sanctorum, Hoc erit illis de iis que offeruntur domino legitimum
 eternale. Secūdū ea que scripta sunt: in duodecim panibus / duodecim tribuū
 Israel uidetur cōmemoratio ante dominū fieri. & preceptū dari ut sine cessatiōe
 isti duodecim panes in cōspectu dñi proponantur: ut & memoria duodecim tri-
 buū apud eū semper habeatur / & ueluti exoratio quedam & supplicatio per hec
 pro singulis fieri uideatur, Sed parua satis & tenuis est huiuscmodi intercessio.
 quantū enim proficit ad repropiciandum: ubi uniuscuiusque tribus per panem fru-
 ctus / per fructus: opera consideranda sunt? Sed si referātur hec ad mysterii ma-
 gnitudinem: inuenies cōmemorationem istam habere ingentis repropiciacionis
 effectum, Si redeas enim ad illum panem qui de celo descedit: & dat huic mūdo **Ioan. 6.**
 uitam / illum panem propositionis quem proposuit deus propiciatorem per fidē **Roma. 3.**
 in sanguine eius. & si respicias illam cōmemorationē de qua dicit deus / hoc faci-
 te in mei commemorationem: inuenies quod ista est commemoratio sola: que propri-
 tum facit hominibus deū, Si ergo intetius ecclesiastica mysteria recorderis: in iis
 que lex scribit / future ueritatis inuenies imaginē pformatā. Sed de his nō est plu-
 ra differere: quod recordatiōe sola ea intelligi sufficit. Possim⁹ uero & aliter dicere
 Omnis sermo dei: panis est / sed est differētia in panib⁹. Est enī aliq⁹ sermo quod ad
 cōmūnē possit pferri auditū: & docere plebē de operib⁹ misericordie ac toti⁹ be-
 nificantie, & iste est panis: qui cōmūnis uide*f*. Est uero aliud quod secreta cōfineat: &
 de fide dei uel rerū sciētia differat, Ille panis mundus est: & ex simila confectus
G. 4.

Cyril,in Leuiticū.

Iste in conspectu domini semper ponendus est / & super mensam mundam proponend' eis. Iste solis sacerdotibus sequestratus est; & filii Aaron eterno munere condonatus. Verum ne putes hec nos propriis sensibus excogitata narrare / & non diuinis obseruasse uoluminibus : proferam tibi de scripturis sanctis quomodo apud diuersos viros panis diuersitas pro merito uniuscuiusq; seruata est. Refer

Gene. 18. tur in Genesi q. Abraham patriarcha angelos suscepit hospitio; similiter autem

Gene. 19. & Loth. Sed Abraham qui meritis precellebat: panes ex simila apposuisse describitur. quos tengritias; id est occultos ac reconditos nominauit, Loth uero q. non habuit similam; ex farina panes hospitibus apposuit. nō q. ita pauper esset ut nō habuerit similā; qui in diuinitate non inferior patruo scribitur. Sed utriusq; merito rū differentia: per hec designatur indicia. q. is quidem cui erant a domino myste-

Gene. 18. ria reuelanda / & ad quem dicebatur .non celabo a puerō meo Abrahā quod facturus sum: qui imbuendus erat & docendus de occultis & secretis dei; ille panes ex simila habuisse describit^s, Ille uero ad quē nichil sacramenti deferebatur / sed ratio presentis salutis & uite: panes communes ex sola farina scribit^s habuisse cōfectos. Et tu ergo si habes scientiam secretorum / si de fide dei / de mysterio Christi / si de sancti spiritus unitate potes sc̄iēter cauteq; differere: panes ex simila offerens domino. Si uero communib^s uteris ad populū monitis / & moralem sc̄is tantummodo locum tractare qui ad omnes pertinet: communem te obtulisse noueris panem, ¶ Sed uideam^r iam que sit cōfessio in istis panibus propositionis: qui ante dominū poni semper iubentur, De duabus quidem decimis dixit, sed cui^r mensure sint iste decime: nō cōprehendit, cum utiq; cōsequēs fuisset si de quātitate simile uolebat agnoscī; ipsam (cui^r duas decimas sumi iubebat) nominare mensuram. Que ergo ista res est: cuius mēsure modus nec comprehendē potuit nec nominari? Decimus numer^r ubiq; perfectus inuenitur, Totius enim numeri ex ipso ratio & origo cōsurgit. Competenter igitur author & origo omnīū deus sub hoc numero uidetur ostendi, Sed si in ecclesia de solo patre loquar / & ipsius solius laudem proferā: unitus decime panē feci. Aut si de Christo solo fecero sermonem / & ipsi^r enumerauero passionē & resurrectionē predicauero: unius decime obtuli panē. Si uero dixero quia pater semper cum filio est / & ipse facit opera sua: uel etiam si dixero quia pater in filio est & fili^r in patre / & q uidet filiū uidet & patrem / & quia pater & filius unum sunt: ex duabus decimis simile munde obtuli unum panem, panem quidem uerum: quia uitam dat huic mundo. Heretici uero non faciunt de duabus decimis unū panem; negant enim filium unū substantie cum patre esse, neq; uetus & nouum testamentū / unum faciunt panem: neq; unum spiritum in utroq; instrumento profitētur, Nos autem in lege & euangelio unum atq; eundem inesse sanctum spiritum dicimus: & isto quoq; modo ex duabus decimis unū panem propositionis offerimus. Quia ergo separāt Christū secundum carnem a creatore deo patre suo heretici / & Iudei qui solum patrem recipiunt / & uerbū ac sapientiam eius Christum non recipiūt: non faciūt ex duabus decimis unum panem. Nos autem mensure quidem ipsius / id est substantie nomen uel rationem comprehendere aut inuenire non possum^r,

Ioan. 14.

Ioan. 10.

Iona. 6.

confitentes tamen patrem & filium; unum facimus panem ex duabus decimis, nō ut panis unus ex una decima fiat & ali⁹ ex alia, ut sint ipse due decime separate/ sed ut unus panis; quoniam due decime una massa fit. quia non separo filium a patre:nec patrem a filio. qui enim uidet me inquit:uidet & patrem, Fiunt ergo pānes singuli ex duabus decimis: & proponuntur duabus positionib⁹ id est duob⁹ ordinibus. Si enim una positio fieret: confusus & permixtus esset sermo de patre ac filio. Nunc autem unus quidem est panis: una enim uoluntas est / una substantia. sed dues sūt positiones / id ē due personarū p̄prietates, illū enī patrē q̄ nō sit filius et hūc filium dicit⁹ qui nō sit pater. Et hoc modo duas decimas in uno pane seruam⁹: & duas positiones ante diuinū p̄fitemur. Sed reuera magni (ut ita dicā) cuiusdā p̄storis et ualde artificis est / diligēter istas seruare mēsuras: & ita tēperate de patre et filio sermonem coniungere ubi oportet / & rursum ubi cōpetit separare: ut neq; due mēsure aliquando desint / neq; unq; nō unus panis appareat. Duodecim ergo panes ex ista simila fieri mandantur: secundum numerum tribūnū que ex Israel sunt progenite, In quo mibi uidetur: forma toti⁹ nature rationabilis cōtineri. Duodecim namq; putantur esse generales ordines rationabilis creature, Quorum figura erat in illis duodecim tribubus: in quibus erat unus quidem ordo regalis/ qui Iudas nominatur. Alius erat ordo sacerdotalis, & Leui appellat⁹. Erat & altius ordo Iude uicin⁹: qui Beniamin dicitur. In quo ordine: templum dei et altare collocatum est, Alius ordo Issachar / & zabulon / & Effraim / alti⁹ / quos nominatim designat scriptura diuina; quorum ratione nō est nunc temporis explicare, est tamē unius cuiusq; tribus uel ordinis panis: ante dominum. Et licet sit aliqua tribus que non ex libera sed ex concubina Israel descendat / & ex parte libera et ex parte seruili sit: tamen pro omnibus ex duabus decimis proponitur ante dominum panis / et omnes duodecim equa & simili mensura constant. Proprietary autem iubentur supra mensam mūdam, Quis est nostrū qui ita habeat mensam mundam: ut panes super ea domino offerantur? Si federis inquit cenare ad mēsam potentis: intelligibiliter intellige que apponuntur tibi Que est ergo mēsa potentis: nisi mensa illius qui dicebat. Omnia possū in eo qui me cōfortat Christus Ihesu, & cum infirmor: tunc potens sum. In istius mēsa potentis mūdi / hoc est in istius corde / in istius mente: domino panis offer⁹, Ad huiusmodi potentis apostoli mensam si sedeas cenaturus: intelligibiliter intellige que apponuntur tibi. hoc est spiritualiter aduerte que dicuntur ab eo: ut & tu facere possis quod ad dit. Ait enim sciens quia talia te oportet preparare, Sed uideamus quomodo duodecim panes ponūtur, Due inquit positiones. In una positione, sex panes. Putas ne ociosa est ista diuīsio: id est q̄ duodecim⁹ numer⁹ iterum partitur in sex: habet enim propinquitatēm quādam cum hoc mūdo: senarius numerus, In sex enim diebus factus est iste mundus uisibilis. Duo igitur ordines habētur in hoc mūdo: id est duo populi qui fidem patris ac filii in ecclesia tanq; in una mēsa mūda custodiunt. Et superponetur inquit super positionem thus mūdum. Thuris species: formam tenet orationum, Oportet ergo panib⁹ fidei: orationum uigilātiā puritatemq; coniungere. Pura autem oratio est: sicut apostol⁹ dicit, Leua. 1. Timo. 2.

puer. 21.

Philip. 4.

2. Cori. 12

Timo. 2

Psal. 140. tes puras manū sine ira & disceptatione, Simul & odoris ipleri faciat illud: quod scriptum est, Dirigatur oratio mea sicut incensum in cōspectu tuo, Si quis uero orationes offerat deo/ non tamen habeat mundam conscientiam ab operib⁹ malis: hic thus quidē uidetur panibus supponere/ sed nō ponit thus mūdum. Nam si omnes thus mundū esset: non utiq; addidisset scriptura / th⁹ mundū super panes propositionis ponendū ante dominū . Nec enim putes q; omnipotēs deus hoc mādabat & hoc lege sanciebat: ut eis thus ex Arabia deferretur. Sed hoc est thus quod deus ab hominibus sibi querit offeri / ex quo capit odorem suavitatis : orationes ex corde puro & conscientia bona in quibus uere deus suscipit fragrantia suavitatis, Et erunt (inquit) panes in commemorationē propositi ante dominū.

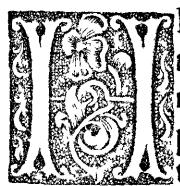
In die sabbatorū proponetis eos, Si nondū tibi manifestū est / quia panes isti uerbum dei est: ex his nūc sermonib⁹ id cōfirmarem, Quid est enim quod nobis cōmemoracionem dei facit / quid est quod nos ad memoriam iusticie & totius boni reuocat: nisi uerbum dei. Ideo ergo dicit, qui erunt in cōmemoracionem propo siti ante dominū, Addit. & in die sabbatorum : id est in requie animarū. Et que maior fidelī anime requies: q; memoria dei / q; in cōspectu domini uersari / q; in fi de patris ac filii permanere / q; oratiōes domino tanq; odore suavitatis offerre.

¶ Testamentū inquit eternum erit Aarōn & filii eius: & manducabunt ea in loco sancto, Aarōn & filii eius: genus est electū / genus sacerdotale: quibus hec por tio sanctorum donatur a deo, quod sumus omnes: qui credimus in Christū, Locum autē sanctorum ego in terris non requireo posatum: sed in corde, Loc⁹ enim dicitur sanctus: rationabilis anima. Propter quod & apostolus dicit. Nolite locū dare diabolo, Anima ergo mea locus est / si male ago: diaboli, si bene: dei, Deniq; et spiritus malignus cum inquit exierit ab homine / & circuerit loca arida & re quiem non inuenierit; dicet tunc, Reuertar ad meum locum unde exiui. Loc⁹ ergo sanct⁹ / anima est pura: in quo loco edere mādatur nobis cibū uerbi dei, Neq; enim cōuenit: ut sancta anima / uerba non sancta recipiat. Sed cum purificauerit se ab omni inquinamento carnis & morum: tunc locus sanctus effecta / cibum capiat panis illius qui de celo descendit, Nonne melius sic intelligitur locus sanct⁹: q; si putemus structuram lapidum insēibiliū / locum sanctum nominari? Vnde similitudine quadam etiam tibi lex ista proponitur, ut cum accipis panem mysticum: in loco mundo manduces eum , hoc est ne in anima contaminata & peccatis polluta: dominici corporis sacramenta percipias, quicunq; enim manducaverit (inquit) panem & biberit calicem domini indigne: reus erit corporis & sanguinis domini, Probet autem se unusquisq; & tūc de pane māducet / & de calice bibat. Sancta enim sanctorum sunt. Vides quomodo non dixit sancta tantummodo: sed sancta sanctorum, ac si diceret, cibus iste sanctus non est communis omnium / nec cuiusq; indigne: sed sanctorū est, Quanto magis hoc & de uerbo dei recte meritoq; dicimus: hic sermo non est omnium / nec quilibet uerbi huius potest audire mysterium, sed sanctorum est tantummodo, qui purificati sunt mete / qui mundi sunt corde / qui simplices animo / qui uita irreprehensibiles / qui cōsci entia liberi: ipsorum est de hoc audire sermone / ipsis possunt explanari ista myste

steria, Vobis enim datum est inquit: nosse mysteria regni dei. Illis autem qui non Luce. II,
 idem merentur / qui non sunt tales ut mereantur / nec capaces esse possunt ad intelligentiam secretorum: illis non potest dari iste sacerdotalis panis qui est mysti-
 cus & secretus sermo / sed in parabolis / qui communis est uulgi. ¶ Legitimum & eter-
 nale hoc erit, Legitimum namque eternum est omne: quod mysticum est, Nam pre-
 sentia hec & passim uisibilia: temporalia sunt / et fine cito accipiunt. Preterit enim I, Cor. 7
 habitus huius mundi. Quid si huius mundi preterit figura: sine dubio & littere ha-
 bitus preterit / et manent illa que eterna sunt / que sensus continet spiritualis. Si ergo intelleximus primo quomodo deus loquatur ad Mosem / et Moses filii Israel
 secundo etiam rationem candelabri mundi & lucernarum: atque oleo eius. tertio
 quoque panes propositionis / ex duabus decimis siugulos quosque colectos secundum
 uoluntatem spiritus intelleximus: demus operam ut & nos hoc tanto & tam subli-
 mi intellectu non efficiamur indigni. sed ut anima nostra prius fiat locum sanctum /
 et in loco sancto capiamus sancta mysteria per gratiam spiritus sancti: ex quo san-
 ctificatur omne quod sanctum est, Ipsi gloria et imperium in secula seculorum, Amene.

¶ Libri decimiertii / Cyrilli in Leuiticum; finis.

¶ Eudem liber decimus quartus, de filio mulieris Israelitidis & Egyptii patris: qui
 nominans nomen domini maledixit ei. & de sententia domini in eum.

 Historia nobis recitata est / cuius quavis uideatur aperta narratio: ta-
 men nisi diligentius continentia eius que est secundum litteram consequa-
 mur / interior nobis sensus haud facile patebit, Est ergo sermo scri- Leui. 2, 4.
 pture de quo differendum est: hic, Et exitus inquit filius mulieris Israeli-
 tidis / & hic erat filius Egyptii inter filios Israel. Et litigauerunt i castris:
 is qui erat ex Israelite / et homo Israelita, Et nominatus filius mulieris Israelitidis
 nomine domini maledixit / & adduxerunt eum ad Mosè & nomen matris eius: Salomi-
 tis / filia Dabri ex tribu Dan. Et miserunt eum in carcere: ut iudicaret de illo per
 preceptum domini, Et locutus est dominus ad Mosem dicens, Ecce illum qui ma-
 ledixit extra castra: & imponent omnes qui audierunt manus suas super caput
 eius / & lapidabit eum omnis synagoga, Videamus ergo primo quid sibi uelit hi-
 storia: quam proposuimus, Et quamvis plana uideatur: tamen adhuc euidentius
 eam tentemus sub oculis ponere, Ponamus ergo unum: ex patre & ex matre Is-
 raelitici nominis generositate gaudentem. Alium ex matre tantum: non etiam
 ex patre / & uelut ex parte nobilem, non quidem ex parte patris: que utique nobili-
 tas melior uideretur / sed matris que inferior est. Si enim pater fuisset Israelite
 et mater Egyptia: esset aliquid amplius, hoc enim fuerat in Manasse et Effraim. Gene. 4, 1
 Nunc uero scriptum est: quia filius est mulieris Israelitidis & Egyptii patris. Si eni-
 diligenter fecutus es duos istos uiros / unum ex integro nobilem: aliud ex parte /
 intuere nunc eos litigantes ad inuicem / & qualiter is qui ex patre Egyptio et ma-
 tre sola Israelitide genitus uidetur: nominando nomen domini maledixerit / & ob
 hoc predictus sit is qui maledixerat: ad Mosem. Moses uero neque absoluere eum
 ausus neque condemnare sine deo: tradiderit eum custodie / usquequo a deo reci-
 peret responsum quid uelit fieri in eum. hec est historie continentia, Nunc etiam

Cyril,in Leui,

uideamus que sit in ea spiritalis gratia ; que edificare debet ecclesiam . ¶ Primo omnium sermo dicit , quia exiit filius mulieris Israelitidis & Egyptii patris , & unde uel quo exierit ; non refert . Inueniuntur enim ambo in castris politi ; sicut indicat sermo domini qui dicit . Educh hominem qui maledixerat ; foras extra castra ,

Leu. i. 24. Si ergo de castris ducitur : necessario in castris erat , quid ergo est q , cum non dum exiit sed de castris dicit de eo diuina scriptura , & exiit filius mulieris Israelitidis . Ego puto / quia docere nos uult sermo diuinus : q , qui peccat / duplicit exire dicitur . Primo enim exiit a proposito bono & recta sententia ; exiit a via iusticie / exiit a lege dei . Postmodum uero cum confutatus fuerit pro peccato ; exiit etiam de ceteri & congregatione sanctorum . Ut si (uerbi causa dicamus) peccauit quis fidelium / iste etiam si nondum abiiciatur per episcopi sententiam : iam tamē per ipsum peccatum quod admisit electus est & foris est / segregatus a consortio & unanimitate fidelium . Exiit ergo filius patris Egyptii & matris Israelitidis . Qui penitus extra fidem est ; totus Egyptius est . qui autem inter nos est & peccat ; ex una quidē parte qua deo credit / Israelitice uidetur originis . ex ea uero parte qua peccat : de Egyptiis genus dicit . Duos ergo scriptura proposuit litigantes . unum ex integro Israelitam ; qui litigauit quidē sed non peccauit , Iustum uero cuius peccatum designat ; maxima ex parte mixtum esse Egyptio generi indicat , aduersum quem litigat Israelita ; & forte competenter et rationabiliter litigat . Nam in Exodo Israelita & Egyptius litigat , ubi Israelita superat ; Egyptius cadit . Igitur et ego hodie si ueritatem defendo / si pugno pro ecclesiastica fide aduersum eum qui ex parte quidem credidit Christo & recipit scripturas / sed non integre sensum earum nec fideliter recipit : litigo aduersum eum qui ex matre quidē Israelita est / ex patre uero Egyptius . Si quis ergo & fidei credulitate & professione & nomine Christianus est & catholicus ; iste ex utraq; parte Israelita est , qui uero professione quidē Christianus est / intellectu autem fidei hereticus & peruersus est ; iste matrem quidem Israeliticam / patrem uero Egyptium habet . Eodem autem modo accidit : cum scripturas quis legit & litteram quidem sequitur / intellectum autem repudiat spiritalem . Hic matrem quidem Israeliticam habet ; id est litteram . sensum uero quia spiritalem non sequitur sed carnalem ; iste est ei Egyptius pater , Ideo aduersum ecclesiasticum / aduersum catholicum litigat : eum scilicet qui ex utraq; parte Israelita est . Secundum litteram Israelita est ; secundum spiritum Israelita non est , quia ipse secundum litteram quidem Israelita est ; secundum spiritum uero Egyptius . Quid ergo est utrиск; litigantibus necessariū ? Ille qui carnalem sequitur sensum / tanq; de Egyptio genus ducēs ; nomē domini nominat & maledicit . Nominat enim nomē dei / & cum maledicto nominat , negat enim eum esse creatorē mūdi negat esse patrem Christi . Nos uero qui ex utraq; genere Israelite sumus ; & litteram & spiritum in scripturis sanctis defendimus / & litigamus aduersum eos qui ex media parte Israelite uidentur / et dicimus quia neq; secundum litteram maledici deum oportet / neq; secundum spiritus intelligentiam blasphemari . Maledicus enim non solum in dominū sed etiam in proximum ; apostoli Pauli sententia regno dei excluditur . Vide enim quomodo dicit apostolus . Nolite er-

Exodi. 2. Si ueritatem defendo / si pugno pro ecclesiastica fide aduersum eum qui ex parte quidem credidit Christo & recipit scripturas / sed non integre sensum earum nec fideliter recipit : litigo aduersum eum qui ex matre quidē Israelita est / ex patre uero Egyptius . Si quis ergo & fidei credulitate & professione & nomine Christianus est & catholicus ; iste ex utraq; parte Israelita est , qui uero professione quidē Christianus est / intellectu autem fidei hereticus & peruersus est ; iste matrem quidem Israeliticam / patrem uero Egyptium habet . Eodem autem modo accidit : cum scripturas quis legit & litteram quidem sequitur / intellectum autem repudiat spiritalem . Hic matrem quidem Israeliticam habet ; id est litteram . sensum uero quia spiritalem non sequitur sed carnalem ; iste est ei Egyptius pater , Ideo aduersum ecclesiasticum / aduersum catholicum litigat : eum scilicet qui ex utraq; parte Israelita est . Secundum litteram Israelita est ; secundum spiritum Israelita non est , quia ipse secundum litteram quidem Israelita est ; secundum spiritum uero Egyptius . Quid ergo est utrиск; litigantibus necessariū ? Ille qui carnalem sequitur sensum / tanq; de Egyptio genus ducēs ; nomē domini nominat & maledicit . Nominat enim nomē dei / & cum maledicto nominat , negat enim eum esse creatorē mūdi negat esse patrem Christi . Nos uero qui ex utraq; genere Israelite sumus ; & litteram & spiritum in scripturis sanctis defendimus / & litigamus aduersum eos qui ex media parte Israelite uidentur / et dicimus quia neq; secundum litteram maledici deum oportet / neq; secundum spiritus intelligentiam blasphemari . Maledicus enim non solum in dominū sed etiam in proximum ; apostoli Pauli sententia regno dei excluditur . Vide enim quomodo dicit apostolus . Nolite er-

i. Cori. 6,

rare. neq; fornicari / neq; adulteri neq; molles / neq; masculorum cōcubitores / neq; fures / neq; auari / neq; maledicti regnum dei possidebūt, Vide inter que critica: inter adulteros / inter masculorum concubitores / inter auaros (quo: alibi Ephe. 5, dicit idolis seruientes) etiam maledicos posuit; & a regno dei cum illis pariter exclusit. Videā ergo qui os suū quotidiana pene consuetudine ad hoc uitiū cōuerunt: quid eis periculi immineat, Putantes enim leue & facile hoc esse peccatum: non facile cauent, Sed considerent apostolū / quomodo maledicū a regno dei excludit; et deus per Mosem quomodo maledicū puniri iubet, Vnde ego ualde admiratus sum / q, hoc in loco quem habemus in manibus scriptura non aperte designauit: q, iste qui ex Egyptio genus ducit / maledixerit deum. sed tātum posuit: quia nominans maledixit, & reliquit in medio: uel de deo uel de homine spicandum, Vnde mihi uidetur idcirco noluisse scriptura aperte de deo pronūciare: ne de hominibus uideretur dedisse maledicendi licentiā, & ideo uel de deo uel de homine siluisse: ut de utroq; caueretur, Verū cum sententiam apostoli proposuitus qua dicit maledicos a regno dei excludendos: aliquid exposcit iste sermo solatii, ne omnimodā desperationē uideamur iniicere iis qui quotidiana pene maledicendi cōsuetudine rapiuntur / & ori suo adhibere custodiā uel ostiū negligunt, Promissionis future non unus est modus neq; simplex species: sed si cut docuit ipse dominus in euangelio. Cū beatos dicit pauperes spiritu: & ipsorū dicit esse regnū celorū. Et iterū beatos dicit mites / nec tamē eis celorū regnum sed terre hereditatem promittit, Dicit beatos & pacificos: sed ne ipsis quidem celorum regnum dedit / filios tamē eos esse dei pronunciat, Et cum diuersis diuersa repromittat: omnes beatos dicit qui ad promissa perueniunt / non tamen omnibus celorū regna concessit, Potest ergo fieri ut aliquis in ceteris forte operibus et actibus emendatus sit & perfectus: subrepatur ei tamē oris uicum lapsusq; sermonis, Huic etiam si secundum apostoli sententiam negantur regna celorum: non tamen alterius beatitudinis abscinditur locus, Verū tamen eo magis si quis inter ceteros perfectus est / elaborare etiam in hoc debet: ne ei subrepes praeceps cōficiat, quamvis dominus dixerit, in domo patris mei mansiones multe sunt, Possumus adhuc addere etiam illud: q, natura peccati similiis est materie que ignis cōsumitur / quam edificari Paulus apostolus a peccatoribus dicit: qui supra fundatum Christi edificant ligna / fenum / stipulam, In quo manifeste ostēditur esse quedam peccata ita leuia: ut stipule comparentur / cui utiq; ignis illatus: diu nō potest immorari, Alia uero feno esse similia: que & ipsa nō difficulter ignis absuemat / uerum aliquanto tardius q, stipulis immoretur, Alia uero esse que lignis cōferuntur: in quibus pro qualitate criminum / diutinū & grāde papulum ignis inteniat, Ita ergo unum quodq; peccatum pro qualitate uel quantitate sui: penarum iusta persoluit, Verum tamen quid opus est fidelibus & iis qui cognouerūt deum: de penarum qualitatib⁹ cogitare: quid opus est ligna / quid fenum / quid ipsam stipulam ad fundamentum Christi superponere: cur non magis aurum uel argentum uel preciosos lapides: precioso superponimus fundamento / ubi cū

Math. 5,

Ioan. 14.

1, Cori. 3,

Cyrilius Leui,

ignis accesserit: nihil inueniat quod absumat. Nam si accesserit ad stipulā: ex stipula fauillam reddet & cineres. Si uero accesserit ad aurū: aurum purius reddet, Hec nobis dicta sint pro iis qui negligunt oris maledici cōsuetudine refescere, qui si non ex corde maledicant / etiam si non uoto & anima proferant maledicta: ta

Esaie, 6. men immundiciam labiorum secudum Esaie uerbum & inquinamēta oris incur runt. Iste tamen qui licet matre Israelitide / Egyptio tamen progenitus est patre: exit / & nominās nōmē domini maledixit. De quo ego puto q, nisi exiſſet: nec litigasset aduersum uirum Israelitam / nec nominans maledixisset. Exiit enim a ueritate / & exiit a timore dei / a fide / a charitate: sicut superius dixim⁹ quomodo per hec quis exeat de castris ecclesie / etiam si per episcopi uocem minime abiicitur, Sicut e cōtrario interdum fit: ut aliquis nō recto iudicio eorum qui presunt ecclesie depellatur / & foras mittatur. Sed si ipse nō āte exiit / hoc est si nō ita egit ut mereretur exire: nihil leditur in eo q, non recto iudicio ab hominibus uidetur exclusus. & ita fit ut interdū ille qui foras mittitur intus sit: et ille foris sit qui intus retineri uidetur. Vis tibi ostendam & alium: qui a nullo elect⁹ est & exiſſe dicuntur? Scriptū est de Cain, quia exiit a facie domini. quo exiit a facie dei: ubi enim non erat facies dei? Sed exiſſe dicitur pro eo q, legē nature egressus est: & ignaram tanti sceleris terram fraterno sanguine primus infecit. Sunt tamen & qui beneexeunt: & beati sunt quia exeunt, Ostendam etiam hoc de scripturis, In Exo

Exodi, 18. do scriptū est. Omnes inquit qui querebāt nōmē domini: exierunt ad Mosem extra castra, Isti bene exierūt extra castra: quia sequebantur Mosem / id est legē

Esaie, 52, dei. Et de aliis dicitur. Exite populus meus de medio eorum: & immundum noli te cōtingere, ¶ Exit ergo inquit fili⁹ mulieris Israel tidis. & hic erat fili⁹ Egyptii inter filios Israel, et litigauerūt in castris / ille qui erat ex Israelitide muliere: et homo Israelita, Vide quāta cautela scripture diuine sint intuende. Si diligenter inspicias: illum qui de Israelitide matre & de Egypcio patre natus est / non dixit hominem. illum uero qui ex utroq; genere Israelita erat: hominē nominauit. Putamus hec fortuita scripta: putam⁹ casu adiectū: ut ille nō diceretur homo / & hic dicereſ? Non sūt ista fortuita, ratio est. Nihil enī in uerbis dei: absq; p̄fida ratio ne cōscriptū est, Ille namq; qui ex parte Egypti⁹ / ex parte Israelita erat nōdum merebās homo noſari. Iste uero q ex integro Israelita erat / hoc est q mēte dñm uidebat: iste homo appellatur / homo inquam interior: qui ad imagine dei factus est & potest uidere dominū, ¶ Post hec iam que in posteriorib⁹ referuntur: non absq; quadam questione sunt, de qua multi querentes: non multi explanare potuerunt. Sed si ueſtris me orationibus iuueritis: tentabim⁹ etiam nos in medium proferre que domin⁹ dederit, homo inquit si maledixerit deum: peccatum accidit piet. qui autem nominat nomen dominī: morte moriatur, Quid est hoc / qui maledixerit deum: non habet penam mortis / sed qui nominauerit nomen dominī? Nonne multo grauius est maledicere deum: q nominare / quamuis in uanum non minasse dicatur? & quomodo qui maledicit: peccatum suscipit tantum, qui autem nominat: morte moriatur? Hec ergo sunt que in hoc loco solent questionem mouere que ignorantibus sensūm scripturarum inconsequenter dicta uidentur et

incongrue. Putant enim quod qui maledicit nomen domini statim puniri debeat, illi le uero qui nominauerit nomen domini hoc est superflue & in uanum nominauerit sufficiat accepisse peccatum. Sed nos consequiam sermonis tali quodam sensu tentemus aperire. Maius esse peccatum in quo maledicitur deus quam in quo nominatur; dubitare non possumus, Restat ut ostendamus multo esse grauius accipere peccatum & habere secum quam morte multari. Mors que pene causa inferatur pro peccato: purgatio est peccati ipsius pro quo iubetur inferri. Absoluitur ergo peccatum pro pena mortis: nec superest aliquid quod pro hoc crimine iudicii dies pena eterni ignis dignum inueniat, Vbi uero quis accipit peccatum & habet illud secum ac permanet cum ipso nec aliquo supplicio penaque diluitur: transit cum ipso etiam post mortem, & quia temporalia hic non persoluta: ibi expendit eterna supplicia. Vides ergo quanto grauius sit accipere peccatum quam morte multari, Hic enim mors pro vindicta datur: & apud iustum iudicem deum, non vindicatur bis in id ipsum. sicut propheta dixit, Vbi autem non est soluta vindicta: peccatum manet illis eternis ignibus puniendum. ¶ Quod autem hec ita se habeant: possum tibi te Sopho. 1, stes ex diuinis uoluminibus adhibere Ruben & Iudam patriarchas / loquentes ad patrem suum Iacob: cum uellent assumere secum Beniamin & ducere ad Egyptum propter sponsiones quas cum Ioseph fratre pepigerant. Ibi ergo Ruben quidem Gene. 42, ita dicit ad patrem, Ambos filios meos occide: nisi reduxero ad te Beniamini. Iudas uero ait. Peccator ero in te: nisi reduxero eum tibi. Iacob uero pater ipsorum sciens multo esse grauius quod promiserat Iudas / qui dixerat: peccator ero in te / ab eo qui dixerat / occide filios meos: ipsi Ruben quidem non credidi filium / tanquam qui Gene. 43, leuiorem elegerat penam. Iude uero tradidit: sciens grauius esse quod elegerat. Hoc ergo modo convenienter aptauit scriptura diuina ei quidem qui maledixerit deum: ut peccatum sumat, Ei uero qui leuius deliquerit: quam morte moriatur, Vis autem et de euangelii noscere: quam qui receperit in hac uita mala sua / ibi iam non recipiat. qui autem hic non recipit: ibi seruentur ei etiam omnia / docet nos exemplum Lazarus pauperis & illius diuitis: ad quem dicitur in infernis positum a patriarcha Abraham, Memento filii quomodo tu receperisti bona in uita tua: et Lazarus similiter malala, Nunc autem tu quidem cruciaris: hic uero requiescit. Et solent homines ignorantes iudicia dei que sunt abyssus multa: conqueri aduersus dominum / & dicere. Cur homines iniusti & iniqui / raptiores / impi scelisti: in hac uita nihil patiuntur aduersi / sed cuncta eis prosperis successibus cedant: honores / diuitie / potestate / sanitas quoque: eis ipsa & corporis habitudo famuletur, Et contra innocentibus / ac pii / & colentibus deum: innumerabiles erunt superueniant. abiecti / humiles / contempti / & sub colaphis potentium uiuunt: nonnunquam etiam & sepius eis morbi quoque ipsi corporis dominantur, Sed hec ut dixi coqueruntur: ignorantes quis sit ordo in diuinis iudiciis. Quanto enim grauius eos puniri uolunt / de quorum potentia & iniquitatibus ingemiscunt: tanto magis necessarium est differri penas, que si non deferreretur: temporales utique & leuiores essent / quia finem cum morte recuperent. Nunc uero quia differuntur: certum est quod eterne erunt / & cum seculis extendentur, Ecce contrario igitur si uelint iustis & innocentibus in presenti se-

Cyril. in Leui,

culo bona reddit: essent etiam ipsa bona temporalia / & celeri termino cocludeda,
Quanto autem magis differuntur in futurum: tanto amplius erunt perpetua et
nescient finem, Hoc ergo est: quod nos scripture huius locus paucis sermonibus
comprehensus edocuit. ut sciam⁹ multo esse graui⁹ accipere peccatum & habere/
ac secum ad inferna deferre: q̄ in presenti penas dare cōmissi. Et ideo hec sciens
1,Cori,5, expedire fidelibus Paulus apostolus: dicit de eo qui peccauerat, quem tradidi (in
quit) sathan in interitum carnis: hoc est morti, Multos autem sequi fruct⁹ mor-
tis huius: ostendit in sequentib⁹ dicens, ut spirit⁹ saluus fiat in die domini nostri
iesu Christi . Vides ergo quomodo aperte apostolus utilitatem mortis huius ex-
posuit, cū eum (dicit) tradidi in interitum carnis: hoc est in afflictione corporis que
solet a penitentibus expendi, eumq; carnis interitum nominavit: qui tamen car-
nis interitus uitam spiritui conferat. Vnde & nūc si quis nostrum recordatur in
semetipso alicuius peccati conscientia / si quis se obnoxium nouit esse delicto: cō-
fugiat ad penitentiam & spontaneum suscipiat carnis interitum , ut expurgat⁹
in presenti uita spiritus noster: mundus & purus perget ad Christum dominum
nostrum, Cui est gloria et imperiu in secula seculorum. A M E N.

Clibri decimiquarti / Cyrilli in Leuiticum: finis,

Ceiudem liber decimus quintus: de uenditione domorum & redemptionibus.
Res diuersas leges de domorum uenditionibus & redemptionibus
per Mosem in Leuitico datas uidem⁹. quarū continentia primo se-
cundū historiā pertractem⁹: ut post hoc etiā ad spiritale sensū possi-
mus ascēdere, Dom⁹ qđam sūt in urbib⁹ muratis: qđam in uicis uel
agris nō habentib⁹ muros, Ait ergo: q; si in ciuitate murata uēdide-
rit quis domū: per annū integrū habeat copiā redimendi. Post annū uero: potes-
tas recuperādi nulla cōceditur, erit enim (inquit) dom⁹ ipsi⁹ emptoris certa pos-
sessio: si intra annum liberare eam non potuerit qui distractit , Secūda lex est, q;
si domus ipsius que distracta est in uico fuerit qui murum non habet / cui tamen
uico ager adiaceat: liceat uendori & post annum & quandocumq; potuerit / resti-
tuere premium & recuperare quam distracterat domum, Tertia lex est, q; si forte
domus sit leuite uel sacerdotis: ubiq; fuerit talis dom⁹ / siue in ciuitate murata
siue in uico cui murus non est: liceat semper & in omni tempore ut quandocumq;
potuerit leuita uel sacerdos redimat domū suam. Nec unq; sacerdotalē uel leu-
ticā possessionē cōfirmari in aliū qui nō sit eiusdē ordinis: diuina iura permittūt
Iste sunt ergo leges quib⁹ utebatur populus ille prior : etiam secundū hoc ipsum
qd p historiā designat / religiose satis & pie sacerdotalibus uel leuiticis ordinib⁹
cōsulētes. Sed citi⁹ hec referam⁹ ad nos: quibus lex Christi si eam sequamur / nec

1,Timo,6 possessioēs in terra nec in urbib⁹ domos habere pmittit, Et quid dico domos: nec
plures tunicas nec multā cōcedit possidere pecunia⁹. habentes enī inquit uictū et
uestitū: his cōtentī sim⁹, Quō ergo nos datas de domib⁹ siue intra ciuitatē mura-
tam positis / siue in uicis quib⁹ muri nō sūt: obseruabim⁹ leges? Inuenim⁹ in alis
Gene,25 scripture locis: q; sermo diuinus maiore quodā sacramēto nominet domū. Ut cū
dicit de Iacob. & quasi pro laude ei⁹ ponit. Erat enī (inquit) Iacob homo simplex:

habitās domū. Et iterū inuenio de obstetricib⁹ hebreorū scriptū. & quia (inquit) Exodi. 1. timebāt deū obstetrics fecerūt sibi domos. Videam⁹ ergo q. obstetricib⁹ quidē faciendarum domorū causa; fuerit timor dei. Iacob uero s. n. plūcitas & innocētia; causam dederit ut habitaret domū. Deniq; & Esau qui malus fuit nō est scriptum de eo: q. habitauerit domū. nec de aliquo alio scriptū est q. edificauerit sibi domū: qui nō habuerit timorē dei. Que est ergo ista dom⁹ & quale edificium est: Paulus apostolus exponit apertius / cū dixit, Domū habem⁹ nō manufactā: eter 2, Cori. 5 nam in celis. Hec ergo est dom⁹ quam edificare nemo potest: nisi in simplicitate mentis & puritate cordis. Sed quoniā accidere solet ut etiam qui bene edificaerit / & domū sibi celestē bene agēdo & bene uiuēdo ac recte credēdo cōstruxerit incurrat alicuius peccati debitū / & hanc a crudelissimo feneratore uenūdare cogatur / ac labores suos trāffundere in aliū: pietas & clemētia legislatoris occurrit / ut intra certū tempus red̄mi possit: si tamen inuenerit inquit man⁹ tua preciū / quod restituat. Quale preciū: penitentie sine dubio lachrym̄s cōgregatū; & manibus id est labore boni operis inuentū. Annus autē ipse intelligi potest / quē uenit uocare dñs annum acceptum: quo dimittat cōfractos in remissione / & salutem delicta sua confitētib⁹ prebeat. Qz autē dicit domū in ciuitate murata / recte (ut arbitror) domus que in celo esse dicitur: in ciuitate murata intelligif. Murus est enim huiuscemodi domib⁹: ipsū celi firmamētū. Sed tale domū rari quiq; habere possūt: illi fortasse qui in super terrā ambulātes / cōuersationē habet in celis, & de quibus dicit apostolus. Dei edificatio estis. Ceteri autem in uicis habent domos: quibus non est murus, est tāmcn eis adiacens ager fecund⁹: & sunt illi fortassis qui sibi habitaculū preparāt in terra uiuetū / & in illa terra quam māsuetis domin⁹ promittit dicens. Beati mītes: quoniā hereditate possidebūt terrā. Ista Math. 5, ergo domos / si forte aliq; (sicut supra exposuim⁹) laps⁹ acciderit: semp est recuperādi facultas. ut uerbi gratia dicam⁹. Si nos aliqua culpa mortalis inuincerit: q. non in crimen mortali / nō in blasphemia fidei (que muro ecclesiastico & apostoli dogmate cincta est) sed uel in sermone / uel in morū uicio cōsistat: hoc est uendidisse domū que in agro est uel in uico cui mur⁹ nō est. Hec ergo uēditio & huiuscmodi culpa: semper reparari potest. nec aliquando tibi interdicis: de cōmissis huiuscmodi penitūdine gerere. In grauiorib⁹ enī criminib⁹: semel tūm penitētie Id de pūcōcedif loc⁹. Ista uero cōmunia q. frequenter incurrim⁹: semp penitētiā recipiūt / blica peni & sine itermissiōe redimūf. ¶ Qz si sacerdotalis fuerit (iquit) ista dom⁹ uel leui tētia / que tica: ubiq; fuerit siue in ciuitate siue in agro / semp habet redēptionem. In hoc in propa- loco sacerdotale sensū & leuiticā intelligētiā qro. Nō enī inferior esse debet author tulo secū horū (si fieri potest) illo ipso: q. hec scripsit & sanxit. Quid ē ergo q. sacerdos & le dū ecclie = uita / dom⁹ siue semp habet redēptione: & ubiq; fuerit / habet redēptionē. Secū si iudiciū dū spiritualē intelligētiā: sacerdos / mens deo cōsecrata dicif, & leuita appellaf is: um fit: in q. id est nēter assūtit deo / & uolūtati ei⁹ ministrat. Perfectio ergo i iteilectū & ope telligēdū re / in fide & actib⁹: sacerdos & leuita accipied⁹ ē. huic itaq; pfecte meū si acciūkē est, rit aliq; domū / quā habet nō manufactā: sed eternā in celis / uēdere & in man⁹ al 2. Cori. 5 terius dare (sicut cōtigit aliquādo magno patriarche dauid: cū de tecto suo Vrie 2, Reg. 11

Cyril,in Leuiticū.

2, Re, ii, Ethei aspexisset uxorem) statim eam redimit / statim reparat . statim enim dicit: peccavi. Immo uero adhuc aliquid sublimius in hoc sensu debem⁹ inspicere: quo modo domus sacerdotum & leuitarum / id est perfectarum met̄ium semper delicta redimuntur / semperq; purgentur. Si quando scripturas diuinās legimus / & sanctorum patrum in his delicta aliqua recensemus; si secundum apostoli Pauli sententiam dicimus / quia hec omnia in figura cōtingebant illis; scripta sūt aut̄ propter cōmonitionē nostram / hoc modo semper dom⁹ eorum redimitur. quia semper pro culpis eorum / purgatio & satisfactio a doctorib⁹ adhibetur; ostendētibus ex diuinis scripturis / formas fuisse hec & imagines rerum futurarum, non quibus arguerentur delicta sanctorum: sed quibus ostenderetur peccato & impius in partē sanctorū societatemq; cōstitisse. Nunq; ergo sacerdotalis possessio a sacerdote separatur. etiam si ad tempus fuerit ablata / etiam si fuerit distracta: semp redimitur / semp reparatur, uelut si diceret. charitas que perfecta est; oīa paritur / omnia sperat / omnia tolerat / charitas nunq; cadit. Sic ergo possessio ac domus sanctorū nunq; cadit / nunq; aufertur; nunq; ab eorū iure separatur. Quo modo enim separari a sacerdotibus potest domus: que edificata est supra funda mentum apostolorum & prophetarū / in qua ipse est angularis lapis Ihesus Christus? Qz autē possit aliquādo domus ista distrahi / hoc est huiusmodi edificatio.

1, Cori, 3, incidere peccatum: audi apostolū Paulū quomodo de talibus dicit. Ut sapiens architectus fundementum inquit posuit: aliud supra edificat, unusquisq; autem uideat quomodo superedificet. fundamentū enim aliud nemo potest ponere; preter id quod positum est / qui est Christus Ihesus. Si quis autem supra fundamentū hoc edificat aurum / argentum / lapides preciosos: ligna / fenum / stipulam. Vides ergo quoniam potest quis supra fundamentū Christi edificare ligna / fenum / stipulam: hoc est opera peccati. que qui edificat: sine dubio uendidit domum suam emptori pessimo diabolo, a quo unusquisq; peccantium peccati precium consequitur satisfactione desiderii sui. Hoc si forte incurrit aliquis (quod absit) cito redimat / cito reparet; dū tēpus est reparādi / dū penitētie locus eis. Itaq; deū pcamur / ne eterne dom⁹ habitatiōe fraudemur; sed digni habeamur recipi i eterna tabernacula. Per Christū dñm nostrū: cui est gloria & imperiū in sc̄la sc̄loꝝ. Amen.

¶ Libri decimiquinti/Cyrilli in Leuiticum:finis,

¶ Eiusdem liber decimussextus & ultimus: de benedictionib⁹ Leuitarū uel preceptis trium mandatorum.

Nagonibus corporalibus gradus quidam & differētie singulorū quo rūcumq; obseruari ordinū solet; ut pro qualitate certaminum premio remuneretur unusquisq; uictorie. Verbi gratia. si inter pueros quis habeat agonem / si inter iuuenes / si inter viros: que per singulos ordines obseruatio haberet debeat / quid fieri liceat uel non liceat / & que certaminis regula custodiri. quid etiam post hec remunerationis / mereatur palma uincens: ipsi nichilominus agonis legis legibus cautum est. Ita & nunc omnipotens deus obseruanda legis sue in hoc mundo agonem mortalibus ponens: posteāq; tradidit obseruanda / & copiose quid fieri uel quid non fieri deberet scripsit; cōuenienter

ad ultimum iam Léuitici locum (in quo de singulis quibusq; obseruationibus cōstitutum est) quid muneris reportet qui impleuerit / & quid penit subeat qui non obseruauerit enunciat. Sed si lex secundum q; iudei uolunt / & si qui eorum sensu scripturas intelligendas putant / non esset spiritalis sed carnalis: dubium non est quin obseruata carnaliter; benedictiōes quoq; carnales obseruantibus tribuat. Si uero ut Paulo uidet apostolo / lex spiritalis est; sine dubio & spiritaliter obseruanda est / & spiritalis ex ea benedictionum speranda remuneratio. Totius namq; consequentie est: spiritalem legem benedictiones dare spiritales & eiusdem nichilominus consequentie est: etiam maledicta & condemnationes legis spiritales non esse corporeas. Sed ut indubitatum sit quod dicimus: ipsius Pauli apostoli uoce utamur, qui ad Ephesios scribens: de spiritalibus benedictionibus hoc modo pronunciat. Benedictus (inquit) deus & pater domini nostri Ihesu Christi: qui benedixit nos omni benedictione spiritali in celestibus in Christo, Quoniam quidem sciebat nonnullos legentes has benedictiōes / posse in id pro labi / ut eas corporales putarent & terrenas: uoluit eis euidentius aperire que sit diuinarum benedictionum natura / uel ubi querēda, & ideo ait. Qui benedixit (inquit) nos in omni benedictiōe spiritali in celestib; in Christo. Sed & hoc quod addidit in omni benedictione spiritali: non est ociosum / sed apostolice uehemētie plenum. Nam quia sciebat multa esse implenda que mandantur in lege / & in unoquoq; mandato proprios existere agones / in quibus per singula benedictionem qui uicerit meretur: ideo dixit qui benedixit nos in omni benedictiōe spiritali: ut & plures eas esse ostenderet / & spiritales. Poteſt autē in hoc sermone quo ait / in omni benedictiōe spiritali: & illud intelligi, ut & uerbi gratia iustus quisq; Leti. 26, & perfectus capiat benedictiones Léuitici: de quibus nunc sermo est. Capiat & Nume. 6 eas que in Numerorum libro scripte sūt. sed & illas que in libro Genesis continē Gene. 9. turbenedictiones Noe ad Sem & Iaphet / & benedictiones Isaac ad Jacob / & iterum Iacob benedictiones ad Ioseph & effraim & Manasse / & post hec ad duodecim patriarchas, Quia ergo multe sunt benedictiōes posite in diuinis scripturis Gene. 49 que uidentur quidem ad unumquēq; sāctorum (uerbi gratia: ad Sem & Iaphet) dirigī. Non tamen (ut quibusdam uidetur) ita in illos solos dirigūtur: ut aliis ex his participare non possit. Idcirco eas spiritales apostolus nominauit / ut quicūq; effici potuerit in uirtute & spiritu (uerbi gratia) Sem uel Iaphet / uel Ioseph aut Isaac aut Jacob: sicut & Ioānes fuit in spiritu & uirtute Helie / possit etiam ipse be Luce. 1. nedictionis illius particeps fieri: cuius uirtutem & spiritū gesserit. ¶ Sed uideamus nūc in Léuitico: benedictionum quod sit exordium. Si (inquit) in preceptis Leti. 26. meis ambulaueritis / & mandata mea custodieritis / & feceritis ea, Tria sunt quae dicit: in preceptis ambulandum / mandata custodienda / & facienda que mandata sunt. Vnde uidetur michi preceptum esse (uerbi gratia) cum iubetur ut ille Nume. 15 qui sabbatum non seruauit: ab omni synagoga lapidetur / aut qui maledixerit Leti. 24. deum: ut lapidisbus perimatur / & si qua iubentur huiusmodi. Mandata uero esse Nume. 18 quibus iubetur (uerbi causa) decimas offerre leuitis / uel ter in anno apparere Exo. 23, domino / uel non apparere vacuum in conspectu domini. Custodire ergo man Exo. 34.

Cyril,in Leuiticū.

datum est:intelligere uel aduertere que iubentur. Sic ergo intelligendum puto
quod dixit,Si in preceptis me s ambulaueritis ; & mandata mea custodieritis / &
feceritis ea. ¶ Sed uideatn que sit prima benedictio iis qui ea que mādantur im
pleuerint,Dabo inquit pluuiā uobis tēpore suo. Igitur primo ad Iudeos dicam? :
& eos qui simpliciter uel corporaliter hec itelligēda opinant, Si pluuiā hec tāq re
muneratio pro laboribus datur iis qui mandata custodiunt:quō & iis qui manda
ta non seruant / una atq; eadem datur pluuiā temporibus suis / & uniuersū mun
dus cōmunitib⁹ utitur pluuiis a deo datis. Pluit enim super iustos & iniustos. Qz
si iustis & iniustis datur pluuiā:non erit eximia remuneratio iis qui mandata fer
uauerint,Vide ergo quia etiam si Iudei non acquiescant uerbis Ihesu domini no
stri:tu tamen qui nomine eius censeris & Christian⁹ appellaris / debes ei credere
Math.,5. dicenti/quia pater suus celestis communem hāc pluuiam pluit super iustos & in-
iustos,& non debes putare/quia iustis eximia separauerit portionem hanc: quā
communem posuit etiam cum iniustis. Queramus ergo in scripturis/que sit plu
uiā que sanctis tantummodo datur:& de qua mandatur nubibus / ne pluant plu
uiam istam super iniustos. Que ergo sit ista pluuiā: ipse Moses horum legislator
Deute.32 nos edoceat. Ipse enim dicit in deuteronomio. A. tende celum & loquar : audiat
terra uerba ex ore meo/expectetur sicut pluuiā eloquium meum. Nūquid mea
uerba sunt ista? Quid rhetorici argumenus sensum diuine legis uiolenter infle
Ibidēm. etimus? Nonne Moses est:qui dicit pluuiam esse quod loquitur? Expectetur in-
quit sicut pluuiā eloquium meum : & descendant sicut ros uerba mea, sicut im-
ber super gramen: & sicut nix super fenum, Intende diligēter auditor ne putas
nos uim sicere scripture diuine:cum docentes ecclesiam dicimus uel aquas / uel
imbres / uel alia que corporaliter dici uidentur / spiritualiter sent. enda. Audi quo-
modo Moses uerbum diuine legis nunc pluuiam nominat / nūc rotē uocat:nunc
imbrē/nunc etiam niuem dicit, Et sicut Moses uaria & diuersa proloquitur/tāq
Efaie.,1, ex gratia multiformis dei sapientie proloquens:ita & Esaias/cū dicit. Audi celū /
& auribus percipe terra:quomodo dominus locutus est, Sed & unusquisq; pro-
phetarum cum aperuerit os:imbres deducit super faciem terre / hoc est auribus
& cordibus auditorū, Hoc sciens & apostolus dicebat. Terra enim ueniente se-
Hebre.,6 plus super se imbrem bibens / & generans herbā oportunam iis a quibus colitur:
accipit benedictiones a deo.que autem protulerit spinas & tribulos : reproba est
& maledictio proxima / cuius finis ad exultationem. Nunquid hec apostolus de ter
ra hac dicit? Sed nec accipit terra benedictiones a deo:cum imbres biberit & fru
ctum produixerit,sed neq; cum spinas ac tribulos post pluuiam protulerit;cōse-
quitur maledictiones a deo. Sed nostra terra id est nostrum cor si suscipiat fre
quenter uenientem super se pluuiam doctrine legis / & attulerit fructum operū:
accipit benedictiōes, Si uero non opus spiritale sed spinas & tribulos id est solici
tudines seculi habeat / aut uoluptatem / & diuitiarum cupiditates:reproba est &
maledictio proxima / cuius erit finis ad exultationem. Propterea unusquisq; audi-
Luce.,3, torum cum conuenit ad audiēdum:suscipit imbrem uerbi dei, Et si quidem fru
ctum attulerit operis boni;benedictionem diuinam consequetur. Si uero susce-

ptum dei uerbum contempserit / & frequenter audita neglexerit / ac sollicitudini
 rerum secularium libidiniq; se subiecerit; tanq; qui spinis suffocauerit uerbum /
 maledictionē pro benedictione cōquiret / & pro beatitudinis fine: finem exustio-
 nis inueniet. ¶ Dabo ergo (inquit) uobis pluuiā in tempore necessario. Addidit &
 in tempore, Sicut enim imber ille terren⁹ si importune ueniat / id est cum messis
 colligitur / cum frumenta teruntur in areis: obesse magis q̄ prodeesse videbitur.
 Ita & si quib⁹ pluuiā uerbi dei ministrāda cōmittitur: obseruare debet hoc quod
 dicit scriptura / ut in tempore prebeant, id est ne crapulato & ebrio uerbum dei
 ingerant, ne occupato in aliis animo / cum attentus esse non potest, uel cum ali-
 cuius uici languore cōstrictus est / & nō doctori sed morbo proprio interior pre-
 statur auditus. Prudēter ergo coniūciat ubi potest uacare mens: ubi sobrius / ubi
 uigilans / ubi intentus auditor est / & ubi pluuiā ministret in tempore. Sic & triti-
 ci mensuram seruus fidelis & prudens / in euāgelio cōseruis dare iubetur in tem **Luce. 12.**
 pore. Sed & alio modo possumus intelligere hoc quod mādatur: scilicet q; imber
 dandus est in tempore. Puer est aliquis: & parvulus in fide: indiget pluuiā: sed la-
 etis pluuiā. Sic enim dicit ille: qui sciebat pluuias in tempore dispeſare, Lac potū **1. Cori. 3,**
 dedi uobis nō escam: nō dum enim poteratis. Proficit post hec in fide / creuit eta-
 te & sapientia: aptus sine dubio factus est / qui solidiorem percipiat cibum, Infir-
 matur aliquis: & non pro tempore sed pro infirmitate capere non potest que robu-
 sta sunt, uerbi causa: non potest pene de castitate capere sermonē. Oportet cō-
 pati & metiri doctrinā pro uitium qualitate: & concedere aliquibus nuptias / hoc
 est oleribus pascere infirmū: & ad huiuscmodi mensurā anime / aptare uelut te-
 nuem & roris similem pluuiam uerbi. Est autē alia terra que potest suscipere ua-
 lidos imbr̄es: ferre etiam flumina uerbi dei / & rapidos portare torrentes, De his **Psal. 35.**
 enim talibus: propheta dicit in psalmis. & torrentem voluptatis tue potum dabis
 illis. ¶ Dabo ergo (inquit) uobis pluuiam in tempore suo: & dabit terra natuita-
 tes suas, Post primam benedictionem pluiae / ista secunda est: qua dicitur terra
 suscep̄ta pluuiā dare natuitates suas. Inuenimus quia & Isaac benedicens Iacob
 ait. Det tibi domin⁹ de rore celi & ab ubertate terre: plenitudinem frumenti & **Gene. 27**
 uini. Putasne tale frumentum in benedictione dabit Isaac filio suo Iacob: quale ha-
 bent & peccatores homines / & quali abundabat etiam impius Pbarao. Hec erat
 tanti patriarche benedictio. Vis tibi adhuc ostendam quomodo & alibi iniqui ha-
 bent multitudinem frumenti: intuere illum in euāgelio cuius ager multos ātu-
 lerat fruct⁹ / qui dixit. Destruā horrea mea & maiora reedificabo: & dicam ani-
 me mee. habes multa bona reposita in annos multos. manduca / bibe / & letare.
 Talia ergo credim⁹ esse bona: q̄ diuinis bñdictionib⁹ / sāctis qbusq; & fidelib⁹ tra-
 debant: Altos ergo terre fruct⁹ aspicio: & aliter multitudine natuitatis itueor. Si
 enim terra mea afferat fruct⁹ / si natuitates ex domini bñdictionē producat: intel-
 liget sens⁹ me⁹ & explanare poterit / que & qualis sit ista terra que accepta cele-
 sti pluuiā natuitates proferat rationabilū frugum, Testimonū de euāgeliis su-
 me / quomodo ex iat qui seminat seminare: & aliud quidem cecidit secus viam / **Luce. 8.**
 aliud aut supra petrā / aliud sup spinas / aliud aut sup terrā bonā. Dedit aut̄ ter- **Math. 13,**
H. 3.

Cyril,in Leuiticū.

Murci, 4, ra fructū suū:& nativitates suas produxit, Attulit enī fructū cētesimū / & sexā
» gesimum / & tricesimū, ¶ Sed & ligna inquit camporum dabūt fructum suum.
Habemus intra nos metipos & ligna camporū: que fructum suum producunt,
Eurisilo: Que sunt ista ligna camporum? dicet fortassis auditor. Quid iterum hic erisilo
g⁹/uerbo gus ait: quid undecūq; uerba cōquirit: ut explanationē lectionis effugiat? Quod
rū iuetor intra nos esse ligna docebit & arbores? Si non temere obtrectes: iam nūc audies,
quia non potest arbor bona malum fructū facere; neq; arbor mala fructū bonū
facere, Habemus ergo arbores intra nos; siue bonas siue malas, Et que bone sūt:
fructus malos non possunt afferre. Sicut que male sunt: fructus non afferent bo
nos, Vis tibi arborū ipsarū que intra nos sūt uocabula & appellatiōes expediam?
Non est ficus / nec malus / nec uitis; sed una arbor iustitia appellatur / alia pruden
tia / alia fortitudo / alia temperantia nominatur. Et si uis; maiorū adhuc arborū
multitudinē disce / quibus fortasse dignius putabitur cōsitus etiā paradisus dei.
Est enī ibi arbor pietatis / est & alia arbor sapientie / est & alia discipline; est & alia
scientie boni & mali. Super omnia uero est arbor uite, Nō tibi magis uidetur / q,
Ioan, 15, pater celestis agricola huiusmodi arbores in anima tua excolat; & huiusmodi plā
Math. 7, taria in tua mēte constituat. Sic ergo dicit saluator. Non potest arbor mala fru
ctus bonos facere; neq; arbor bona fruct⁹ malos, Hoc est quod docet. Arbor pu
dicitie bona est: nō potest afferre fructus impudicitie, Arbor iustitie bona est; &
afferre fructus iniustitie non potest. Sic & e contrario si habeas male arboris radi
cem in tua mente plantatam; bonos reddere non potest fructus. Si enim sit in te
radix malitie: fructus non dabit bonos. Si sit intra cor tuum stultitia plantata:
nunq; proferet sapientie flore. si iniustitie / si iniquitatis arbor sit: nunq; huiusmo
di ligna gaudere de bonis fructibus possunt. Si ergo seruemus mandata dei / su
cepta pluua uerbi dei de qua superius diximus; etiā arbores que in campis ani
me nostre de cordis nostri latitudine plātate sunt / letum & bone suavitatis affe
rent fructum, Vis autem tibi de scripturis ostendam / arbores uel ligna appella
ri / has singulas quasq; uirtutes / quas superius memorauimus; adhibeo testem sa
Prouer, 3, pientissimum Salomonem / dicentem de sapientia. Lignum uite est (inquit) om
nibus qui amplectūt eam, Si ergo sapientia lignum uite est: sine dubio & aliud
lignum est prudentie / & aliud iustitie. Neq; enim cōsequenter diceretur de om
nibus uirtutibus solam sapientiam meruisse; q. lignum uite dicatur, ceteras aut
» uirtutes / nequaq; similis sortis suscepisse uocabula. Ligna ergo campi dabūt fru
ctus suos. Hoc credo de se sentiebat & beat⁹ David; cum dicebat. Ego autem si
Psal. 51, cut oliua fructifera in domo dei, Ex quo manifeste ostendit & sanctū hominem:
» mystice oliuam dici. ¶ Cōprehendet (inquit) uobis trituratio uiderit, Si semi
natū est in anima seme bonū / & suscepta a deo pluua creuit & uenit ad spicā: ne
cessario cōsequens & messis. Et si messis: cōsequens etiā trituratio / in qua frumenta
purgetur, Eteni aia q germinat / & ex uerbo dei & ex celesti pluua rigata germē
pducit ad messem: necesse est ut ipsa messis quā profert purget in area. id est
ut sensus quos genuerit anima: in mediū pferat. & siue cū ceteris doctorib⁹ / si
ue etiā cum ipsis que sentit diuinis uoluminibus cōferat, ut si quid in eis inane &

superfluū / si quid palee simile fuerit aut aristis: plantate in se spiritu discretionis
 excutiat / & purum frumentum quo solide queat nutrire conseruos & mēsuram Luce. 12.
 „ tritici in tēpore dispēsare: retineat. ¶ Et cōsequēt (inquit) uobis trituratio uide-
 miā, qā panis (ut scriptura dicit) cōfirmat cor hoīs: & uinū letificat, Quecūq; de Psal. 103,
 cōtinetia / de obseruatiis & custodia mādatorū dicūtur; hec possūt uideri frumē-
 tū ex quo panis efficiſ / & auditorū corda cōfirmat. Ea uero que ad cōsciētiā pti-
 nēt / & occultorū explanatione mētes letificat audiētiū: uino ac uidemie uidebū-
 „ tur aptanda. Cordi etenim letitia tribuſ: cū que occulta & obscura sūt explicā-
 tur. Et uidemia inquit cōprehēdet fationē. Vt si dicam?: primo semino que legis
 sūt, & posteaq; seminatū est: oraui ut daret dñs pluuiā in tpe / & facta est messis,
 Post hoc nō maneo ocios?; sed iterū semino, Accipio scripturā ppheticā: & ex eo
 semino terras & noualia auditorum. Post hec semino & alia de euāgelicis sermo-
 nibus, Diuersa sunt que seminantur, per totum annum possum? seminare: pos-
 sum? & ex apostol: cis litteris multa semina iacere, Scmper est quod semineſ in
 omni uita nostra: ocii nullum tempus est. Quamdiu respiramus: seminem?. tan-
 „ tum est ut in spiritu seminemus: ut de spiritu metamus uitam eternā, ¶ Et man Galā. 6.
 „ ducabitis inquit panem uestrum: in satietate, Ne hoc ego corporalis eſſe bene-
 dictiōnis accipio: qua si custodiat legem quis dei / panē istum cōmunem in abun-
 dātia cōsequatur. Quid enim? Nōne impī & scelesti panem nō solum in abūdā-
 tia: sed & in deliciis comedunt. Magis ergo si respiciamus ad eum qui dixit, Ego
 sum panis uiuus qui de celo descendit: & qui manducauerit hunc panem / uiuet Ioan. 6,
 in eternū, & aduertamus quia qui hec dicebat: uerbum erat quo anime pascun-
 tur: intelligimus de quo pane dictum sit in benedictiōnibus a deo. & manduca-
 bitis panem uestrum in satietate. Similia his etiam Salomō in prouerbīis pronun-
 ciat de iusto dicens, iustus manducans replebit animam suam: anime autem im Prover. 3
 piorum in egestate erunt. Hoc si secundū litteram accipias / quia iustus māducās
 replet animam suam / anime uero impiorum in egestate erūt: falsum uidebitur,
 Magis enim anime impiorum cum auditate cibum sumunt: & satietati student.
 Iusti autem interdum etiam esuriunt. Deniq; paulus iustus erat & dicebat, Vſq; 1. Cori. 4.
 ad hanc horam & esurimus & sitimus: & nudi sumus & colaphis cedimur; Et ite-
 rum dicit, in fame & siti / in ieuiuīis multis. Et quomodo dicit Salomon: quia iust? 2. Cori. 11
 manducās satiat animam suam? Sed si intuearis quomodo iustus semper & sine
 intermissione manducet de pane uiuo & replete animam suam / ac satiet eam ci-
 bo celesti qui est uerbum dei & sapientia eius: inuenies quomodo ex benedictiō-
 ne dei manducet iustus panem suū in satietate. ¶ Et habitabitis tuni super terriā
 „ uestram. Iniquus nunq; tutus est: sed semper mouetur & fluctuat / & circunferſ
 omni uento doctrine in fallacia hominum ac deceptione erroris, Iustus uero qui Ephe. 4.
 legem dei custodit: tutus habitat super terram suam. Sēsus enim eius firm? est:
 dicentis ad deum, confirma me domine in uerbis tuis, Et confirmatus & tutus & Psal. 118.
 radicatus habitat supra terram fundatus in fide: quia edificium eius non est su-
 per arenam positum: neq; radix eius super petram. Sed domus quidem eius fun Luce. 26
 data est super solidā & firmā (que Christ? est) petrā planta uero ei? radicata est
 H. 4.

Cyril,in Leuiticū.

- » in profundo terre; hoc est in interioribus anime eius, Repte ergo ad huiuscemo-
» di animam dicitur in benedictionibus, & habitabit is tui super terram uestram;
Ioan. 14. & dabo pacem super terram uestram. Quā pacem dat deus? Istam quam habet
mundus; negat se dare Christus. Dicit enim. meam pacem do uobis; meam pacē
relinquo uobis. Non sicut hic mundus dat pacem; & ego do uobis, Negat ergo se
Math. 10. pacem mundi dare discipulis suis; quia & alibi dicit, Quid putatis quia ueni pacē
mittere in terram? Nō ueni pacem mittere; sed gladium. Vis ergo uidere; quam
pacem dat deus super terrā nostrā? Si terra nostra sit bona illa que affert fru-
Marci, 4. ctum centesimū / aut sexagesimum / aut tricesimū : illam pacem suscipiet a deo/
Philip. 4., de qua dicit apostolus, Pax autem dei que superat omnē sensum; custodiat cor=
- » da uestra & sensus uestrros. Hec est ergo; quā dat deus super terrā nostrā. ¶ Et
Prouer. 3. dormietis; & non erit qui uos exterreat. Et Salomon in prouerbii dixit. Si enī se-
deris; sine timore eris. & si dormieris; libenter somnum capies / & non timebis ter-
rorem uenientem tibi; neq; impetus impiorum superuenientes, Hec ille dixit de
iusto & sapiente uiro; & hec in benedictione dicuntur. Dormietis; & non erit qui
uos exterreat, Si enī iust⁹ efficiar; nemo me exterrere potest, nihil timebo aliud;
Pro. 28. nisi deum. Iustus enim (inquit) cōfidit ut leo; & ideo non timet leonem diabolū /
nec draconem sathanam nec angelos eius. sed dicit secūdum Dauid. Non time-
bo a timore nocturno & iaculo uolāte per deim: & a negocio perambulāte in te-
Psal. 90. nebris / a ruina & demonio meridiano. Addit & illud, dñs illuminatio mea & fa-
luis mea; quem timebo? Dominus defensor uite mee; a quo trepidabo? Et iterum
Psal. 26. Si consistant aduersum me castra: non timebit cor meum, Vides confidentiā &
virtutē anime custodientis mandata dei; & habētis fiduciam libertatis ingenite.
» ¶ Post hec exterminabo (inquit) bestias malas de terra uestra, Bestie iste corpo-
rales / non sunt male neq; bone; sed medium. quedam enim sunt muta animalia
Ephe. 6. Sed ille bestie male: sunt spiritales / quas apostolus dicit: spiritales nequicias in ce-
Gene. 3. lestibus, Et illa est mala bestia: de qua dicit scriptura, Serpens autem erat sapien-
tior omnium bestiarum que sūt super terram. Ipsa ergo est hec mala bestia / quā
promittit deus exterminaturū se de terra nostra; si eius mandata seruemus. Vis
1. Petri. 5. uidere & aliam bestiam malam: aduersarius (inquit) uester diabolus sicut leo ru-
giens circuit / querens quē deuoret; cui resistite fortes in fide. Qz si adhuc plures
bestias uis discere; docebit te Esaias propheta. qui sub uisiōe quā intitulauit qua-
drupedum in deserto; talia quedā prophetico spiritu de bestiis loquitur. In tribu-
Esa. 30. latione inquit & angustia; leo & catulus leonis, Inde & nati aspidū uolantiū. qui
portabant super asinos & camelos diuitias suas ad gentem que non proderit eis
Nūquid ullo modo uideri possunt hec de corporalibus bestiis dicta; etiam iis qui
ualde sunt amici littere? Quomodo enim leo & catulus leonis uel aspides uolan-
tes possunt super asinos & camelos portare diuitias suas? Sed euidenter contra-
rias potestates demonum pessimorum: propheta spiritu sancto repletus enumera-
rat. eosq; collocare diuitias deceptionum suarum super animas stolidas peruer-
fasq; (quas camelis & asinis per figuram cōparat) designauit. Et his bestiis ne tra-
deretur anima deum timēs; orabat dicens. Ne tradas bestiis animā confitentem
- Psal. 73.

” tibi , ¶ Et exterminabo iquit bestias malignas de terra uestra:& pugna nō trāsi
 ” bit per terram uestram. Multe sunt pugne que trāseunt per terram nostram : si
 legem dei non custodiāmus / nec precepta eius seruēmus. Sed eat unusquisq; ad
 animam suam / & ipse se interna recordatione discutiat : & uideat quomodo ter
 ra nostra id est caro nostra nūc spiritu fornicationis / nunc ire & furoris urgeſ /
 nunc avaritie faculis cōfoditur / nunc telis pulsatur inuidie / nūc spiculis libidinis
 terebratur. Et in quibuscunq; concupiscit caro aduersum spiritum & spiritū ad-
 uersus carnem:internis preliis semper agitatur . Quid autē dico de cogitationū
 pugnis / quas cordi nostro suggesterit inimicus:ut nos exuat a fide Christi / & a spe
 uocationis nostre? Cum enim afflictiones temptationum & molestiarum seculi su-
 scitauerit nobis / consequenter iam suggesterit cogitationi:superfluum & ineptum
 esse / hec tollerare pro Christo. multo esse melius seculum:et sine perfectione uitā
 ducere. Hec sciens & apostolus Paulus dicebat , cogitationes destruentes: & om-
 nem altitudinē extollentem se aduersus scientiā Christi . Qui ergo diuina pre-
 cepta seruauerit & mādata eius custodierit / & fecerit ea:hanc pugnā & hec bella
 non patitur. Sed deus aufert ea de terra etiā / & non sinit ea transire per animam
 iusti , ¶ Et persequimini inimicos uestros , Quos inimicos:niſi ipsum diabolum
 et angelos eius / & spiritus malignos & demonia immunda? Persequemur ea nō
 ſolum ut a nobis ipſis effugemus; ſed & ab aliis quos infestant / ſi diuina precepta
 seruem⁹ , Persequimini inquit inimicos uestros: & cadet in cōspectu uestro mor-
 te. Si conterat Iathanam ſub pedes noſtrōs uelociter deus:cadet inimicus in con-
 ſpectu noſtro morte , Ego arbitror:q; hoc modo in cōspectu noſtro. Si enim mor-
 tificemus mēbra noſtra q; ſunt ſuper terram / fornicationē / & immunditiā ſi bāc Roma.16
 mortem inferamus membris noſtris / illi cadent in conspectu noſtro , Quomodo
 cadet in conspectu tuo? Si tu iustus ſis: cecidit iniuſtitia in conspectu tuo. Si caſt⁹
 ſis: cecidit libido, ſi pi⁹: impietas corruit āte te , ¶ Et persequetur ex uobis quiq;
 centum. & centum ex uobis: persequentur multa milia. Qui ſunt iſti quiq;: qui
 poſſunt persequi centum. Quinq; numerus ponitur & in laudabilibus: ponitur
 et in culpabilib⁹ , Quinq; ſunt ſapientes uirgines: & quinq; insipientes , Sic etiam Math.25
 centenarius numer⁹ ad utrāq; partem accipi potest , Si itaq; nos ſum⁹ ex quinq;
 ſapientibus: persequemur insipientes centum . Si enim ſapienter & probabiliter
 in uerbo de pugnemus / ſi prudenter in lege domini diſferam⁹ : conuincemus et
 fugabimus infidelium multitudinem , Sicut enim quinq; numer⁹ & ſapiētes in-
 dicat & insipientes: ita & centenus numer⁹ & fideles indicat & infideles. Nam ſub
 centenario annorum numero: Abraham deo credidiffe / & iuſtificat⁹ eſſe descri-
 bitur , et peccator qui moritur centum annorum: maledictus erit et hic centū in-
 fideles a quinq; ſapientib⁹ fugantur , Et rurſum centum fideles / non tam num-
 ro centū q; perfectione ſignati: multa milia infidelium persequetur . Eugāt enī
 fideles doctores / innumerous demones: ne animas prudētium antiqua fraude de-
 cipiāt , ¶ Et cadet inquit inimici ueſtri in cōspectu ueistro gladio , Qui ſunt inimi-
 ci: ſupra diximus , quo autem gladio dicantur cadere: requiramus . Apostolus
 Paulus nos docet: quis ſit hic gladius quem dicit , Viuuſ est enim ſermo dei et effi Hebre.4

2.Cori.10

Roma.16

Coloſ.3.

Math.25

Gene.18.

Eſaie.65.

Cyril,in Letui,

cax / et penetrabilior omni gladio utraq; parte acuto: pti:gens quoq; usq; ad cō
page m anime ac spiritus / membrorum quoq; et medullarum / et est discretor co
gitationum et intentionū cordis, Hic est gladius; cuius acie cadent inimici uestrī.
Sermo namq; dei est qui prosternet omnes inimicos / & ponet eos sub pedibus su
Roma.3, is: ut subditus fiat omnis mundus deo. Vis adhuc de alia epistola Pauli discere/
Ephe.6, quia gladius sermo dei sit: audi eum quomodo arma preparat militibus Christi/
cum dicit, Et galeam salutaris accipite / & gladium spiritus quod est uerbū dei:
per omnem orationem & obsecrationem. euidentissime etiam per hec pronunci
ans: quia per uerbum dei qui est gladius utraq; parte acut⁹ / cadet inimici nostri
„ in conspectu nostro, ¶ Et respiciam super uos: & augebo uos. Plenum beatitudi
nis est hoc ipsum: si quem respiciat deus, Vis uidere si respiciat domin⁹ ad homi
nem: quanta sit salus. Petrus aliquando pene perierat: & ex consecratione apo
Luce.22, stolici numeri (diabolo per os ancille pontificis inspirātē) fuerat ereptus, Sed ubi
respexit ad eum Ihesus tantum / ubi ad eum placidi uultus ora conuertit: statim
reuersus in semetipsum & prolapsum de precipito reuocans pedem / fleuit (in
quit) amarissime. atq; ita respectus a deo: locū suum flendo recepit / quem negā-
do perdiderat. Respiciam ergo (inquit) super uos et augebo uos: tāq; si sol respici
at segetem et afferat fructus. quam utiq; si non respexisset: infructuosa mansis
set. Ita deus segetem cordis nostri respiciens / & radius nos uerbi sui illuminās: au
Gene.26 get nos et multiplicat . ut ultra iam nō simus partuuli sed magni efficiamur sicut
Exodi.11, magnus factus est Isaac / & magn⁹ factus est Moses / & magn⁹ Ioānes. ¶ Statuā
Luce.1, inquit testamentum meum uobiscum , Vide quante benedictiones promittant:
Si mandata seruem⁹, Statuam inquit testamentum meum uobiscum: & comedē
tis uetera et uetera ueterū / & eiicietis uetera a cōspectu nouorum , Quomodo
eiicimus uetera a conspectu nouorum? Veterem habuim⁹ legem & prophetas,
uetera autem ueterum: ea que ante legem fuerunt ab initio / cum mundus fact⁹
est, Venerunt euangeli bona / uenerunt & apostoli: a conspectu horum eiicimus
uetera, ¶ nomodo eiicimus legem: secundum litteram eiicimus: ut statuam⁹ le
gem secundum spiritū. Possumus et hoc modo dicere, Anteq; ueniret homo de
1.Cori.15 celo & nasceretur homo celestis; eramus omnes terreni & portabamus imaginē
terreni, Sed ubi uenit homo nouus qui secūdum deum creatus est: eiicimus a cō-
Ephe.4, spectu eius uetera / deponentes nos ueterem hominem & induentes nouum: qui
2.Cori.4 secundum interiorem hominem renouatur de die in diem. ¶ Et ponā taberna-
culum meum in uobis, Si hec habem⁹ in nobis que supra dicta sunt / si abiectoue
tere homine renouatū est cor nostrū: uenit ad nos de⁹ / & habitat in nobis. qui di-
xit, Et ponam tabernaculum meū in uobis: & nō uos abominabitur anima mea.
„ Non nos abominabitur anima dei, si obseruemus ea que scripta snt. Verumta-
men uelim requirere quid est anima dei. nunquid nam putam⁹: quia deus habet
animam sicut homo? Absurdum est hoc sentire de deo. Ego autem audeo et di-
1.Cori.1. co: quia anima dei Christ⁹ est. Sicut enim uerbum dei est Christus et sapientia dei
ita et anima dei est. et hoc modo dicit quia non uos abominabitur anima mea: id
est filius meus, Sed ambulabo inter uos. Non mihi uidetur q; hoc promittat de⁹:

quia in terra Iudeorum ambulatur⁷ sit. Sed quia si quis mortuerit ita puri esse cor
dis ut dei capax sit; in eo se dicit ambulare de⁷, ¶ Et uos eritis mihi populi / & ego
dominus deus uester; qui eduxi uos de terra Egypti cum effletis serui / & cōtrivi
iugū uinculi uestri, Vere eduxit nos de domo seruitutis; serui enim eram⁷ peccati,
quia omnis qui peccat; seruus est peccati . & cōtrivit iugum uinculi nostri : quod
impostuerat super ceruices nostras ille qui nos in captiuitatem duxerat / & pecca
torum uinculis colligauerat , Contriuit ergo peccati uincula / & iugum nostre ca
ptiuitatis excusavit dominus noster Ihesus Christus ; & suum nobis suave iugum
fidei & charitatis & spei ac totius sanctitatis imposuit, Ipsius gloria in eterna secula
seculorum, A M E N,

¶ DECIMISEXTI libri & ultimi / Cyrilli in Leuiticum; finis. Qui
cum ceteris precedētibus Parisius emissus est ex officina li
braria Vuolfgāgi Hopiliti / in uico sancti Iacobi ad in=

signe beati Georgii / apud sanctum Benedictū.

Anno uerbi incarnationis uigesimoprimo supra
millesimū & quingentesimū / quar=

ta die Octobris. Et eodem in

loco hic libet cū nōnullis

aliis eiusdem Cy=

rilli operib⁷ ha

betur ue

nalis.

Index totius operis.

¶ Index eorum que hoc in opere presertim annotanda sunt: secundum foliorum ordinem certa serie digesta,

¶ In libro Leuitici sensum spiritualem contineri / littere uelamine testum: quē admodum in uerbo incarnato deitas sub carnis humanae tegmine dilituit. Fo, ii.
Per uitulū masculū sine macula / oblatū in holocaustū (ut & per uitulū saginatū: pro filio prodigo ad patrem regresso occisum) recte Christum intelligi, Fo, ii, iii,
Quomodo nos ipsi etiam uitulum / bedum / ouem / turtures & columbas deo spiritualiter offerre debemus. Fo, iii, vi.

¶ Christus etiam in mystico sensu fuerit uitulus oblatus pro totius humani generis peccato extra castra: cum extra portam Hierusalem passus est. Fo, V.
Apud Christianos multiplicē esse viā & modū cōsequēdi remissionē peccatorū: sicut & apud Iudeos / multiformes erāt hostie ad eorū purgationē ordinate. Fo, Vi.
Christum non solum hostiam esse pro peccato: sed & pontificem qui obtulit deo patri sacrificium / pro totius humani generis delicto, Fo, VII,

Quis secundum mysticam intelligentiam dicitur contingere rem immundam / morticinum hominis / aut aliquid a fera captum, Fo, VIII,

¶ per spontaneam nostri / accusationem / in peccatorum cōfessione a nobis factam: preuenitur satanas / & impeditur ne nos apud deum accuset. Fo, ix,
Sancta nobis commissa & in alienum usum ablata siue neglecta: quomodo ad quintuplum spiritualiter restituenda sunt. Fo, x,

Astutias diaboli precauere nos solite debere: quemadmodum columba super aquas sedens / accipitris deprehendit insidias. Fo, xi,

Verba a domino / Moysi in Leuitico dicta: non secundum audientium ruditatem sed loquentis maiestatem / nec carnaliter sed spiritualiter accipienda esse, Fo, xi.

Quomodo spirituale depositum nobis a deo commissum: & apud nos integrū seruari / & ipsi deo fideliter restitui debet. Fo, xii.

¶ Quare campestri lineo precigi iubetur sacerdos cū offert sacrificiū: & aliis uti indumentis dū est in sacrificiorū ministerio / & cum procedit ad populū, Fo, xiii.

Per carnes sacrificiorum sanctas (quas qui tangentibant: sanctificabantur) sacrificiū Christi corp' intelligi debere: sanctificās omnes / ipsū digne sumētes. Fo, xiv.

Cur dimidium sacrificii ex similitudine oleo consperfa / mane iubetur offerri: & alterum eiusdem dimidium / ad uesperum. Fo, xv,

Legē sacrificiorū ueterū licet olim cessauerint: uere & recte dici eternā. Fo, xvi.

Sacram scripturam ex littera & spiritu tanq̄ corpore & anima constare: sicut to-

tus hic mundus ex uisibilibus constat & inuisibilibus. Fo, xvii,

¶ homo intra se spiritualiter habet omnia: que mundus cōtinet corporaliter, quare & hostias mysticas in se gerit homo: quas deo debeat offerre. Fo, xviii, xix.

Quis est hominis clibanus spiritualis: in quo debet coqui sacrificium, & que sacrificia in clibano coqui dicuntur / que in craticula / & que in sartagine, Fo, xx.

Quid oleum & thus sacrificii superpositum significat, quis item sacrificiū laudes spiritualiter offerre deo dicitur, Fo, xxii,

Index totius operis.

Cur in die oblationis sacrificii / item & crastino / licetū erat illo uesci: nō autē terio. sed quicquid in tertium diem superfluerit: igni cremari iussum est. Fo xx, Triplicem immunditiam in sacrificiis fugiendam esse: scilicet carnium que efferebant ei⁹ q̄ offerebat / & cōtact⁹ ipsi⁹ efferētis ad quippiā immūdū. Fo, xx, xxi. Quid uulgata scripture cōsuetudine / cō. nunc esse dicitur, quis itē hominū / sanctus domino nuncupatur: & quis cōmunis / secūdū mysticā acceptionē. Fo, xxii.

Petrū in trāfiguratione domini nō recte tria uoluisse disticta tabernacula face re Christo / Mosi / & Heli: q̄ euāgelī lex & pphetia omnino cōcordāt. Fo. xxiii, / 1010. / 1010.

Quid mystici habet sensus: q̄ sacerdos Leuiticus duabus in duebatur tunicas: Christus autem apostolis suis prohibuit duas habere tunicas, Fo, xxiv. Ornatum omnem pontificis a lege descriptum / significare uirtutum ornamenti / animi q̄ mores: quibus Christi sacerdotem decoratum esse oportet. Fo, xxv. Ebrietate corporis ob grauia que infert incommoda sūmopere cauēdam esse: et multo magis ebrietatem animi / irrationabilibus cōcupiscentiis agitati, Fo, xxvi,

Quomodo Christus uerus pontifex / nunc mystice illud obseruat / q̄ cum intrat tabernaculum domini: non bibit uinum, Fo, xxvii.

Sanctos tunc demū perfectā habituros letitiā: cū omnia corporis mystici mēbra suo capiti Christo fuerit unita ī glā / & oīno absolutū corp⁹ mysticū. Fo, xxviii. Per animalia secūdum legis determinationem munda & immunda: recte intel= ligi homines aut uirtute purgatos / aut uiciis impuros. Fo, xxix, / 1010. / 1010.

Non solum in ueteri testamento / sed & in nouo ut euāgelio / esse litterā occiden= tem eum qui non spiritualiter intelligit: & spiritum etiam uiuificantem, Fo. xxx.

Qui hominū ungulā diuidere dicuntur & ruminare: tanq̄ munda animalia qui itidem mystice pinnulas habere & squamas ut mūdi pīscis pībentur, Fo, xxxi, Per mulierē in bello captiuam / cuius ut in uxorem ducatur precidendi sunt un gues: quid mysticum intelligere oporteat, Fo. xxxi,

Quare in lege purificatiōis post partum / adiectū est a Mose: mulierē que suscep= pto semine conceperit & peperit masculū / immundā haberi debere. Fo. xxxii, Nunq̄ sanctos patres diem natalis sui festum celebrasse / sed non nullos illi male= dixisse in scripturis compertum haberi, Fo. xxxiii,

Per sex lepre coporalis species in lege expressas / diuersa significari uicia: anime inusta / atq; ipsam labefactantia, Fo. xxxiv.

Cur munīdū a lepra / uestimenta debet habere dissuta / caput detectum / os uelatum: & separatus manere extra castra, Fo. xxxv,

Quare per lignū cedrinū / bysopū / & coccum / mūdatur is qui lepra infect⁹ est: cur item omne pilum capitū / barbe & superciliōrū radere iubetur, Fo. xxxvi,

Quid spiritualis habet significantie: q̄ mundatum a lepra sacerdos septies re=

spergit oleo coram domino, Fo. xxxvii,

Quomodo Christus uerus pontifex nō ter / tunica linea sanctificata induit⁹ est:

et femoralibus lineis mystice precinctus. Fo, xxxviii.

Duos hircos / unū qui offertur domino & alterum qui mittitur in eremū / duas designare sortes hominum: unam electorum / & alterā reproborū. Fo. xxxix, / 1010. / 1010.

Index totius operis.

- Christum ecclesiam suam/ut sortem domini ad se assumpisse:demonicas autē cohortes ut sortem aduersam/in crenum inferni deduxisse. Fo,xl,
- Quare Esaias propheta per seraphim missum ad ipsum/solum in labiis est purgatus:carbone sumpto de altari. Fo,xli,
- Nos irrationabiliter de carnis infirmitate & rebellione in spiritum conquerit:quā delitiis & uoluptatib⁹ fouemus/ut contra animam uiolentior insurgat. Fo,xli.
- Christum in nobis itidem & angelos/requirere incensum spirituale bonorum affectuum/orationum & operum:quod offerant deo. Fo,xlii,
- Quid dicuntur animo esse frigidit:non habētes ignē qui offeratur domino.quales item sunt/qui ignem alienum offerunt in sacrificio domini. Fo,xliii
- Adueniente ueritate & luce euangelica:ueteris legis umbras figurāsq; cessasse, et proinde antiquum templum/ciuitatem/sacerdotes/& sacrificia:diuino nutu abolita fuisse. Fo,xliiii,
- Qz non est seruādum corporale Iudeorum iejunium:sed illud in spirituale cultum & obseruationem potius commutandum. Fo,xlv.
- Quid proprie in animalib⁹/uestib⁹/ & uasis templi;sanctū domino dictum est cuius simili ratione nos quoq; sancti sim⁹:& diuino obsequio mācipati. Fo,xvi.
- Qz neq; lex Hebreorum crudelis fuit:inferēs penam mortis presentem pro delictis neq; Christianorum lex remissa:non irrogans corporalem pro commissis punitionem. Fo,xvii.
- Quis secundum spiritum pater noster est:& que mater nostra,cur itē tam districte iubētur paretes secundū carnē & dñi/a filiis & seruis honorari. Fo,xlvii.
- Christum recte appellari magnum sacerdotem:qui per multos pri⁹ magnos figurat⁹ est/sed reliquos omnes dignitatis magnitudine longe excedit. Fo.xlviii.
- Vt quis dicatur non exire de sanctis / nequaq; locorum rationem habēdam esse: Sed actuum/vite & morum/a recto non discedentium, Fo,xlix,
- Quomodo Christus uerus pontifex mystice uirginem ducit uxorem:non uiduam nec electam/nec pollutam/nec animam meretricem, Fo.l,
- Per lucernam que precepto domini accendebatur in tabernaculo testimonij:intelligi sermonē legis & p̄pheticū/ante aduentū domini Iudeis ministratū. Fo.li.
- Duodecim panibus propositionis:allegorice accipi duodecim trib⁹ Israel,& illorum iugi ante dominum positione;harū cōmemorationē apud deū fieri. Fo.lii.
- Quis est locus sanctus secundum mysticam interpretationem:in quo debent manducari panes propositionis ex precepto domini. Fo.liii,
- Quis item ratione mystica ex Egyptio patre & matre Israelitica progenit⁹ est:et quis ex utriusq; parentis origine/Israelita censendus, Fo.liiii.
- Interdū eum qui apud homines foras mittitur & elicitor ecclesia.apud deū int⁹ esse,& ediuerso illū qui secundū homines int⁹ est:secundū deū foris esse. Fo.IV.
- Iusta esse dei /recta q; iudicia:quis iustis hoc in mundo tribulatiōes immittat/in iustis uero prosperitatē plerumq; & arridentem fortunā concedat, Fo.IVI.
- Quomodo redimēda est salutari penitentie remedio domus nostra spiritualis:quam per peccati perpetrationem a nobis alienauimus & uendidimus. Fo.IVII.

Index totius operis

- Non materialem esse pluuiam que seruantib^z mandata dei pro bennictione re-
promittitur; sed mysticam & spiritualem, Fo, lViii,
Que in nobis est terra / irrigatioe celestis pluiae secundanda; & cuiusmodi sunt
arbores anime nostre / que largos fruct^z suo tempore dature promittuntur. Fo, lix,
In quo sensu mystico seruantes mandatum dei manducant panem suum in sa-
turitate; & a noxiis bestiis non leduntur, Fo.Ix
Quo etiam modo dei cultores a spirituali pugna liberantur / persequuntur item
inimicos suos / & prosternunt eos gladio, Fo.lxi.
Que sunt uetera ueterum / a nobis manducanda; & que dicuntur uetera / a con-
spectu nouorum elicienda / ad mysticum sensum, Fo.Vi.

¶ Indicis eorum que in hoc libro pre ceteris annotanda sunt: finis